דבר

יום שישי, כ"ג בתמוז תשמ"ח, 8 ביולי 1988 ● גליון 19464

היום 64 עמודים כולל „דבר־השבוע" ● המחיר – 2. ש"ח (כולל מע"מ), באילת 1.74 ש"ח

היום בדבר

בחירות 88: „חירות", בחזרה לקו הדרוק. ביצת איראן־עיראק. לב מלאכותי. עלייה שלישית. תורכיה: תחקיר. תרבות. טלוויזיה. „משא" לספרות.

חיים גורי, יצחק בן־נר, עליזה ולך, דני רובינשטיין, חגי אשד, אמיר אורן, אברהם בורג, טלי זלינגר, דן אבידן, אהרן שמי, ארנון מגן, אבירמה גולן, יוני להב, אוריאל בן־עמי, יורם לוי, יעל פישביין, שלמה גינוסר, ורדה צימרמן, מושיק.

מזג האויר

(ע). – תחזית מזג האויר: חם בפנים הארץ והביל במישור החוף.

ירושלים: 21־34, רמת הגולן: 22־35, צפת: 23־33, חיפה: 22־32, טבריה: 22־40, עפולה: 23־36, שומרון 22־35, תל־אביב: 23־31, נתב"ג: 22־33, יריחו: 14־41, עזה: 23־30, באר־שבע: 21־36, אילת: 27־44.

עובדי מגדל הקידוח הבוער קפצו לים מגובה 60 מטרים – יותר מ־160 איש ניספו באסון

הדליקה במגדל הקידוח האמריקאי בים הצפוני, שבבעלות ארמנד האמר, פרצה לאחר סדרה של פיצוצים והשתוללה 14 שעות ● צוותי הצלה במאמץ למצוא ניצולים

מאת דליה שורק, סופרת „דבר" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל„דבר").- צוותי הצלה המשיכו אתמול במשך כל שעות היום בחיפושים אחר 160 עובדי מגדל קידוח אמריקאי בים הצפוני, הנעדרים מאז עלה המגדל בלהבות בלילה שבין יום ד' ליום אתמול.

דובר החברה „אוקסידנטל פטרוליום" שבבעלות המיליארדר היהודי ארמנד האמר מסר, כי רק 70 מבין 232 העובדים על המגדל „אלפא פייפר", הממוקם במרחק כ־180 ק"מ מצפון־מזרח לחופי סקוטלנד, חולצו עד כה, ורובם סובלים מכוויות קשות. אדם אחד נמצא הרוג עד כה ו־25 פצועים, ויש חשש לכך שרוב הנעדרים נספו באסון.

כ־20 אוניות ו־15 מסוקים אזרחיים צבאיים בריטיים וכן צי בינלאומי קטן של אוניות נאט"ו המשיכו אתמול בחיפושים במזג אויר טוב.

לפי עדויות ראשונות, פרצה הדליקה ביום ד' בסביבות השעה 11:30 לפי שעון ישראל לאחר סידרת פיצוצים. הדליקה המשיכה להשתולל במשך כ־14 שעות לאחר מכן. רבים מן העובדים נפלו לים מגובה של כ־60 מטרים, וצוותי הצלה התקשו מאד במשימתם בחשכת הלילה.

לפי דברי משמר החופים הסקוטי, בין הנעדרים גם שלושה מאנשי צוותה של ספינה שנחלצו לעזרת עובדי מגדל הקידוח. השלושה התקרבו אל המגדל בסירה קטנה כשלפתע אירעה התפוצצות נוספת שהטביעה את סירתם.

זוהי התאונה השלישית בים הצפוני בשבוע האחרון. ביום ו' שעבר אירעה התפוצצות במסוף של „בריטיש פטרוליום" באי שטלנד, ביום ג' בלילה פרצה דליקה על מסוף קידוח אחר. על „פייפר אלפא" פרצה דליקה בשנת 1984, אך אז לא היו נפגעים. שרות הקידוח פייפר, קליימור, סקפה, היילנדר, טרטן ופטרנלה נסגרו מיד לאחר האסון כאמצעי זהירות.

אברדין, סקוטלנד, 7, (רויטר־עתי"ם) – קיים חשש כבר כי אסון מגדל השאיבה מול חופי סקוטלנד גרם למותם של יותר ממאה ושישים איש, לאחר שצמצמו הודו ביום חמישי בערב, כי אפסו הסיכויים למציאת ניצולים נוספים.

שר האנרגיה הבריטי הודיע קודם־לכן בפרלמנט בלונדון, כי נתגלו 16 גופות, וכי ניצלו רק 65 מבין 229 העובדים שהיו במגדל השאיבה בשעת האסון. ואילו החברה שהפעילה את המתקן, חברת „אוקסידנטאל", הודיעה שלפי הנתונים שבידיה ניצלו 66 איש.

כ־24 שעות לאחר ההתפוצצות הענקית, ולאחר הדליקה העזה ששרפה את מתקן השאיבה, הודיע ראש משטרת סקוטלנד: „בשעה זו אפסו הסיכויים למציאת ניצולים נוספים".

להבות בים הצפוני

עשן מיתמר ממגדל הקידוח שהתפוצץ בים הצפוני אתמול. על המגדל, הנמצא בבעלות חברת הנפט „אוקסידנטל פטרוליום" של ארמנד האמר, נמצאו בזמן הפיצוץ 232 עובדים. (צילום: א.פ.)

החום הכבד יימשך גם היום ומחר

מאת אריה אזיר, סופר „דבר"

עומס־החום הכבד יימשך גם היום ומחר, אולם מחרתיים ירד בהדרגה – אמר אמש החזאי־התורן.

גל־החום הנוכחי נגרם מגושי־אוויר חם בשמי מרכז הים התיכון ומזרחו והוא משתרע מדרום־איטליה, דרך יוגוסלאוויה, הבלקנים, יוון ועד לאזורנו.

בצפון־אירופה שורר בו בזמן מזג־אויר קריר.

דובר „מקורות" מרדכי יעקובוביץ' אמר אמש, כי למרות גל־החום, צריכת המים לא חרגה השבוע מהמקובל לעונה זו. גם דובר חברת־החשמל רפי ברסירא אומר, כי צריכת החשמל עדיין לא הגיעה לשיא שהושג בזמנו.

החזאי אולינסקי אומר, כי גל־החום הנוכחי, שהחל בשבת ומתפתח מאז בהדרגה, אינו קיצוני במיוחד. מידות־החום עולות רק ב־2־5 מעלות על הרגיל לעונה.

עומס־החום נגרם בעיקר מהלחות הגבוהה במישור החוף, המגיעה בלילות עד 100 אחוז ובימים ל־75־85 אחוז.

„האינתיפאדה תימשך לא רק חודשים; ככל שנדכא המונים יגברו הפיגועים"

אומר מקור בכיר בפיקוד המרכז – „עלייה בנסיונות פיגוע נקודתיים מכאיבים"

מאת טלי זלינגר, הכתבת הצבאית של „דבר"

ניכרת עלייה בנסיונות פיגוע נקודתיים מכאיבים נגד מטרות ישראליות וצבאיות בשטחים ואלה עוד יגברו בתקופה הקרובה. כך העריך מקור צבאי בכיר בפיקוד המרכז.

בפגישה עם כתבים צבאיים אתמול אמר אותו מקור: „ככל שנדכא יותר את ההמונים – כך יגדל הצורך להרגיל את גלגלי ההתקוממות בפיגועים נקודתיים מכאיבים, ואכן יש עלייה". המקור הצבאי הבכיר גילה, כי יש חשש לפיו לאורך כל תקופת האינתיפאדה יש לחץ של ארגוני המחבלים, כולל לחץ נקודתי, לבצע פיגועים, בניגוד לתפיסה הכללית הרווחת, שעדיף להמשיך במרכיבי ההתקוממות הנוכחיים ולא לעבור לנשק חם. המקור מסר, כי קיימת מצוקה באמצעי לחימה תקניים ממילא, אך יש מספיק כאלה „למרר לנו את החיים". על־פי הערכת המקור הצבאי הבכיר בפיקוד המרכז ימשך המצב הנוכחי שהחל בחודש דצמבר, עוד זמן רב. „לא רק שבועות וחודשים". התארגנות המערך הצבאי בשטחים היא בהתאם, וכך גם התכנונים המבצעיים השונים, שלוקחים בחשבון את המצב הזה.

בשל ההחלטה להפעיל אנשי מילואים בתעסוקה מבצעית בשנת העבודה הזאת, הביע המקור הצבאי הבכיר חשש מירידה מסוימת ברמת הכוננות הללו, הוא ציין, כי נעשים מאמצים להתגבר על הפער הזה באמצעות השתלמויות למפקדים ואימונים תר־יומיים.

באשר ליחידות הסדירות, ציין כי מתקיימת חזרה אל שגרת אימונים, תוך התגברות נאותה על הפערים

(המשך בעמוד 2)

שני צעירים שהוזמנו לפגוש „עיתונאים" ישראלים – נעצרו

– התלוננו תושבים בכפר זיתא ● שביתות והפגנות צפויות בשטחים מחר וביום א'

מאת דני רובינשטיין ויורם לוי, סופרי „דבר"

כמה מתושבי הכפר זיתא בנפת טולכרם התלוננו אתמול ששני צעירים מהכפר נעצרו, לאחר שהגיעו לפגישה עם אורחים ישראלים, שהציגו עצמם כעיתונאים.

את התלונה מסרו תושבי זיתא לפעילי־שמאל ישראלים מקבוצת „השנה ה־21". לדברי המתלוננים, הופיעו באמצע השבוע בכפר כמה ישראלים, שאמרו שהם עיתונאים שמבקשים לראיין את מארגני ההפגנות בכפר. מדובר בכמה צעירים מהכפר המבוקשים, ככל הנראה, על־ידי כוחות הבטחון והם בכפר והסביבותיו.

לפגישה הגיעו חמישה צעירים, ואז נכנס לכפר כוח צבאי. במקום פרצה מהומה. שלושה מהצעירים נמלטו ושניים נתפסו.

מהכפר השכן דיר־גוצון נמסרה תלונה על אנשי בטחון, שניסו לעצור כמה צעירים שעבדו בשדה והם ירו לעברם. ארבעה נעצרו, שניים מהם נלקחו על־ידי אנשי הבטחון כשהם פצועים.

מחר וביום ראשון צפויות בשטחים שביתות כלליות, בהתאם להנחיות כרוז מס' 21 של מפקדת ההתקוממות.

מבית־לחם נמסר אמש, כי העוצר על מחנה הפליטים אל־דהיישה הוסר לאחר תשעה ימים.

נרגם אוטובוס בזיים

אוטובוס בקו 27 נרגם אתמול בבזריים, כאשר נסע ברחוב צלאח א־דין במזרח־ירושלים. לאוטובוס נגרם נזק קל, אך איש לא נפגע. כוח משטרה שהיה במקום הצליח ללכוד שני חשודים במעשה.

במרכז ירושלים לא ניכרה אתמול תכונה מיוחדת בעקבות השלכת בקבוקי התבערה שלשום בלילה ברחוב המלך ג'ורג'. בבניין ממנו הושלכו הבקבוקים נמשכה אתמול העבודה כרגיל. חקירת המשטרה והרשויות הבטחון מתמקדת בעיקר במישור המודיעיני.

(המשך בעמוד 2)

„חירות" מחשבת כמה ליבראלים לקצץ – כדי להכניס נבחרי „פאנל"

מאת עליזה ולך, סופרת „דבר" לענייני מפלגות

הדעה הרווחת ב„חירות" היא, שלא יהיה מנוס מקיצוץ הייצוג של המפלגה הליבראלית ברשימת הליכוד לכנסת הבאה, על אף הדרקתו של ראש הממשלה, יצחק שמיר, כי ייצוגם של הליבראלים יישמר.

אחת מתוצאות ההצבעה על שלוש השביעיות במרכז „חירות", שהסתיימו אתמול לפנות בוקר, היתה היעדר ייצוג לנשים. יותר על כן, חוץ מח"כ עוזי לנדאו ומצחי הנגבי ושאול עמור – בעלי הסיכויים המובטחים להיכלל ברשימת הליכוד לכנסת הי"ב – נותרו מחוץ ל־21 הנבחרים רוב המועמדים החדשים שנבחרו לפאנל.

אם לא תקוצץ מכסת הייצוג של המפלגה הליבראלית ו„חירות" תעניק לאברהם שרירא ולשני מועמדי רפ"י ייצוג על חשבון מקומותיה, הרי עד המקום ה־41 יהיו ל„חירות" 24 נציגים בלבד ברשימת הליכוד.

תביעתן של נשי „חירות" לתקן את המעוות והבטחתו של ראש הממשלה אתמול לעשות זאת כבר לגבי רשימת הליכוד לכנסת הי"ב, עוררה שמועות ודיבורים על גניבת שלושה מקומות מן הייצוג הליבראלי, ואפילו אחד משני המקומות שהובטחו לרפ"י. אם תמומש האפשרות, בלחצם של חוגים ומתנות שונים ב„חירות" תוקשם ליעד ליבנת – שמקומה במאבל סוב יותר מזה של ח"כ מרים גלזר־תעסה – למקום ה־41.

צעד כזה יבטיח גם מקום ריאלי לח"כ חיים קופמן, שכשל בשביעיות, וכן ליהושע שגיא ולמיכאל קליינר.

תוצאות ההצבעה על שלוש השביעיות הגבירו את המתחים במחנה לוי והידשו את החששות על בגידת חברי מחנה אלה באלה ועל חוסר גיבוי וסולידאריות, שרווחו בו גם אחרי סיבוב הבחירות ל„פאנל" בשבוע שעבר. על ח"כ עובדיה עלי אמרו בכירי מחנה ארנס, כי הוא חצה את הקווים לשורותיהם במחנה. גם על ח"כ יהושע מצא נאמר אתמול, שלבו כבר על דוד לוי והוא ירופף את השתייכותו למחנה.

מבין כל נבחרי השביעיות רק ח"כ דב שילנסקי נחשב למועמד עצמאי ש„עשה את זה". כל יתר הנבחרים משתייכים לשלושת המחנות ב„חירות", וגם אם חלקם זכו בתמיכת חברי מחנות יריבים. את עיקר התמיכה והגיבוי קיבלו מאנשיהם. התוצאות מצביעות, אפוא, על רוב מוחלט למחנה שמיר־ארנס בקרב 21 נבחרי השביעיות: 11 ח"כים־לעתיד. למחנה לוי יש בין 21 הנבחרים חמישה מועמדים, או לכל היותר שישה ולמחנה שרון שלושה בלבד. יחסי־כוחות אלה ישתנו במקצת במידת שיבוצם של נבחרי ה„פאנל" במקומות ריאליים.

מזכ"ל „העבודה": קצת קים לציפור

מזכ"ל מפלגת העבודה, ח"כ עוזי ברעם, אמר אתמול, אחרי שנודעו תוצאות ההצבעה בשלוש השביעיות, כי „למרכז 'חירות' לא היה כוח ליצור רשימה שתיבחר באווירה דימוקראטית. תופעת החוברים קיבלו רשימות מהמוכתר", כפי שהתבטא אחד מחברי המרכז. אם למתנות היתה משמעות

(המשך בעמוד 2)

שביעיה שלישית

1. מיכה רייסר
2. ראובן ריבלין
3. יגאל כהן
4. מיכאל איתן
5. יהושע מצא
6. גדעון גדות
7. דב שילנסקי

3 שעות דנו הברפלד ודנון על השכר – המחלוקות בעינן

מאת חיים ביאור, סופר „דבר"

במשך שלוש שעות ניסו אתמול יו"ר האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות חיים הברפלד והממונה על השכר באוצר יעקב דנון להסיר את המכשולים בדרך להסכם השכר החדש בשירות הציבורי, אך ללא הצלחה.

על סדר יומה של הפגישה, שהתקיימה בהשתתפותם של יועצים משפטיים וכלכלנים של ההסתדרות מזה והאוצר מזה, עמדו סעיפי המחלוקת הבאים: אופן חלוקתה של תוספת השכר בשיעור 11 אחוז, כאשר ההסתדרות דורשת תוספת של 6 אחוזים בשנה הראשונה ו־5 אחוזים בשנה השנייה, בעוד שהאוצר מעדיף לשלם את התוספת בסדר הפוך; האם להפעיל את ההסכם מחודש מאי כתביעת ההסתדרות או מחודש יוני כגרסת האוצר; האם תחושב התוספת של השנה השנייה על בסיס התוספת שתשולם בשנה הראשונה, כלומר לפי 106 אחוז, או היא תחושב לפי 100 אחוז; שאלת הכללתם של הנמלאים בכל הדרגות בהסכם השכר החדש; תביעת ההסתדרות שתוספת השכר לא תקוזז מבעלי שכר מינימום.

המגעים בין הברפלד לדנון ימשכו בראשית השבוע הבא ולאחר מכן יכונס הפורום המורחב של המשא ומתן הכולל את ראשי האיגודים המקצועיים. באגף לאיגוד מקצועי מעריכים כי למרות שהסתדרות עובדי המדינה נמנעת מלהשתתף בדיוני השכר, הרי שהסכם השכר הצפוי להחתם לשנים 88–90 יחול גם על עובדי המדינה.

אתמול החל מו"מ על הסכם שכר חדש בענף המתכת, בין הסתדרות עובדי המתכת, החשמל והאלקטרוניקה לבין התאחדות התעשיינים.

„שובו לעבודה" – קוראים הכונס וההסתדרות לעובדי „אליאנס"

אם לא תחודש העבודה יוחל ביום א' בפירוק הסופי של המפעל

מאת חיים ביאור, סופר „דבר"

כונס הנכסים של מפעל „אליאנס" שיגר אתמול מכתבי זימון ל־1,630 עובדי המפעל כדי שיתייצבו לעבודתם ביום ראשון. גם ההסתדרות ו„ועד אחוד", המהווה עם מפ"ם, קראו לעובדים לשוב מחרתיים לעבודה.

אם יסרבו העובדים לחדש את העבודה ב„אליאנס" ביום ראשון יוחל בתהליך הפירוק הסופי של מפעל הצמיגים שבחדרה, על פי הוראתו של השופט המחוזי, אליהו וינוגרד. תהליך הפירוק הסופי והעמדתם של נכסי המפעל למכירה היה אמור להתחיל כבר לפני שבוע, אך השופט הסכים לדחות זאת עד מחרתיים, בעקבות בקשתה של ההסתדרות.

הכונס מציין במכתבי הזימון ששיגר כי חידוש העבודה ייעשה על בסיס הסכם המפיק (הכולל ויתור של 14 אחוז על השכר, פיטורי 250 עובדים, ניידות עובדים ועוד).

יו"ר האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות, חיים הברפלד, הפנה אתמול קריאה פומבית לעובדי „אליאנס" לשוב לעבודה ביום ראשון. הוא הדגיש כי לאחר ש„אליאנס" ישוב לפעול, יעשה האגף לאיגוד מקצועי להבטחת זכויותיהם של העובדים בשלבי הביצוע של תוכנית ההבראה למפעל. גם „ועד אחוד" המזוהה עם מפ"ם ואשר התייצב מאחורי העובדים בראשית מאבקם, הפנה קריאה נרגשת אל העובדים: „הגעתם אל סף התהום; אל תפלו לתוכה. אין מנוס מלחזור לעבודה לאלתר ובכך להציל את מקור הפרנסה של 1,000 משפחות. יתר מאבק לביטולו של הכונס".

ואולם, ועד פועלי הייצור ב„אליאנס" דוחה לפי שעה את הפניות לחידוש העבודה. חבר הוועד, אלברט גבאי, אמר ל„דבר": „נאפשר את ההפעלה מחדש של כונס הנכסים. זו בושה שההסתדרות קוראת לנו לחזור לעבודה, כשהיא איננה מכבדת את הסכם ההבראה עליו חתמה אתנו". היום יזמן הוועד אסיפה של כל העובדים כדי לדווח להם על ההתפתחויות האחרונות.

האוצר מכין חוק להשוואת זכויות השליטה בבנקים

מאת דוד שרביט

משרד האוצר מכין הצעת חוק להשוואת זכויות השליטה בבנקים, מתוך כוונה להגיש אותה לאישור הכנסת עוד במושב הנוכחי – לפני הבחירות.

הכנתה של הצעת החוק נעשית בהוראתם של שר האוצר משה נסים וסגנו עדי אמוראי. להערכת ראשי האוצר ניתן יהיה „לנצל" את התקופה של טרום־בחירות, כדי להעביר הצעת חוק כזו, גם אם היא תתנגש עם האינטרסים הכלכליים של מפלגות העבודה והמפד"ל, זאת, מאחר שהכותרת שתישא יוזמת החוק תהיה „למזער את הפסדי משלמי המסים", דבר שחברי הכנסת יתקשו להתנגד לו.

שני כללים מרכזיים מנחים את האוצר בטיפולו במכירת המניות הבנקאיות:

להקטין את הפסדו למשלם המסים;

השליטה תבטא בעתיד גם החזקה מתאימה בהון;

בנק ישראל מוסיף מצידו שני תנאים שיש לקיימם במכירת המניות של המניות הבנקאיות

(המשך בעמוד 2)

עיקרון תחילה

- ישעיהו (שייקה) גביש ל„דבר": אני אחראי, אבל לא בלעדית / עמ' 3
- בליל תובע 3 ורבע מיליון ש"ח מהשר הורביץ / עמ' 3
- תבוסה לנאמני ערפאת בלבנון / עמ' 2
- חשד לזיופים נרחבים בבחירות במכסיקו / עמ' 4
- בבורסה: יציבות במסחר במניות / עמ' 6
- שני יהלומנים ובנקאי זוכו מהונאת בנק ישראל / עמ' 14
- קודסו רוצה לבדוק מתקן בטיחות לרכב / עמ' 14

ישראל לא תתנגד לעסקת הנשק האמריקאית עם כווית – הובהר לארה"ב

מאת אמנון דנקנר, סופר „דבר" בארה"ב

ישראל לא תתנגד ולא תפעיל את השפעתה בקונגרס כדי להכשיל את עסקת הנשק האמריקאית עם כווית, שעליה נמסרה לקונגרס הודעה רשמית היום.

העסקה כוללת 40 מטוסי אף 18 סי וכן טילים מסוג "סיידוויינדר" "ספארו" "הארפון" ו"מאווריק".

נודע כי בביקורו של שר הבטחון יצחק רבין בוואשינגטון באחרונה הוא הודיע למארחיו כי ישראל אינה רואה את העסקה עם כווית כמסכנת את בטחונה ולפיכך לא תתנגד לה.

עם זאת היו אתמול חילופי דברים בוועדת החוץ של בית הנבחרים בין נציגי הפנטאגון שהציגו את העסקה לבין חבר הקונגרס לארי סמית הנחשב לעושה דברו של איפא"ק בוועדה, הביע התנגדות נמרצת לעיסקה.

צה"ל משריין מכוניות הקצינים הבכירים נגד אש מנשק קל

מאת אוריאל בן־עמי, סופר „דבר"

צה"ל משריין בימים אלה עשרות מכוניות למגן קצינים בכירים – המסיירות לבוריים וכן לבקבוקי תבערה ולאבנים.

בימים אלה מתבצעת פעולת מיגון שמשות עשרות מכוניות מדגם „אריקה" המשמשות קצינים בדרגת אלוף־משנה. בצה"ל הגיעו למסקנה, כי יש למגן את המכוניות בעקבות האינתיפאדה.

שמשות המכוניות מצופות בחומר פלאסטי שקוף וקשיח, עמיד בפני חדירת כדורים מנשק קל – לאחר שעמד בהצלחה בניסויים.

דובר צה"ל אמר בהקשר זה: „צה"ל ממגן כלי רכב מכל הסוגים בהתאם לצרכים".

אלוף (מיל') נתיב יתמנה למנהל הפעולות של חברת העובדים

מאת סופר „דבר"

אלוף (מיל') משה נתיב מיועד לתפקיד מנהל הפעולות של חברת העובדים.

מזכ"ל ההסתדרות הודיע אתמול כי יפעל לזירוז כניסתו לתפקיד. עוד הודיע ישראל קיסר, שפרופ' חיים בן־שחר (חב"ש) מאוניברסיטת תל־אביב, וצוות מומחים העובד עמו, נתבקש להמליץ־מחדש את דרכי הניהול וההגמוניות של מפעלי חברת העובדים, ובכללם קונצרן „כור".

המו"מ עם משה נתיב התנהל בעקבות פרישתו של משה רביד מניהול פעולת חברת העובדים והצטרפותו ל„כור". משה נתיב היה ראש אכ"א בצה"ל ואחר־כך ראש אגף כוח־אדם של כל"ל. בשנה האחרונה שהה בארה"ב בשליחות.

על ההתקשרות עם פרופ' בן־שחר ועל מועמדות משה נתיב הודיע מזכ"ל ההסתדרות אתמול באוניברסיטת באר־שבע, במסגרת דיון עם הסגל הבכיר של חברת העובדים. בפגישה זו מתח קיסר ביקורת על תפקודו של י. גביש כמנכ"ל „כור" (ראה עמ' 3).

בריטניה מסרבת לשפוט או להסגיר נאצים

מאת יוסי מלמן, סופרו המדיני של „דבר"

ממשלת בריטניה מסרבת להעמיד לדין פושעי מלחמה נאצים המתגוררים בתחומה, או להסגירם למדינות אחרות המבקשות זאת.

כך עולה ממסמך סודי, שהגיע לידי מרכז המחקר והתיעוד של שמעון ויזנטאל בלוס־אנג'לס.

נציגים מטעם המרכז מסרו זאת אתמול בפגישה עם שר החוץ שמעון פרס. הם סיפרו לו על מכתב ששלחה לפני חמש שנים לידי יאנג, סגנית־דאז של שר החוץ, לחבר פרלמנט בלונדון. מן המכתב מתברר, כי מדיניות זו הונהגה עוד בשנות החמישים ונמשכת מאז. יצויין, כי על אדמת בריטניה חיים כמה אנשים החשודים בשיתוף־פעולה עם הנאצים ובמעורבות במעשי רצח במלחמת העולם השנייה.

ג.ג. יפיקו תשדירי הבחירות של המערך

מאת עליזה ולך, סופרת „דבר" לענייני מפלגות

מטה הבחירות של מפלגת העבודה בחר באולפני ג.ג. להפיק את תשדירי הבחירות של המערך. יצחק קול, מנכ"ל אולפני ג.ג. בישראל, יהיה האחראי על מתן השירותים להפקת התשדירים. יגאל חורש, המהנדס הראשי של אולפני „הרצליה", עבר באחרונה לג.ג. ויהיה למבצע התשדירים.

יצויין, כי אולפני ג.ג. רכשו באחרונה ציוד חדיש בהשקעה של שני מיליון דולאר, כולל ניידת שידור, שיעמדו לרשות הפקת תשדירי המערך. האולפן, שישרת את הפקת התשדירים יהיה באולם „אוהל" לשעבר, בית ארלוזורוב, שנרכש לפני כמה שנים ממפלגת העבודה.

ביום ג' הבא תפתח מפלגת העבודה את מערכת הבחירות לכנסת ה־12 בעצרת גדולה ב„היכל הספורט" בירושלים. מלבד ראשי מטה הבחירות של מפלגת העבודה ישתתפו בה יו"ר המפלגה, שמעון פרס, שר הבטחון, יצחק רבין, ראש עיריית ירושלים, טדי קולק, מזכ"ל ההסתדרות, ישראל קיסר, ומזכ"ל נעמת, מאשה לובלסקי.

صكنا من الأهل

תבוסה לנאמני ערפאת: 700 מפנים את בורג' אל־ברג'נה

מאת דן אבידן, סופר „דבר" לענייני ערבים

כ־700 מחבלים נאמני ערפאת („כוחות בראשמה") אמורים לפנות הבוקר את מחנה בורג' אל־ברג'נה שבמערב־ביירות למחנות הפליטים מיה־מיה ועין אל־חילווה שבאיזור צידון – לאחר שהכיתור בידי אנשי אבו־מוסא הכביד עליהם לצאת את מקום האתרן בביירות.

מורדי „פתח" כבשו אתמול בקרב שנמשך ארבע שעות את רוב שטחו של מחנה בורג' אל־ברג'נה מידי נאמני ערפאת, שנמלטו לשכונות המזרחיות של המחנה. ההתקפה המכריעה התבצעה, בקודמותיה, בחסות הפגזה ארטילרית מאסיבית מעמדות התותחים של לוחמי אבו־מוסא הממוקמות באזורי השליטה של הצבא הסורי.

לפנות ערב נערך מפגש במפקדה של קצינים סורים ליד מחנה בורג' אל־ברג'נה בהשתתפות נכבדי המחנה, נציגים סורים ונציגי כמה מפלגות שמאל לבנוניות. במפגש זה הושג הסכם, לפיו יפונו הבוקר נאמני ערפאת מבורג' אל־ברג'נה במשאיות של כוחות בטחון הפנים הלבנוניים, שיסיעום למחנות הפליטים באיזור צידון. בהסכם נקבע שנציג אל־ג'יר, מחבר סאתר, המבקר עתה בביירות ונציגי מפלגות השמאל הלבנוניות יהיו ערבים לכך שלשיירות המתפנים לא יאונה כל רע עד הגיעה לאיזור צידון. לא מכבר סירבו האלג'ירים להיות צד בהסכם שיביא לפינוי נאמני ערפאת מבורג' אל־ברג'נה. עתה, טוענים מקורות לבנוניים, נתן ערפאת עצמו הסכמתו לפינוי המחבלים, ולכן הסכימו האלג'ירים להיות צד להסכם. נאמני ערפאת ייצאו לאיזור צידון עם נשקם ומשפחותיהם, כשם שהתפנו לשם לפני כשבוע כמה מאות מחבלים תומכי ערפאת („כוחות שקיף"), שנאלצו לנטוש את מחנה שאתילה שנפל לידי המורדים. בעקבות נפילת מחנות בורג' אל־ברג'נה ושאתילה לידי מורדי „פתח" – איבדו נאמני ערפאת את מאחזיהם החשובים האחרונים בביירות. לעומת זאת, התחזק מעמדם של מורדי „פתח" בבירה הלבנונית, שם הם נהנים מגיבוי סורי חמרי ומדיני. זו, ללא ספק, פגיעה קשה בארגון „פתח" ובמנהיגו. אתמול האשים ערפאת את סוריה בנסיון להביא לחיסול הנוכחות הפלשתינית בלבנון על־ידי גירוש אנשיו מביירות. דוברים סורים דחו טענות אלה והאשימו את ערפאת בכך שיזם את התלקחות במחנות הפליטים על־ידי כך שגירש מהם בשלהי אפריל את תומכי אבו־מוסא.

לילה של יום מפרך במרכז

אריק שרון ואלי לנדאו המשיכו ללחוץ ידיים גם בשעה מאוחרת, סמוך לסגירת הקלפיות • „כולם כאן מחייכים אליך, אבל כולם משקרים", אמר מישהו בצד

מאת נתן רועי, סופר „דבר"

מרכז תנועת „החירות" הלך לבחירות הפנימיות שלו גבבעיניים פקוחות. המצביעים והמועמדים לא נמו בליל אתמול עד אשר נודעו להם תוצאות ההצבעה. סמוך לשעה חמש לפנות בוקר הואר מרכז הבמה בקאונטרי־קלאב בהרצליה ויויר ועדת הבחירות החל להקריא את התוצאות. שאגות נשמעו מכל הכיוונים, לאחר הקריאת שמות המועמדים שנמנו על השביעייה השלישית והרביעית. אחרי כבלות הכל, המועמדים עשו כמה ימים „שמיניות" כדי להגבם לשביעיות.

לעת שחר, הציף כל את מרשאות הקאונטרי קלאב. ידרנה, מוכירת סיעת „הליכוד" בכנסת, הצטנפה לה בכסא־נוח וקבלה על הכפור העז. סמוך לה גם לו על כסא הנוח אחר מחברי המרכז. מסביב היו נפזורים כסאות נוח, אלפי פתקים וניירות שהוכנו מבעוד־מועד על־ידי צוותי הבחירות שחוקמו על־ידי המועמדים, כוסות קפה הפוכות ו„סטיקרים". באותק התרומם בלון ענק ועליו נרשם: „חיים קופמן לכנסת". התנועה הבלתי־פוסקת שאפיינה את אירועי יום הבחירות הלכה ושככה לה לאיטה. ביבי נתניהו עמד בצד השביל, כשעיניו טרוטות. אנשי המפלגה, למרות שעת הבוקר המוקדמת, המשיכו לחוג סביבו, לחבק אותו, ולבקש ממנו בקשות מבקשות שונות.

השר אריאל שרון המשיך ללחוץ ידיים גם בשעת לילה מאוחרת מאוד, סמוך לסגירת הקלפיות. אלי לנדאו, ראש עיריית הרצליה בתקווה להתברג לשביעייה השלישית, הסתובב ולחץ ידיים. הוא עדיין קווה לחזור לבית המחוקקים. „כולם כאן מחייכים אליך, אבל כולם משקרים", אמר לי אחד מחברי המרכז המרכזיים, המשמש בתפקיד בכיר באחד המוסדות בתל־אביב. „אדם יכול לומר לך שהוא יצביע עבור מועמד שלך, אבל הוא לא יצביע עבורו".

על־ידי הקלפיות התגודדו בשעה 02.00 אחר־חצות מצביעים שונים. „אני הצבעתי בשביל האלוף הזה, שגיא" אמר אחד וחברו הוסיף: „אני הצבעתי בשביל האלוף אריק". „הוא רב – אלוף" תיקן אותו חברו.

לידם עמד אחד שאמר: „אני מבסוט – הצבעתי בשביל זה מיכאל איתן, שגייס את המרגל היהודי הכי גדול בארץ – פולארד". אף אחד לא תיקן אותו. למי היה כוח. לא היה כוח לצחוק.

הכתבים לענייני מפלגות היו מותשים. כל אחד התחבר כל כמה דקות למקור הקבוע וציפה למשהו, לידיעת המחר. מסביב עמדו אנשים והלכו. שעת הלילה המאוחרת לא הפריעה להסתער על כרוזי פלפל, עוגות ולגמוע אלפי כוסות של קפה שחור.

ואז באה שעת האמת. בשעה 04.45, הגיע שליח, שבישר כי רובי ריבלין בפנים ומיכה רייסר בפנים. קבוצה של אוהדים הרימה את מיכה רייסר על הכתפיים ועמדה לשלה את חבר הכנסת אל תוך מי הבריכה. חבר הכנסת גדעון גדות, שעבר ללא לאות למען כיסופו לשביעייה השלישית, קיווה לטוב. חברי ועדת הקלפי התקרבו אל הבמה ושוב לא עמד עוד המתח באויר. כמה רגעו לאחר מכן, בצעדים מתוחים, פסע סגן ראש הממשלה, דוד לוי אל המרשאות ובישר: „עכשיו – צריך להערך לקרב נגד המערך". הלוחמים היו מותשים.

רייסר ועובדיה עלי (מחנה לוי) שלשום בקאונטרי קלאב (צילום: חנוך גוטמן)

הדיון במשבר הבריאות תקוע זה היום השלישי

הרופאים: האוצר מעוניין למשוך המשבר כדי להשתמש בו בבחירות

מאת דנקה הריניש, סופרת „דבר"

הקפאון בדיון על פתרון המשבר בבתי־החולים נמשך זה היום השלישי ברציפות.

האוצר מייעד למבצע לקיצור תורים לניתוחים 20 מיליון ש"ח בלבד, לעומת ההערכות של משרד הבריאות וקופת־חולים הכללית על עלות 90 מיליון ש"ח לפחות. בקשתה של שרת הבריאות שושנה ארבלי־אלמוזלינו מראש הממשלה יצחק שמיר, לכנס בדחיפות את ועדת השרים המיוחדת, כדי להוציא את הדיונים מן המבוי הסתום, לא נענתה. עד מסירת הידיעה לא נקבע כל מועד לכינוס הוועדה.

הרופאים טענו אתמול, כי האוצר פועל במכוון נגד כל התקדמות לקראת הפתרון ומוביל לקפאון. „לאוצר ברור, כי הרופאים לא יקבלו את עמדותיו בנושאי עלות המבצע היקפו, ובכל זאת הוא ממשיך בדרך שאינה מובילה לפתרון" – אמר אתמול בשיחה עם סופרת „דבר" ד"ר חיים סולן, יו"ר הסתדרות הרופאים בבתי־החולים של קופת־חולים. לדבריו, „האוצר קיבל מנדאט למשוך את הדיונים עד לאחר הבחירות לכנסת, למרות המצב הקריטי בבתי־החולים". במצב זה „מפליאה שתיקתו הרועמת של מזכ"ל ההסתדרות קיסר" – ציין ד"ר סולן.

לדברי ד"ר סולן, הרופאים רואים היום, כי המצב הוא כעת ללא פתרון, אבל אין בכוונתם לוותר. „עמדות האוצר לא רק שלא הכניעו את הרופאים, אלא אף תרמו לחיזוק הקיצוניים שביניהם" – טען ד"ר סולן, בציינו כי בימים הקרובים יתארגנו שני ארגוני הרופאים, ארגון רופאי המדינה והסיבת רופאי בתי־החולים של קופת־חולים, למאבק לזמן ארוך. „אני מניח, כי רמת העיצומים תישאר כמות שהיא, אולם יהיו הורשות לסירוגין וללא הודעה מוקדמת".

גם בחוגים הפוליטיים הושמעה אתמול סברה, כי שר האוצר משה נסים מתכוון „למשוך" את המשבר בבתי־החולים גם לאחר הבחירות. מצבה של מערכת הבריאות ישמש כאחד „הנושאים החמים" במערכת הבחירות – מעריכים בחוגים הפוליטיים. הליכוד ינסה לנצל את המשבר בבריאות בתעמולת הבחירות שלו כ„כשלון של המערך" ויטען, כי ראשי מערכת הבריאות אשמים במצב שנוצר. המערך מצדו ינסה בכל מחיר להביא אף לרגיעה קצרה במערכת הבריאות ולהוכיח, כי למשבר הביאה מדיניותו של שר האוצר, שרוצה מטעמים אידיאולוגיים לשבור את הרפואה הציבורית־שוויונית. על־ידי קיצוצים מתמשכים בתקציבי הבריאות.

בכל בתי־החולים הממשלתיים, העירוניים ושל קופת־חולים הכללית ספורות מרפאות החוץ ואין ניתוחים אלקטיביים. עובדי המעבדות במרפאות הקהילתיות של קופת־חולים הכללית במחוז תל־אביב, דן ובעמק יזרעאל עובדים „לפי הספר", הם מקבלים את הדגימות לבדיקה, אולם קצב העבודה האט, ומשום כך גם מספר הבדיקות המקוצצות. מנציגות המיקרוביולוגים נמסר אתמול, כי „הנהלת קופת־חולים ביטלה במפתיע את המשך המשאומתן על שכר עידוד והוצר נתק במגעים". עובדי המעבדות ימשיכו בעבודה „לפי הספר" וביום א' הקרוב יערך כינוס ארצי של המיקרוביולוגים ועובדי מעבדות במרפאות וצפויות החלטות על הרחבת העיצומים למחוזות נוספים.

עובדי „סולל בונה" עשויים לשבות ביום ג' במחאה על מכתבי פיטורים

מאת חיים ביאור ויוסף מיכלסקי, סופרי „דבר"

כ־4,000 עובדי „סולל בונה" עלולים לשבות ביום שלישי הקרוב, במחאה על מכתבי פיטורים ששיגרה הנהלת החברה ל־100 מעובדי חברת הבת „חירות".

ארגוני העובדים ב„סולל בונה" טוענים שמכתבי הפיטורים נשלחו ללא תיאום עמם ותוך פגיעה בזכויות הפנסיוניות של המועמדים לפיטורים. ארגוני העובדים דורשים מההנהלה כי תחזיר את מכתבי הפיטורים ותכנס למשא ומתן עמם ועם ההסתדרות על תנאי הפרישה מהחברה.

ביום השביתה יקיימו עובדי „סולל בונה" הפגנה מול בית הוועד הפועל של ההסתדרות.

מהנהלת „סולל בונה" נמסר בתגובה שלנוכח הירידה בהיקפי הבנייה, אין מנוס מצמצומים בכוח האדם בחברת „חירות", במיוחד בצפון. עוד נאמר שתנאי הפרישה למפוטרים יכולים להקבע במשא ומתן בין ההנהלה לבין הנציגויות המוסמכות של העובדים, בהתאם לאפשרויות הכספיות של החברה. בכל מקרה, הבהירה ההנהלה, לא יוכלו העובדים שיפרשו, לקבל את פיצויי הפיטורים המוגדלים שנכללו בפסיקתו של יו"ר האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות, חיים הברפלד.

דבר DAVAR
המאוחד עם „למרחב"

העורכת: חנה זמר
משנה לעורך: דוד פדהצור
מזכיר המערכת: ד"ר יורם פרי
מנהל כללי: אמנון ברזילי
הפורל – „דבר" בע"מ
נדפס בדפוס „דבר" בע"מ
המערכת והמנהלה תל־אביב
רחוב שינקין 45, ת.ד 199
מיקוד 61001
טלפון 286141
מחלקת המודעות
טלפונים ישירים
286156, 281860, 298032

סניפים:
ת"א, בית „דבר" רחוב שינקין 45
טלפון 286141, מיקוד 65233

ירושלים:
המערכת: רחוב המלך ג'ורג' 16
בית מאזיה קומה ב'.
טלפון 242203, מ. 94229

חיפה: רחוב הנביאים 27
טלפונים 3־2־642111, מ 33104

„האינתיפאדה תימשך לא רק חודשים"

(המשך מעמוד 1)

שנצברו בחודשי האינתיפאדה הראשונים, כשכל הכוחות היו מועסקים בבטחון השוטף בשטחים.

המקור הצבאי הבכיר בפיקוד המרכז הצטרף להערכת ראש אמ"ן מהשבוע שעבר, לפיה אש"ף נתפס בשטחים כמנהיגות היחידה. הוא ציין, כי מקור הדאגה של צה"ל וכוחות הבטחון כרגע הן „הוועדות העממיות", כדוגמת אלה שפועלות בשכם ובמקומות אחרים בכפרים ובערים. אלה ו„ועדות ההלם", האחראיות לאכיפת הוראות הברוזים ושמירת השביתות וצעדי המחאה האחרים – ממשיכות להתבסס את התקוממות, אשר אכן שינתה פניה מהפגנות המוניות לפרצי אלימות מקומיים. עם־זאת, ציין המקור הצבאי הבכיר בפיקוד המרכז את המספר הגדל של הצלחות שירות הבטחון הכללי וצה"ל בחשיפת חוליות ובפעילות סיכול וענישה נגד חוליות ויחידים המתסיסים, מנהיגים ויוזמים פעילות עויינת. על־פי נתוני השטח, חלה בתקופה האחרונה ירידה משמעותית במספר בקבוקי התבערה הנזרקים בשטחי חבגיה. המקור הצבאי הבכיר זקף הצלחה זאת לחשיפתם של חוליות המחבלים, כמו גם להוראות הפתיחה משמעויות לפתיחה באש, הקובעות כי יש לירות על־מנת להרוג במיידי בקבוקי תבערה.

עוד גילה, כי לדעתו ועל־פי הנתונים, הריסת בתים היא מדיניות ענישה שהוכיחה את עצמה עד כי במקרה אחד לדוגמה, פנה בן משפחה אל שלטונות הצבא והסגיר בן משפחה אחר, שהשליך בקבוק תבערה כדי למנוע הרס הבית בידי הצבא. ישובים ערביים שלמים הבטיחו, על־פי גרסתו, לצבא לשמור בעצמם על השקט. וכלבד שלא ייענשו בהריסת בתים. לדבריו, יש בשטח מאות מקוקסים ועשרות מהם כבר נתפסו או מסגירים את עצמם בגלל הרצון לחסוך ענישה למשפחה, או בשל העייפות מאורח חיים של בריחה והסתתרות. „אמצעי הריסת בית הוא אמצעי שהוכיח עצמו כיעיל אבל צריך להשתמש בו באופן סלקטיבי והכל במסגרת החוק", הטעים אותו מקור. זוהי גם התייחסותו לסנקציות כלכליות וחקלאיות כואבות בעונה זו של השנה, המוטלות על כמה ישובים בשטחים. לטענתו יש לזקוף לזכות הסנקציות הללו את הירידה בהפרות הסדר הקולקטיביות.

החגיגה נגמרת

מאת מירי פז, סופרת „דבר" לענייני תרבות

בפסטיבל ירושלים, בסינמטק ירושלים, וכבר אתה חש את עצב הפרידה מן החגיגה והמרתקת בתגיגות המציפות אותנו בקיץ הזה. זאת העממית, במובן הטוב, שבתגיגות.

היו כאן השנה פסגות אמנותיות מרעישות, אבל בתוך ההיצע הגדול – יותר מ־100 סרטי קולנוע, טלוויזיה ווידיאו – היתה בחירה מגוונת לכל, והזדמנות נדירה לפתוח צוהר אל תרבויות לא־ארצנות.

אפשר היה לצפות בקומדיה מטורפת מתוצרת הונג־קונג, בריקוד של אמנים (סרטים על המחזאי האירי ברנארד ביהאן ועל הזמרת מאריה קאלאס ואליזבת הלס), במיתולוגיות מאפריקה („זהר" מתוצרת מאלי), בסרטי אנימציה מצוינים מתוצרת הונגריה ופולין, ובמה שהיה אולי גולת הכותרת של הפסטיבל: סרטים מברית־המועצות לפני 20 שנה ושחזרו עם פרוץ ה„גלאסנוסט".

בתוך זה היה גם היצע ישראלי: סרטו של אברהם הפנר, „אביב 88", סרטם של סוכית מנדלסון ואמנון רובינשטיין, „היגשוף" מנחם אינטליגנטי וגם אקטואלי על מלחמת השב"כ המוסד, וסרטה התיעודי של אורנה כרזון ניב, „בגלל המלחמה ההיא", המספר על הדור השני של יוצאי השואה. על אף פגמי בוסר היה זה סרט מרגש מאוד.

גכם פסטיבלי חשוב נוסף היה האווירה שיצרו משוגעי הקולנוע והתכנון המיקום עוטר הנשימה של ה„סינמטק" הירושלמי. וגם על כך מגיעה התודה ללייה ואן־ליר, הנוגה והמייסדת, ולצוות הנפלא שסייע לה לא רק במסירות, אלא גם באהבה. לרבים ממשתתפי הפסטיבל, שהפרידה ממנו קשה להם, תינתן הזדמנות נוספת לצפות במבחר של סרטים בולטים ביום ראשון וביום שני בשבוע הבא.

אם אתם מהמרים על פסטיבל אחד בלבד בשנה הבאה, תגיגת הקולנוע בירושלים היא ההימור המבטיח והמרתק ביותר.

רשמית: נחתם הסכם אספקת טילי „מאווריק" אמריקאיים למצרים

מאת דן אבידן, סופר „דבר" לענייני ערבים

בקאהיר ובוואשינגטון נמסר אתמול, כי ארה"ב ומצרים חתמו על עסקה לאספקת 144 טילי אוויר־קרקע משוכללים מסוג „מאווריק" לצבא המצרי. זו הפעם הראשונה שחיל האוויר המצרי יקלוט טילים אלה, אם העסקה תאושר, כפי שצפוים משקיפים, על־ידי הקונגרס. סה"כ ערך העסקה, כולל חלפים וציוד אימון, נאמד ב־27 מליון דולאר.

לפרסום העסקה בעיתוי הנוכחי יש חשיבות מיוחדת. שכן, לא מכבר נחשפה בארה"ב רשת של קצינים מצרים שעסקה בהברחת חומרים כימיים (האסורים ביצוא ללא רשיון) למצרים שבהם השתמשו המצרים לייצור „טיל העתיד" שלהם המכונה „בדר 2000", שטווח פעולתו מעל ל־1000 ק"מ. זהו פרויקט שהמצרים מבצעים בשיתוף־פעולה עם עיראק שהיא המממנת העיקרית שלו.

פרסום עסקת טילי ה„מאווריק" (שגובשה כבר מזמן) מלמד עתה, כי חשיפת פרשת ההברחה של החומרים הכימיים (הפחמניים) מארה"ב למצרים, לצורך מניעת החשיפה של הטיל „בדר 2000" למכ"ם – לא גרמה למשבר בקשרים בין שתי המדינות וביחסי שיתוף־הפעולה האסטרטגי ביניהן.

המר"מ על העברת סמכויות מהסוכנות למשרד הקליטה לא יסתיים עד 1 באוקטובר

מאת יקיר צור, סופר „דבר"

המשא ומתן בין הממשלה ובין הסוכנות היהודית בדבר העברת סמכויות הקליטה מהסוכנות למשרד הקליטה, עשוי להתעכב ולא להסתיים עד ל־1 באוקטובר 1988, המועד שנקבע לביצוע ההעברה, בעקבות קשיים שמעמיד האוצר במהלך המשא ומתן.

האוצר מעריך, כי דרוש תקציב של כ־60 מיליון דולאר לביצוע העבודה בקליטה, ואין ביכולתו להשלים את התקציב. מעבר ל־32 מיליון דולאר שיועברו מתקציב הסוכנות היהודית. פער נוסף בעמדות הצדדים קיים בשאלת מספר העובדים שיעברו מהסוכנות היהודית אל משרד הקליטה. הסוכנות דורשת 140 עובדים בעוד שהאוצר מתעקש על פחות מ־100 עובדים.

ראש מחלקת העלייה בסוכנות היהודית, אורי גורדון, הנחה אתמול את שליחי מחלקת העלייה בקהילות היהודיות, לטפל בכל עולה שמועד עלייתו נקבע עד חודש דצמבר 1988, על־פי הנוהל הישן ולרשום אותו למרכז קליטה על פי בקשתו. לגבי עולים שמועד עלייתם נקבע מה־1 בינואר ואילך, לערוך רישום של הבקשות מבלי להתחייב לגבי היכולת לקלוט את העולים במרכז קליטה זה או אחר.

הסוכנות תקים בית תרבות דרוזי־יהודי

מאת מנטבת הלבי, סופר „דבר"

הסוכנות היהודית החליטה לגייס כספים כדי להקים בית תרבות דרוזי־יהודי, במתכונת של בתי ומרכזי התרבות הפועלים ברחבי הארץ המשמשים מקומות מיפגש בין יהודים וערבים.

ועדה מיוחדת של משכילים דרוזים ויהודים התכנסה אתמול בבניין הסוכנות היהודית תל־אביב ודנה בדרכים לחזק את קשרי הידידות והאחווה בין הדרוזים והיהודים.

המתכנסים החליטו לקיים פגישה של עתונאים דרוזים עם עורכי העתונים היומיים פגישה שניה עם חברי לשכת עורכי הדין ופגישה שלישית עם חברי אגודת הסופרים העבריים במדינה. כמו כן הוחלט לקיים עצרת תגיגית בתל־אביב בהשתתפות ראשי המדינה ונכבדי העדה הדרוזית.

סופר „דבר" מציין כי לאחרונה הוקמה מועצה ציבורית דרוזית ישראלית, שבראשה עומד יו"ר הכנסת שלמה הלל ומרכז אותה מנכ"ל הסוכנות שלמה גזית. המועצה הזאת בחרה במספר ועדות הפועלות לידה. בפגישה שהתקיימה אתמול השתתף גם אליהו נאווי, יו"ר הרשות השיפוטית של ההסתדרות, אשר ציין בדבריו את תרומתם של הדרוזים במאבק להקמת המדינה. מצד הדרוזים דיבר פארס פלאח, שופט השלום בעכו והעלה בפני המשתתפים את הבעיות המיוחדות המעיקות על החיילים המשוחררים. הוא אמר כי ניתן להתגבר ולפתור את הבעייה הדרוזית, על ידי שיתוף פעולה בין כל הגורמים.

„נשים למען אסירות פוליטיות" דורשות לחקור התקרית בנווה תרצה

מאת סופרת „דבר"

בדרישה לחקור את נסיבות התקרית ב„נווה־תרצה", שלשום יצאה קבוצת „נשים למען אסירות פוליטיות", קבוצה שמאלית הפועלת מתל־אביב.

הן מבקשות לחקור גם מדוע עורכות „דרך הניצוץ" מוחזקות בתנאי הענשי נפרדים ומביעות התנגדות לתוכנית להכניס סוהרים־גברים לכלא הנשים.

העצורה המינהלית תבאנו אבו־צאקה, שהפילה בכלא, לא קיבלה, לטענתן את הטיפול הרפואי הדרוש.

שני צעירים

(המשך מעמוד 1)

בשלה עתירה לבג"ץ נגד צו גירוש

(ע.) – עדנאן דהאר, בן 37, מהעיירה אל־בירה, ביטל אתמול את העתירה שהגיש לבג"ץ נגד צו הגירוש שהוציא נגדו אלוף פיקוד המרכז.

דהאר, ששלטונות הבטחון טוענים, כי היה פעיל בכיר במפלגה הקומוניסטית וארגן פעילות ההסתה באיזור ראמאללה, ביטל את העתירה לאחר ששלושת שופטי בג"ץ סרבו להעתר לבקשתו, להתיר לפרקליטו לראות את החומר הסודי, שהגישו גורמי הבטחון בענייננו לשופטים. דהאר התייעץ עם פרקליטו ולאחר ששוכנע שהוא מוותר על העתירה, ביקש לשאת נאום קצר בבית המשפט. בדבריו ביקר דהאר בחריפות את מערכת המשפט הישראלית והסביר, כי בידועו מהשופטים יביא רק נזק לשלטונות הכיבוש שהוליכו על בה.

עידן חדש בקשרי ישראל עם יהדות הונגריה – יישלחו מורים מהארץ

בודפשט (עיר).- הקהילה היהודית בהונגריה פנתה לישראל בבקשה לסיוע בהוראת העברית בגימנסיה העברית ובסמינר הרבני של בודפשט, ויתכן, כי הרבנים הלומדים בבית־המדרש זה, יבואו להשתלם בישראל – על פי מסר ביום ד' יו"ר הנהלת הסוכנות היהודית שמחה דיניץ, שהגיע לבודפשט בתום ביקור בהונגריה.

חוגים מדיניים רואים בכך מאותות ה„גלאסנוסט" בגוש הקומוניסטי. השלטונות מעודדים את הקשרים עם ישראל, וכל הסימנים מעידים על כך שפעולות הקהילה נעשו בעקבות שינוי הקו מצידם. בסמינר הרבני לומדים כיום שבעה תלמידים, ביניהם אחרים מברה"מ וצ'כוסלובקיה, המכשירים עצמם כרבנים.

לדברי דיניץ, נפתח בימים אלה עידן חדש בקשרים עם יהדות הונגריה, בעיקר כמישור החינוכי, בעקבות התעוררות שחלה לאחרונה ביהדות זו. הדבר מוצא ביטוי בהגברת החינוך היהודי. בגימנסיה היהודית לומדים כיום 70 תלמידים במקום ששה לפני שנתיים. הוקם גם מחנה קיץ לנוער יהודי. כמו כן מתוכנן משלוח מורים לעברית מישראל להונגריה, ויתכן שנוער יהודי יבוא ארצה להשתלם וללמוד.

דיניץ סיפר עוד, כי שר הדתות ההונגרי אימרה מיקלוש אמר לו, כי „הגשר הוקם, ועתה יש לצעוד עליו". שר החוץ ההונגרי פטר ורקוני, שעימו נועד דיניץ ביום ג', הביע קורת רוח מן ההתקרבות בין שתי המדינות ואמר לו, כי תהליך הנורמאליזציה יימשך.

דיניץ הופיע בלוויית מנכ"ל הקונגרס היהודי העולמי בישראל אבי בקר בהפעה של הנוער היהודי לכבוד יובלו של הרב רוזן.

האוצר מבין חוק

(המשך מעמוד 1)

שיהיו בידי הממשלה: הבטחת יציבות השליטה במערכת הבנקאית ויצירת תחרות בין הבנקים. אף שבנק ישראל צריך יהיה לאשר את כל „הפנים החדשות" שיבקשו להשתתף במירוץ לרכישת השליטה בבנקים, הוא לא ייקח חלק פעיל במשא ומתן עם המשקיעים ובעלי השליטה הנוכחיים במכירת המניות, תחום שינוהל בלעדית על ידי האוצר.

היוזמה שגובשה באוצר ובבנק ישראל למכירת מניות הבנקים, משקפת התמורה כלפי בעלי השליטה הנוכחיים בשתי נקודות עיקריות:

אין כוונה לפצות את בעלי השליטה הנוכחיים על איבוד שליטתם:

השוואת זכויות השליטה תעשה באמצעות חוק, ללא משא ומתן מקרים עם בעלי השליטה בבנקים.

לאי מתן פיצוי כספי לבעלי השליטה הנוכחיים בבנקים ישנה משמעות כספית קשה על יכולתם של גופים כמו חברת העובדים, משפ' רקנאטי והמוסד המזרחי לרכוש מחדש את השליטה בבנקים, תמורת השקעה הונית. עד לגיבוש היוזמה האחרונה היתה הסכמה, גם על ידי גורמים מקצועיים, שהשליטה שווה חלק בהון הבנקים – בשיעור של בין 15 ל־20 אחוז. עתה אומר גורם בכיר באוצר כי מרכיב השליטה שווה אפס. בעלי השליטה הנוכחיים איבדו את הערך הכספי של שליטתם באוקטובר 83 „מאחר ופשטו את הרגל". טיעון זה, הגם שהוא נשמע פופולארי ומוסרי מאד אינו תואם את המציאות. הסדר מניות הבנקים לא נועד להציל את בעלי השליטה, אלא בעיקר את שותפיהם מהציבור. האלטרנטיבה להסדר מניות הבנקים לא היתה במתן פיצוי מצד בעלי השליטה למשקיעים שנפגעו מהציבור.

בתחום זה צפוי מאבק חריף של בעלי השליטה הנוכחיים. אובדן הערך הכספי של השליטה שקול לכמחצית מהסכום שיידרשו לו כדי להבטיח את שליטתם החוזרת בבנקים. התוכנית האוצרית מייערת עם זאת מרכיב זעיר של פיצוי לאותם משקיעים מהציבור – לא למשפ' רקנאטי – המחזיקים במניות עדיפות בשליטה (מניות של 1 באי. די. בי).

בתוך כך החל כבר משרד האוצר החל להפיץ לאחרונה ידיעות על משקיעים שונים בעולם המתעניינים ברכישת השליטה בבנקים הישראליים. גורמים בנקאיים בכירים הביעו פליאה על ידיעות אלה לנוכח מצב הבנקאות המקומית. הם מציינים כי בנקים בעולם אינם מעוניינים לרכוש שליטה בבנקים הישראליים, בעוד שמשקיעים פרטיים, יתקשו להשלים עם הסיכון הכרוך ברכישת בנקים, שחלק גדול מהאשראי שנתנו מבוסס גם על שיקולים מוסריים ומשקיים.

במשרד האוצר כבר נעשות הערכות ראשוניות על שווי הבנקים שיוצעו למכירה והסכום שמצפים לקבל הוא בין 2.5 ל־3 מיליארד דולר, זאת לפי מכפיל 10 של רווחי הבנקים. גורמים בנקאיים סבורים כי האוצר רחוק מההערכה מציאותית של שווי הבנקים. הם מציינים כי המכפיל השכיח של שווי הבנקים, כפי שמקובל למשל בבנקאות בארה"ב, לפי מחירי הבורסה ועסקות להעברת שליטה, נע בין 4 ל־6, ופירוש הדבר שהמניות הבנקאיות שיוציא האוצר בידו לא יהיו שוות יותר מ־1.5 מיליארד דולר.

„חירות"

(המשך מעמוד 1)

רעיונית, או מאבק על דרך. אולי היתה הצדקה לקיומם, אבל זה היה מאבק על השרדות של אישים".

עוד אמר ח"כ ברעם, כי „בבחירות 'העבודה' מנסה להתמודד עם ישראל של היום, עם ייצוג אמיתי של העם, על שדרותיו. ואילו לליכוד רשימה השוכבת על הנזיים המשנה אותו בקמת קלם בעל מלמעלה".

אברהם בורג, אמר על רשימת „חירות", כי „הליכוד יצר את השיטה הדמוקראטית, שהנהיגו בל המפלגות, והוא הקורבן הראשון של שיטתו שלו. מפלגת העבודה למדה את לקחי העבר והציגה נבחרת חברית, צעירה ואטרקטיבית. לליכוד יש רשימה, שמלבד שני מסאורים – חסרי נסיון וחסרי מעורבות בכל הבעיות בישראל – היא מיושנת ונוטה אפילו לניוון".

סלאח טריף, המועמד הדרוזי של מפלגת העבודה, קרא אתמול לכל בני העדה הדרוזית להתייצב מאחורי המפלגה היחידה שיש לה מועמד דרוזי במקום בטוח.

מאשה לובלסקי: אישה הנשימה

מזכ"ל נעמ"ת, מאשה לובלסקי הביעה אתמול צער על שלא נבחרה אף לא אשה אחת בשלוש השביעיות של רשימת „חירות" לכנסת.

מזכ"ל נעמ"ת ציינה, שמצב מצער זה מבחינת ייצוג הנשים נבדל לרעה מן המציאות ברשימת „העבודה", שבה יש ארבע נשים בין 40 המועמדים, וכל הברות הכנסת של הסיעה נבחרו מחדש. מסקנתה היא, כי ה„שריון" שהנהיגה מפלגת העבודה לייצוג נשים בכל המערכות, הוכיח את עצמו, וכי המפלגות האחרות צריכות ללמוד מכך ולהנהיג שריון אף הן.

(ש). – „בבחירות הקרובות יהיה המאבק בין מסר למסר ולא ההרכב האנושי הוא שיכריע. עם זאת, אני סבור, שרשימת המערך ייצוגית ורחבה יותר ומרובת יותר אל ההמונים מאשר רשימת הליכוד" – אמר ממלא־מקום ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס בביתנם לרגל בחירתו של עמיר פרץ, לרשימת הכנסת למערך.

תיקון

אתמול נפל שיבוש בנוגע להשבון הבנק אליו יש להעביר תרומות עבור השתלת לב לבשורך יאיר הורביץ. את התרומות יש להעביר לחשבון מספר 557871/78, סניף 816, בל"ל תל־אביב, עבור יאיר הורביץ.

פרס ושמיר דחו הזמנת צ'אושסקו לבקר ברומניה

מאת יוסי מלמן, סופר המדיני של „דבר"

ראש הממשלה יצחק שמיר וממלא־מקומו שמעון פרס דחו הזמנה של נשיא רומניה, ניקולאי צ'אושסקו, לבקר בבוקארשט אך יקבלו היום ביה שלים שליח מיוחד של הנשיא הרומני.

מקורות מדיניים בירושלים אישרו, כי לפני כעשרה ימים הזמין הנשיא הרומני את ראש הממשלה או את ממלא־מקומו להפגש עמו, כדי לדון בסיכויי השלום במזרח התיכון. אולם הם דחו את ההזמנה. לבוקארשט יגיע היום בירושלים אחד מעוזרי הנשיא הרומני. המקורות אמרו, כי אין הם יודעים מהו המסר שמבקשת רומניה להעביר לישראל אך העריכו, כי אין בידי רומניה מידע שעשוי להביא לפריצת דרך מדינית בתהליך השלום באיזור.

נתונים סותרים על מספר משוחררי ג'יבריל שנעצרו בהתקוממות

מאת אוריאל בן־עמי, סופר „דבר"

נתונים סותרים נמסרו לאחרונה על מעורבותם של המחבלים ששוחררו בעסקת ג'יבריל באירועי האינתיפאדה מאז פריצה.

בכל הנראה מדובר בעשרות רבות של מחבלים ששוחררו בעסקה בחודש מאי 1985, ונעצרו שוב בעוון מעורבות בהתקוממות בשטחים. דובר צה"ל לא השיב לשאלת סופר „דבר" מהו מספרם המדוייק של המחבלים שנעצרו שוב.

לפני כשנה מסר דובר צה"ל כי יותר משליש ממשוחררי ג'יבריל נעצרו שוב לאחר שהשתתפו בפעילות חבלנית עוינת. הודעה זו נמסרה, כאמור, יותר משנה לפני שהחלה האינתיפאדה.

ואלדהיים יבקר בסוריה בהזמנת הנשיא אסד

מאת דן אבידן, סופר „דבר" לענייני ערבים

קנצלר אוסטריה, קורט ואלדהיים, יבקר בחודש אוקטובר בסוריה על־פי הזמנת הנשיא אסד. כך מסרו אתמול מקורות דיפלומאטיים ערביים.

לדברי המקורות ידונו שני המנהיגים בהידוק היחסים בין מדינותיהם ובמצב במזרח־התיכון. בשלב מאוחר יותר, כנראה בחודש הקרוב, יערוך ראש ממשלת סוריה, מחמוד אל־זועבי, ביקור גומלין באוסטריה.

אתמול סיים נציג בכיר של מפיג־ברמניה ביקור בסוריה, שבמהלכו חתם על שורת הסכמים לשיתוף־פעולה כלכלי בין שתי המדינות.

3 מיליון ד' יוענקו לארגונים העוסקים בזכויות האזרח בישראל

מאת יקיר צור, סופר „דבר"

„הקרן החדשה לישראל" תעניק השנה יותר משלושה מיליון דולאר לגופים וארגונים העוסקים בנושאים הקשורים לזכויות האזרח, פלוראליזם דתי, הידקום יהודי־ערבי, מעמד האשה וגישור פערים בין־עדתיים בישראל.

ההקצבות יאושרו בישיבת מועצת המנהלים של הקרן, שתתכנס בירושלים בתחילת השבוע הבא.

עודד אלקטרוניקה

בת כמה היא?
לא נשבר לך ממנה?!
בת כמה שנים הטלוויזיה הצבעונית שלך (וגם הסטריאו והוידיאו)!
כמה תקלות היו (ועוד יהיו) בה ובהם!

עודד אלקטרוניקה מציע
תנו ישן קחו חדש!!!
מבצע החלפות חסר תקדים

מבחר מכשירים משומשים מכל הסוגים + שנת אחריות.
שרות תיקונים – ביקורי בית ועוד חינם!!!
מבצע פתיחה מדהים – קומפקט דיסק משוכלל – 650 ש"ח בלבד.
הנחות משמעותיות לחברי ההתיישבות העובדת ורשת הקיבוצים.

עודד אלקטרוניקה
חיפה: שדי מוריה 37 טל: 04־330441
אינדוריה 24 עשוקה: 04־382611 – מנוי מסר 3304

קיסר מבקר בחריפות שיטות הניהול של גביש: „הדיווח לקה בחסר"

(עשיה). – מזכ"ל ההסתדרות חייב ישראל קיסר, מתח אתמול ביקורת חריפה על שיטות הניהול של ישעיהו גביש בהנהלתו, עד לפני כמה שבועות, כמנהל הכללי של קונצרן „כור".

קיסר דיבר בפורום מצומצם של הסגל האקדמי הבכיר באוניברסיטת בן־גוריון בבאר־שבע. הוא אמר, כי ישעיהו גביש קיבל גיבוי מהאגפים הנוגעים בדבר בוועד הפועל, לרבות לתוכנית הבראה לקונצרן שהביא בפני הוועדה המנהלת של חברת העובדים לפני כחצי שנה. „איש מהדרג הפוליטי־מינהלי בהסתדרות לא עמד בדרכו של גביש לבצע את תוכנית ההבראה המוצעת" – הטעים קיסר.

„יתר על כן, פסיקות מטיעות ביחסי עבודה ושכר, שנפסקו בזמנו בידי האגף לאיגוד מקצועי לגבי מפעלים וקבוצות עובדים ב„כור" היו ליבראליות מאוד ומתחשבות מאוד בהנהלת „כור", זאת נוכח המצב הכלכלי האובייקטיווי בכלל ובמפעלי „כור" בפרט. היו אפילו מקרים שבהם פסק יו"ר האגף לאיגוד מקצועי לדחות ביצועם של הסכמים חתומים – לגבי עובדים אקדמאים ומהנדסים, למשל שעד היום מתדיינים בערכאות כדי לקיימם – והכל נעשה כדי להקל על הנהלת „כור" הקודמת ולהתחשב בקשיים של מפעלים במצוקה, כדי לשמור על כושר הישרדותם והבטחת המשך התעסוקה לרבבות עובדיהם" – אמר מזכ"ל ההסתדרות.

„עם זאת", ציין קיסר בתרעומת, „הדיווח והאינפורמציה שחייב היה ישעיהו גביש, כמנכ"ל „כור", להעביר באורח סדיר ואמין למוסדות המרכזיים של חברת העובדים, ולמזכ"ל ההסתדרות בכלל זה, לקו בחסר ולא עמדו במבחן המינהל התקין. מערכת הבקרה של הקונצרן לא התריעה בזמן ובמועד על תחזיות מסוכנות והפסדים צפויים. מאזן „כור" לשנת 1987 מדבר בעד עצמו, וכאלף עדים על הטיב וצורת הניהול של ישעיהו גביש" – אמר קיסר.

חוסיין ומובארק יפגשו לשיחות בקאהיר

(עיר ועיצ). – חוסיין מלך ירדן והנשיא מובארק נשיא מצרים יקיימו היום שיחות על המזרח התיכון בקאהיר – מסר דובר של הנשיא המצרי.

תהא זו הפגישה הראשונה בין השניים לאחר שלושה חודשים. נמסר כי הנושאים שידונו כוללים את מלחמת איראן־עיראק, ותוכנית השלום האמריקנית. בין היתר ידווח חוסיין על דיוני הפיסגה הערבית באלג'יר, שמצרים לא השתתפה בה.

מובארק וחוסיין קיימו 20 פגישות מאז חידשה ירדן את היחסים עם מצרים ב־1984. חוסיין היה באחרונה בקאהיר במרץ השנה ומובארק ביקר בירדן באפריל.

מיעארי יקריא מסמך אבו־שריף בכנסת

(עשיה). – הנוסח המלא של הצעת השלום של באסם אבו שריף, הדובר לעיתונות של יאסר ערפאת, יוקרא בשבוע הבא מעל דוכן הכנסת.

– את הצעת השלום יקרא ח"כ מוחמד מיעארי במסגרת הצעה לסדר, שתביע אי אמון בממשלה שהגישה סיעת הרשימה המתקדמת לשלום, בשל התעלמותה של הממשלה מדבריו של באסם אבו שריף.

פעיל „כך" הורשע ב־8 עבירות של גרימת נזק

(ע). – [illegible] פרידמן, בן 19, פעיל בתנועת „כך", הורשע אתמול בבית־המשפט המחוזי בירושלים בשמונה עבירות של גרימת נזק לרכוש פרטי וציבורי בירושלים מנובמבר 1987 עד מארס 1988.

פרידמן הורשע בעבירות אלה על־פי הודאתו לאחר שפרקליטו, עו"ד מיכאל אריעם, חתם על עיסקת טיעון עם התובע, עו"ד שגיב. במסגרת עיסקת הטיעון זוכה פרידמן משני אישומים, הורשע בניסיון להצית את כנסיית סנט־פול, בניקוב צמיגים ובריסוס כתובות בכפרים ערביים שמסביב לירושלים, בגרימת נזק למכוניתו של דובר „שלום עכשיו" עמירם גולדבלום, ובכתיבת כתובות נאצה על בניין הטלוויזיה הישראלית בשכונת רוממה ועל קירות ביתו של ראש עיריית ירושלים טדי קולק.

לבנון מתעניינת: האם תקים ישראל חוות לאתיופים בשטחה?

מאת שמעון וייס, סופר „דבר" בצפון

אתמול בשעות הבוקר נפתחה אש מנשק קל לעבר סיור של צה"ל על גבול אזור הבטחון, בסמוך לגזרה המרכזית. חייל צה"ל נפצע באורח קל ברגלו. חיילי צה"ל השיבו אש לעבר מקורות הירי.

בינתיים, נמסר אתמול מביירות, כי לבנון פנתה לתת־מזכיר האו"ם מארק גולדינג בדרישה, לבדוק את נכונות הידיעה, לפיה עומדת ישראל להקים 18 חוות חקלאיות וישובים למרגלות החרמון בתוך שטח דרום־לבנון. על־פי הידיעה מלבנון, מתכוונת ישראל לאכלס בישובים אלה את עולי אתיופיה.

„אני אחראי, אבל לא רק אני" אומר המנכ"ל לשעבר של כור

ישעיהו (שייקה) גביש – בראיון ל„דבר" – יוצא במתקפת־נגד: עוד באוגוסט 1986 הזהרתי בכתב את ראשי ההסתדרות, שתוספת שכר תגרום להפסדים • „יש לנתק את משק העובדים מהאיגוד המקצועי"

מאת דוד שרביט

„כבר בחודש אוגוסט 1986 התרעתי לפני כל ראשי חברת העובדים וההסתדרות ש„כור" צועדת לקראת הפסדים וחוסר איזון פיננסי, שיסכנו לא רק את הקונצרן אלא את תדמיתה של ההסתדרות כולה" – אומר ישעיהו גביש, לשעבר מנכ"ל „כור". היה זה בעקבות התביעה להחלת הסכמי השכר בשירות הציבורי גם על „כור", שמשמעותה היתה תוספת הוצאה שנתית של 100 מיליון דולר.

אתמול בשעת בוקר מוקדמת בביתו שבנווה־מגן, יחף ובמכנסיים קצרים, השיב גביש לטענות הרבות שהוטחו נגדו מאז התפטר מראשות הקונצרן שאותו ניהל בחמש השנים האחרונות.

על ההפסדים – ב־25.1.88, ב־9.30 בבוקר נפגש גביש, על פי בקשתו, עם מזכיר ההסתדרות ישראל קיסר. בפגישה זו, שבה נכח גם שבח אופיר, ראש אגף הכספים, הוצגו התוצאות ל־1987 – עדיין לפני בדיקת רואי החשבון – שהצביעו על הפסד של 150 מיליון דולר: הפסד זה כלל 50 מיליון דולר תשלומי פיצויים למפוטרים ו־100 מיליון דולר הפסד שוטף, שהיקפו כבר הוערך, עם פרסום ההפסד (57 מיליון דולר) לתקופה הראשונה של 1987. בפגישה זו הודיע גביש לקיסר שהוא מתפטר מתפקידו. מזכ"ל ההסתדרות סירב לקבל את ההתפטרות והביע תמיכה בתוכנית ההבראה ובגביש. בינו לבין עצמו החליט גביש באותו מועד ללוות את תוכנית ההבראה עד סוף 1989 ולאחר מכן לפרוש.

„קיסר לא ידע וגם אני לא ידעתי על הפסד נוסף של 100 מיליון דולר", אומר גביש. כיצד תפח ההפסד? תוכנית ההבראה, הפיטורים וסגירת המפעלים עלו לבסוף 70 מיליון דולר במקום 50 מיליון דולר שהוערכו תחילה; התרגום השקלי של המאזן הדולרי ב„תדיראן" הוסיף 30 מיליון דולר להפסד; רואי החשבון ביקשו להפריש על מלאי „סולתם" כ־10 מיליון דולר נוספים; יתרת הגידול בהפסד נבעה מחילופי המנהלים והרצון „לנקות" את המאזן מהפסדים.

סימני האזהרה – „גם הפסד של 150 מיליון דולר, הוא כבר מאוד, אבל ראשי חברת העובדים וההסתדרות ידעו על הסממנים וההפסדים הצפויים", אומר גביש. באוגוסט 86, קודם שמונה כמנכ"ל „כור" למזכיר חברת העובדים וההסתדרות ולכל חברי הוועדה המנהלת, תזכיר מפורט, שכותרתו „זהירות סכנה" אשר בו התריע, שאם „כור" תאלץ לשלם את תוספות השכר של ההסכם הציבורי – תוספת הוצאה של 100 מיליון דולר לשנה – תהיה בכך סכנה להתערערות חוסנו הכלכלי של הקונצרן עד כדי יצירת הפסדים וחוסר איזון פיננסי. תוספות אלה שולמו לבסוף רק בתחילת 1987 – והייה שהסתכמה 60 מיליון דולר – וגרמו לפגיעה קטלנית ב„כור".

עם הצגת מאזן 1986 בוועדה המנהלת של חברת העובדים, שהצביע על רווח של שלושה מיליון דולר בלבד, נפגע גביש מדברים שאמר קיסר על אחריות המנהלים וחובתם להראות תוצאות טובות, גם שאין פיחות וישנן עליות שכר. „אני לא קוסם" אמר אז גביש והניח את מפתחות הניהול. קיסר והוועדה הצטערו על אי־ההבנה והביעו בו אמון מלא. „זו היתה הטעות שלי", אמר אתמול גביש. עם זאת, בסתר ליבו קיווה שיהיה פיחות שישחוק את תוספות השכר.

על האחריות – „אני נושא באחריות למצב כור, אומר גביש ואני לא מטיל אותה על הכפופים והקודמים לי". השאלה שהוא שואל היא האם האחריות מסתיימת אצלו או שמא שותפים לה גם המוסדות המנהלים והאיגוד המקצועי. גביש הואשם בכך שהתדייר לתוך הסכסוך ב„אליאנס" חברת שמירה אזרחית, בעוד שכיום נאלצת ההסתדרות לגונן על ביתה, מפני ועדים ועובדים אלימים באמצעות המשטרה, מעשה שביזיונו.

מתי החלה ההבראה – המהפך ב„כור" החל כבר ב־1987. המנכ"ל החדש בני גאון קיבל את ניהול „כור" עם חיסכון שנתי של 170 מיליון דולר: 100 מיליון דולר פחות שכר ל־3,000 העובדים שפוטרו, 20 מיליון דולר וויתורי שכר של העובדים ו־50 מיליון דולר חיסכון מסגירת עשרה מפעלים מפסידים. תוכנית ההבראה גובשה כבר בסוף 1986 ובנוסף למהפך הכלכלי הביאה גם לשינוי פסיכולוגי: אין יותר סיוע הדדי, מפעלים צריכים לעמוד בכוחות עצמם, אין תעסוקה בכל מחיר ואין ייצור למלאי. לדברי גביש גם ראשי ההסתדרות היו שותפים למהפך זה והסכימו למהלכיו העיקריים.

המדיניות הממשלתית – גביש ממשיך ומאשים את המדיניות הממשלתית בתחום עיקר המשבר של „כור". קונצרן המייצא ב־700 מיליון דולר, שרובם לארצות הגוש הדולרי, ואשר מקבל פיחות של 4 אחוזים בלבד במשך שנתיים וחצי, למול אינפלציה של 50 אחוז, מתקשה להתקיים. הוא מוכיח כי רק השבוע נאמר לגאון, מעל בימת איגוד התעשיה הקיבוצית, על־ידי מנכ"ל „כלל תעשיות" עמוס מר־חיים, כי את כל השינויים המהפכים שהוא מתכוון לערוך ב„כור", „כלל" כבר עשתה וזה אינו עוזר. המדיניות הכלכלית מכתיבה תנאים בלתי אפשריים לתעשיה.

ישעיהו גביש

השגיאות שנעשו – גביש אינו מאמץ את רשימת כל עשרות השגיאות שמונה גאון, אך מציין כמה טעויות שנעשו בתקופתו: האמונה כי שלב הצמיחה של המשק יגיע, כפי שהובטח בתוכנית הכלכלית, גרם לכך ש„כור" לא הקטינה במידה מספקת את קצב גידול השקעותיה; היתה הערכה מוטעית שפיחות חייב לבוא, ישחוק את תוספת השכר ויגדיל תמורת היצוא; נעשו גם רכישות מוטעות, למשל, של מפעל הנעמי ת.ג.ל., שלאחר מכן התברר כי הוכה קשות בגלל ירידת הרכישות של מערכת הבטחון.

„סולתם" ותעשיית הנשק – לדעת גביש, יש לישראל יתרון בקיום תעשיית נשק, גם בתנאים של ירידת הביקוש הבטחוני המקומי. לדבריו, „סולתם" לא היתה יכולה לזכות בהזמנת הענק להספקת מרגמות לצבא האמריקאי, אם המפעל היה מושבת כליל. הסיכוי לזכיה במכרז האמריקאי, שיוביל גם להזמנות מצבאות נוספים, חייב להשאיר את שערי המפעל פתוחים, תוך ספיגה של עלות מימון המלאי הגדול במפעל, אך זאת לאחר שמספר עובדיו קוצץ מ־2300 ל־800 עובדים. גביש מתפלא עם זאת כיצד, כל מה שקרה ב„כור" פסקה ההסתדרות לאחרונה על תוספת שכר נוספת לעובדי „סולתם". גם „תדיראן" תהנה בסופו של דבר מהמאמץ של שנים לשמור על חטיבת הקשר שלה והזמנת מכשירי ה„סינגרס" שלה על ידי הצבא האמריקאי יספק מכירות שנתיות של 200 מיליון דולר החל מ־1991.

הריכוזיות והמסלקה – „גם בתנאי „כור" הקודמים, 70 אחוז מפעילות הקונצרן, ב„תדיראן", ב„סולרד", ב„סמכור" ב„גשר", במפעלי הקרטון ובקריית הפלדה, נעשתה באופן עצמאי. הנהלת הקונצרן טיפלה בעיקר במפעלים הבעייתיים: הפעלת המסלקה המרכזית ב„כור" – נגדה נטען, גם על־ידי מנהלי מפעלים בקונצרן כי נהנתה ממקורות כספיים זולים אך חייבה את המפעלים במחירי השוק היקרים – התבססה על העיקרון של ניצול הגודל ב„כור", אך תוך חשיפת המפעלים לריביות השוק, על מנת שייעבדו עם מחירי כסף ריאליים. גביש מביע את החשש כי פעילות פיננסית עצמאית של המפעלים, שגם כיום נעשה בערבות „כור", יהיה כרוך באבדן השליטה עליהם, לנוכח המגבלות הקיימות על הבנקים במתן אשראי ל„כור" בשיעור שאינו עולה על שליש מהונם העצמי.

חברת העובדים ושגיאות ראשיה – ישעיהו גביש תומך ומחייב את קיומו של המשק הציבורי של חברת העובדים ביחד עם המשק הפרטי והממשלתי, גם לאחר טראומת הניהול שעבר. יחד עם זאת הוא סבור כי יש ליצור הפרדה מוחלטת, בין האיגוד המקצועי והפוליטיקה ההסתדרותית לבין מפעלי חברת העובדים. יש לדעתו לנתק את האיגוד המקצועי כפוסק בענייני שכר, גם אם מצפונו של מזכיר האגף לאיגוד המקצועי, חיים הברפלד, הוא נקי. מזכיר ההסתדרות, צריך לדעתו לוותר על כובעו כיו"ר חברת העובדים ולמנות במקומו מנהל, שיוכל להתמודד, גם נגד ההסתדרות, על האינטרסים הכלכליים של חברת העובדים.

דו"ח פרידמן, שהגיע לידי סופר „דבר" על הפלישה ל„אי האהבה", מגלה:

מנהל מחוז חיפה פעל בניגוד לחוקי המינהל והמדינה

מאת נתן רועי, סופר „דבר" לענייני משטרה

„מנהל מחוז חיפה במינהל מקרקעי ישראל, יעקב קפלן, פעל בניגוד לנהלי מינהל מקרקעי ישראל ובניגוד לחוקי המדינה בכך שהורה לפיקוח לאפשר ליזמים לפעול ב„אי האהבה" ללא היתרים, כאשר היו במעמד של פולשים", כך קובע יעקב פרידמן, סגן יו"ר הרשות לתכנון ולפיתוח בפקודת ההודיה, שהניח על שולחן שר החקלאות דו"ח חריף על „אי האהבה" בנהריה.

הדו"ח, שהגיע לידי סופר „דבר", עוסק בפלישה בלתי חוקית ל„אי האהבה", הנמצא כשני קילומטרים רבועים מזרחית לנהריה ושטחו משתרע על שני דונמים בקירוב. אי זה הפך למרכז בילויים של זוגות צעירים. ואי נחנך, לפני כמה חודשים, בנוכחות שר התיירות, אברהם שריר, שזכה לסיקור נרחב בעת שהגיע ל„אי האהבה". הטלוויזיה הישראלית הקדישה לכך תשדיר טלוויזיה נרחב.

הדו"ח כולל שני חלקים: חלק א', עיקרי מסקנות וחלק ב', פירוט מהלכי העניינים. הבודק, יעקב פרידמן חילק את המקרה לשתי תקופות מיולי 87 עד נובמבר 87 ומנובמבר 87 עד יוני 88. „בתקופה הראשונה, לאחר גילוי הפלישה לאי ב־7 ביולי 1987 המחוז (מחוז חיפה) לא פעל לפינוי הפולשים ואף תמך בכך, הוא לא ניצל את זכותו לפעול תוך 30 יום כדי לסלק את הפולשים", כותב הבודק.

להלן כמה מהממצאים:

• „המחוז פעל בניגוד לנהלי מנהל מקרקעי ישראל ובניגוד לחוקי המדינה בכך שהורה לפיקוח ב־1 ביוני 1988, לאפשר ליזמים לפעול באי ובמקביל, להכין עסקה כאשר השמאי הממשלתי במסמך מה־15 בינואר 1988 ציין במפורש שהשטח הוא שטח ים, ללא תכנית מפורטת ולא בתחום נהריה. כך ציין זאת במפורש המומר".

• „מנהל המחוז פעל שלא כדין כאשר הורה ב־1 ביוני 1988 למר קיסר, האחראי על הפיקוח במחוז, לאפשר ליזמים לפעול באי ללא התרים לפעולה כנ"ל ובנוסף לכך היו במעמד של פולשים".

דובר מנהל מקרקעי ישראל מסר אתמול בתגובה, כי יעקב קפלן לא ראה את הדו"ח ועל כן איננו יכול להתייחס לנושא. בנוסף לכך הוא ציין כי מאור שמיר, ראש מנהל מקרקעי ישראל, מינה בודק, את אל"מ משה גת, ראש האגף העירוני. הוועדה תנסה לאתר את האחראי ולבדוק אם יש מקום להסקת מסקנות אישיות.

בל"ל תובע מהשר הורביץ שלושה ורבע מיליון ש"ח

(ע). – בנק לאומי לישראל תובע 3,250,000 ש"ח מהשר יגאל הורביץ.

הבנק טוען, כי הורביץ ערב לחובות של כמה מהחברות שניהלו בניו וכי החובות לא נפרעו. הבנק טוען עוד, כי חובות האחים הורביץ גבוהים בהרבה מהנקוב בתביעה זו.

בכתב התביעה שהוגש ביום חמישי לבית־המשפט המחוזי בתל־אביב נאמר, שיגאל הורביץ ובניו, יואב ויונתן הורביץ, ערבו כלפי בל"ל לכל החובות וההתחייבויות של החברות „ידיב" ו„ידיב נכסים ואחזקות". הערבות ניתנה במאי 1984, ולפיה התחייב הנתבע לשלם לבנק כל סכום שיגיע לו מהחברות.

לטענת התובע חייבות שתי החברות 25 מיליון ש"ח לבנק, ואילו הונם של התאגידים השייכים להן או קשורות אליהן הוא 14 מיליון ש"ח בקירוב. התובע מציין עוד, כי סכום זה אינו כולל 7.5 מיליון ש"ח השנויים במחלוקת בין הצדדים.

מאז נדרש השר יגאל הורביץ מספר פעמים על־ידי הבנק לפרוע את החובות, אך לא נענה. לפיכך הוגשה עתה התביעה בסך 3,250,000 ש"ח בצירוף ריבית. כן צוין בתביעה, כי משיקולים מעשיים אין הבנק דורש את תשלום החוב כולו, אך הוא שומר לעצמו את הזכות לשוב ולתבוע מיגאל הורביץ את פרעון מלוא החוב. טרם הוגש כתב־הגנה בתיק זה.

שלום חנוך חתם חגיגות הזמר העברי בערד ב„רק בן אדם"

מאת אמיר רוזנבליט, סופר „דבר"

שלושה ימים מרתקים של תחרות ניווט ותנועה בדרכי המדבר בעקבות כתבי חידה ופרשיות ארץ־הנגב, הגיעו אתמול לסיומם למרגלות אנדרטת חטיבת הנגב בבאר־שבע.

זהו אחד האירועים המרכזים במסגרת אירועי „אל הנגב", שהחלו ביום שלישי ונמצאים בימים אלה בעיצומם. עשרות משתתפים מכל רחבי הארץ, בהם בלטו צוות לוחמי תש"ח, אנשי חטיבת הנגב של פלמ"ח ואנשי פלוגת „שועלי שמשון", יוצאי חטיבת גבעתי, השתתפו בתחרות „ראלי אל הנגב", מסע מסרה בג'יפים ואופנועים מירושלים אל הנגב. זהו האירוע הגדול מסוגו שנערך אי פעם בישראל במהלכו נדרשו המשתתפים לנווט ולהגיע אל מקומות ואתרים על פני המרחב שבין ירושלים בואכה באר שבע לאחר שידעו לזהות נקודות ציון מוצפנות בכתב חידה.

הופעת הבכורה של שלום חנוך, בתכניתו החדשה „רק בן־אדם" שנערכה באצטדיון העירוני בערד חתמה אמש שלושה ימים גדושים של חגיגות הזמר העברי בערד. אתמול בלט בעיקר חלקם של חבורות הזמר, מן הטובות בארץ, שהופיעו במוקדים שונים בעיר ומשכו קהל צופים רב.

שזיפים מהר חברון גורמים משבר חמור ברמת הגולן

המגדלים: ההצפה – חלק מהאינתיפאדה

מאת שמעון וייס, סופר „דבר" בצפון

משבר חמור פוקד באחרונה את מגדלי השזיפים ברמת הגולן בעקבות הצפת השוק בפרי מאזור הר חברון. לדברי המגדלים גרמה ההצפה לירידה חדה במחירי השזיפים ולנזקים בשווי של מאות אלפי שקלים בהכנסותיהם.

המגדלים האשימו את מועצת הפירות שלא רק שלא מנעה את הצפת השוק בפרי מאזור הר חברון, אלא אף הוסיפה להטיל מגבלות על כמות הפרי שמותר לחקלאי הגולן לשווק. לדברי המגדלים מדובר בהצפה מכוונת, ואין להוציא מכלל אפשרות כי מדובר בפעולה הקשורה באינתיפאדה.

בתגובה אמר מנכ"ל מועצת הפירות, עזרא מאיר, כי לתופעה אין שום קשר למצב בשטחים וכי השוק אכן הוצף בכמויות גדולות של פרי שגרמו לירידה במחירים. עם זאת, אמר מאיר כי מועצת הפירות הגדילה את מכסת הפרי של חקלאי הגולן ב־50 טון והחליטה לפני כמה ימים להפסיק העברת הפרי מהר חברון לשוקי הארץ. מאיר הביע את בטחונו שהבעיה נפתרה ושהשוק לא יוצף שוב בפירות.

עוד ועוד מרפאות קהילה של קופ"ח ברחבי הארץ מצטרפות לשיטת הזמנת התור הטלפונית. אם גם אתם קבלתם את הגלויה הכחולה שלנו הביתה, הרי גם מרפאתכם פועלת בשיטה החדשה. יותר תשומת לב לחולה, פחות תורים ויותר, הרבה יותר שרות.

ירושלים - מבשרת ציון 02-34472, תלפיות מזרח 02-719770, תלפיות 02-712656, נוה יעקב 02-853788, רוממה 02-523191, רמות א' 02-861458 **תל אביב** - איילון 03-301888, בבלי 03-5462636, בן-טן 03-225142, צהלה 03-476784, הורביץ 03-478111, עממי ג' 03-316741, פלוטקין 03-380116, קטוביץ 03-440613, רבינוביץ 03-5461661, רמת-החייל 03-485111, רמת-ישראל 03-331639, תל-ברוך 03-482203, תל-נורדאו 03-245202, שיכון צבא קבע 03-812444 **יפו** - יפו גאולים 03-598884, ניצנה 03-595050, י"א באדר 03-884862, **בת-ים** - ארלוזורוב 03-595941, דניאל 03-599445 **חולון** - עין יהב 03-884854, פיירברג 03-886950, תל-גיבורים 03-880250, **אזור** - אזור 03-804213, **דן - רמת-גן** - מודיעין 03-782537, רמת עמידר 03-743802, שני 03-5742277, **גבעתיים** - דרום 03-322672, משמר הירדן 03-778047 **קרית אונו** - מרפאה א' 03-350195, מרפאה ב' 03-353082, **גבעת שמואל** - גבעת שמואל 03-5321494 **קראון** - קראון 03-356831, **בני ברק** - פרדס כץ 03-781296, שיכון ה' 03-786441, מגידו 03-5741051 מחלקת ילדים - מערב 03-7520769, קרית הרצוג 03-5793807, גיורא 03-5369378, **חיפה** - בונן-אחוזה 04-245911, קרית אליעזר 04-530065, פרונט מרבק 04-643172, רוממה 04-451150, רמות רמז 04-244641, קרית שפרינצק 04-223166, קרית מוצקין - הרב קוק 04-522276, **קרית ים** - מרפאה א' 04-701343, רסקו 04-718953, 04-750263 **קרית אתא** - בן עמי 04-445969, עזריאל 04-444055, **קרית חיים מערבית** - 04-704954, **גליל מערבי** - משגב 04-902341, כרמיאל 04-981218, יוקנעם 04-893114, **נהריה** - יוספטל 04-821292, נהריה אזורית 04-927256, **עכו** - חומש 04-911745, צפון 04-910266, קוטב 04-818321, ממשלתי 04-912435 **ראשון לציון** - ראשל"צ ירושלים 03-9644094, גולדרוזן 03-9644234, הגפן 03-941245, רוזנברג 03-948369, רמת אליהו ב' 03-9612492, **רמלה** - דרום 08-221306, גיורא 08-221997, בן גוריון 08-248112, צפון 08-221152 **לוד** - כצנלסון 08-224377 **פתח-תקוה** - אורלנסקי 03-9322576, רמתיים 052-21175-7, שעריה 03-9324111, שיכון עממי 03-9327111, מחנה יהודה 03-9322145, נווה כיבוש 03-912414, כפר גנים 03-9222836, נוה נאמן 052-38169, עמישב 03-9323565, רמת ורבר 03-9229287, מנדיאל 052-21185, נווה עוז 03-9221636, קרית מטלון 03-9222685, **נגב - באר שבע** - מרפאה א' 057-31457, בן יאיר 057-434083, מחוזית 057-37712, ויינר 057-38675, מעפילים 057-33227, ד' צפון 057-693666, מרפאה ד' 057-694441, יסקי 057-417645, מרפאה ג' 057-412212, מרפאה י"א 057-419787, נווה נוי 057-33779, מרפאה ה' 057-424885-6, שהל 057-33123 **קרית גת** - מרפאה א' 051-885661-2, מרפאה ב' 051-881355, מרפאה ג' 051-881462, הזורע 051-888878 **אופקים** - אופקים ב' 057-923130 **מצפה רמון** - עומר 057-690440, רהט א' 057-919107 **יהודה - רחובות** - הדר 08-468149, פלמ"ח 08-455276, קרית משה 08-460598, שעריים 08-454557, רמז מקצועית 08-452054 **אשקלון** - ביאליק 051-298855, ברנע 051-34514, חובבי ציון א' 051-32811, חובבי ציון ב' 051-34888, מרפאת דרום 051-28756, מרפאה מקצועית 051-29147, עתיקות 051-55754, העיר 051-22505 **אשדוד** - מרפאה א' 08-21856, מרפאה ב' 08-21020, רובע ג' 08-522896, מרפאה ד' 08-41713, רובע ו' 08-556294, אשדוד י"א 08-42515 **יבנה** - חולות 08-437528, מרפאת מרכז 08-437251 **נס ציונה** - ביאליק 08-475665, נווה עובד 08-471431, רמת בן צבי 08-460220 **קרית מלאכי** - מרפאה א' 08-82255, מרפאה ב' 08-87246 **קרית עקרון** - קרית עקרון 08-413897 **גדרה** - המרפאה המרכזית 08-91027 **השרון - הרצליה** - הרצליה ב' 052-570737, דרום 052-554993 נוף ים 052-72364 **כפר סבא** - קפלן 052-36101, שכ' אליעזר 052-20171 **רמת השרון** - מוריה 03-472157-9 **רעננה** - קרית שרת 052-445633, ליכטנשטיין 052-449419 **העמק - עפולה** - נוף העמק 06-542189, עומר 06-525611, גבעת המורה 06-592006, רמת ישי 04-832516, עפולה עילית 06-592284 **בית שאן** - בית שאן ב' 06-88060 **הגליל - צפת** דרום 06-973431-2, כנען 06-930468 **קרית שמונה** - צפון 06-940551, מרכז 06-944492, דרום 06-941488 **חצור** - חצור הגלילית 06-989022 **טבריה** - שיכון ג' 06-794771, שיכון ד' 06-795566 **קצרין** - קצרין 06-961510 **שומרון - בנימינה** - בנימינה 06-388041 **חדרה** - אזורית 06-338874, גבעת אולגה 06-324397, נווה נורדאו 06-373442, נורדאו 06-333982, פרדס חנה 06-378717, בית אליעזר 06-325247, אור עקיבא 06-361111 **חפר - נתניה** - בארי 053-332374, אזורית 053-505556, ותיקים 053-342973, הנביאים 053-56426 **אבן יהודה** 053-96083 - **כפר ויתקין** 053-696610 **תל-מונד** - כפר הס 052-63661, עין ורד 052-63777, בני דרור 052-67867, יעבץ - עזריאל 052-63040

גומרים עם התורים.

177 ב- מרפאות קופ"ח הכללית אפשר לקבוע פגישה עם רופא המשפחה בטלפון. עובדה.

קופת חולים הכללית

בריאות היא ענין רציני

שגיא הוובר ק.ג

מקורות מודיעין בלונדון, המדווחים מרצועת הבטחון:

ישראל סיפחה למעשה את רצועת הבטחון; מספקת שירותים ומאפשרת סחר דרך חיפה

שמועות: חזבאללה מנסה לחטוף חיילים ישראלים כבני ערובה לאחר ששניים מחבריו נשפטו ל־13 שנות מאסר

מאת דליה שחק, סופרת „דבר" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל„דבר"). – ישראל סיפחה למעשה את רצועת הבטחון בדרום לבנון אשר משתרעת על שטח של 800 קמ"ר ובה חיים 200,000 תושבים. ישראל מספקת להם את כל השירותים, מאפשרת סחר בשווי מיליון דולר לחודש דרך נמל חיפה, המועברת במשאיות לביירות ולארצות ערב, מעסיקה פועלים לבנונים במשק ישראל, ומאלצת אותם לספק חיילים לצבא דרום לבנון.

מקורות מודיעין בלונדון, המדווחים מרצועת הבטחון, אומרים כי ארגון חזבאללה מפיץ שמועות כי סוריה הבטיחה להם חופש פעולה בדרום לבנון נגד ישראל, בתמורה לכניסת הסורים לפרברי דרום ביירות ללא קרבות. המקורות אומרים כי המשך הנוכחות הישראלית בדרום לבנון תגרום לצעירים שיעים מוסלמים לפנות לחזבאללה ותעודד לחזק את כוחו ואת אש"ף באיזור. לאחרונה, אותתה ישראל כי אין בכוונתה לעזוב. השמועות אומרות כי חזבאללה מנסה עתה לחטוף חיילים ישראלים כבני ערובה אחרי שבית דין צבאי שפט שני לבנונים חברי הארגון ל־13 שנות מאסר על התקפת צה"ל וחבר המפלגה הקומוניסטית הלבנונית ל־30 שנות מאסר על התקפת פטרול צה"ל. המקורות טוענים כי יש סיכון בכך שרשת הכבישים שבנתה ישראל באיזור, על חשבון שטחי חקלאות לבנוניים, ישמשו להתקפת ישראל יותר מאשר ימנעו התקפות.

למעשה, השליטה הפיקטיבית של הממשלה הלבנונית באיזור מתבטאת בכך שהם משלמים משכורות למורים, אשר ישראל משלימה אותן. בית החולים היחיד באיזור, במרג' עיון, מנוהל על־ידי צה"ל ורופאים לבנונים העובדים שם, צריכים להשתלם בבתי חולים בישראל. מומחי חקלאות ישראלים עוזרים לכפרים הנחשבים ידידותיים. כפרים אילו מחוברים לרשת החשמל והמים הישראלית, וילדיהם יכולים לבקר בקייטנות קיץ בישראל. לבנונים „ידידותיים" יכולים לטוס לחו"ל מלוד. משטרה אזרחית ישראלית פועלת שם במלחמה בהפצת סמים ומשטרה מקומית עוזרת לשמור על השקט האזרחי. הדיווח אומר כי עד ההתעוררות בשטחים, עבדו בישראל 1000 לבנונים במשכורות גבוהות. עכשיו עובדים בצפון 4000 לבנונים ומשכורותיהם עלו.

האזור מבוקר על־ידי צה"ל. כאלף חיילי צה"ל מוצבים ב־90 בסיסים, אך הבטחון השוטף נשמר על־ידי 2800 חיילי צד"ל, הלובשים מדי צה"ל, משתמשים בנשק המסופק על־ידי ישראל או בנשק שלל ומקבלים ייעוץ טאקטי מצה"ל. „עושה ההחלטות" הוא תת־אלוף אנטון לחד, היושב במרג' עיון. היחידות מצוידות בנושאי גייסות משוריינים אמריקאיים מ־113. ליחידת הארטילריה יש ארבע סוללות של תותחים אמריקאיים, רוסיים וצרפתיים. היחידה התאמנה בצה"ל. התותחנים מצוידים בשרמנים ישנים, ותותחי שלל רוסיים טי־54 וטי־55. כאשר הם מותקפים, הם מחזירים אש לכפרים הסמוכים, כי לדעתם „זוהי השפה היחידה שהלבנונים מבינים". משכורת של חייל צד"ל היא 200 דולר לחודש והכפר שכבר מספק יותר חיילים לצד"ל הוא מקבל יותר שירותים, כגון שירותי רפואה, חינוך.

על אחד הכפרים, הכפר הסוני־מוסלמי צ'בה, שלא הסכים לשתף פעולה עם צה"ל ולפתוח בכפר בסיס של צד"ל, בטענו כי הסמכות היחידה שיקבל תהיה של המוכתר ויוניפי"ל, תוך סירוב לספק 20 חיילים לצד"ל, הוטלו מגבלות ומוכתר וזקני הכפר פנו למזכיר האו"ם, אשר שלח מסר לישראל, רק אחרי שראש כפר דרוזי איים לנתק את קווי האספקה העוברים בכפרו מהכפרים בדרום לבנון לביירות, נכנע צה"ל. בדרך כלל צריך כל כפר לספק עשרה מגוייסים לצד"ל. למשפחות ה„תורמות" חייל מותר לשלוח בני משפחה לעבוד בישראל. לעומת זאת, ללבנונים העובדים בשביל יוניפי"ל יש שלוש אפשרויות: לשלוח מגוייס אחד לצד"ל, לשלם 200 דולר לחודש לצד"ל, או לא לצאת מכפריהם. הנוצרים, המהווים 20 אחוזים מהאוכלוסיה מספקים 80 אחוז מחיילי צד"ל, היות והם נתונים יותר ללחץ משום שמרכזם בביירות ומצפון לה. לעומתם, השיעים, המושרשים בדרום לבנון, חוששים כי שיתוף פעולה עם צד"ל יהא חילול הקודש ובגידה. המקורות אומרים כי לפני מלחמת לבנון, כאשר ישראל התקבלה בברכה על־ידי השיעים, ישראל לא הבינה נכון את חוסר נכונותם לעשות עסקה רשמית, הבינה זאת כסימן לאיבה, ועזרה במשתפי פעולה מקומיים. לדעתם, חוזה בלתי כתוב היה נותן את הפיקוח באיזור לידי אמאל, בראשות נביה ברי, בשיתוף עם יוניפי"ל וצבא לבנון, היות ונביה מתנגד לחזרת אש"ף לדרום לבנון.

מנהיגי אמל אומרים שהם בגלוי כי אם יסוג צה"ל הם יעשו כמיטב יכולתם על מנת למנוע התקפות על ישראל, אך אם צה"ל נשאר בדרום לבנון, התנגדות היא בלתי נמנעת כי אמל אינו יכול לפקח על כל הפלגים, בראשם החזבאללה. אמל, שפינה את רוב אנשיו מביירות, נתון תחת לחץ. גישושים של ברי בין קציניו בקשר לרעיון פתיחת משרד של החזבאללה בדרום לבנון לא זכו להסכמת הדרומיים.

مكتبا من الاصل

בריטניה ואיראן התמו עיסקת חילופי פיצויים על הנזקים לשגרירויותיהן

משה"ח הבריטי: „אין מדובר בקניית שיפור היחסים בכסף"

מאת דליה שחורי, כתבת „דבר" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל„דבר").- בריטניה ואיראן הודיעו ביום ד', כי השלימו עסקה לחילופי פיצויים על הנזקים שגרמו זו לשגרירויותיה של זו לפני כשמונה שנים. במשרד החוץ הבריטי הדגישו עם זאת, כי אין פירוש הדבר, שבריטניה „משלמת מחיר תמורת שיפור היחסים".

העסקה, שבמסגרתה תקבל איראן קצת יותר ממליון ליש"ט, הושלמה בתום שלושה שבועות דיונים שהסתיימו ביום ג' בפגישה בין פקידי משרד החוץ הבריטי לבין מופתי הכוח האיראני בלונדון.

יצויין, כי כבר בחודש שעבר הוכרז על השגת „הסכמה רחבה" בין חברי משלחת איראנית לבין פקידי משרד החוץ הבריטי, ונראה שמאז עסקו צוותי המשא ומתן בנושאים טכניים.

דובר משרד החוץ הבריטי אמר, כי כספי הפיצויים הבריטיים נועדו לפצות את ממשלת איראן על הנזק שנגרם לשגרירות האיראנית ועל הוצאות ההחזקה שלה מאז שנת 1980, כשאנשי יחידת קומנדו בריטית פרצו לתוכה בכוח כדי לשחרר בני ערובה שהוחזקו בה על ידי מתנגדי המשטר האיראני. לדבריו, תשלם איראן לבריטניה 980 אלף ליש"ט בגין נזקים שנגרמו על ידי המון משולהב לשגרירות הבריטית בטהראן ולבניינים הסמוכים לה בעקבות תפיסת השגרירות האמריקאית וצוותה בשנת 1979.

יצויין שדבר העסקה הוכרז רק יומיים לאחר שאיראן מתחה ביקורת חריפה ביותר על ראש ממשלת בריטניה מרגרט תאצ'ר על סירובה לגנות את ארה"ב על הפלת מטוס ה„איירבוס" האיראני במפרץ הפרסי.

הדובר הכחיש גם, שהסכם הפיצויים נועד לסלול את הדרך לשחרור שלושה בני הערובה הבריטיים המוחזקים בלבנון. „אינכם צריכים לראות הסכם זה בהקשר של נסיון לקנות בכסף את שיפור היחסים עם האיראנים", הטעים. „אמרנו במפורש שאנו מעוניינים ביחסים טובים יותר עם איראן. זוהי מדיניות השונה".

„חזבאללה" מאיים לנצל „קלף בני הערובה" לנקמה על הפלת המטוס

ביירות (עיר ועיט).- „ארגון הצדק המהפכני", המשתייך לארגון „חזבאללה" הפרו-איראני והמחזיק בידיו בני ערובה אמריקאים, איים אתמול על ארה"ב, כי בדעתו לנצל את „קלף בני הערובה" כדי לנקום בה על הפלת מטוס ה„איירבוס" של חברת התעופה האיראנית, שהופל בראשית השבוע מעל המפרץ הפרסי.

בהודעה בערבית, שנמסרה אתמול לפנות בוקר לסוכנות ידיעות מערבית בביירות בצירוף תצלום דרכונו של בן הערובה ארוואוד טרייסי, נאמר, כי „קלף בני הערובה יהיה חלק מתגובה גלובאלית, שתעלה ביוקר לפושעים ולשותפיהם".

נציג אש"ף בבון עבדאללה פראנג'י אמר אתמול בראיון לעתון מקומי, כי הסכנה לחייהם של בני הערובה המערביים בלבנון „גברה במידה ניכרת" עקב הפלת המטוס. בביירות פרסמה אתמול קבוצה לא מוכרת עד כה, „מפלגת הרפובליקה האיסלאמית", הודעה שבה נאמר, כי שלחה „חוליות התאבדות" לתקוף יעדים אמריקאים במדינות שונות.

גם אתמול חזרו ונשמעו בחוצות טהראן הקריאות „מוות לאמריקה" ו„נקמה, נקמה", כאשר עשרות אלפים עברו על-פני 72 ארונות קרבנות האסון. הארונות, עטופים בדגלי איראן ומכוסים בפרחים, הונחו בפתח המג'לס, הפרלמנט האיראני, ומעל דוכן הנואמים הכריז הנשיא עלי חמינאי באוזני הקהל המשולהב: „זהו אחד הפשעים הגדולים ביותר אי פעם."

ביום ד' מסרו צירי מועצת החוץ והבטחון של האו"ם בתום התייעצויות פרטיות שקיימו, כי הוחלט במועצה לדון ביום ג' הבא בתלונת איראן נגד ארה"ב בנוגע להפלת המטוס. כזכור, דרשה איראן ביום ג' ממועצת הבטחון לנקוט פעולה בעניין מה שכינתה „הטבח" שעשו האמריקאים בהפילם את המטוס.

שלשום פתח צוות חקירה של הצי האמריקאי בראשות אדמירל ויליאם פוגארטי בחקירת נסיבות הפלת המטוס. שעה שהחקירה האמריקאית נפתחה, משו אנשי צפרדע איראנים את שרידי המטוס מקרקעית הים; ופקיד איראני בכיר גילה, כי רבות מן הגופות התפוררו באוויר, כך שנראה שלעולם לא תמצאנה.

נשיא איראן עלי חמינאי דחה הודעה של נשיא ארה"ב, רונלד ריגן, כי התקרית הגיעה לקיצה באומרו, כי לגבי איראן היא אך זה עתה החלה.

בינתיים דחה מדריך הטייס הראשי של חברת התעופה האיראנית את הגרסה, שלפיה נגרם האסון בגלל משגה של טייס המטוס שהופל. לדבריו, אין להניח שהמטוס סטה ממסלולו או שהנמיך טוס, שכן אילו היה כך, ניתן היה להבחין בו ללא אמצעים אופטיים. „כל שהיה נדרש היה להביט בשמים", אמר.

בענין הפיצויים לקרבנות האסון אמר שלשום הנשיא רייגן, כי זה ייקבע רק לאחר שיתקבלו תוצאות החקירה. כזכור, טען דובר הפנטגון למחרת האסון, כי בסיירת הקרב האמריקאית „וינסנס" השתררה מבוכה לאחר שנתקבלו אותות זיהוי מנוגדים ממטוס ה„איירבוס" האיראני, לרבות שידור של אות אחד המשמש לצרכים צבאיים ואחר המשמש הן למטוסים אזרחיים והן לצבאיים.

1,500 פועלים פרצו בכוח לפרלמנט היוגוסלאווי – תובעים הכפלת שכרם

בלגראד (א.ס. רויטר).- כ־1500 פועלים זועמים פרצו ביום ד' שרשרת של חוליות משטרה וחדרו לבית הנבחרים היוגוסלאווי במהלך הפגנה של יותר מ־5,000 פועלי תעשיית העור. פועלים אלה מייצגים כ־23,000 פועלי המפעל הגדול במדינה שבעיירה בורובו.

לפחות שוטר אחד נפצע במהלך התקרית, אך השקט היחסי הוחזר אל כנו לאחר שהפועלים קיימו פגישה עם פקידים בכירים ועזבו את הבניין. הפועלים המשיכו להשמיע סיסמאות אנטי-ממשלתיות ברחוב.

המפגינים הגיעו לבירה מן העיירה בורובו שבמרכז יוגוסלאוויה, כ־100 קילומטרים ממערב לבלגראד. הם עשו את הדרך ברגל ובאוטובוסים והגיעו אל הבירה במהלך הלילה ושעות הבוקר המוקדמות. הם דורשים העלאת שכר בשיעור של 100 אחוזים והנהגת שינויים בתכנית הצנע שיזמה הממשלה.

בשבת שעברה קיימו כ־10,000 מעובדי המפעל את ההפגנה הגדולה ביותר שהיתה ביוגוסלאוויה מאז מלחמת העולם השנייה. בין היתר הם תבעו הקטנת מצבת כוח האדם האדמיניסטרטיבי במפעל ב־30 אחוז ושיפור תנאי העבודה. כיום שכרם הממוצע הוא שווה ערך ל־62.5 דולרים, לעומת הממוצע הכללי במשק, שהוא שווה ערך ל־120 דולרים.

הסתערות על בית הנבחרים

פועלי בית-החרושת לעיבוד עורות בבורובו מתנגשים עם שוטרים בהסתערם על בניין הפרלמנט היוגוסלאווי ביום ד'. (צילום: א.פ.)

שערוריה פיננסית מזעזעת את יפאן – אישי ממשל מכרו מניות לא רשומות

טוקיו (עיר ועיט). – שמו של ראש ממשלת יפאן נובורו טאקשיטה שורבב אתמול לשערוריה פיננסית המזעזעת זה זמן מה את יפאן ומאיימת לסבך תכנית לרפורמה פיסקאלית, העשויה להכריע את גורלו הפוליטי של ראש הממשלה.

שמותיהם של קודמו של טאקשיטה, יאסוהירו נאקאסונה, ושל שר האוצר הנוכחי מיאזאווה, מעורבים גם הם בפעולות ספקולציה שנויות במחלוקת, אשר איפשרו למנהיגים פוליטיים בכירים וכן לאילי-עתונות לגרוף לכיסיהם מאות אלפי דולארים בעסקות שבמסגרתן מכרו מניות שלא היו רשומות בבורסה.

טאקשיטה הודה אתמול, כי מזכירו האישי מעורב בשערוריית המניות. „המזכיר שלי אמר לי, כי זה היה בלתי זהיר ביותר", אמר. „אין זה דבר שראוי לעשותו."

קו מוריטה, נשיא העתון „ניהון קייזאי שימבון", המקביל לעתון „וול סטריט ג'ורנאל", והנשיא היוקאסה אזו מחברת „רקרויט", התפטרו ביום ד' בלילה. „רקרויט", אימפריה כלכלית המבוססת על מודעות למקרקעין ולהצעות עבודה, הודתה, כי מכרה ב־1984 מניות לא-רשומות בבורסה של חברת-בת שלה ל־76 אישים, שאליהם פנתה ביוזמתה. בחברת „רקרויט" עובדים 6,400 שכירים, ומחזור העסקים שלה הגיע אשתקד ל־1.4 מיליון דולאר.

אותן המניות נמכרו מחדש על-ידי רוכשיהן בשער גבוה פי ארבעה. המניות נמכרו בדרך כלל מחוץ על-ידי מזכירים של מנהיגים בכירים של מפלגת השלטון הליברלית-דמוקראטית זמן קצר לאחר שהוצעו למכירה לציבור בסתיו 1986. סבורים, כי הרווחים שימשו למלא את הקופות של הארגונים הפוליטיים של מנהיגים שמרניים.

שמו של ראש הממשלה טאקשיטה הוא האחרון ששורבב לשערוריה, והוא הופיע אותה, לאחר שהודה, כי מזכירו לשעבר, איהיי אוקי, היה מעורב בה. אולם הוא סרב לומר כמה הרוויח אוקי באותה תקופה, שבה הוא עצמו כיהן כשר האוצר של נאקאסונה.

עתוני יפאן מסרו לאחרונה, כי הנשיא של העתון הפיננסי – האוסר על עובדיו לנהל עסקות בבורסה – גרף רווח של 600 אלף דולאר.

לעיראק עתודות נפט השניות בגודלן רק לאלה של סעודיה

ביירות (עי"מ).- עתודות הנפט של עיראק גדולות מן האומדנים הקודמים, והן מסתכמות כיום ב־150 מיליארד חביות – מסר העתון „אל מוסתקבל" המופיע בביירות.

העתון מביא מדבריו של שר הנפט העיראקי, שאמר, כי עדיין יש בעיראק שדות נפט נרחבים שטרם נוצלו. שדות הנפט הגדולים ביותר הם כירכוך וראמילה.

השר אמר, כי עיראק היא המדינה השניה בגודלה מבחינת עתודות הנפט שלה אחרי סעודיה.

אנטישמי מוצהר מונה ליועץ למשטרת הזרים השווייצית

דיבות (עטפ"א).- אנטישמי שווייצי ידוע, קלוד פאסקיה, נתמנה לתפקיד העדין של יועץ משפטי בלשכת משטרת-הזרים, מחלקה המטפלת בזרים ובבקשותיהם להישאר בשווייץ – מסרה סוכנות עטפ"א.

פאסקיה נבחר מבין מועמדים רבים. הוא ידוע באנטישמיותו הקיצונית והוא העורך של הבטאון הידוע לשמצה „פאמפלט", בעל מגמה אנטישמית, המפיץ גם שנאה לזרים בכללותם.

קלוד הוא בעלה של מארייט פאסקיה, מורה להיסטוריה בבית-ספר תיכון בלוזאן, שטענה במהלך כנס של פאשיסטים בצרפת, כי תאי הגאזים במחנות הריכוז הנאציים לא היו מעולם. בעקבות מחאתם החריפה של בני הקהילה היהודית, הורי התלמידים וכלי התקשורת המקומיים היא נדרשה להפסיק את ההוראה והועברה לתפקיד מינהלי.

לא חלפה שנה ונודע, כי בעלה קלוד נבחר, כאמור, לתפקיד ממשלתי חשוב במשטרת-הזרים.

גל חום גורם משבר עמוק לתעשיית הכותנה במצרים

קאהיר (עי"צ).- מצב חירום הוכרז במצריים באזורים חקלאיים אחדים, בגלל גל חום בלתי רגיל, שהגביר במהירה ניכרת את נזקי „תולעת הכותנה" ליבולי הכותנה.

במחוז קאליוביה, מצפון לקאהיר, בשפך הנילוס, לא היה מצב כה חמור זה עשר שנים, מסר העתון הממשלתי „אל אהראם".

ירידת יבולי הכותנה במצרים בשלוש השנים האחרונות מטב דאגה רבה לשלטונות. השנה יכלה מצרים להיענות רק למחצית הביקוש של היצואנים, ואף נאלצה לייבא סוגי כותנה שונים, כדי להשביע את הביקוש המקומי.

הכותנה תופסת את המקום הרביעי כמקור למטבע חוץ במצרים, עם 340 מיליון דולאר, אחרי התיירות, הנפט והכנסות תעלת סואץ.

289 ארונות

ארונותיהם של נוסעי מטוס ה„איירבוס" האיראני שהופל בראשית השבוע במפרץ הפרסי מוצבים בשורה ארוכה לפני בניין הפרלמנט האיראני אתמול, לפני טקס הלוויה הממלכתי. (צילום: א.פ.)

רעש אדמה חזק הבריח את תושבי קורינתוס מבתיהם

קורינתוס, יוון (א.ס.פ.).- רעידת אדמה חזקה זעזעה ביום ד' את העיר היוונית הדרומית קורינתוס, אך נראה שלא נגרם כל נזק של ממש לרכוש וכי לא היו כל נפגעים.

דובר המכון הסייסמולוגי של אתונה מסר, כי הרעש, בעוצמה של חמש בסולם ריכטר, אירע בשעה 11:30 בלילה ומוקדו היה במרחק כשבעים קילומטרים מאתונה, במי החופים של מפרץ קורינתוס.

„אנשים רבים נתקפו פאניקה ופרצו בריצה מתוך בתיהם", סיפר שוטר בקורינתוס, שנבנתה מחדש ב־1928 לאחר שנהרסה ברעש אדמה. „הם שבו לבתיהם כשעה לאחר מכן, משהתברר שלא נגרם כל נזק".

רוב בתיה של קורינתוס בנויים כדי לעמוד ברעשי אדמה. קורינתוס המודרנית נבנתה במרחק כחמישה וחצי קילומטרים ממקומה המקורי, לאחר שנחרבה ברעש ב־1858.

מריבה בין שני פלגי פתח' על הנהגת ה„אינתיפאדה"

דמשק (עי"צ).- מורדי-פתח' הפרו-סוריים שבהנהגת אבו מוסה האשימו ביום ד' את ארגון פתח' שבהנהגת ערפאת, כי „גזל" את חתימת „ההנהגה הלאומית המאוחדת" של ההתקוממות הפלשתינית בשטחים, בכרוזים המופצים על-ידו ללוחמי המרי.

בהודעה שפורסמה בדמשק, מסרו מורדי-פתח', כי „ההנהגה הסוטה של ערפאת גנבה בהודעות שיקריות את השם של ההנהגה הלאומית המאוחדת". „הודעות אלה", נאמר בהודעה להלן, „המאשימות את הכוחות הלאומיים הפלשתיניים ואת סוריה בקשירת קשר נגד הפלשתינים בלבנון, אינן מייצגות את התקוממות הגבורה של העם הפלשתיני".

הכרוז ה־21 של „ההנהגה הלאומית המאוחדת", שהופץ ביום ג', מטיל על סוריה את האחריות להרס מחנה שאתילה בביירות, מאחר שלא התערבה בקרבות כדי להביא להפסקתם, ודורש, כי סוריה „תפעל מיד, כדי לשים קץ לתכנית שנועדה לחסל את הנוכחות של הפעילים הפלשתינים בלבנון".

יצויין כי הכרוז האחרון, שנוכר על-ידי מפקדת ההתקוממות בשטחים ושמספרו 21, הופץ בשתי גרסאות, שאחת מהן היתה מזויפת לטענת גורמי אש"ף.

20 עצורים בסוריה במסגרת מלחמת השלטונות בשחיתות

ביירות (עי"מ).- שלטונות סוריה ממשיכים לעצור עובדי מדינה החשודים בקבלת שוחד ובמעשי שחיתות – מוסר העתון „אל-שראע", המופיע בביירות ובפאריס.

לדברי העתון, נעצרו בתקופה האחרונה 20 איש.

עד כה הועמדו לדין על עבירות כלכליות 550 עבריינים משנת 1987.

השחיתות היא נגע הפושה במנגנון המדינה הסורי. בין היתר מוברחות סחורות רבות מלבנון, חלקן על-ידי נשים, ומזינות שוק שחור גדול. במסגרת מלחמת השלטון בשחיתות העמידה לאחרונה קבוצת חיילים סורים לדין בפני בית-משפט צבאיים בחשד למסחר בלתי חוקי וספסרות בשער הלירה הסורית.

בתקופה האחרונה החלה העתונות הסורית לפרסם יותר מידע בנושא השחיתות.

בית־משפט של העם

נהג מונית קשור לעמוד חשמל בעיירה האודאר שבמחוז אוטאר פרדאש בצפון הודו, לאחר שנשפט על-ידי בני עיירתו באשמת גניבת דלק וצמיג של מכוניות. האיש היה קשור לעמוד במשך יום אחד. (צילום: א.פ.)

ממשלת בריטניה יוזמת חוק לחיוב קבוצות הכדורגל לרישום אוהדיהן

לונדון (עיר ועי"צ).- ממשלת בריטניה עומדת להניח בפני הפרלמנט הצעת חוק שנועדה לאלץ את 92 קבוצות הכדורגל בליגות באנגליה ובווילס להנהיג שיטה כלל-ארצית של רישום אוהדים כחברים במועדונים.

הכוונה היא להנהיג „כרטיס-אוהד" שיהיה חובה לגבי כל הצופים במשחקים, החל מעונת 1989, מסר שר הספורט הבריטי, קולין מויניהאן. החלטה זו נתקבלה בפגישה שנערכה שלשום בין ראש הממשלה מרגרט תאצ'ר לבין ראשי הכדורגל האנגלי, שבמהלכה סירבו אלה להנהיג מרצונם החופשי שיטה זו, אמר השר בהוסיפו, שנשאר „סימן שאלה" לגבי השתתפות נבחרת אנגליה בגביע העולמי שיהיה ב־1990 באיטליה.

דובר ממשלתי הסביר אתמול את ההחלטה באמרו: „הכדורגל גורם לפורענויות שבת אחרי שבת. תופעה זו משחירה את שמה של בריטניה ברחבי העולם והממשלה איננה יכולה לשבת בחיבוק ידיים".

על-פי התכנית חייבים האוהדים להירשם כחברים במועדון, כדי שיוכלו לקנות כרטיסים לכל משחק שהוא, וממי שיורשעו בהתנהגות אלימה או בעבירות אחרות יישלל כרטיס החבר.

ביום ד' פורסם, כי בוטל משחק ידידות בין נבחרות אנגליה ואיטליה שנועד לנובמבר. קבוצות כדורגל אנגליות מוחרמות בתחרויות באירופה מאז האסון הקטלני שהיה ב־1985 באיצטדיון הייזל בבריסל, כאשר 39 אוהדים, רובם איטלקים, נרמסו למוות לאחר התמוטטות קיר במהלך משחק הגמר על גביע אירופה בין יובנטוס וליברפול.

בחודש שעבר שוב היו אוהדים אנגליים מעורבים בהתנגשויות במרכזי הערים פרנקפורט, שטוטגארט ודיסלדורף, שם השתתפה נבחרת אנגליה במשחקי אליפות אירופה לאומות.

שלטונות הכדורגל באנגליה מתנגדים להנהגת כרטיסי-זיהוי לאוהדים, בנימוק, כי שיטה זו יקרה ולא מעשית. הם גם טוענים שמעטים סיכוייהם להעביר החלטה לקבלתה במועדונים באורח וולונטארי, מאחר שייקשה לגייס לכך את הרוב הנדרש של שני שלישים מבין המועדונים. הם הבטיחו עם זאת שיתוף פעולה מלא, מרגע שיאושר החוק בפרלמנט.

חשד לזיופים בבחירות במקסיקו מפלגת השלטון: „נצחנו ביושר"

מכסיקו-סיטי (עי"ר).- מפלגת „ההתקוממות הממוסדת", השלטת במכסיקו, טענה אתמול לנצחון בבחירות לנשיאות, על-אף טענותיהם של מנהיגי אופוזיציה, כי בוצעו מעשי זיוף המוניים במהלך הבחירות. מנהיג המפלגה הורהה דה לה וגה הצהיר באוזני פעילי המפלגה: „אנו מודיעים, כי העם המקסיקאי בחר באורח חופשי ודמוקראטי במקסיקאי שינהיג את האומה בשש השנים הבאות. מקסיקו ניצחה, מקסיקו העניקה את הנצחון לקארלוס סאלינאס דה־גורטארי."

מועמד בכיר של האופוזיציה אמר אתמול, לעומת זאת, כי נעשו מעשי הונאה המוניים על-ידי מפלגת השלטון. קואוטמוק קארדנאס, העומד בראש „החזית הדמוקראטית הלאומית", קואליציה של המרכז והשמאל, נגד מפלגת השלטון המהפכנית, אמר לעתונאים במטה המפלגה שלו במקסיקו-סיטי, כי הוא מתכוון לפעול ביחד עם מנהיגי מפלגות אופוזיציה אחרות, בפני שר הפנים מנואל בארטלט, המכהן גם כראש ועדת הבחירות הממשלתית.

אם להאמין להאשמות האופוזיציה, הרי אלפי מכסיקנים „קמו לתחיה" ביום ו', כדי להצביע בבחירות הכלליות. „בין שישה לשמונה מיליון מן השמות ברשימת הבוחרים, מזוייפים או שגויים", אמר קארדנאס. לדבריו, עד חמישה מליון מהשמות המזוייפים הם של תושבים שמתו מכבר.

הימין הפוליטי, המיוצג על-ידי „מפלגת הפעולה הלאומית", העלה האשמות דומות והודיע, כי גילה 500 דרכים שונות לרמות בבחירות.

החשדות כי מתכוונים לזיופים העמיקו כאשר בשבת שעברה נרצח אחד מראשי החזית הדמוקראטית הלאומית, שתפקידו היה לחשוף זיופים בבחירות. מפלגתו הודיעה, כי הרצח, פרנסיסקו חאבייר אובאנדו, פיתח שיטה כדי לגלות תרגילים ברחבי המדינה.

האופוזיציה טוענת, כי צבא גדול של אזרחים מתים נכלל ברשימת הבוחרים הממוחשבת, כדי לוודא שמפלגת השלטון תמשיך לנצח, כפי שעשתה ב־59 השנים שעברו בכל הבחירות לנשיאות, למושלים ולסנטורים.

עוד האשימה האופוזיציה, כי לא רק מתים קמו לתחיה, אלא מפלגת השלטון נעזרת גם בתינוקות שלא נולדו. „תהליך הרמאות כולל הורה על שמות, הנפקת תעודות בוחרים כפולות, ותעודות בשמותיהם של מתים ותינוקות שלא נולדו", האשימה האסיפה הדמוקרטית למען בחירות הוגנות.

מערב־גרמניה משעה מכירת ציוד לדרא"פ – מחשש שישמש את צבאה

בון (עי"ר).- ממשלת מערב-גרמניה השעתה מכירת ציוד טכנולוגי מתוחכם למעקב אחר טילים ולוויינים לדרום-אפריקה. החלטה סופית בעניין תינתן לאחר חקירה בדבר שימוש אפשרי של ציוד כזה למטרות צבאיות, אמר אתמול דובר ממשלתי בבון.

„אנו בודקים התפתחויות חדשות, שלפיהן המיתקנים שעמדנו למכור להם עשויים לשמש למטרות צבאיות", הסביר דובר משרד הכלכלה בבון ריינהארד קראוזה. „העיסקה הושעתה עד סיום החקירה."

השעייה זו באה בעת ובעונה אחת עם חקירה פרלמנטארית בבון בשאלה, אם ממשלת הקאנצלר הלמוט קוהל אכן התעלמה ממשלוחים בלתי חוקיים של תוכניות בנייתה של צוללת לממשלת דרום-אפריקה על-ידי שתי חברות גרמניות ב־1985.

לדברי קראוזה, דרום-אפריקה הזמינה שלוש מערכות מעקב, המכונות מישטחים רב-חיישניים, אולם עד כה סופקה לה רק מערכת אחת.

נותק החשמל בסווטו

אתמול נמסר ביוהנסבורג, כי ממשלת דרום-אפריקה הורתה לנתק את זרם החשמל בעיירת השחורים סווטו בנסיון לשבור את שביתת שכר הדירה הנמשכת זה שנתיים בעיירה. כותדס העיירה סווטו, שמספר תושביה מגיע ל־2 מיליון, רנה די סואה, מסר, שהחשמל בארבע מתוך 17 השכונות של העיירה מנותק מאז יום ג', על אף שהטמפרטורות ביוהנסבורג יורדות בלילה אל מתחת ל־0, שכן העונה שם היא חורף, כמו ביתר אזורי חצי כדור הארץ הדרומי.

החרם על שכר הדירה והמיסים שנקטו השחורים החל בנסיון לאלץ את הממשלה להוציא את כוחות הבטחון מסווטו, לשחרר אסירים פוליטיים ולסלק את אנשי השירותים המקומיים השחורים הנחשבים למשתפי פעולה עם האפרטהייד.

שותפות נדירה בין הדמו־נוצרים והירוקים באיטליה למאבק בהפלות

מאת מיכל מלג – רומא

רומא (מיוחד ל„דבר").- סיבוב נוסף במערכה המתנהלת בין הקאתולים והשמאל באיטליה בנושא ההפלות המלאכותיות הסתיים השבוע בנצחון לחזית האנטי-ילודית ובעיקר לחופש האשה.

10 שנים לאחר ההצבעה ההיסטורית, שהעבירה את איטליה מעל מחסום הכנסיה ואישרה ביצוע הפלות, נערכה השבוע הצבעה נוספת בנושא בפרלמנט, שהסתיימה שוב בנצחון חזית השמאל: 372 קולות בעד חופש ההפלות ופיתוח מדיניות אמצעי מניעה והחינוך המיני. 92 קולות בלבד נגד.

באיטליה, שהיא באורח פרדוקסלי המדינה הקאתולית ביותר וגם בעלת המפלגה הקומוניסטית החזקה ביותר במערב אירופה, ענין ההפלות הוא נושא טעון מתח. מפלגת השלטון הדמו-נוצרית מבקשת לרצות את הוואתיקן, שאינו מרפה מן הלחץ לביטול ההפלות והמאבק נגד השימוש באמצעי מניעה. אולם בנושא זה קיימת אחדות דעים יותר מבמפלגות, השרויות בדרך כלל במאבק כוחות מתמידים החל בסוציאליסטים, דרך הקומוניסטים ומפלגות השמאל הקיצוני וכלה בצד השני של המתרס, רפובליקאים וליבראלים.

התמיכה באה דווקא מצד מפלגת הירוקים ה„מוקרטת", שהצטרפה לשמרנים הדמו-נוצרים בהצעת חוק ל„הגנה על החיים".

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה של יקירתנו
בלה יעקבי
בת ר' אליעזר שפירא ז"ל
ההלוויה תתקיים היום יום שישי כ"ג בתמוז תשמ"ח 8.7.88 בשעה 11.30 לפני הצהריים בבית העלמין „הדרום" בגבול חולון בת-ים.
אוטובוס יצא בשעה 10.30 לפני הצהריים מבית המנוחה, רח' טרומפלדור 15 תל-אביב.
אבלים: בנה וכלתה: שמואל ושרה יעקבי
נכדיה: מיכל, אירים, תמר ואמנון
אחיה, אחיותיה וכל בני המשפחה

לחברתנו כוכבה צנעני
אתך באבלך במות
אמך ז"ל
בנק הפועלים בע"מ
סניף כפר סבא
ההנהלה והעובדים

אהובנו
דב קצב
נפטר
הלוויה תצא היום, יום ששי כ"ג בתמוז תשמ"ח 8.7.88 בשעה 12.45 מבית המשפחה ברח' קק"ל 52 קרית טבעון לבית העלמין בקריית טבעון.
המשפחה

לחברתנו זהבה נבו
משתתפים באבלך במלאת שלושים יום לפטירתו של בעלך
שלמה ז"ל
מרכז משען
ההנהלה, העובדים
ועד העובדים
MISHAN משען

חדשות • חדשות • חדשות

אנשים • אנשים • אנשים • אנשים • אנשים

ביתו של הרצפלד הוסב למוזיאון של חולון

מאת עמרם גבאי, סופר "דבר"

ביתו של אברהם הרצפלד בחולון הוסב למוזיאון. הארכיון עירוני לתולדות העיר. טקס חנוכת המוזיאון יערך ביום ב' 11.7 במעמד ראש העירייה חיים שרון, מוזמנים וחברים לדרך של הרצפלד שהיה מראשי תנועת העבודה והמרכז החקלאי וביניהם שרה קוגל, אלמנתו של ד"ר חיים קוגל, ראש העיר הראשון.

במוזיאון יוצגו לראשונה אמהות ומטבעות שהוטבעו במפעל המטבעי "פליז"-בחולון. מטבעות אלה היו הילך חוקי במדינה בראשית דרכה. המטבעות, בערך 25 מיל, עשויים אלומיניום ונושאים את התאריך תש"ח.

במוזיאון יוצגו לקהל פריטים ארכיוניים נדירים כמו נשק של מתקופת המאורעות וכן תוכניות מתאר ראשונות לעיר חולון במלאות יובל ליסודה.

נעמי כץ, המנהלת את הארכיון המוזיאון, אמרה כי במקום יוצגו תוכניות של השכונות קריית העבודה ושכונת אגרובנק שעליהן הוקמה לימים חולון שהפכה לעיר הרביעית בגודלה בישראל עם 165,000 תושבים. כן יוצגו הישגי התעשייה והבניין, שמירה וביטחון, קליטה ופיתוח ויוקדש מקום לפועלו של הרצפלד אשר הוריש את ביתו לעירייה בשנת 1968 בעודו בחיים כדי שישמש לצרכי תרבות. הרצפלד מת בשנת 1973.

המוזיאון לתולדות חולון נמצא ברחוב ליאון בלום במרכז העיר ויהיה פתוח לקהל הרחב, למוסדות, לארגונים ולתלמידים שילמדו שם פרקים בתולדות הישוב בהסברה ובמופע אורקולי.

אברהם הרצפלד

"כל הזמן" – חגיגות הקיץ בחיפה, יחלו במוצ"ש

מאת אריאלה ראובני, סופרת "דבר"

חגיגות הקיץ בחיפה, המכונות השנה "כל הזמן", ייפתחו במוצאי שבת ויימשכו עד סוף אוגוסט. הן יתפרסו על כל חלקי העיר וישלבו בהן במות בידור ואמנות, מוסיקה, שעשועים, ספורט וקיט. הכניסה חינם.

★ דיסקו חוף, שזכה בשנים האחרונות להצלחה רבה והקיף רבבות חוגגים ונופשים, ייערך גם השנה בחוף זמיר בכל יום א' בערב וימשך אל תוך הלילה.

★ בימים ב'-ה' ייערכו מופעי בידור במדרחוב בהדר הכרמל שיכללו גם סדנאות יצירה לילדים והורים.

★ בימי ג' ייערכו חגיגות הוצות בטיילת של בת-גלים.

★ בימי ד' יהיו קונצרטים עממיים בקונכיה שבגן האם וישתתפו בהם התזמורת הסימפונית של חיפה, מקהלות, להקות מחול ותזמורות זמר.

★ במוצאי שבת ייערכו בימות בידור בארבעה מוקדים בעיר: בגן האם, בבית אבא חושי בנווה שאנן ובקריות חיים ומוצקין ובנווה דוד.

★ בכל יום ב' יתקיים בגן הזיות על הכרמל סיפור השבוע לילדים.

★ במסגרת חגיגות הקיץ יתקיים גם פסטיבל הפולקלור הבינלאומי שבו ישתתפו 33 להקות מחול ישראליות ו-12 להקות מ-12 מדינות: מארה"ב ומאירופה, בכללן מהגוש המזרחי: פולין, יוגוסלוויה והונגריה. כן ישתתפו להקות מחול מספרד ומיוון.

הלהקות האורחות יתאכסנו בקמפוס של הטכניון שיהפוך בתקופת הפסטיבל לכפר הפסטיבל.

תקציבו של הפסטיבל 800,000 שקל: עיריית חיפה 250,000 שקל ויתרת הסכום תכוסה מתקציבים מוטריים של משרדי החינוך, התרבות והתיירות, מהכנסות עצמיות ומתרומות.

פורשים מהיחידה לחקירות הונאה החליטו לא לשתוק עוד

מאת נתן רועי, סופר "דבר" לענייני משטרה

תנ"צ זכריה בנאי, ראש היחידה הארצית לחקירות הונאה, עושה מאמצים להחזיר ליחידה חוקרים בכירים ומנוסים בתחום החקירות הכלכליות שנטשו את היחידה בגלל יחסו של תנ"צ יורם גונן, המפקד הפורש.

אולם למרות השקט המשתרר ביחידה מאז נכנס תנ"צ בנאי לתפקידו, עדיין סוערות הרוחות בקרב החוקרים שפרשו. אותם חוקרים החליטו באחרונה לומר את דבריהם לאחר תקופה ארוכה של שקט שכפו על עצמם עם פרישתם.

★ ניסים גוהרי: "בסך הכל מה שאני שומע על המתרחש ביחידה. את מה שנכתב בעיתונים ומה שאני שומע נכון, המצב חייב להסריד כל אזרח במדינת ישראל. זו יחידה מהוללת שירדה לשפל המדרגה. אני מקווה כעת שהיא תתעורר לחיים תחת הנהגתו של תנ"צ בנאי".

★ נתן כהן: "נדמה לי שהחקירה של בלאס והלהבים שהופעלו על החוקרים מרגימים התפוררות היחידה ואת הגורל הידוע שאליו נקלעה. אני חושב שהלהבים הם הסיבה לכך שהחוקרים הלכו עם האף באדמה. זה כואב מאוד. זו יחידה שהיתה עילית משטרתית. היה לה מוניטין גבוה ועכשיו, לצערי, אין לה כוח".

★ פנינה בדיוסף: "יש דברים שהייתי מוכנה לומר בפגישה מגודרה עם ועדת הפנים של הכנסת. הייתי רוצה לספר להם על מה שהתרחש ביחידה בתקופתו של יורם גונן. הוא הוביל אותי לאזורות. דברים אחרים אני מעדיפה לא לומר בשלב זה. אני רק יכולה להוסיף עוד דבר אחד: אני יודעת שהחוקרים ביחידה אינם יכולים לבצע היום כל חקירה כי אין מספיק כוח אדם. אבל האווירה שם הרבה יותר טובה אחרי שגונן עזב. אנשים אומרים לי: 'טוב לבוא הביתה כשאתה לא מרגיש נרדף'".

לובלסקי מנסה לשווא להסתייע ברב רוזן להשגת גט לעגונה

מזכ"ל נעמ"ת מאשה לובלסקי תובעת מהרב הראשי של רומניה ד"ר משה רוזן לפעול ללא דיחוי לשחרור אשה עגונה שעלתה לארץ ובעלה חי ברומניה.

במכתב ששלחה לרב היא אומרת: "הייתי מצפה ממך דווקא בימים אלה בהם אתה חוגג בארץ וברומניה מלאת 40 שנה לפעילותך, לזכור גם את מצוקתן של נשים".

המדובר הוא בפ.מ. שעלתה ב-1978 לארץ מרומניה עם בתה היחידה (היום בת 18). משלא נענו בקשות האשה מהבעל לבוא לארץ לביקורים ולשלם לה ולבתה דמי-מזונות, בקשה לשחררה מנישואיו. בינתיים נודע לה כי בעלה נשא אשה בשנית ואף נולד לו ילד, כיום בן ארבע. היא נותרה בעגינותה ללא אפשרות לשקם חייה. פניותיה החוזרות ונשנות משך כל השנים אל הרב רוזן לסייע לה לא הועילו.

לפני כשנתיים פנתה פ.מ. לנעמ"ת. מאז פנו לובלסקי ועו"ד עפרה פרידמן, מנהלת הלשכות המשפטיות של נעמ"ת, פעמים רבות לרב בבקשה להשפיע על הבעל או לכפות עליו מתן גט, אך ללא הועיל.

בפברואר 1987, כאשר ביקר הרב רוזן בארץ, פנתה אליו נעמ"ת לקיים פגישה בענין זה. הוא סירב בנימוק כי הוא נענה רק להזמנות בכתב והתעלם מהעובדה שהפנייה הטלפונית לתיאום הפגישה נעשתה בשל קוצר זמן.

בעקבות פנייתה של עו"ד פרידמן לרב הראשי אברהם שפירא הוא ביקש מהרב רוזן לזכות במצווה ולעשות כל שיוכל לשחרור האשה מעגינותה, אך הרב רוזן הסתפק בפנייה של רצון טוב בכתב אל הבעל.

במכתבה לרב רוזן מביאה לובלסקי לידיעתו כי נעמ"ת זוכה לשיתוף פעולה הדוק עם רבני-הגולה ברחבי העולם ולדוגמה היא מציינת כי רק בשבוע שעבר איתר הרב הראשי לדרום אפריקה בעל של אשה עגונה שחיה בארץ והשיג ממנו גט.

בסיום מכתבה אומרת מזכ"ל נעמ"ת: "איך ייתכן שאתה הסתפקת בנסיונות לשכנע את הבעל ולא מצאת לנכון לכפות עליו גט? איך אפשר שמצפונך אינו מעיק עליך כאשר אתה יודע שהבעל שיקם חייו והאשה נותרה בעגינותה? צר לי אם מכתבי יפר במשהו את שמחתך ביום חגך, אך על-פי מצפוני צריך היה לעשות כן כדי לנסות לסייע לאשה הנמצאת במצוקה קשה".

העתקים מהמכתב נשלחו לראש הממשלה יצחק שמיר, לשר החוץ שמעון פרס, לרב הראשי שפירא וליו"ר הסוכנות היהודית שמחה דיניץ הנמצא עכשיו ברומניה לרגל החגיגות ל-40 שנות פעילותו של הרב רוזן.

מי צריך לטפל בפיראטים?

מאת נתן רועי, סופר "דבר" לענייני משטרה

מי צריך לטפל בעברייני הטלוויזיה בכבלים? לשאלה זו אין מענה – מתברר מהתכתבות שניהלו אנשי המועצה הלאומית לקידום ערכי שלטון החוק והדמוקרטיה עם השרים הנוגעים בדבר.

ד"ר משה עציוני, יו"ר המועצה, הפנה שאלה זו לשר האוצר משה נסים. תשובתו היתה: "מכתבך נוגע בנושא כאוב – פגיעה בשלטון החוק. אני מסכים לכל האמור בו והמכור כי יש לפעול לעקירת התופעה מן השורש. המפתח לכך מצוי בידי משרד התקשורת אשר צריך להתלונן ולפעול נגד המפעילים טלוויזיה בכבלים באופן בלתי חוקי. לרשות משרד התקשורת עומד תקציב לא מבוטל ודאי שיועידו אותו למטרה זו".

שר התקשורת גד יעקבי מצרף למכתבו אל ד"ר עציוני מכתב ליועץ המשפטי לממשלה שבו הוא מפנה את האצבע אל המשטרה: "פעילות של אנשי משרד התקשורת בסיועם של אנשי ארגון מפיצי הסרטים הועבת משום שאנשי החקירות במשטרה אינם מודרים להשלים את תיקי החקירות במועדים הקרובים למועד התפיסה של הציוד הפיראטי ומשום שאנשי התביעות במשטרה אינם מודרים להכין את כתבי האשמה".

שר המשטרה, חיים בר לב, מצרף למכתב ששלח אל ד"ר עציוני סטטיסטיקה של טיפול משטרתי בטלוויזיה בכבלים. בשנת 1987 היו 211 תיקים, 35 תיקים פתוחים, 99 תיקים בתביעה, 1 תיק בפרקליטות, 34 תיקים נסגרו, 42 תיקים נשפטו, 40 מפעילים הורשעו. תוצאות הטיפול בעבריינים מתוך התיקים שהורשעו: שני עבריינים קיבלו מאסר בפועל, אחד קיבל מאסר על תנאי, ל-58 נגזרו קנסות.

תלמידים בקריית ים עדים לחלוקת סמים לנרקומנים

מאת יוסי ליבוביץ, סופר "דבר"

תחנה לחלוקת סמים לנרקומנים פועלת מזה כחצי שנה מול בית הספר "רודמן" בקריית ים.

מתברר כי בית המרקחת "בינה", הפועל כתחנה אזורית לחלוקת סמים לנרקומנים, ממוקם עשרות מטרים בלבד מן הכניסה לבית הספר הגדול ביותר בעיר שבשעריו מתגודדים בהפסקות עשרות תלמידים. דיירים המתגוררים בקרבת מקום ספרו כי פעמיים בשבוע עדים הילדים ובני המשפחות למראה העגום של נרקומנים ומסוממים המקבלים את הסם. לא אחת עושים הנרקומנים שימוש בסם בפתח בית המרקחת לעיני כל. במקרים אחרים נראו נרקומנים שרועים על המדרכה שבין בית המרקחת לבית הספר. ראוי להדגיש כי בית המרקחת מחלק את הסמים בהיתר משרד הבריאות.

מפקד תחנת זבולון, סנ"צ לוי שרגא, הבטיח לפעול יחד עם ראש עיריית קריית ים, בנימין שגל, אצל אנשי משרד הבריאות כדי להעתיק את מקום מכירת הסמים לבית מרקחת במקום מרוחק.

ד"ר שמואל רשפון, רופא המחוז של לשכת הבריאות בחיפה, אמר בתגובה כי קיימת היום מצוקה בנושא בתי המרקחת המוכנים לקחת על עצמם את משימת חלוקת סמים לנרקומנים. לדבריו מיקומו של בית המרקחת אינו נלקח בחשבון בעת מתן ההיתר לחלוקת סמים. הוא הוסיף כי משרד הבריאות מתייחס לנרקומנים כמו לחולים אחרים ואין מדיניות המכוונת לבודד אותם. הוא גם סבור שהקרבה לבית הספר איננה בעייתית כיוון שכל בית מרקחת נמצא בתוך הקהילה והישוב.

לא להשמיץ

הסופר אייזק אסימוב (בתמונה) שלח בספריו אין ספור ספינות חלל לרחבי היקום, אולם הוא עצמו מפחד לטוס. ליתר דיוק: טסתי פעם, בזמן שירותי בצבא וזה מאוד לא מצא חן בעיני". כאשר נשאל אם יסכים לטוס לחלל השיב, כי ישמח מאוד לקבל כרטיס, כדי שיוכל לתת אותו במתנה.

מלא וגדוש

פרופ' ריטה זיסמוט (בתמונה), השרה הפדראלית הגרמנית לענייני נוער, משפחה, נשים ובריאות תגיע היום לביקור בן שלושה ימים בארץ. סדר יומה מלא וגדוש: פגישות עם השרים יצחק נבון ושושנה ארבלי אלמוזלינו, השתתפות בסימפוזיון על "איידס" בבית-חולים "הדסה" עין כרם, ביקורים ב"יד ושם", במכון ויצמן, בכפר נווה שלום, סיור ושיחות בחיפה ומסיבת עתונאים.

מרגרט תאצ'ר אינה מוותרת על הזדמנות לבחון את דמותה במראה. הפעם המראה מחוברת לשולחן מעץ משובח, אחד הפריטים בתערוכת ריהוט עץ מודרני, המתקיימת בימים אלה בקובנט גרדן, לונדון.

מיזוג

הכוראוגרפית טווילה תארפ תצטרף לתאטרון המחול האמריקאי בניו-יורק כיועצת אמנותית. יחד עימה מצטרפים גם רקדנים מלהקתה. המנהל האמנותי של תאטרון-המחול, מיכאיל ברישניקוב סיפר כי כבר באוגוסט יתחילו החזרות למחול חדש של תארפ ובשנתיים הקרובות יועלו שם יצירות ישנות שלה.

נפטרה

מילדרד גילארס, שדרנית תעמולה נאצית לשעבר, נפטרה באוהיו בגיל 87. בזמן מלחמת העולם השנייה התגוררה בברלין. שידורי הרדיו שלה בשפה האנגלית נועדו ל"רומם" את בדידותם ועייפותם של הכוחות שלחמו בגרמנים באירופה ובאפריקה. החיילים האמריקאים כינו אותה "אקסיס סאלי". לאחר המלחמה נעצרה והוחזרה למולדתה, שם ריצתה את עונשה במשך 12 שנים.

אופנה חדשה

במלאת עשור לגן פעמון-הדרור בירושלים, נערכו השבוע חגיגות שבסיומן הושמעה לראשונה היצירה "הגן הקסום" מאת נגן הסקסופון והמלחין הירושלמי סטיבן הורנשטיין, עם אנסמבל הנוער מהמכון הירושלמי למוסיקה בת-זמננו בראשותו ובהשתתפות 75 נגנים וזמרים: סולנים, מקהלות, להקת סקסופונים, 30 ילדים עם חליל פאן וקבוצות כלי נשיפה וכלי קשת. בכללו קטעים מ"מגילת העצמאות האמריקאית" ופסוקים מתהילים. והיצירה תושמע פעמים נוספות במהלך הקיץ.

ישראל דליות

המושיע

המיליארדר ד"ר ארמנד האמר, יגיע בשבוע הבא לישראל כאורח קרן תל-אביב לפיתוח לחגוג את יום הולדתו ה-90, ולטקס הנחת אבן פינה למרכז קהילתי ליהודים וערבים בשכונת עג'מי ביפו. חנן בן-יהודה, מנכ"ל קרן תל-אביב לפיתוח, מסר כי המרכז נתרם על-ידי ד"ר ארמנד האמר וגילפורד גלייזר מלוס אנג'לס במשותף חברים שגייסו על ידם לנושא. קרן תל-אביב לפיתוח תערוך ארוחת ערב חגיגית במוזיאון תל-אביב לכבוד יום הולדתו של האמר [illegible] שיבנה בין רחובות סולת, תרשיש, קדם ורחוב יכלול אודיטוריום ל-400 צופים ובמה מקצועית, אולם ספורט רב תכליתי, ספריה, חדרי חוגים, השכלה למבוגרים, סדנאות, חדרי כושר, גינה, טניס שולחן, בלט וריתמיקה.

השבוע נסתיימו בקיסטון החזרות למחזה חדש שהועלה על-ידי פיליפ גלאס. התמונה צולמה בחזרת התלבושות האחרונה, בסצינה הראשונה מתוך [illegible] הכוכב קאנופוס כדי להזהיר מפני גלישת הפלנטה. בהצגות עצמן – לא יותר לצלם.

צבעוני

בין 46 הטייסים המשתתפים בתחרות הראשונה בישראל להפרחת כדורים פורחים נמצאות כמה דמויות ססגוניות. אחת מהן היא ד"ר קרול דיוויס, רופאה קרדיולוגית וקולוגית במיל. הגיע גם בעלה ג'ון, המנהל את התחרויות הבינלאומיות באלבוקרקי, ניו-מקסיקו. התחרות בישראל נערכת על-פי המתכונת הנהוגה שם. טייס אחר שהגיע לתחרות הוא אלוף העולם פר לינדסטראנד, שנרשם בספר שיאי גינס בזכות הטיסה (הראשונה בהיסטוריה) בה נחצה האוקינוס האטלנטי בכדור פורח. את ישראל מייצג יזום התחרות, גדעון ארבל, לשעבר קברניט אל-על. לתחרות "פורח במדבר" הגיעו שתי משלחות מהגוש הקומוניסטי, ששה טייסים מהונגריה ושלושה טייסים מיוגוסלוויה.

אמיר רוזנבליט

נכנס לנעליים

22 אלף ליש"ט לשבוע הוא הסכום השבועי, שצוטט אמש ב"טיימס" הלונדוני, כשכרו של חיים טופול (בתמונה) במחזמר "זיגפלד" בו יככב החל מ-25 ביולי. המפיק הרולד פילדינג אמר לעתונאים, כי הפקת המחזמר תחודש ותותאם לאישיותו של טופול. החוזה עימו נחתם במטרה להעלות את המחזמר הכושל על פסים של הצלחה בתיאטרון פלדיום. טופול, שנכנס לנעליהם של לן קריז, שעזב את המחזה בחודש מאי, ומרק ארקהרט, אמר לעתונאים כי מזה שנים הוקסם על-ידי דמותו של לורנס זיגפלד ותרומתו לעולם הבידור, וכי הוא מצפה בקוצר רוח להזדמנות להחיותה על הבמה. בהפקה החדשה הושקעו 3.2 מיליון ליש"ט והיא נחשבת ליקרה בהפקות המועלות עתה בלונדון. השנה מלאו 21 שנים להופעתו של טופול בלונדון ב"כנר על הגג".

דליה שורון, לונדון

כחום הקיץ

"הקיץ של אביה", סרטם של גילה אלמגור ואיתן אבן, בבימויו של אלי כהן יוקרן בהקרנת בכורה ביום א' הקרוב בקולנוע אורה בחיפה. הסרט מספר על קיץ אחד בחייה של ילדה בשם "אביה" בראשית ימי המדינה. זה סיפור אישי מאוד, על קיץ מסויים מאוד. שואה, טרוף וכאב וניסיון לשמור על השפיות ועל תקופת הילדות. הניה אמה של אביה, ניצולת שואה ופרטיזנית לשעבר מהלכת על חבל דק שבין שפיות לטירוף ומועדת. אביה גדלה במוסד ובבואה לחופשת קיץ בבית אמה מתגלה לה התמונה העצובה של מצבה הנפשי של האם. ככל [illegible] אביה [illegible] על אבא אשר אותו לא הכירה מעולם [illegible] אמה מסתירה את סודו כל השנים. לקראת סיומו של הסרט מאשפזים את האם בבית חולים לחולי נפש. אביה נותרת לבד ובסיומו של הקיץ חוזרת למוסד.

אריאלה ראובני

האחים היהלומנים פוזיילוב והבנקאי דרוויש זוכו מקשר להונות את בנק ישראל

(ע). – האחים היהלומנים בן ציון ופנחס פוזיילוב ומנהל סניף בנק דיסקונט בבורסת היהלומים ריימונד דרוויש, זוכו אתמול בבית המשפט המחוזי בתל-אביב מאשמת קשירת קשר להונות את בנק ישראל.

פרקליטות המדינה טענה בכתב-האישום, כי האחים פוזיילוב קיבלו במרמה אשראי מסובסד מהבנק בסיועו של דרוויש. נוסף על כך, נאמר בכתב האישום, חיברו הנאשמים מסמכים כוזבים של "שטרי נאמנות" מתוך כוונה לרמות את בנק דיסקונט.

שופט בית המשפט המחוזי אורי שטרוזמן קבע בהכרעת דינו, כי לא הובאו ראיות של ממש לדברים החמורים הכלולים בכתב האישום.

התובע, עו"ד אמנון רודה, מנהל המחלקה הכלכלית-פלילית בפרקליטות מחוז תל-אביב, הסביר בכתב האישום, כי יהלומן המבקש לקבל אשראי מהבנק המסחרי, חייב להפקיד בכספת הבנק סחורות ביהלומים. אך יש הסדר לפיו הוא יכול להוציא חלק מהיהלומים כדי לעבד אותם. התובע האשים את האחים פוזיילוב בביצוע הפקדה חוזרת של אותם יהלומים על מנת לזכות בסכומי אשראי מרובים יותר. לטענתו היתה זו מרמה מצדם.

השופט שטרוזמן ציין בהכרעת הדין כי התביעה לא הביאה ראיות להוכחת האשמות אלה והוסיף: "לא נותר אלא להשתומם, או לכעוס, על ההעזה בהאשמת הנאשמים במעשה מרמה כה חמור".

השופט הוסיף כי הראיות שהובאו, אין בהן כדי להצדיק את הטענה המיוחסת לדרוויש קשירת קשר עם האחים פוזיילוב ומתן סיוע לקבל במרמה אשראי מסובסד מבנק ישראל.

אומר השופט: "בא כוח התביעה לא סמך את טיעוניו על פסיקה או על ספרות משפטית ולי לא ידועה אחריות פלילית המוטלת על אדם שקיבל אשראי כדין לדווח מידי פעם לבנק ולבנק ישראל על שינוי בערכי היהלומים הנמצאים אצלו, כדי שיתקנו את ספרי החשבונות בהתאם. קל וחומר שחובה זו איננה מוכרת, כאשר הבנקים מודעים לשינויים הגדולים במחירי היהלומים, ובגלל ירידת ערכם הם טורחים בעריכת סקר כלכלי בבדיקת בטחונות אחרים של היהלומנים ובחיפוש דרך לסייע להם לצאת ממצוקתם.

"לא נותר אלא שוב לתמוה או לכעוס", כתב השופט, "על ניסוח כתב אישום על יהלומים שאינם עוד בידי האחים פוזיילוב, בניגוד לתנאי שטרי הנאמנות, בשעה שהכוונה היא לאובדן ערך היהלומים, שלא שהיהלומים הוצאו על ידי אחד האחים ולא הוכח האישום של הפקדה חוזרת של היהלומים שהוצאו תמורת שטרי נאמנות כוזבים. גם לא נשמע רמז בראיות על כך שדרוויש ידע כי האחים פוזיילוב ממציאים שטרי נאמנות כוזבים תמורת היהלומים שהוצאו מחזקת הבנק.

צעיר מארה"ב נעצר בנסותו לעבור למצרים

מאת יורם לוי, סופר "דבר" בירושלים

צעיר מארה"ב, המבוקש על ידי שלטונות ארצו בחשד לסחר בקוקאין, נעצר השבוע בנסותו לברוח למצרים.

הצעיר, דוד רוזנטל בן 25, נחשד בארה"ב בסחר בסמים יחד עם אנשים נוספים. בסוף יוני הוגש נגדו כתב אישום במדינת ניו-יורק על מכירת 1.3 ק"ג הרואין. שלושה ימים לאחר מכן הוצא נגדו צו מעצר אך הוא כבר לא היה בארה"ב. במאי הגיע לישראל. בעקבות זאת פנו שלטונות ארה"ב לישראל בבקשה לעצור על-פי אמנת ההסגרה הקיימת בין שתי המדינות כדי לבקש את הסגרתו.

רוזנטל נעצר ביום ג' כשעמד לעבור למצרים.

אתמול פנתה פרקליטות המדינה לבית משפט בבקשה לעצור ל-15 יום כדי לבצע את ההסגרה. מעצרו הוארך לפי שעה בשלושה ימים כדי לאפשר לו לשכור עורך-דין.

שני חשודים ברצח התכשיטאי באשקלון

(ע). – המשטרה עצרה שני חשודים ברצח סוחר התכשיטים באשקלון.

מפקד משטרת מחוז לכיש, נצ"מ טוביה גולן, מינה צוות חקירה בראשותו של רב-פקד משה טייב והמפקח חיים זהבי כדי לחקור את הרצח שאירע שלשום במהלך שוד חנות תכשיטים ברחוב הראשי באשקלון. המכונית ששימשה את השודדים התגלתה זמן קצר לאחר שהוצתה. מפקד משטרת אשקלון, סנ"צ חן רונן, מסר שמיד עם קבלת הידיעה על השוד ועל מנוסת השודדים לכיוון היציאה הצפונית של העיר, פשטו שוטרים על איזור הפרדסים שכן ידעו מנסיונות העבר שעבריינים מאשקלון נוהגים לנטוש שם את המכוניות ששימשו אותם.

עשן עשן שהיתמר מאחור הפרדסים הוביל את השוטרים אל המכונית, ונראה שהם החמיצו את השודדים בכמה דקות בלבד.

הנרצח, אלברט סטראשווילי, הובא אתמול למנוחות בבית-העלמין באשקלון. לפי אחת הגרסאות הוא נורה בתת-מקלע שהיה בידי אחד השודדים לאחר שהצליח להסיר את המסכה מעל פניו.

נשדדו המכונות

(ע). – כספי חסכונות בסך 30,000 שקל ו-600 דולר נשדדו אתמול מיחזקאל שליו (68) מרחוב בני-אפרים בתל אביב.

שלושה אלמונים הסתערו על שליו בשעה שיצא מביתו והלך להפקיד את חסכונותיו בבנק סמוך. הם היכו אותו, שדדו את כספו ונמלטו.

שכנים ששמעו את זעקותיו של שליו הזעיקו את המשטרה.

מגנים ביטול תעודת כשרות

מאת יקיר צור, סופר "דבר"

המשרדים הישראליים של הליגה נגד השמצה של בני ברית, הוועד היהודי-האמריקאי והקונגרס היהודי האמריקאי, פירסמו אתמול הודעת גינוי משותפת נגד החלטת המועצה הדתית של ירושלים לבטל את תעודת הכשרות של אכסניית הנוער של המרכז העולמי ליהדות קונסרבטיבית.

"החלטה זו", אומרים נציגי הארגונים היהודיים, "רק תגביר את הניכור בין הזרמים השונים שביהדות ותפלג את העם היהודי. אנו קוראים למועצה הדתית של ירושלים לדחוק הצידה שיקולים ואינטרסים פוליטיים של קבוצות לחץ עירוניות, להחזיר את תעודת הכשר ולקדם בכך את איחוד העם היהודי ואהבת ישראל".

בן-ציון מועקי נבחר שוב מזכיר מ.פ. בת-ים

מאת עמרם גבאי, סופר "דבר"

סניפי מפלגת העבודה ברחבי הארץ החלו בהתארגנות לקראת בחירת מועמדיהם למזכירי מועצות פועלים שיתקיימו בראשית השנה הבאה.

בבחירות ראשונות שנערכו השבוע בבת-ים נבחר בן-ציון מועקי כמועמד המפלגה לקדנציה שניה כמזכיר מועצת הפועלים. הוא נבחר ברוב קולות וללא מתנגדים. כן נבחרה באותו מעמד בתיה סייפר כמזכירת נעמ"ת של הסניף המקומי.

מועקי (48) משמש מזה שנתיים בתפקיד מזכיר מועצת הפועלים ובמסגרת תפקידו הוא חולש על איזור תעשיה גדול המעסיק אלפי עובדים. יש לציין, כי בבת-ים אין אבטלה ולא היו סכסוכי עבודה. מועקי משמש גם כמרכז מטה המערך לקראת הבחירות הקרובות.

הופיע ניב הג'ימלאי מס' 70

מה תוכנו

דבר המערכת

שער

לא נרפה! — אליהו רייך

להמשיך — יעקב חן

תדמית הגמלאי — דרור בר-יעקב

המעמד — שלמה זהר

לקראת מפנה — דוד בר-יעקב

הכח הגנוז בגימלאים — י. ציון

איכות חיים או תוחלת חיים?! — צבי הרצברג

המאבק על הזכויות

מאבק הגימלאי על חייו — אפרים ליפשיץ

בריאות העם – ערך עליון — שושנה ארבלי-אלמוזלינו, שרת הבריאות

הקרב על קופת חולים — זאב פרסר

עד מאה ועשרים — מאיר צירניאק

עד מתי נחרש — יואל פלורסהיים

נפש בריאה בגוף בריא...? — אהרן יקובזון

שיוויון — חיים אשכול

הגימלאים לעיריות

הגימלאים לעיריות — א. ה.

לא רבתי! — אשר שילוני

לקראת הבחירות המוניציפליות — ישראל ביזר

הגימלאים בבחירות מוניציפליות — ד"ר אליקים הורביץ

הזקן בימי קדם ובזמננו — שמעון אבידור

כישישים חכמה – וארך ימים תבונה — דוד לרנשטיין

על הפרק

אות המתנדב • זכויות הגימלאים • גימלאים משחקים

תגובות

• רווחות מנשבות • עד מתי! • מוסר השכל ולקח... • לא רק נאומים וסיסמאות

במעגל הגיל

"יפים הלילות בכנען" — כרמלית אור

בשבילי ספרות

הזקן והים — דוד אחר

רשמי הגיל

בדידות — יצחק בנה

ותיקי שער העמקים — עליזה לוי

בעקבות רות המואביה — חוה יוסף

קשה להיות צבע — יהודה קלור

גרונטולוגיה

הנשימה — ד"ר נחום הראל

שינה טובה מוסיפה בריאות — ברוך ש[illegible]

הדף שנשרף — אפרים

לבריאות

הבעיה הרפואית שלך — [illegible]

מכתבים למערכת

• חוק ביטוח סיעוד הלכה למעשה • מבורר ענין • הדליקה בבית האבות • הגימלאים וההתקשורת הממלכתית • הערכה • רשות המועצות • בלת תודה

• הגמלאים והאיגודים המקצועיים • קרן הגימלאות המרכזית • האמנם – רפואה לעשירים בלבד

מידע לגימלאי

• מעביד חוייב לשלם פיצוי עקב אי-תשלום לקרן פנסיה • רציפות זכויות בקבלי פנסיה בגיל 70 • תשלומים נלוים בחישוב הפנסיה • המרכז לפרישה מתוכננת

• תעסוקה לגימלאי צה"ל • ניב הגימלאי באוצר • חוק פנסיה לעולים קשישים • יום עיון לגימלאים • סכנות הקיץ

• קופת חולים • בנק הפועלים • גימלאים עובדי קופה כבעלי מניות

בסניפים ובארגונים

• גימלאי המדינה • בביגור הדרום • גימלאי צים • גימלאי כבהחים • אור עקיבא • ערד • אזור הגלבוע • תל-אביב • גימלאי עיריית תל-אביב • ירושלים • נווה שאנן – חיפה • קריית חיים • באר-יעקב • הדרה • גימלאי נשר • חולון • גבעתיים • דליה • יהוד • רמת השרון

בארצות תבל

מערכת הבטחון הסוציאלי בארה"ב — צדוק גיל לביא

סין

מן המדף

"בבורוק צב הזמן" — אברהם ב. ריבלין

מדינת ישראל וארץ ישראל — ל. ה.

גימלאים משחקים

מיומנו של מתנדב

נאבק בזיקנה — אברהם לוי

על הריגה אחת — חיים רפר

תוספת ערבית — [illegible]

هكذا من الأصل

יציבות במסחר במניות

• חוסר העניין הציבורי בבורסה הופך בהדרגה לבעיה המרכזית בשוק המניות. • ברוקרים ומנהלי תיקים חוששים לעתידה של הבורסה, מתחילים להשמע טענות כנגד הרשויות השונות ומשרד האוצר על שאינם מעודדים את הפעילות הבורסאית. במידה והמצב העגום בבורסה ימשך עוד זמן רב יפרשו מקורבים ומתווכים רבים בהדרגה מפעילות בורסאית. • מגמות „מנבטי המפולת" בבורסה ממשיכות להעיב על האווירה בשוק המניות. • התחזקות בדולר השחור 1.75, חששות לזעזועים בשוק השחור. • הפדיונות בקרנות הנאמנות המתמחות בהשקעה במניות נמשכים, מנהלי הקרנות נתקלים בבעיות מימוש בתיקים עקב סחירות נמוכה בבורסה. • בשוק ההון נמשכות הערכות בנוגע לפיחות אפשרי בקיץ, משרד האוצר לדעת רבים לא יבצע פיחות לפני הבחירות. • קופות הגמל נכנסו לשוק בקול תרועה ושועלות ביום בקול ענות חלושה. • בבורסה חוששים מהתקלעות חברות נוספות לקשיים עיסקיים שיגרמו להפסקת מסחר ולפירסומים שליליים. • שיפור במסחר במשתנים, מגמה, מעורבת בבנקאיות ובהשקעות.

מאת שמואל רוזנבלום

יציבות נרשמה אתמול בשוק המניות תוך המשך מגמת מסחר בנפח עיסקאות מצומצם ואווירת חוסר ענין מצד מרבית פעילי הבורסה. היציבות בלטה במניות המשתנים שבחלקם נרשמו עליות שערים קלות עד 2.5%. נפח העיסקאות במניות המשתנים היתור המניות התופשיות המשיך גם אתמול להיות מצומצם בהיקפו הכספי במניות הבנקאיות שבהסדר נרשמה מגמת מסחר מעורבת בשינויי שער קלים.

המניות התופשיות המשיכו לרכז תנודות שערים תלולות ביותר, כגב האופציה של יצהר ירד אתמול ב-56% בנפח כספי ד"ל. מניות קלילות נוספות, המצויות בבעיות בורסאיות ועיסקיות, ירדו באורח תלול כשופר 12.8% – ונוספות. הצעים נמשכו במניות כסקאנדיה, גולן, אורדע פרינט ודומות. מניות הבינלאומי ופיבי. ממשיכות להפגין חולשה, ירידות השערים במניות אלו במהלך השבוע יוחסו לשמועות על אפשרות לקיסון ברווחיותן. פעילות ערה נמשכת במניות סקטור הנפט ובעיקר במניות חברת יואל הנסחרות במשתנים. גם בכתבי האופציות של יואל נמשכת פעילות ערה. בבורסה מאמינים כי בשבוע הקרוב ירשם (אולי) שיפור קל במסחר.

סיכום השבוע בבורסה – יורדים בלבד

שבוע המסחר החולף בשוק המניות אופיין בירידות שערים מתמשכות כאשר לקראת סוף השבוע נרשמה בלימה מסויימת בהדרדרות השערים. המסחר השבוע עמד שוב (כרגיל בחודשים האחרונים) בסימן נפח עיסקאות מצומצם, התמוטטות במניות תופשיות רבות, מצוקה אצל מנהלי התיקים וחוסר מנהיגות בולט בשוק המניות. קרנות הנאמנות המתמחות במניות ספגו השבוע המשך פדיונות מעיקים המצטברים אט אט לסכומים גבוהים. נראה ששרידי המשקיעים בבורסה איבדו את סבלנותם לנוכח שחיקת השערים. במהלך השבוע בלטו ירידות במניות כברות ככלל תעשיות, אזורים, כלל נדל"ן ועוד נדל"ן הקשורים בעיקר לקונצרן כלל. אנשי כלל מתייחסים לשוק המניות בספקנות מרובה והדרדרות במניות הקונצרן הינם פועל יוצא מהצהרות ראשי כלל בנוגע לבורסה. במניות הבנקאיות והאפיקים הדולריים נרשמו עליות מתונות שנעו עד 2.5% לערך בסיכום שבועי. ירידה מסתמנת באפיקים השקליים ובעלי פקדונות גמבו מקבלים כיום עד 11% לערך בחישוב שנתי. הברוקרים הפרטיים מרימים קול זעקה ומחאה כנגד המפולת בבורסה אך נראה שאין שוק קשב רב לזעקתם. במניות התופשיות בלטו ירידות תלולות בעיקר בחברות שנקלעו לקשיים עיסקיים ובאלה החסרות גיבוי.

דולר שחור – עליה קלה 1.75

בשוק השחור נרשמו, בימים האחרונים ביקושים לדולר. השער עליה קלה מ-1.73 עד 1.75 לערך. סוחרים בשוק השחור מעריכים כי עונת התיירות לא"י העומדת בפתח בצירוף חששות מחודשים לפיחות הביאו לעלית השער בדולר השחור. חלק הארי של המסחר בדולר השחור מתנהל במקומות חמיים בבני ברק ובירושלים. במקומות אלה מתבצעות העיסקאות הגדולות (5000 דולר ומעלה) ללא חשש לזיופים. תפיסת הדולרים המזויפים שלשום רק הגבירה את הזהירות של המוכרים והקונים בשוק השחור.

הודעות מהבורסה

דלק – חברות דלק ודלק חיפושי נפט ישתתפו בפרוייקט חיפושי הנפט – עסקת נגב ב'. שיעור ההשתתפות של דלק ודלק חיפושי נפט יהיה 8%, 6% לדלק נפט 2% לדלק. סכום ההשקעה הכולל של שתי החברות יהיה 2 מליון דולר, עלות הפרוייקט כולו כ-25.5 מליון דולר לערך.

גני הדר – החברה מתעתדת להגדיל את הונה הרשום ב-5 מליון שקלים.

סופ – החברה חתמה על הסכם יעוץ עם יו"ר הדירקטוריון שלה שמעון יעקובינסקי, במסגרת החוזה תשלם סופ ליעקובינסקי 5000 שקל לחודש כדמי יעוץ עבור נושאים הקשורים לגיוס הון.

שוק המניות – מבט מבפנים

הדרדרות בשוק המניות נמשכת בחודשים האחרונים בהתמדה וללא יציאת קו בלימה של ממש הנראה לעין. הסיבות למצב העגום בשוק המניות ידועות ושגורות היטב באמצעי התקשורת. נראה שהסיבה החשובה ביותר למפולת בבורסה הינה העדר ציבור. ציבור המשקיעים הרחב אינו פעיל לחלוטין בשוק המניות. העלמות המשקיעים מהבורסה הפכה „לתופעה" הראויה למחקר אקדמאי רציני. שוק המניות הפך מוזן לאפיק השקעה מסוכן, ציבור המשקיעים חושש להקלע לפעילות בורסאית הנתונה לתנודות קיצוניות ומצבי רוח קודרים. קשה להאמין כי נחזה בקרוב בהתאוששות של ממש, יש לקוות לפחות להתיצבות ורגיעה.

התשואות השנתיות לפדיון בבנקאיות שבהסדר – פדיון 1988

אי.די.בי. רגילות 10.14%	פועלים מבכורות 7.76
אי.די.בי. ב' 8.46%	פועלים ע"ש 10.32
אי.די.בי. בכורה 10.08	פועלים מוכ"ז 10.53
אמפל 8.62	כללי 11.36
דיסקונט ב' 8.46	כל"ל סטוק 10.61
דיסקונט א' 9.06	מימון וסחר 1 16.33
מזרחי ע"ש 9.28	מימון וסחר 5 5.01
מזרחי מוכ"ז 7.08	

שערי המניות הישראליות בארה"ב

אופוטק 3¾	עוש"פ 25
אי.אי.ם. 4⅞	על לנדר 4⅜
אינטרפרם 4½	ראורא 1½
אלסינט 1⅛	תרו 1⅛
	אריה 1⅞
אלקטרוניקה לישראל 3¼	כרמל 4½
תעשיות לייזר 4¼	אלביט 4
מת"ח 2	טבע 5⅛
נייר חדרה 13¼	
סאייטקס 6⅞	

שערי מניות

בנקים מסחריים

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנק'	השינוי ב-%	הצע/ביקוש
שאינם בהסדר ההצמדה					
א.ה.ה. ש	18850				
כנענות 1	992	1308	-1	-1	-978
כנענות 5	519	258			-58.0
כללי לא בהסדר 1	14000	106	+300	+2.2	+242
בהסדר הצמדה ל-88					
אידיבי כ"ד ל-88	114020	265	+110	-1	+162
אידיבי ב' ל-88	113950	2.0	-350	-.3	-12.0
אידיבי בכ"א 88	686300	1.0	-200		-2.0
איגוד 1 ל-88	84641	127	-500	-.6	-126
דיסקונט ב' ל-88	146113				+39.0
דיסקונט א' ל-88	145100	228	-760	-.5	-348
דיסקונט שה ב' 88	17003				+52.0
מזרחי ש' ל-88	46850	561	-150	-.3	-780
מזרחי ב' ל-88	46900	20.0	-400	-.8	-51.0
הפועלים בכב' 88	99650				+6.0
הפועלים ש' ל-88	77350	1557			-1410
הפועלים ב' ל-88	77303	716			-1088
כללי א' ל-88	197100	22.0	+700	+.4	+32.0
כללי ש"ה 7.7 ל-88	9551	1.0	+1		+1.0
כללי סטוק ל-88	49100	1639			+711
כלל 211 ל-88	17780	280	-20	-.1	-1451
מימון וסחר 1 ל-88	65600	32.0	+1500	+2.3	+157
מימון וסחר 5 88	32980	1.0	-620	-1.8	-65.0
בהסדר הצמדה ל-89					
אידיבי כ"ד ל-89	142250	93.0	-50		-218
אידיבי ב' ל-89	— לא נסחר —				
אידיבי בכ"א 89	— לא נסחר —				
איגוד 1 ל-89	105750	8.0	-150	-.1	-2.0
דיסקונט ב' ל-89	— לא נסחר —				
דיסקונט א' ל-89	181850	2.0	-3000	-1.6	-2.0
מזרחי ש' ל-89	57949	522			-319
מזרחי ב' ל-89	— לא נסחר —				
הפועלים ש' ל-89	96660	119	-300	-.3	-467
הפועלים ב' ל-89	97000				
כללי א' ל-89	247100				
כל"ל סטוק ל-89	61700	226	-10		-309

בנקים למשכנתאות

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנק'	השינוי ב-%	הצע/ביקוש
אדנים 0.1	18210 *	16.0	-250	-1.4	-19.0
* ביצוע חלקי 80.00%					
לאומי משכנתאות ש	7894	50.0	+154	+2.0	+68.0
לאומי משכנתאות ם	7560				
כרמל ש	159.0	1000	+5.0	+3.2	+3595
בנק כרמל אופ א'	62.0 תב	63919	+4.5	+7.8	+454645
בנק כרמל ש"ה 3	89.0	56253	+1.5	+1.7	+100808
פיתוח ומשכ' 1	2155	100	+60	+2.9	+172
משכן כ"ד 1	4115 *	350	-45	-1.1	-469
* ביצוע חלקי 85.60%					
בנק עצמאות 1	16350				
הבינלאומי למשכ'	6520	13.0	-35	-.5	-13.0
טפחות מבכ ש	22200	4.0	+280	+.9	+21.8
טפחות ר"ג ש	22200		+200	+.9	+30.0

מוסדות מימון

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנק'	השינוי ב-%	הצע/ביקוש
ההלוואות מבכ א	— לא נסחר —				
ההלוואות מבכ ב	— לא נסחר —				
לאומי תעשיה א ש	15050	73.0			-73.0
פתוח תעשיה מבכ	— לא נסחר —				
פת תעש בכ 3	— לא נסחר —				
פת תעש בכ 33	— לא נסחר —				
פת תעש בכ 133	— לא נסחר —				
פת תעש בכ ד	— לא נסחר —				
פת תעש בכ דד	— לא נסחר —				
מרכז קבלנים 5.0	850	850	-3	-.6	-255
תיירות בכ	— לא נסחר —				
כלל ליסינג 0.1 א	12000	65.0	-200	-1.6	-65.0
כלל ליסינג 0.5 ב	10950	6.0	-150	-1.4	-6.0

ביטוח

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנק'	השינוי ב-%	הצע/ביקוש
איילון בטוח 1	100.0				
איילון ביטוח 1	99.5				
אררט 1	1000				
בטוח משנה 1	338	1000			+1000
בטוח משנה 5	160.0	1068			+254
בטוח משנה אופ 2	203	628			+380
בטוח משנה שה-אופ	111.5	2500	+.5	+.5	+5500
הדר 1	140.5	1110			-610
הדר 5	111.5	1400			-880
הדר אופ 2	103.0				
הפניקס 1	449				
הפניקס 5	385				
המסחר-הראל 1	4880	50.0	+50	+1.0	+80.0
המסחר-הראל 5	4380	200	+150	+3.6	+228
כלל ביטוח 1	240	2869	-5	-2.0	-2869
כלל ביטוח אופ'	37.0	8615			-18526
כלל ביטוח אג"ח	100.5	9635	+.5	+.5	+21365
מנורה 1.0	685	100	+1	+.1	+108
מנורה 5.0	611	300	-5	-.8	-600
סהר ביטוח 1	159.0	5000			-5000
ספרים 1	824	230	-5	-.6	-438
צור שמיר 1	223	500			+1500
ציון החזקות 1	1882 *	13.0	-5	-.3	-8.0
* ביצוע חלקי 61.90%					
ציון החזקות 5	600 תב	55.0	-40	-6.5	-55.0

מסחר ושרותים

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנק'	השינוי ב-%	הצע/ביקוש
מסחר					
אינטרגאמא 1	626	416	+25	+4.2	+666
אינטרגאמא 5	572	4386	-8	-1.4	-4271
מגיד עזרא 1	329	1659			-1619
מגיד עזרא אופ 2	97.5		-2.5	-2.5	-1140
כלל סחר אופ ד	192.5	7309			-5969
כלל סחר אגח 2	130.5	600	+.5	+.4	+48900
קרסול 1.0	— הפסקת מסחר —				
רמקו 1	10080				+1.6
רמקו 5	8200				-39.0
שופרסל א' 0.02 ש	879	2966	+4	+.5	+1712
שופר-סל אופ ד	2960	565			-538
שופר-סל אגח א	112.0	8925	-1.0	-.9	-14025
שרותים					
אסרוא 0.01	285	9670			-9670
סמנות הספקה 1	285				
סמנות הספקה 5	127.0	2470			-870
סמנות הספקה אופ	70.5	133	+3.0	+4.4	+1000
סמנות הספקה אגח	99.0	5010	+.5	+.5	+5010
קירור הספקה 1	314	175			-349
קירור הספקה 10	124.5	17210			-2318
מוסכי ערוכה 1	760	44.0	+22	+3.0	+44.0
מוסכי ערוכה 5	515	75.0	+15	+3.0	+75.0
מלונאות ושרותי תיירות					
גלי זוהר 1.0	— הפסקת מסחר —				
גלי זוהר 5.0	— הפסקת מסחר —				
מלונות דן 1	1004				
מלונות דן 5	733	300	-4	-.5	-300
חוף האלמוג 0.1	8180	19.0	+1		+1.0
מלונות ירדן 1.0	1530				
ים סוף 1	188.5	2900	+1.5	+.8	+7200
ים-סוף אופ 1	128.5				
מחשבים ושרותי מחשב					
תי.ג.ל. 1	161.0		+4.5	+2.9	+2000
תי.ג.ל. אופ ב	32.2	7080	+1.7	+5.6	+11250
תי.ג.ל. אגח א	104.5	600			+4400
יפרט 1	4580	75.0	+80	+1.8	+37.0
מ.ת.ל. 1	2258		-12	-.5	-18.0
מ.ת.ל. 5	830				
ביקום 1	— לא נסחר —				
ביקום 5	— לא נסחר —				
ביקום אופ 2	— לא נסחר —				
תים מחשבים 1	589	1.0			+1.0

מקרקעין ופיתוח

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנק'	השינוי ב-%	הצע/ביקוש
נדל"ן בינוי ופיתוח					
אזורים אופ 1	378	2080			-210
אזורים אגח 3	139.0	2954			-795
אילקו מלונות 1	— לא נסחר —				
אילקו מלונות אופ	— לא נסחר —				
אל-רוב 1	287	200	+6	+2.1	+105
אפריקה 0.1	32850 *	40.0	+50	+.2	+27.0
* ביצוע חלקי 97.60%					
אפריקה אופ 5	11901	33.0	+200	+1.7	+68.0
ארזים 1	546	5446			-1605
ארזים אופ	2130 תב	28.0	-120	-5.3	-106
ארזים 5	1570	100			+100
ברנוביץ 1	2400				
ברנוביץ 5	2100				
דוד רוסקר 1	4500	92.0			+112
דרטר 1	178.0	1208	-1.0	-.6	-61.0
דרטר 5	122.5				
מרי 1	1550 *	2053	+20	+1.3	+494
* ביצוע חלקי 93.68%					
המסלול 1.0	— לא נסחר —				
המסלול 5.0	— לא נסחר —				
ת.ב.ב 0.1	— הפסקת מסחר —				
ת.ב.ב 0.5	— הפסקת מסחר —				
כלכלית ים אופ 1	58.0	1219	-2.0	-3.3	-619
גב-ים 1	3298	150			
גב-ים 5	3025	200	-5	-.2	-248
מבני תעשיה 1	67.5	58452			-56337
מבני תעשיה אופ'	20.1	71852			-13462
מבני תע אגח להם	102.0	11609	-5.0	-4.7	-234374
ישפרו 1	3510	152	-28	-.6	-152
ישראלום 1	1051	396	-1	-.1	-156
ישרס 1	15000	71.0			-71.0
כנת פיתוח 1	5075	106			+47.0
לומיר 1	4550	399			-24.8
לומיר 5	1435		+15	+1.1	+100
מ.ת.מ. 1.0	242	2180			-6080
מ.ת.מ. אופ 2	120.0				
מ.ת.מ. אגח א	126.5	12587			+3415
מבטח בניה 1.0	516 תב	757	+47	+10.0	+691
מישנאל 5	137.8	8424			-7078
מישנאל אופ א	96.0 *	2000	+1.0	+1.1	+553
* ביצוע חלקי 78.30%					
מנרב 5	850	286	+30	+3.7	+459
לבינשטיין 1	280				
לבינשטיין 5	102.5	7150	+2.0	+2.0	+9350
ליפשיץ 1	164.0	310			+310
ליפשיץ 5	69.5 תב	2445	+3.5	+5.3	+2445
ליפשיץ אופ 2	22.0				+4500
ליפשיץ אגח 1	86.0	8685	+1.5	+1.8	+51540
נאות אביב 0.5	3100	117	-20	-.6	-117
נכסי אזורים 1	177.8				
נכסי אזורים אופ	42.0	3476			-2761
נכסי אזורים אגח	91.0	19048	-.5	-.5	-19816
סהר השקעות 1.0	470				
סונ 1	1376	75.0	-7	-.5	-10.0
קסריה 1	2600				
קסריה 5	1015	152			-152
רובינשטיין 1	153.0				-40.0
רובינשטיין 5	114.5	1105	+3.0	+2.7	+3895
רובינשטיין אופ 2	314 תב	174	-34	-9.8	-174
רובינשטיין אגח א	129.0		+1.0	+.8	+15000
חקלאות					
מטעי הדר 0.1	2550				
מטעי הדר 0.5	2519				
מהדרין 1	4093	187			-178
מהדרין אופ 1	1298				
נכסי הדרים 1	1125	200			-300
פריאור 5	1999	46.0	-1	-.1	-16.0

תעשייה

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנק'	השינוי ב-%	הצע/ביקוש
מזון ומבק					
דובק מב ש	1594				-166
דובק מב ם	1600				
זגלבל 1	232	400	+10	+4.5	+600
זגלבל 5	190.0				
זגלבל אגח 1	101.8		+1.0	+1.0	+2008
טמפו בירה 1	21400	14.0	-99	-.5	-14.0
טמפו בירה 5	13900 תב	19.0	-1100	-7.3	-19.0
יצהר 1	885	635	-5	-.6	-385
יצהר א 5	455 *	315	+4	+.9	+35.0
* ביצוע חלקי 90.00%					
יצהר אופ 2	92.0 תב	778	-67.0	-42.1	
מן 1	— לא נסחר —				
מן 5	— לא נסחר —				
מטפרוסט 1	11800				
עסיס ב 5	— לא נסחר —				
שלמה אנגל 1	1280	333	-16	-1.2	-287
שמן מבב א 4	750	355	+10	+1.4	+865
טקסטיל והלבשה					
ארגד 1	251 תב	14880	+12	+5.0	+16635
ארגד אופ 2	82.0		+1.0	+1.2	+1000
ארגד אגח 1	110.0				
אופים 1	260		+9	+3.6	+500
אופנת ברוך 1	152.0	385	-2.0	-1.3	-385
אופנת ברוך 5	110.0	300			+300
אופנת ברוך אופא	119.0 תב	150	-13.5	-10.2	-1950
ארגמן ר"ג ש	5500	64.0	-97	-1.7	-64.0
רלונא-גליל 0.1	630	2802	+9	+1.4	+2498
רלונא-גליל 0.3	580	1000	+7	+1.2	+1247
משוירות כאמור 1.	— לא נסחר —				
משוירות כאמור 5.	— לא נסחר —				
ויטלגן 1	178.0	300	-6.0	-3.3	-1300
ויטלגן 5	140.0	830	-1.5	-1.1	-830
ורדינון 1	3155	70.0			-45.0
דיקה 1	1200	771	+30	+2.6	+1941
דיקה 5	1088				
דיקה אופ ב	261	500			-104
כיטר 1	47.5 תב	4680	-7.0	-12.8	-13198
קומר אופ 1	22.3	4174	-1.0	-4.3	-4924
קורדיה 1	410				
קורדיה 4	327	500	+2	+.6	+2000
לודזיה 1	52.5	2250			-850
עיט 1.0	191.0	1000	-2.0	-1.0	-1020
עיט 5.0	105.5	3500			-3300
עיט אופ 2	65.0				+2313
עיט אגח 1	105.5				+25800
עשוק 1.0	97.5	5942			-3942
עשוק אופ 1	35.0				-298
פולגת א 1	461				-47.0
פוליגון א 0.5	4600 *	100	-380	-7.6	-534
* ביצוע חלקי 86.90%					
פולגת 1	860				
גיבור-סברינה	1800	178	-1	-.1	-26.0
מתכת ומוצריה					
אורדן 1	3606	105			-135
אורדן 5	3270	100	-30	-.9	-100
אלקטרה 1	6300				
אלקטרה 5	5770	38.0			+12.0
כבלים 1	304	730	-10	-3.2	-2545
כבלים אופ 1	75.0	3192			+1192
כבלים אג"ח-אופ	100.0	6515	+.5	+.5	+9435
כבלים אגח א	103.0	7862			-7862
התכוף 1.0	275	294	+1	+.4	+4506
התכוף 5.0	140.0 תב	2240	+6.0	+6.1	+1570
זיקה 1	1350	33.1			+248
זיקה 5	975 *	150	-25	-2.5	-345
* ביצוע חלקי 50.11%					
קופסאות פח 5	2200	300	-30	-1.3	-485
כבלי ביר 1.0	2020	173	+50	+2.5	+267
כבלי ביר 5.0	1030	200			-80.0
מתכת קרמני 1	113.5 *	6200	-7.0	-5.8	-13478
* ביצוע חלקי 87.80%					
מתכת קרמני 5	83.0	11080	+1.5	+1.8	+4773
מתיכון 0.1	16615 מ		-872	-5.0	-20.0
מתיכון 0.5	6049	63.0			-117
סקר פלדה 1	1238	617	+30	+2.5	+1321
סקב 1	409 *	362	+4	+1.0	+188

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנק'	השינוי ב-%	הצע/ביקוש
* ביצוע חלקי 65.80%					
קינג 5	214	350	-10	-4.5	-350
קליל 1	2370	1290			-739
קליל 5	1750	500			-75.0
קליל אופ	869	335			-233
קליל אגח	121.0	1000	+1.5	+1.3	+46000
שלדות 5.0	2106 תב	54.0	-234	-10.0	-54.0
לכיש 1	418				-400
לכיש 5	324	153			-153
חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה					
אלביט 3.0	211080	25.0	+3000	+1.4	+24.0
אלקו 0.1	228146		-429	-5.0	-80.0
אלקו ש 0.25	4594	421			-364
אלקטרה 0.1	1555	566			-601
אלקטרו א 0.5	1060	1527	+9	+.9	+2047
אלקטרו אופ 5	651	697	+21	+3.3	+657
אלקטרו אגח 5	128.0	35000	+.5	+.4	+60000
אורית 0.02	11100	50.0			-72.0
כלל אלקט' אופ א	218	9400			-8101
כלל אלק' אגח 1	105.0	18157	-1.0	-.9	-18909
מכשורניקס 1	835	1777	+12	+1.5	+1597
מכשורניקס 5	680	1000	+19	+2.9	+2209
פריכנגד 1	270 תב	400	-30	-10.0	-400
פריכנגד 5	230	1000	+10	+4.5	+1000
ביטלן 1	1896	190	+6	+.3	+190
ביטלן 5	1220	707			+195
קנבשטיין 1	1600				+78.0
קנבשטיין 5	1605 תב	125	+133	+9.0	+123
ת.א.ת. 1	549	200			-135
ת.א.ת. 5	310		+10	+3.3	+600
תדאה 1	560	1550			-228
מוצרי בניה					
א.ב.לבנין 1	123.0	7282			-3271
איפי כלל אופ א	400	238			-138
איפי כלל אופ ב'	38.0	1500			-1500
א.ב.בנין אגח א	136.5	3000			-2000
א.ב.בנין אגח ב	90.5	40790	+1.0	+1.1	+61742
אקרשטיין 1	310	364			-364
אקרשטיין 5	223	502	+8	+3.7	+996
אקרשטיין אופ א	280	1000			-1000
אקרשטיין אג"ח 1	131.0	11000	+1.5	+1.2	+18392
האחים בלום 1	60.0	2500			-2500
אחים בלום 10%	34.6				+29.0
מודול השק 1	— הפסקת מסחר —				
מוזאיקה 1	— לא נסחר —				
מוזאיקה 5	1530				
נגב קרמיקה 1	245	2030	-4	-1.6	-1450
נגב קרמיקה אופ	84.5	1700			+450
כימיה, גומי ופלסטיק					
אבן 5	1350	2100			-822
אי.אמ.ב. 200.0	— הפסקת מסחר —				
גל תעשיות 1	244				
גל תעשיות 5	134.0				
גל תעשיות אופ	44.8	1700	-1.2	-2.6	-1800
גל תעשיות אגח 1	103.5				-896
דשנים 0.1	3060	643	+60	+2.0	+188
דשנים 0.5	1456				
ליפסקי 1.0	1760				
מקסימה 1	650	920			-290
מקסימה 5	401		+6	+1.5	+1000
סנו 1	2555	3.0	+5	+.2	+77.0
סנו 5	2540	190			-190
פריקלאס 1	505	2500	+15	+3.1	+2900
פריקלאס אופ 1	131.0	422	+5.0	+4.0	+1228
קים 1	4350		+40	+.9	+180
קים אופ 2	2200				
קים אגח 1	108.5				+5001
תיא 5	3632		+2	+.1	+100
פרוטאדום 10.0	530	3500			-456
עץ ומוצריו, נייר ודפוס					
כתר 1	95.0	1350			-150
דפרון 1	5149				
דפרון 5	5450				
חנ.מ. 1.0	3240		-10	-.3	-7.0
יאה 1	— הפסקת מסחר —				
לבייר אשקלון 1	500	1004	+2	+.4	+97.0
פולק ב 0.5	22100	28.0	+50	+.2	+27.0
קרגל 1	522	1115	-5	-.9	-2115
קרגל אופ 1	260	325	-5	-1.9	-325
רים 1	198.0	200	+.5	+.3	+877
רים 4	110.0	1000	+1.0	+.9	+1000
תעל ב 2	14850	30.0			-30.0
תעשיות שונות					
אגריד 1	168.0	200			-322
אגריד 5	75.0 תב	5900	+5.0	+7.1	+6950
תמישה יהד 1	1650				
הגבינוקס 1	1080				-15.0
הגבינוקס 5	907				
השקעות תעשיה					
מרכזית ב 0.1	10650	122	+50	+.5	+148
כור בכר' 1.0	4224	133	-86	-2.0	-148
כלל תעש אופ ד	88.0	4985	+2.5	+2.9	+11748
כלל תעש אגח 6	112.0	18000	+1.5	+1.4	+176500

חברות להשקעה

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנק'	השינוי ב-%	הצע/ביקוש
השקעה ואחזקות					
אוליש ש	4640		-80	-1.7	-180
אידיבי פית אופא	2460	328			-278
אידיבי פית אגחא	106.0	22600	+.5	+.5	+22861
אלגד 1	790	815	+15	+1.7	+1215
גוזלת השקעות 1	960				
גוזלת אופ א	809				
גוזלת אגח 1	100.0	500			+11000
דנבאר 1	648	298	+1	+.2	+23.0
דנבאר 5	395	20.0			-20.0
חברה לישראל 5	1851	694	+20	+1.1	+674
הלפמן 0.1	116100				
הלפמן 1.0 ש	14300	22.0	+100	+.7	+17.0
אמוא א 0.5	15000 תב		-1000	-6.3	-28.0
השק דיסק אופ	613	1700	+15	+2.5	+5700
השק דיסק אגח א	113.5				
מזרחי השק ש	25500				
חירון 1	928 תב	300	+58	+6.7	+250
חירון 5	503	1235	-7	-1.4	-1235
יעזור 1	1990 *	100	-10	-.5	-211
* ביצוע חלקי 86.90%					
יעזור 5	1100	56.0	-10	-.9	-327
יצוא ש	11300	50.8	-50	-.4	-74.0
ירדן א 0.1	922	359	-23	-2.4	-399
ישום 1	51.0	2800			-800
ישום אגח-אופ 1	55.0	4340	+2.0	+3.8	+19500
כלל ישראל 50.0	639	500	-6	-.9	-376
מגור 1	281				
מגור א 5	270				-125
מגור אופ ב	73.5		-1.5	-2.0	-1800
מגור אג"ח 1	128.5	2500	-.5	-.4	-2580
סהר פיתוח 1	272	1000	-.5	-1.8	-400
פז הסק ש	1630	360			-85.0
פמה א' 1	3130	75.0	+50	+1.6	+125
פמה 5	2625	76.0			+24.0
פריון ב 0.2	6900	157			+17.0
קרדן 1	90.0 תב	36500	+5.0	+5.9	+35781
קרדן 5	53.0	10200	+1.5	+2.9	+20400
קרדן אופ' 2	38.0	51146			-24366
קרדן אג"ח 1	112.0	1500	+.5	+.4	+2000
לכיש 1	— לא נסחר —				
לכיש 5	— לא נסחר —				
עוף השקעות 1	278 תב	39.0	-80	-9.3	-105
עוף השקעות 5	301 *	146	-290	-49.1	-762
* ביצוע חלקי 58.20%					
חיפושי נפט					
סראיל ב 0.03	4200				

נסחרות במט"ח

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנק'	השינוי ב-%	הצע/ביקוש
גיות מ	217				+500

דלק ונפט

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנק'	השינוי ב-%	הצע/ביקוש
דלק חיפושינפט 1.0	1700 *	127	+100	+6.3	+392
* ביצוע חלקי 50.00%					
דלק חיפושי 5.0	825	265	+25	+3.1	+928
פז חיפושי נפט	19520	25.0	+300	+1.6	+28.0
י.ש.א.ל. אופ 2	75.0 תב	23345	+4.0	+5.6	+62462
ב.ג.ב. 1.0	3123 תב	169	+284	+10.0	+169
ב.ג.ב. 5.0	1650	150	+37	+2.3	+1290
נפטא ש	360	4604			-2775

רשימה מקבילה

שם המניה	השער	המחזור	השינוי בנק'	השינוי ב-%	הצע/ביקוש
שרותים					
הראל ערוכה 1	— הפסקת מסחר —				
י.ס.ג.ל. 1	213	1561	+4	+1.9	+1910
קנגורים 1	796		-40	-4.8	-142
קנגורים 5	224 תב	1055	-25	-10.0	-1055
קנגורים אופ ב	52.0 *	3958	+1.5	+4.9	+3542
* ביצוע חלקי 70.00%					
קשת 1	480				
תבל 1	94.0 *	7254	+5.0	+5.6	+12700
* ביצוע חלקי 60.00%					
מלונאות ושרותי תיירות					
בני הדר 1	81.5 *	4500	+2.5	+3.2	+18096
* ביצוע חלקי 90.00%					
בני הדר אופ 1	44.9				
תורה ישראלית 1	21.0				
כנם 1	700 תב	30.0	-40	-5.4	-30.0
מחשב ושרותי מחשב					
איכות 1	205				-349
דטה כיבון 1	370	500	-1	-.3	-2688
דטה אופ 1	370		-3		-1804
כלל מחשבים 1.0	3702				+31.0
מטב 1	59.5 תב		-3.0	-4.8	-10410
רקפי 1	146.0 תב	750	-10.0	-6.4	-4954
נדל"ן בינוי ופיתוח					
אמבגים 1	— לא נסחר —				
בן-יקר כת 1.0	— לא נסחר —				
רדוק 1.0	— הפסקת מסחר —				
רדוק 5.0	— הפסקת מסחר —				
ערד 1.0	740				-58.0
רסקו בכנב	— לא נסחר —				
רסקו ר"ג	— לא נסחר —				
חקלאות					
שז-הר 0.1	— הפסקת מסחר —				
מזון ומבק					
אקוא 1	598 כנ	200	-32	-5.1	-1869
גולדפרוסט 1	139.0 *		+7.0	+5.3	+1604
* ביצוע חלקי 50.00%					
גולדפרוסט 5	121.0	126	+1.0	+.8	+126
טקסטיל והלבשה					
יונידרס 1	190.0				+140
בכט 0.1	912	73.0			-64.0
בכט 0.5	570				
תעש רומנין 1.0	1820				

משתנים

שם נייר	מספר עסקות	שער פתיחה	שער סגירה	שינוי באחוזים	מחזור באלפי
הבינלאומי	3	4974	4912	.24	1876.0
פיבי	8	6055	5964	-.25	2507.0
הסנה	4	111.00	109.50	1.37	32199.0
שלמה	2	489	489	.00	4781.0
כלל סחר	3	250	248	.81	10038.0
שופר-סל ב'	4	818	816	.25	6600.0
דלק ב'	18	1720	1703	1.78	12511.0
אפריקה 1	7	29200	28920	1.50	315.0
אזורים	1	663	658	.80	8327.0
בבנים-בניין	7	2508	2496	1.25	3000.0
הכשר הישוב	7	483	481	.50	11816.0
חברה כללית	5	242	241	1.26	24664.0
כלל נדל"ן	5	511	507	.79	6450.0
עלית	5	11637	11581	2.75	779.0
מלונות ב'		352	352	-1.95	2778.0
סקטואנים		2372	2372	-.75	300.0
כלל תעש אל	7	1516	1494	1.47	4415.0
אורדן	6	138977	138282	.08	42.0
טבע	13	7380	7312	1.50	7676.0
ים המלח	26	1656	1620	1.49	20733.0
פורמולה	13	777	768	2.24	17516.0
נייר חדרה	23	208605	204015	2.25	135.0
כלל תעשיות	17	137.00	134.50	2.62	97807.0
אידיבי פת'	7	5714	5671	.76	978.0
אלגד	1	644	654	1.07	1570.0
חברה לישראל	5	2649	2589	-.26	4134.0
פועלי השקע		504	504	-2.33	1800.0
דיסקונט השק'	23	1651	1599	3.25	9950.0
כלל ישראל	15	7?8	742	2.50	13547.0
יואל	9	349	332	7.38	11075.0

שערי קרנות נאמנות

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון
אב	4960.84	4944.94
אבוקה	343.22	336.52
אגוז	281.59	279.62
אגם	110.65	109.86
אדיר	1899.66	1862.26
אדום	141.82	139.06
אשור	175.50	174.29
אור	447.53	443.66
אורין	131.64	129.06
אורלי	310.37	306.12
אורן	649.55	632.95
אייל	5717.69	5605.71
איריס	5740.52	5622.18
איתן	835.28	818.82
אלון	693.01	679.05
אלמוג	708.09	694.80
אנליסט		
אג"ח	109.41	107.89
אנליסט		
גמישה	97.54	95.29
אנליסט		
מניות	81.50	79.31
אנקור	86.72	85.38
ארז	265.87	260.65
אש	117.99	115.39
אשל	198.04	194.16
אתגר	77.66	76.14
אתרוג	274.65	272.66
בדולח	138.65	136.00
בורש	511.12	501.24
ברק	448.07	409.09
ברקע	345.05	340.49
ברים	1617.65	1586.48
בתע	—	—
גורן	481.31	472.08
גיא	111.15	109.53
גיל	3185.64	3123.11
גלית	705.85	697.22
דוגית	332.59	329.41
דוכיפת	506.41	496.56
דולב	264.93	262.72
דורון	152.34	149.48
דורין	290.84	285.40
דליה	600.51	590.18
דרור	313.39	307.65
דקל	316.02	304.92
הרים	384.83	382.26
הילה	435.09	433.12
הדר	589.88	579.61
זמר	117.95	116.25
זר	146.15	144.04
זהוק	98.99	96.96
זיו	74.21	72.59
זמיר	383.43	375.94
חוחית	182.06	178.86
חליפין	156.08	155.66
חלמיש	224.72	223.26
חן	161.24	160.60
חצב	124.24	121.51
טל	6692.47	6619.37
יובל	490.12	480.80
יהלום	158.02	155.00
יערות	355.98	353.18
יערה	485.72	476.34
כוכב	261.38	256.26
כחל	136.47	134.81
כלנית	655.14	643.69
כספית	288.77	283.65
כרמל	132.64	130.56
מור	1239.37	1221.50
להב	4892.66	4798.14
לגשקט	134.65	133.12
לביד	276.48	271.06
לקט	2086.33	2044.58
לשם	414.50	411.76
מבטח	1480.42	1452.35
מבחר	4247.50	4209.67
מגד	285.27	281.21
מגוון	3870.07	3834.53
מגן	1427.94	1407.66
מורן	846.28	835.99
מטח	26458.81	26050.74
מיתר	1121.50	1099.91
מכלול	86.59	84.74
מקסי	4451.88	4360.88
מעין	785.17	770.51
מעלה	418.47	415.70
מרווה	133.94	133.40
מרום	1465.15	1435.95
נגה	155.96	153.67
נדיר	241.45	239.67
נחש	420.83	414.47
ניל	118.54	116.80
סביון	631.96	620.55
סגולה	148.50	145.58
סלע	408.45	405.79
סנונית	385.21	375.80
סער	357.50	350.82
ספיר	179.66	179.21
ערוד	344.33	337.88
עדירות	755.86	750.02
עידן	531.20	525.69
ענבר	120.18	117.66
ענת	2289.25	2223.38
עפרוני	549.62	538.92
עפרון	127.33	126.85
ערבה	1598.32	1567.30
צבר	571.51	559.92
צמרת	428.94	409.56
צוק	135.12	134.79
צייד	1230.65	1206.21
צבירה	511.25	501.92
צבעוני	157.88	156.31
צרויה	109.14	107.70
קליע	168.30	167.46
קשת	113.56	111.13
רננים	16590.41	16416.93
ריטון	144.56	144.11
רקפת	890.84	884.84
רשפי	449.83	439.37
שדרה	492.60	483.17
שחף	374.35	370.82
שקד	107.34	105.64
שירה	446.55	443.58
שטר	445.38	436.32
שובל	400.33	391.65
שחר	606.25	594.49
שקמה	197.55	195.70
תאנה	236.99	234.86
תדהר	487.56	485.45
תדירים	599.30	591.97
תנופה	109.61	107.45
תפוז	372.59	371.08
תמר	213.08	211.60
תרשיש	121.06	118.72
תשרי	564.60	560.88

אגרות חוב

הסידרה	השער	השינוי בנקי
4% מלוה פיתוח (100% הצמדה)		
ק-431 תשואה 1.20%		
4101	445.9	+.2
ק-432 תשואה 1.69%		
4102	175.3	+.4
4103	173.0	+.5
4104	167.7	+.5
4301	167.7	+.5
ק-433 תשואה 1.84%		
4302	159.5	+.4
4303	158.5	+.3
4304	156.2	+.3
ק-434 תשואה 2.28%		
4305	142.6	-.1
4105	139.6	-.1
4106	136.2	
4107	132.1	-.1
4108	129.9	-.1
ק-435 תשואה 2.48%		
4109	126.1	+.1
4110	124.7	
4111	122.7	
4112	119.9	+.1
ק-451 תשואה 2.52%		
4201	155.9	-.1
4202	153.1	-.2
4203	150.4	-.1
4204	145.3	-.1
4205	142.7	-.1
ק-452 תשואה 2.54%		
4206	140.0	+.1
4207	139.7	
4208	141.8	+.1
4209	138.8	
4210	135.3	
4211	131.3	+.1
ק-453 תשואה 2.36%		
4212	130.0	+.4
4213	127.0	+.4
4214	120.8	+.4
ק-471 תשואה 2.56%		
4113	121.0	-.1
4118	117.9	-.1
ק-491 תשואה 2.80%		
4215	117.1	+.1
4216	119.0	+.3
4217	117.6	+.2
4218	115.5	+.2
4219	113.5	+.2
4220	111.8	+.3
4221	109.8	+.3
4222	108.7	+.2
4223	106.6	+.2
ק-492 תשואה 2.84%		
4224	103.4	+.1
4225	101.8	+.1
ק-511 תשואה 2.48%		
4114	121.0	-.1
4117	119.6	-.1
ק-531 תשואה 2.41%		
4115	122.1	
4116	120.7	
3% מלוה פריבה (גליל)		
ק-201 תשואה 1.76%		
ש3601	47665.0	-346.0
ש3602	43955.0	-321.0
ש3603	41710.0	-311.0
ק-202 תשואה 1.37%		
ש3604	37806.0	-66.0
ש3605	34540.0	-63.0
ש3606	32568.0	-61.0
ק-203 תשואה 1.99%		
ש3607	29856.0	-274.0
ש3608	28263.0	-268.0
ש3609	26929.0	-264.0
ק-204 תשואה 1.47%		
ש3610	24632.0	+205.0
ש3611	23814.0	+203.0
ש3612	23142.0	+204.0
ק-205 תשואה 1.42%		
ש3613	21824.0	+228.0
ש3614	20970.0	+224.0
ש3615	19749.0	+215.0
ק-206 תשואה 1.99%		
ש3616	17781.0	-156.0
ש3617	16777.0	-152.0
ש3618	15928.0	-148.0
ק-207 תשואה 1.80%		
ש3619	14759.0	+181.0
ש3620	13955.0	+175.0
ש3621	13264.0	+170.0
ק-208 א' תשואה 1.78%		
ש3622	11977.0	+107.0
ק-208 ב' תשואה 2.07%		
ש3623	11136.0	+5.0
ק-208 ג' תשואה 1.95%		
ש3624	10536.0	+4.0
ש3625	9578.0	-32.0
ק-209 ב' תשואה 2.04%		
ש3626	8884.0	-31.0
ק-209 ג' תשואה 2.14%		
ש3627	8372.0	-9.0
ק-210 א' תשואה 2.14%		
ש3628	7710.0	-27.0
ק-210 ב' תשואה 2.13%		
ש3629	7230.0	-26.0
ש3630	6796.0	+3.0
ק-211 ב' תשואה 2.10%		
ש3631	6294.0	-29.0
ק-212 תשואה 2.20%		
ש3632	5904.0	-35.0
ש3633	5579.0	-34.0
ק-213 תשואה 2.10%		
ש3634	4938.0	
ש3635	4672.0	
ק-214 תשואה 2.15%		
ש3636	4491.0	+6.0
ש3637	4220.0	+6.0
ק-215 תשואה 2.14%		
ש3638	3932.0	+3.0
ש3639	3672.0	+3.0
ק-216 תשואה 2.85%		
ש3640	3040.0	+1.0
ש3641	2656.0	+1.0
ק-217 תשואה 2.16%		
ש3642	2345.0	-2.0
ש3643	2036.0	-2.0
ק-218 תשואה 1.88%		
ש3644	1842.0	+22.0
ש3645	1662.0	+20.0
4.25% מלוה פריבה (גליל)		
ק-231 תשואה 2.24%		
3701	1413.0	+14.0
ק-232 תשואה 2.65%		
3702	1061.0 *	-11.0
ק-233 תשואה 2.88%		
3703	929.3	-1.2
3704	818.5	-.9
ק-251 תשואה 2.80%		
3751	435.1	+1.9
ק-252 תשואה 2.80%		
3752	171.2	+.9
3753	168.9	+.9
ק-253 תשואה 2.87%		
3901	162.8	
3902	155.2	+.1
3903	154.2	+.1
3904	151.8	+.1
ק-254 תשואה 3.10%		
3754	151.2	+.4
3755	145.7	+.3
3756	140.7	+.3
3757	138.1	+.3
ק-255 תשואה 3.17%		
3758	134.9	+.4
3759	134.5	+.4

הסידרה	השער	השינוי בנקי
3760	136.6	+.4
3761	133.7	+.4
3762	130.3	+.5
3763	126.3	+.4
ק-256 תשואה 2.83%		
3764	127.2	+1.1
3765	124.3	+1.2
3766	122.9	+1.2
3767	120.9	+1.1
3768	118.1	+1.2
ק-271 תשואה 2.86%		
3791	129.3	+.4
3792	127.1	+.4
ק-291 תשואה 2.89%		
3826	150.9	+.8
3827	148.1	+.7
3828	143.1	+.8
3829	140.4	+.7
ק-292 תשואה 2.90%		
3830	137.8	+.1
3831	137.4	
3832	139.6	+.1
3833	136.6	+.1
3834	133.1	
ק-311 תשואה 2.74%		
3861	154.3	-.3
ק-331 תשואה 3.07%		
3769	118.9	-.1
3774	115.7	-.2
3775	114.1	-.1
3776	112.1	-.1
3777	110.3	-.2
ק-351 תשואה 3.11%		
4801	115.3	-.4
4802	117.2	-.2
4803	115.8	-.2
ק-371 תשואה 3.10%		
5401	115.4	+1.3
5402	117.2	+1.3
5403	113.8	+1.3
5404	111.8	+1.3
5405	110.0	+1.3
ק-381 תשואה 3.60%		
5601	101.5	+1.6
5602	100.4	+1.6
5603	98.4	+1.5
5604	95.5	+1.4
5605	94.1	+1.5
ק-391 תשואה 2.69%		
3770	122.8	-1.1
3773	121.4	-1.1
ק-411 תשואה 2.74%		
3771	123.9	-.7
3772	122.4	-.7
4%-6%-7% מלוה פיתוח המדינה (80% הצמדה)		
ש3529	161600.0	+400.0
ש3530	157500.0	+600.0
ש3531	155600.0	+150.0
ש3532	150900.0	+400.0
ש3533	152000.0	-200.0
ש3534	141500.0	
ש3535	142400.0	
ש3536	141900.0	+295.0
ש3537	142200.0	
ש3538	133855.0	
ש3539	134400.0	
ש3540	134100.0	
ש3541	130300.0	-2400.0
ש3542	129700.0	-1200.0
ש3543	124800.0	
ש3544	124100.0	
ש3545	121080.0	
ש3546	121300.0	
ש3547	122900.0	+2000.0
ש3548	120600.0	
ש3549	114500.0	
ש3550	114600.0	
ש3551	114290.0	
ש3552	105100.0	
ש3553	104300.0	
ש3554	104732.0	
ש3555	104600.0	
ש3556	100100.0	
ש3557	100300.0	
ש3558	100300.0	
ש3559	96100.0	
ש3560	95480.0	+2000.0
ש3561	91100.0	-680.0
ש3571	90725.0	
ש3572	93799.0	+2000.0
ש3573	92500.0	
ש3574	84388.0	
ש3575	84800.0	-644.0
ש3576	89350.0	+950.0
ש3579	81900.0	
ש3577	89800.0	
ש3578	82163.0	
ש3580	75973.0	+300.0
ש3581	68910.0	+250.0
ש3582	66416.0	+1934.0
ש3583	59301.0	+381.0
ק-710 תשואה 0.30%		
ש3584	57098.0	+25.0
ש3585	54268.0	+22.0
ק-711 תשואה 0.69%		
ש3586	48928.0	+20.0
ש3588	48939.0	+20.0
ש3589	44691.0	+18.0
ק-712 תשואה 0.40%		
ש3587	49327.0	+533.0
ש3591	45848.0	+509.0
ש3592	45012.0	+510.0
ש3593	44958.0	+511.0
ק-713 תשואה 0.45%		
ש3590	44756.0	+18.0
ש3595	42747.0	+17.0
ק-714 תשואה 0.04%		
ש3594	43210.0	+17.0
ש3596	41397.0	+16.0
ש3597	41301.0	+16.0
4% מלוה פיתוח המדינה (ברירה צמודה)		
ש2015	— הפסקת מסחר —	
ש2016	— הפסקת מסחר —	
ש2017	154550.0	
ש2018	153900.0	+200.0
ש2019	152900.0	-1800.0
ש2020	148800.0	
ש2021	148000.0	
ש2022	139700.0	
ש2023	143750.0	+2000.0
ש2024	132500.0	
ש2025	136000.0	
ש2026	134400.0	
ש2027	130190.0	
ש2028	129600.0	
ש2029	121900.0	
ש2030	127000.0	
ש2031	120370.0	-30.0
ש2032	126084.0	
ש2033	113400.0	
ש2034	114150.0	
ש2035	106708.0	
ש2036	106200.0	
ש2037	101788.0 ק	+2965.0
ש2038	100900.0	-300.0
ש2039	106296.0	
ש2040	97700.0	
ש2041	90586.0	
ש2051	93268.0 *	+2000.0
ש2052	87000.0	
ש2053	91132.0	
ש2055	79800.0	
ש2054	81200.0 *	+2000.0
ש2056	82405.0	

הסידרה	השער	השינוי בנקי
ש2057	76220.0	
ש2058	71080.0	
ש2059	77098.0	
ש2060	99846.0	
ק-112 תשואה 1.40%-		
ש2061	49590.0	+17.0
ק-113 תשואה 1.01%-		
ש2062	45055.0	-1195.0
ק-114 תשואה 2.24%-		
ש2063	44150.0	-1291.0
גליל		
ם 21	100.9	05/07/88
פריון 21	103.2	30/06/88
ם 23	99.0	
ש24	97.1	
ש25	100.0	05/07/88
ש26	99.1	06/07/88
ש27	96.9	-2.0
ש28	98.0	06/07/88
ש29	100.4	06/07/88
ש30	103.5	+1.5
ש31	102.0	06/07/88
32	96.5	
33	96.5	
1	89.3	05/07/88
מר"ב 34	93.0	+.5
מר"ב 35	94.1	
מר"ב 36	101.5	
קריב 1א	95.5	+.1
לישם 1ב	103.5	-.6
סלה 31	96.5	+.9
אגרות חוב בלתי מוגבלות בסכום		
מנ"ב 24 ש	94.4	26/06/88
מנ"ב 25 ש	93.3	26/06/88
מנ"ב 26 ש	93.3	
מנ"ב 28 ש	91.2	27/06/88
מנ"ב 30 ש	89.9	
אגרות חוב צמודות לזהב		
5 יזר 1	98.5	-.5
סדרה 1	84.7	+1.2
אגרות חוב צמודות לדולר (70% הצמדה)		
ש6002	122625.0	
ש6003	111789.0	
ש6004	109710.0	
אגרות חוב צמודות ריבית קבועה (משתנה)		
ק-901 תשואה 5.23%		
7001	268.7	-4.7
7002	260.5	-4.7
ק-902 תשואה 5.08%		
7003	249.8	-3.5
7004	238.4	-3.4
ק-903 תשואה 4.65%		
7005	224.4	-4.8
ק-904 תשואה 4.90%		
7006	210.9	-2.5
ק-905 תשואה 4.80%		
7007	197.2	+2.2
7008	187.5	+2.1
ק-906 תשואה 4.90%		
7009	181.5	-2
ק-907 תשואה 4.93%		
7010	173.4	+.9
ק-908 תשואה 5.77%		
7011	161.8	-1.0
7012	156.2	-1.0
ק-909 תשואה 5.70%		
7013	147.8	-2.8
ק-910 תשואה 5.76%		
7014	128.7	-2.1
ק-911 תשואה 4.91%		
7015	112.5	+1.6
7016	112.2	+1.7
7017	111.7	+1.8
7018	111.5	+1.8
7019	112.0	+1.8
7020	111.9	+1.9
7021	110.8	+1.8
7022	110.5	+1.9
ק-951 תשואה 5.70%		
7201	109.5	
7202	111.1	
7203	111.0	
7204	111.6	+.1
7205	111.7	
עלבוני צמוד דולר ריבית משתנה		
ק-801 תשואה 4.43%		
ש6101	14475.0	-114.0
ק-802 תשואה 5.04%		
ש6102	8884.0	+32.0
ק-803 תשואה 5.10%		
ש6103	7969.0	-9.0
ק-804 תשואה 5.09%		
ש6104	7370.0	+16.0
ש6105	6971.0	+15.0
ק-805 תשואה 4.96%		
ש6106	6794.0	+39.0
ש6107	6537.0	+38.0
ק-806 תשואה 5.29%		
ש6108	4696.0	
ש6109	4464.0	
ש6110	4487.0	
ק-807 תשואה 5.24%		
ש6111	3735.0	-3.0
ש6112	3620.0	-3.0
ק-808 תשואה 5.24%		
ש6113	2505.0	-3.0
ק-821 תשואה 5.49%		
ש6151	1022.0	-8.0
ש6152	978.5	-7.8
ק-822 תשואה 5.52%		
ש6153	849.9	-1.0
ש6154	834.2	-1.8
ק-823 תשואה 5.72%		
ש6155	545.2	-.6
ק-824 תשואה 5.29%		
ש6156	451.6	+10.0
ק-825 תשואה 5.83%		
ש6157	325.9	-.5
ש6158	308.4	-.3
ק-826 תשואה 6.02%		
6159	257.7	-5.4
ק-827 תשואה 5.67%		
6160	246.3	-.5
6161	237.6	-.3
ק-828 תשואה 5.72%		
6162	219.0	-.2
ק-829 תשואה 5.66%		
6163	203.8	-.3
6164	196.6	-.2
ק-830 תשואה 5.70%		
6165	183.8	+1.1
ק-831 תשואה 5.83%		
6166	172.6	-.2
6167	168.9	-.2
6168	166.2	-.2
ק-832 תשואה 5.73%		
6169 סר	157.1	-.2
ק-833 תשואה 5.80%		
6170	147.3	-.1
ק-834 תשואה 5.54%		
6171	107.9	-.1
6172	106.1	-.2
ק-851 תשואה 5.85%		
6801	106.3	-.8
אג"ח צמודות [illegible]		
אל-אופ 86	1493.0	
אלביט 85	— הפסקת מסחר —	
אלתא 85	1395.0	
אלסינט א	— הפסקת מסחר —	
אלסינט ב	— הפסקת מסחר —	
סאיטקס 85	1272.0	-4.0
תדיראן 84	103.1	+.5

נדחתה ההכרעה בביהמ"ש לגבי תביעתו של הכדורסלן הנפלד

מאת משה כהן

שופט בית המשפט המחוזי בת"א, שאול אלוני ימסור את החלטתו לגבי נדב הנפלד ב־25 לחודש. כך נמסר אתמול בעקבות דיון ממושך בתביעתו של הכדורסלן המבקש להכריז עליו כבעל שחקן חופשי.

עתה רב היה בעת הדיון. פרקליטו של הנפלד, עו"ד שמואל זיסמן (שחקן הפועל חולון), תבע להכריז על הכדורסלן כשחקן חופשי. הוא טען, כי הנפלד צריך להחליט לבדו על עתידו ואסור שהוא יהיה כבול לאינטרס של אגודת ספורט.

נציג רמת השרון, עו"ד חנוך קינן, התנגד בתוקף לדרישתו של זיסמן. הוא טען כי הנפלד הוא שחקן הפועל רמת השרון וכרטיס השחקן שלו חייב לחזור לקבוצה לאחר תום תקופת ההשאלה להפועל גליל־עליון.

לאחר שמיעת הטיעונים החליט השופט אלוני לדחות את ההכרעה.

ינסו לשכנע את קצורין

ראשי הפועל גליל־עליון קיבלו בתדהמה את הודעתו של מולי קצורין על פרישתו מאימון הקבוצה בגלל "בעיות אישיות", כהגדרתו.

קצורין סירב לפרט את הסיבות שהניעו אותו לפרוש. בגליל לא מתכוונים להשלים עם ההחלטה. ראשי הקבוצה ינסו לשכנע את קצורין להמשיך באימון הקבוצה, אפילו אם המאמן הצעיר ישוב לגור במרכז הארץ.

ראשל"צ התנערה שחקן מצטיין

ראשי מכבי ראשון־לציון עומדים לכנס הבוקר מסיבת עתונאים מיוחדת בלשכתו של ראש העיר, מאיר ניצן. הם הודיעו כי שחקן ותיק וידוע חתם על חוזה בקבוצה והבוקר עומדים שני הצדדים למסור על־כך רשמית. הערכה היא שמדובר בדורון גלוטיקמן או במיקי ברקוביץ'.

ליגת קיץ לנשים

גם הנשים יהנו בקרוב מליגת קיץ. ראשי עמותת ל.ב.ו לקידום הכדורסל הנשי מסרו, כי החל מסוף החודש ייערכו ברמת השרון משחקי נשים בהשתתפות הכדורסלניות הטובות בארץ. במקביל ייערכו גם משחקי ליגת קיץ לגברים. איגוד הכדורסל לא הסכים לתת את חסותו לליגת הקיץ.

דלול: חולון או חו"ל

הבורר מטעם איגוד הכדורסל ימסור רק ביום ראשון את החלטתו בעניין תביעתו של יונתן דלול לשחק בעונה הבאה בהפועל חולון.

אמש נערך דיון ממושך במהלכו העיד יונתן דלול. הוא טען, כי הפועל ת"א הפרה את החוזה איתו ובשום אופן הוא אינו מוכן להמשיך לשחק שם. דלול הזהיר כי הוא יעזוב את הארץ אם יאלצו אותו להמשיך לשחק בהפועל ת"א.

גם נציגי הפועל ת"א העידו. הם טענו כי כל תנאי החוזה עם דלול מומשו והוא חייב להמשיך על־פי החוזה לשחק בהפועל ת"א גם בעונה הבאה. בדיון נכח גם מנהל הפועל חולון, מישקה לפרדון, הממתין בקוצר רוח לתוצאות התביעה.

מאוכזבי וימבלדון

מרטינה נאוורטילובה (משמאל) מניפה ידה לקהל לאחר נצחונה על כריס אוורט (מימין) בחצי הגמר. בגמר כבר הרימה מרטינה שתי ידיים... נגד שטפי גראף

מאוכזבת כריס אוורט

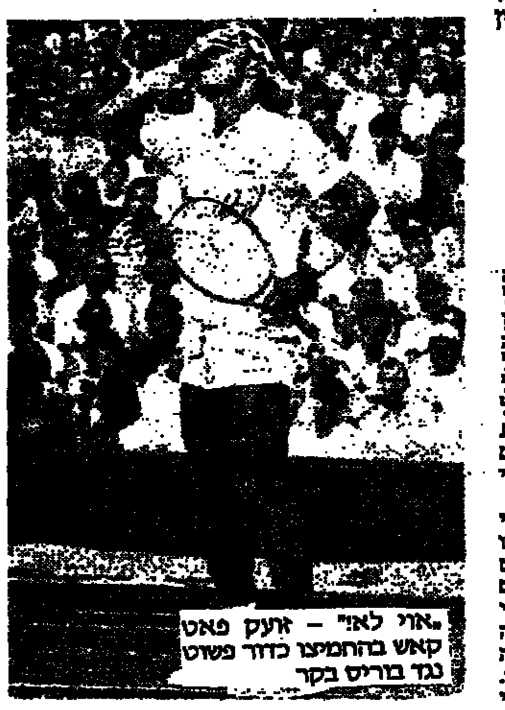

"אוי לאי" – זועק פאט קאש בהחמיצו כדור פשוט נגד בוריס בקר

זהו, הולכים הביתה. הפעם זה קרה לג'ימי קונורס, כבר בסיבוב הרביעי

מה מצחיק את הצרפתי הנרי לקונט שנוצח בידי האמריקאי טים מאיוטו?

בוריס בקר קילקל את התחזיות של זכיה גרמנית בגמרים לנשים וגברים. מול שטפן אדברג משוודיה הוא כשל במשחק שנמשך בהפסקות יומיים בגלל הגשם

שמשון ובית"ר י־ם לאוסטריה ודנמרק לגומלין באינטרטוטו

מאת שמואל קלינר

שמשון ת"א ובית"ר ירושלים יתמודדו מחר וביום ראשון במשחקי גומלין באוסטריה ובדנמרק עם סיכויי זכיה נמוכים. יהיו אלה המשחקים שבהם יארחו כדורגלני איקאסט מדנמרק את בית"ר ירושלים ושמורים בריד באוסטריה את שמשון ת"א.

הנסיון ממשחקי האינטרטוטו בעונות האחרונות הוא מר (למעט היוצא מן הכלל של מכבי נתניה) כאשר מהארץ יצאו קבוצות לאירופה עם הרכבים חסרים ועם רוח ספורטיבית הוחזרו משם עם רשת נקובה מרוב שערי חובה. במיוחד עודדו ומלה במשחקן במסגרת זו קבוצות בית"ר ירושלים ובני יהודה שהציגו אשתקד בחו"ל יכולת מבישה ועוררו בכך תרעומת וביקורת ציבורית בארץ על כל מפעל האינטרטוטו.

היום תצא קבוצת שמשון ת"א לאוסטריה עם חששות לא מעטים. המאמן הנו"ש של הקבוצה צבי רוזן לא הכחיש כי המטרה של קבוצתו – שעד היום השיגה בכל משחקיה רק שתי תוצאות תיקו (לרבות עם הקבוצה האוסטרית 1:1 בר"ג) – לחשל ולגבש את הקבוצה להכינה כראוי למבחנים בליגה בעונה הבאה. הוא חיווה את דעתו על הקבוצה האוסטרית באומרו כי אין שום חידוש לעומת העבר והנקודה החיובית היחידה של הכדורגל האוסטרי שאחרי הכל הוא עולה על הכדורגל הישראלי. לגבי הכדורגל הדני אמר, כי הוא גדול בכמה מידות על הכדורגל הישראלי והדנים ממשיכים להיות ספק שחקנים עיקרי לקבוצות אירופיות.

אתמול יצאו כבר כדורגלני בית"ר ירושלים לדנמרק. הם יקיימו מחרתיים את הגומלין מול איקאסט הדנית. במשחק האחרון (הדנים ניצחו 0:2) הם גילו יתרון משמעותי מול הירידה הבית"רית החסרה כמה שחקני מפתח ובעיקר בהגנה. הכוונה היא למגינים שלמה שירזי ואבי כהן. אכן מבין כל הקבוצות נראה, כי הקבוצה הדנית היא הטובה ביותר ונראה כי דרכה למקום הראשון סלולה. לאחר שראינו בפעולה גם את הקבוצה הדנית וגם את הקבוצה האוסטרית ולאחר שהוחצו כי הדנים ניצחו באוסטריה 1:4 תוך שהם מנצלים את קיזוז הנקודות מהאוסטרים על ידי הקבוצות הישראליות, מה עוד צריך לקרות כדי למנוע מהם את הבכורה והאפשרות של זכייה בפרס כספי נאה בין 40,000 פרנקים שוויצריים.

גם אשתקד זכתה נציגה דנית בבכורה. היתה זאת קבוצת ברונדבי עם שלל מכבית שפרס לזכיה כמעט טבעית. הציגה כדורגל איכותי ומהנה. לא נראה לנו כי גם מתחיים במגרש אלמוני באיקאסט יתפרצו הציעים מרוב קול חו אולי המהמה היחידה של אריה הביב שיאלץ ככל הנראה להוציא כדורים מרשתו – ונקווה שכמה שפחות.

ישראל ששית בגימנסיאדה

נבחרת ההתעמלות של ישראל דורגה במקום ה־6 מתוך 15 מדינות בתחרות הגימנסיאדה המתקיימת בברצלונה, ספרד.

דני אקרמן דורג שש בסיכום הכללי מתוך 60 מתעמלים והעפיל לבית הגמר בתרגילים על סוס ובמקבילים.

עופרי פורת דורג שמיני בסיכום הכללי והעפיל לבית הגמר בקפיצות ובתרגילי קרקע.

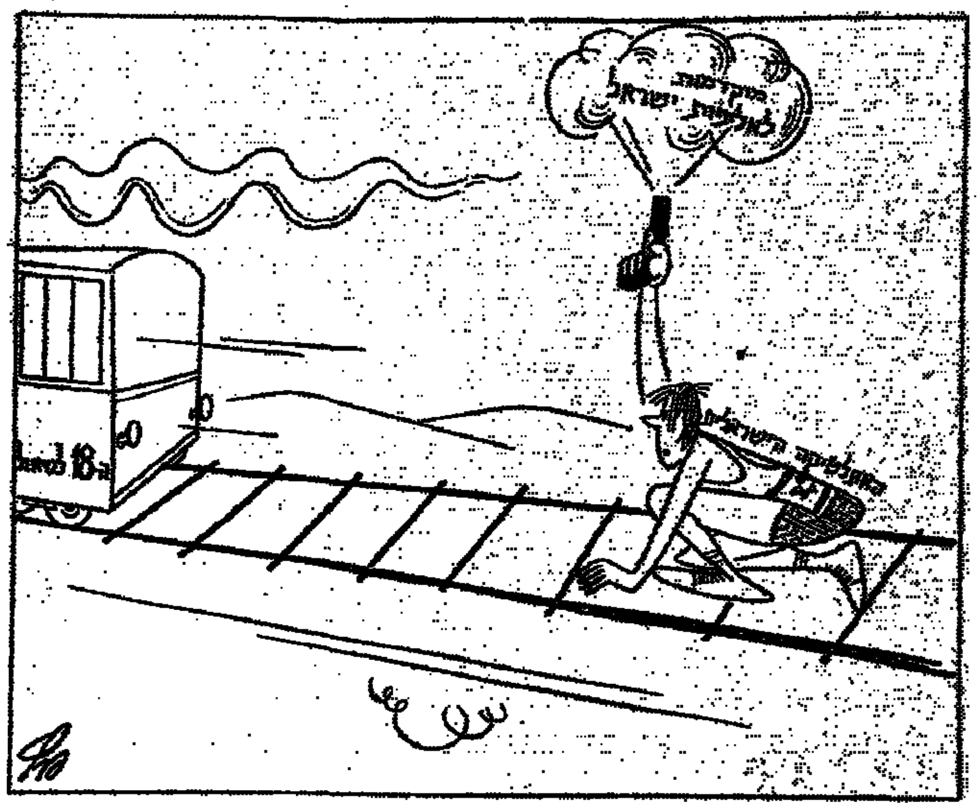

אליפות ישראל ה־52 בלבוש אולימפי

4 אתלטים ינסו לקפוץ על העגלה לסיאול בקרב ההזדמנות האחרונה

מאת ברוך דגון

אליפות ישראל ה־52 באתלטיקה־קלה, שתהיה מחר וביום א' במכביה, תהווה עבור ארבעה אתלטים מבחן אולימפי אחרון. "קרב ההזדמנות האחרונה" יעניק, איפוא, לאליפות עניין מיוחד ויכבים בה צבע ופלפל.

ההתעוררות המסויימת של האתלטיקה הישראלית בחודשים האחרונים הניבה כמה שיאים חדשים ועוררה מחדש אופטימיות לגבי סיכוייה של "המלכה" להיות מיוצגת בסיאול. אף שרשימת משתתפי האולימפיאדה כבר אושרה והשלמה, התקווה ועדת סיאול בידי האתלטים את הסיכוי לקבוע את הקריטריונים בשעת השיא, יום־יומיים לפני שליחות טפסי ההרשמה לסיאול. הקרב של האתלטים יהיה, איפוא, מול שעון־העצר, מד המרחק ו"שעון סיאול", ההולך ואוזל.

איגוד האתלטיקה לא התיר את אתלטיו בודדים במבחן. הוא זימן במיוחד לתחרות כ־30 אורחים מצטיינים מחו"ל כדי שיהוו "שפנים" לספורטאים הישראלים וימשכו אותם לתוצאות משופרות. האיגוד בדק בקפידה את טבלת הסיכויים ומיקד את האטרקציות מבחוץ במקצועות, שבהם יתארו "האולימפיים". הבמה הוכנה, איפוא, היטב, מורקה והוזלקה: עתה נותר רק לישראלים לרקוד עליה כהלכה.

"משולש" רוגל

האיש של האליפות אמור להיות קופץ הכל־בו נחום רוגל. רוגל, הלהיט העונתי של האתלטיקה הישראלית, יהיה עסוק בשני ימי התחרויות בשלוש קפיצות מתישות ויצטרך למצות את כל מטען האנרגיה והיכולת שלו כדי לקפוץ על העגלה האולימפית.

רוגל יפתח כבר בשבת במקצוע החזק שלו – הקפיצה המשולשת. השיא הנוכחי שלו עומד על 16.19 מ' ורוגל יצטרך להוסיף לו 31 ס"מ על־מנת להגיע לסיאול. הפורטוגלי ג'וזה לייטה, בעל הישג של 16.66 מ', ימשוך את רוגל.

עם סיום המשולשת יעבור רוגל לקפיצה לגובה. שיאו האישי עומד על 2.15 מ' והוא ינהל קרב אדיר עם חבריו צפריר מינצר (2.12) ונתן שמילוביץ' (2.10). הצרפתי אריק מונרי (2.24) יעניק מימד איכותי וניחוח בין־לאומי לקפיצה. בקפיצה למרחק, ביום א', יאבק רוגל, המחזיק בשיא עם 7.64 מ', מול השיאן לשעבר רמי לבדרן, שחזר לכושר טוב לאחר פציעה ארוכה. הבריטי מרק פורסייט (7.83) יהיה ה"אס" במקצוע הזה.

מבין "החבורה האמריקאית" – האתלטים הלומדים במכללות בארה"ב – מצוי דב קרמר חזק בתמונה האולימפית. קרמר קבע באחרונה שיא חדש בריצת 1500 מ' (3:42.97 ד'), אולם יצטרך לרוץ מהר יותר ולעצור את השעונים על 3:40.5 ד' לפחות. מתחרהו העיקרי יהיה השיאן הקודם רוני מעוז. ארבעה רצים טובים ירוחו את הצמד הישראלי, ובראשם הפורטוגלי אנטוניו מונטרו והבריטי פיטר צ'רני.

מחסום ה־51

טוענת אולימפית נוספת היא הקופצת למרחק סיגל גונן. גונן חייבת לעבור 6.40 מ' (נופל משיאה בשישה ס"מ) כדי לקבל כרטיס לקוריאה. גונן תולה תקוות במשיכה חזקה מצדה של הקפריסאית־יווניה מילה לאמברו (6.80). בריצת 400 מ' משוכות ינסה אילן גולדוואסר לנפץ את מחסום 51 השניות בעזרתם של האחים הגרמנים מרטין (50.10) ותומאס (50.52) בודקל, האנגלי מרטין בריגס (50.18) והשיאן הנוער הישראלי יהודה מורלי.

ריצות 100 המטרים לגברים ולנשים יעמדו אף הן באור הזרקורים. אורית קולודני, שרשמה כמה הישגים נאים באירופה, תרוץ כתף ליד כתף עם גילי דישון. וירג'יניה גומז מפורטוגל (11.56) ואינה קורדה הגרמניה (11.67) ישתדלו למשוך את הישראליות מתחת ל־12 שניות. בריצה המקבילה לגברים צפוי לשיאן איתי אילוז (11.52) קרב קשה מול רצים מבריטניה וגרמניה.

הוותיק אריה גמליאל, שעשה הסבה למרתון, ירוץ 5000 מ' מתוך כוונה לשמור על יכולת המהירות שלו. אולם, הפייבוריט בריצה הוא דווקא יחזקאל חליפה, שעשה צעדי ענק בארה"ב. ג'רמי ברשון האנגלי יעמוד בראש חבורת החוץ וינסה להנהיג אותה להישג איכותי.

בכל האולימפיאדות היוותה האתלטיקה את לב־לבה של המשלחת הישראלית. עתה, לראשונה, עלולה "המלכה" הישראלית להיות מחוץ למסגרת האולימפית. אלא אם יתעורר־יקיץ אחד או יותר מבין האתלטים ויציל את יוקרתה עם סגירת ההרכב הישראלי לסיאול. כך או כך, התחרות הבין־לאומית, שנערכה לפני חודשיים והניבה הישגים מצויינים, נתנה דקות רבות של סיפוק. כרטיס אולימפי עשוי, איפוא, להחיש את קצב הדם של האתלטיקה ולאפשר לה לחתום עונה מוצלחת עם טעם מתוק בפה.

אילן גולדוואסר

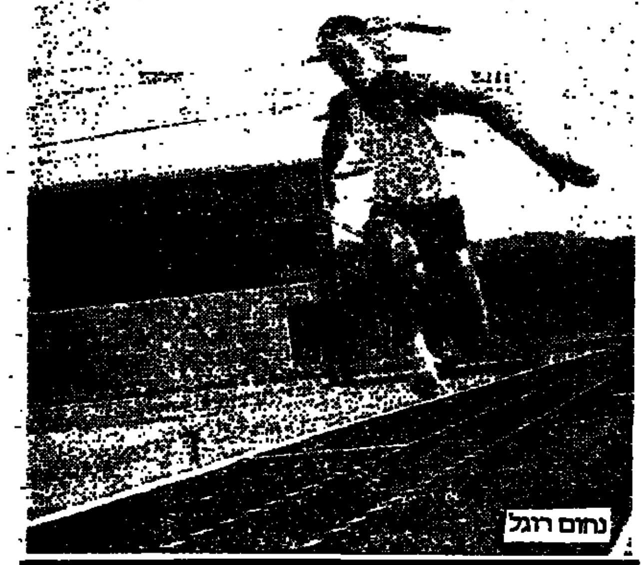

נחום רוגל

דב קרמר

טבלת השיאים

המקצוע	השיאן	השיא	הושג בשנת	מינימום אולימפי
גברים				
100 מ'	איתי אילוז	10.52 ש'	1988	10.45 ש'
200 מ'	מני רוזנברג	21.00 ש'	1980	20.95 ש'
400 מ'	אלון אליקים	47.79 ש'	1987	46.50 ש'
800 מ'	עוז כץ	1:47.8 ד'	1983	1:47.50 ד'
1500 מ'	דב קרמר	3:42.97 ד'	1988	3:40.50 ד'
5000 מ'	יובל וישניצר	13:39.8 ד'	1974	13:38.00 ד'
110 משוכות	אילן גולדוואסר	14.81 ש'	1987	14.10 ש'
400 משוכות	אילן גולדוואסר	51.18 ש'	1988	50.80 ש' *
גובה	גדעון הרמט	2.17 מ'	1981	2.22 מ'
רוחק	רוגל נחום	7.64 מ'	1988	7.85 מ'
משולשת	רוגל נחום	16.19 מ'	1988	16.50 מ'
כדור־ברזל	יאיר מקלר	18.34 מ'	1980	19 מ'
דיסקוס	גדעון אריאל	52.78 מ'	1964	60 מ'
כידון	עמי בירן	63.10 מ'	1986	70 מ' **
נשים				
100 מ'	אסתר רוט	11.45 ש'	1972	11.65 ש'
200 מ'	אסתר רוט	23.57 ש'	1975	23.60 ש'
400 מ'	אורית קולודני	54.15 ש'	1987	53.00 ש'
800 מ'	אביבה בלאוס	2:05.8 ד'	1972	2:03.00 ד'
1500 מ'	ענת מאירי	4:15.01 ד'	1980	4:14.00 ד'
100 משוכות	אסתר רוט	12.93 ש'	1976	13.70 ש'
גובה	נבי רזין	1.81 מ'	1986	1.86 מ'
רוחק	סיגל גונן	6.46 מ'	1986	6.40 מ'
כדור־ברזל	מירה בולבה	13.96 מ'	1978	16.50 מ'
דיסקוס	מירה בולבה	46.20 מ'	1981	56 מ'
כידון	קלרה סימון	45.64 מ'	1981	56 מ'

* לגולדוואסר נקבע מינימום קשה יותר ע"י הועד האולימפי, 51.10 שנ'.
** התוצאה נקבעה ע"י איגוד האתלטיקה

שערי מטבע חוץ ביום 07.07.88

המטבע	בנקנוטים – לאומי קניה	לאומי מכירה	הפועלים קניה	הפועלים מכירה	דיסקונט קניה	דיסקונט מכירה	העברות והמחאות – לאומי קניה	לאומי מכירה	הפועלים קניה	הפועלים מכירה	דיסקונט קניה	דיסקונט מכירה	שער יציג
1 דולר ארה"ב	1.57	1.64	1.57	1.65	1.58	1.65	1.6090	1.6290	1.6090	1.6290	1.6129	1.6332	1.6200
1 מארק גרמני	0.86	0.90	0.87	0.91	0.87	0.91	0.8850	0.8960	0.8850	0.8961	0.8881	0.8993	0.8917
1 לישט"ש	2.69	2.81	2.72	2.85	2.72	2.85	2.7683	2.8027	2.7698	2.8044	2.7742	2.8091	2.7829
1 פרנק צרפתי	0.25	0.27	0.25	0.27	0.25	0.27	0.2630	0.2663	0.2635	0.2668	0.2639	0.2672	0.2649
100 יינים יפאניים	1.19	1.25	1.20	1.25	1.20	1.26	1.2226	1.2378	1.2191	1.2343	1.2247	1.2401	1.2289
1 גולדן הולנדי	0.77	0.80	0.77	0.81	0.77	0.81	0.7876	0.7974	0.7863	0.7961	0.7889	0.7988	0.7917
1 פרנק שוויצרי	1.04	1.09	1.05	1.10	1.05	1.10	1.0680	1.0813	1.0680	1.0813	1.0692	1.0826	1.0736
1 כתר שוודי	0.25	0.26	0.25	0.26	0.25	0.27	0.2570	0.2602	0.2568	0.2600	0.2575	0.2608	0.2585
1 כתר נורבגי	0.24	0.25	0.24	0.25	0.23	0.25	0.2428	0.2458	0.2430	0.2460	0.2434	0.2465	0.2445
1 כתר דני	0.23	0.24	0.23	0.24	0.23	0.24	0.2334	0.2363	0.2334	0.2364	0.2338	0.2367	0.2348
1 מארק פיני	0.36	0.38	0.36	0.38	0.36	0.39	0.3709	0.3755	0.3714	0.3760	0.3722	0.3769	0.3738
1 דולר קנדי	1.30	1.36	1.31	1.38	1.31	1.38	1.3331	1.3496	1.3363	1.3530	1.3379	1.3548	1.3442
1 דולר אוסטרלי	1.19	1.31	1.25	1.34	1.26	1.35	1.2960	1.3122	1.2926	1.3087	1.2945	1.3108	1.3009
1 ראנד דרא"פ	0.45	0.54	0.41	0.57	0.44	0.61	0.6891	0.6976	0.6885	0.6970	0.6901	0.6988	0.6950
10 פרנקים בלגיים	0.41	0.43	0.41	0.44	0.41	0.43	0.4207	0.4259	0.4229	0.4281	0.4241	0.4294	0.4258
10 שילינגים אוסטריים	1.23	1.28	1.24	1.30	1.24	1.30	1.2580	1.2737	1.2593	1.2750	1.2619	1.2778	1.2676
1000 לירטות איטלקיות	1.16	1.23	1.17	1.24	1.18	1.26	1.1961	1.2110	1.1943	1.2093	1.1985	1.2135	1.2022
1 "סל" (ECU)	—	—	—	—	—	—	1.8391	1.8619	1.8378	1.8607	—	—	1.8524
1 דינר ירדני	4.21	4.47	4.45	4.73	4.50	4.81	—	—	—	—	—	—	4.4064
10 לירות לבנוניות	—	—	0.09	0.10	0.03	0.04	—	—	—	—	—	—	0.0470
1 לירה מצרית	0.70	0.74	0.62	0.66	0.67	0.72	—	—	—	—	—	—	0.7290

פינה חמה ללבי"
הקרן למען בטחון ישראל

תושבי המושב:
תושבי מוש"ב כפר שמואל – מושב עובדים של העובד הציוני – להתיישבות שיתופית בע"מ, 775 ש"ח.

התרומה המרגשת:
במלאות 40 שנה לפציעתו במלחמת השחרור, של מר אליעזר שטרן, מרחובות, תרם 100 ש"ח.

התרומה הצעירה:
כתה ד'1 והמחנכת רונית פלג מביה"ס "בן גוריון" שבחיפה הרימו תרומה בסך 70 ש"ח.

היום יותר מתמיד – תן לבך ללב"י
קרן לב"י: רחוב ד' (ארגזא) 7, הקריה, תל־אביב 64734

קבלת מודעות 24 שעות נדחף
מודעות משפחתיות דחופות
וכל יתר סוגי המודעות ל"
הלוח הכללי
דבר
מתקבלות 24 שעות ביממה
ב' דחף דיזנגוף
רח' דיזנגוף 118
(מול כסית)
טל. 246363 239952

משחת השיניים אַלְמֶקְס יעילה פי 3 במניעת עששת

תורנות בתי מרקחת

יום שישי
תל־אביב
שרה דב – האחגר 33 תכבית ל' – 5412518
סיני – שד' ירושלים 70 יפו – 822993
ירושלים
מרפאת רוממה – הגה"צ 28 – 523191
חיפה
מירוני – הרצל 29 – 663596
פתח־תקוה
מינישאום – שטריכבק 20 – 9821067
בת־ים
גני בת־ים – הנביאים 3 בת־ים – 5515671
בני־ברק רמת־גן
הרצל – הרצל 52 רמת־גן – 722372
יום שבת
תל־אביב
הבימה – דיזנגוף 17 – 288465
סיני – שד' ירושלים 70 יפו – 822993
הבימה – דיזנגוף 17 – 288465
מגד"ש
סיני – שד' ירושלים 70 יפו – 822993
– מגד"ש
ירושלים
מרפאת הגידם – הגידם 3 – 224173/8
גאולה – מלכי ישראל 14 – 288850
מגד"ש
חיפה
מזור – המגינים 97 – 524113
פתח־תקוה
אבותא – ברון הירש 21 – 911710
חולון
קופ"ח עין יהב – עין יהב 2 חולון – 884854
בני־ברק רמת־גן
הן – דבוטינסקי 99 רמת־גן – 7514434

אַלְמֶקְס

מודעון

מוקד מידע מלפנתי של קופת חולים הכללית המוסר אינפורמציה של מרפאות קופת חולים של ההסתדרות, בתי חולים, עזרה ראשונה, מרפאות המתוחות בשבת וחג וכן אינפורמציה על הגורמים הרפואיים בישראל:
טלפון 03־433300
בימים א' עד ה' מ־8.00 בבוקר עד 20.00 בערב ביום ו' וערבי חג מ־8.00 בבוקר עד 15.00 אחה"צ
מרפאת שיניים לעזרה ראשונה
אחוד תל־אביב
רחוב בר כוכבא מס. 49 – טלפון 03־284649
בימים א' עד ה' מ־21.00 עד 23.00
בימים ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00
שבתות וחגים – מ־15.00 עד 21.00
אחוד חיפה
רחוב הגפן 26 קומה ג' – 04־523566
כל יום כולל ערבי חג, שבת, שבתות וחגים מ־20.00 עד 23.00
ערן עזרה ראשונה נפשית
בתל־אביב – 03־5461111
קו לילדים ונוער – 03־261113
ירושלים – 02־227171
חיפה – 04־672222
נתניה – 053־335316
כרמיאל (גליל) – 04־988410
כפר־סבא – 052־913999
באר־שבע – 057־418111
קו פתוח – ארגון קשבת לילדים ובני נוער
בתל־אביב 03־221680 (24 שעות)
נעמת – ייעוץ בבעיות אלימות במשפחה
בימים א' עד ה' מ־9.00 עד 16.00 – 03־235922
קו פתוח לקשיש 02־690685
האגודה לזכויות האזרח בישראל – סניף תל־אביב – בן יהודה 146 טל': 239207 בימים א' – ה' 3 – 9

בנק אמריקאי ישראלי בע"מ
מקבוצת בנק הפועלים

הודעה ללקוחותינו

בנק אמריקאי ישראלי בע"מ מבקש להודיע ללקוחותיו, כי ביום 17.7.88 יחוייבו חשבונותיהם בדמי ניהול פקדון ני"ע למשמרת עבור שלושת החודשים: אפריל, מאי ויוני 1988.
נתונים מפורטים על גובה סכומי החיוב מצויים בסניפי הבנק. וכל לקוח יוכל לקבל נתונים על הסכום המדויק שבו יחוייב חשבונו בסניף הבנק בו מתנהל פקדון ניירות הערך שלו.

בנק אמריקאי בע"מ

صكنا من الاجل

هكذا من الأصل

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | דבר ראשון בבוקר

למפעלי אלקטרודות זיקה בע"מ
דרוש/ה
למחלקת המכירות
נציג/ת מכירות
כישורים:
• רקע טכני
• ידע בריתוך
• נסיון במכירות
התפקיד דורש נסיעות ברחבי הארץ.
המעוניינים יפנו בכתב יד למפעלי אלקטרודות זיקה בע"מ עבור מנהל המכירות ת.ד. 10243 מפרץ חיפה 31000.

למפעל מזון באזור יבנה
דרוש
איש אחזקה
נסיון במפעל תעשייתי
רצוי ידע בחשמל
לפנות לארוחיה
08-436011

חוק הזדמנויות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על-פי החוק.

גרפיקה ממוחשבת
לרשת חנויות בתחום הגרפיקה הממוחשבת ואותיות בחיתוך מחשב
דרושים:
עצמאיים ושכירים
להפעלת חנויות במסגרת הרשת
לפנות בכתב בצרוף נסיון מקצועי לחברת יעלים רחוב ברנר 7, רמת השרון 47430.

לחברה תעשייתית למשרדה בתל-אביב
דרושה מזכירה
אחראית ורצינית
לניהול מערכת היצוא
★ שליטה מלאה באנגלית וצרפתית ★ נסיון קודם במסמכי יצוא ★ ידע בהפעלת טלקס
תנאי עבודה נוחים למתאימה
לפנות בכתב יד בפרוט קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 11333 ת"א 61112 עבור 530

סופר-פארם
רשת בתי מרקחת, מוצרי יופי, בריאות ונקיון. אנו נמצאים בתהליכי גדילה והתפתחות מואצים
רוקחים/ות
לכם אנו מציעים
★ אתגר
★ קידום
★ עבודה מעניינת
★ עבודה בחברה צעירה ודינאמית.
★ תנאי שכר טובים
★ עבודת צוות
★ בטחון כלכלי
★ סיפוק
★ עצמאות
אם זה מדבר לליבך בוא/י והצטרף/י אלינו
סופר-פארם „שפירא" פתח-תקוה עדינה רוט, טל: 03-909030
סופר-פארם גבעת-סביון אילן קרייזר, טל: 050-25031
סופר-פארם נוה אמירים אבי בר-אור, טל: 052-552890
סופר-פארם רב-מכר ו-סופר-פארם קניון רמת-גן זאב רוכמן, טל: 03-786464
סופר-פארם נעים מאד ועוד

לצה"ל דרושים
א. בעלי מקצוע בתיכנון תפור, אוהלים וכיסוי רכב.
מהות העיסוק – תכנון ומתן הנחיות ייצור בענף, בעל ידע ונסיון בהליכי ייצור.
ב. תדמיתן
בעל מקצוע בתכנון ומתן הנחיות ייצור של פריטי הלבשה לגברים ונשים. בעל ידע ונסיון בהליכי ייצור המונים בתעשיית ההלבשה.
ג. מהנדס וטכנאי טקסטיל
בעל נסיון בתחום בקרת איכות ובחינת ציוד טקסטיל.
★ ★ מועמדים מתאימים יועסקו כאזרחים עובדי צבא.
נא לפנות בכתב בפרוט קורות חיים ונסיון קודם ל – ד.צ. 02306 צה"ל עבור רענ' טקסטיל.

בוא לקחת חלק במלאכת היצור, הצטרף ליוצרי השריון של צה"ל
דרושים לגיוס כאזרחים עובדי צה"ל:
● מכונאים
● מסגרים
● רתכים
● כרסמים
לקביעת ראיון נא להתקשר לטל: 03-616749

למשרד מהנדסי בנין בת"א
דרושים
לתכנון פרוייקטים מעניינים
★ מהנדס בכיר
★ מהנדסים/ות
בעלי נסיון בארץ בקונסטרוקציות בטון מזוין ופלדה
תנאים טובים למתאימים
לפנות טלפונית מיום א' 03-283134
סודיות מובטחת

למשרד שמאים בחיפה
דרוש
★ שמאי רכב
בעל רשיון, נסיון 3 שנים לפחות.
לפנות בכתב לת.ד. 36872 תל-אביב מיקוד 61368 או לטלפן 052-913179 בערב

עורך דין צעיר
דרוש ליום עבודה מלא
בתחום המסחרי אזרחי
לפנות בכתב בצירוף תולדות חיים והמלצות למשרדי ד. אהרקור שדרות רוטשילד 123 ת"א.
סודיות מובטחת

„אמפרי" מתקני חשמל בע"מ בכפר-סבא
דרושים
★ חשמלאים מוסמכים
★ חשמלאים עוזרים
לתעשיה ובנין
בעלי נסיון
תנאים טובים למתאימים
לפנות לטלפונים
052-34250 052-448772

למפעל מצברים
דרושים
עובדי יצור
תנאים מיוחדים לחיילים משוחררים
אזור תעשיה חדש ראשל"צ 03-9612359

לחברה מסחרית מובילה בתחומה
דרוש/ה:
פקיד/ת מכירות
★ משרה מלאה
★ רקע בהנהלת חשבונות
★ העבודה באזור פתח-תקוה
★ ידע בסיסי בהפעלת מחשב
נא לפנות לטלפונים: 03-611507-8

דרוש
מנהל עבודה
באזור נתניה עם נסיון בניהול צוות עובדים בענף מסגרות הבנין
טל. 053-58559, 053-60480 לפנות בין השעות 8.00-13.00

דרוש
משווק אזורי
לאיזור המרכז
עבור מוצרי חשמל מתכלים
נסיון קודם ורכב הכרחי.
לפנות עם קורות חיים בכתב לת.ד. 1414 ירושלים

לתעשיה הצבאית באזור המרכז
דרושים/ות
★ 01/58 מפעילי מכונות לעבודה במשמרות.
דרישות המשרה:
1) בוגרי בית ספר מקצועי 3 או 4 שנתי.
2) לאחר שרות צבאי.
3) בריאות תקינה (פרופיל 72 ומעלה).
★ 01/58 עובדי ייצור בלתי מקצועיים לעבודה במשמרות.
דרישות המשרה:
1) 10 שנות לימוד לפחות.
2) לאחר שרות צבאי.
3) בריאות תקינה (פרופיל 72 ומעלה).
★ 01/58 עובדות ייצור
דרישות המשרה:
1) 10 שנות לימוד לפחות.
2) בריאות תקינה.
מועמדים העונים לדרישות המשרה מתבקשים לפנות ליחידת התעסוקה של התעשיה הצבאית, רחוב הארבעה 16, תל-אביב, בימים א, ב, 10–11.7.88 בשעה 8.00 בבוקר.
נא להביא תעודת זהות, פנקס מילואים ותעודת שבוי ו/או תעודת פטור.
על כל עובד/ת יהיה להצטייד במועד מאוחר יותר בטופס שליחה של שירות התעסוקה במקום מגוריו.
(הסעות למפעל וחזרה מבנימינה בצפון עד אשדוד בדרום)

לבתי ספר של רשת אורט
דרושים/ות
מנהלים/ות
אשדוד – בי"ס יומי טכנולוגי אורט ע"ש רוגוזין
★ בתפקיד משמש ממלא-מקום
אשקלון – ביה"ס המקיף אורט ע"ש רונסון (לשעבר תגר)
★ ממלא/ת מקום, לשנה אחת, למנהל בחופשה
בית-שאן – ביה"ס המקיף הכללי אורט
★ ממלא/ת מקום למנהל, לשנה אחת
בנימינה – ביה"ס המקיף אורט
★ ממלא/ת מקום למנהל בשנת שבתון
בת-ים – תיכון טכנולוגי אורט ע"ש מלטון
★ ממלא/ת מקום למנהל בשנת שבתון
בת-ים – מרכז חינוך אורט „ניצנה"
חולון – תיכון טכני אורט
★ ממלא/ת מקום, לשנה אחת, למנהל בחופשה
חצור הגלילית – בי"ס מקיף כללי אורט
★ ממלא/ת מקום למנהל בשנת שבתון
יבנה – ביה"ס התעשייתי אורט „אורמת"
★ בתפקיד משמש ממלא-מקום
נצרת – בי"ס טכני אורט-עמל
ק. מלאכי – מרכז להכשרה טכנולוגית אורט
★ מנהל לשנה אחת
רמת-גן – בי"ס טכנולוגי אורט ע"ש אבין
★ ממלא/ת מקום לשנה, למנהל בחופשה
מועמדים מתבקשים לפנות בכתב-יד, בצרוף קורות-חיים, למנ' הטכניות-פדגוגית, אורט ישראל, ת.ד. 16087, תל אביב (61160), עבור „מנהל/ת" – עד ליום שישי, ח' אב תשמ"ח, 22.7.88

למוסד ממלכתי בתל-אביב
דרושים/ות
סטודנטים/יות לעבודה הכרוכה בעיבוד חומר והסבתו למחשב
העבודה מוצעת בשעות גמישות.
מועמדים מתאימים יוחתמו על חוזה עבודה למשך שנה עם אפשרות הארכה.
המעוניינים/ות לאחר שרות צבאי מלא יפנו בכתב לת.ד. 17231 ת"א מיקוד 61711, עבור נ.ז. ויציינו קורות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת.ז. ומספר טלפון להתקשרות.
– פונים מתאימים ייענו –

רשות שרות התעסוקה בישראל
לעבודה בטחונית בנמלי התעופה אילת וירושלים
דרושים
יוצאי יחידות קרביות
בנתונים הבאים:
★ לוחמים בוגרי קורס פיקודי יוצאי יחידות שדה, לאחר שרות צבאי מלא
★ עד גיל 27.
★ תחילת העבודה מותנית במעבר קורס בשכר, אשר יפתח בחודש אוגוסט 88.
ועדת קבלה תתקיים בנמל התעופה בן גוריון, בבנין הטרמינל, קומה ג' חדר 312 בתאריכים 10.7.88 ו-12.7.88 בין השעות 10.00–13.00.
נא להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים, תעודת שחרור, פנקס שבוי ושתי תמונות

ל-טמפו
תעשיות בירה בע"מ
למפעל בחולון
דרוש/ה
פקיד/ה כתבנית מעולה
בשפות עברית ואנגלית עם נסיון על מעבד תמלילים. בעל/ת ידיעה טובה והבנה באנגלית ועברית למשרה מלאה 6 ימים בשבוע
פרטים בטל: 03-800131 מחלקת כ"א.

האגף לשירותי רווחה
דרושה
משפחה אומנת דתית
לשלושה אחים חמודים ובריאים בגילאי 2, 3, 4½ שנים.
המשפחה תקבל תשלום והדרכה צמודה.
בדבר פרטים להתקשר 03-438800 או 08-438319 לבקש את ניצה.

לבנק ישראל בירושלים
דרושים
שומרים ליחידת הבטחון
העבודה המוצעת היא במשמרות על בסיס שעות ומתאימה לסטודנטים.
הכישורים הדרושים
1. משוחררי צה"ל (עדיפות ליוצאי יחידות שדה, בוגרי קורס מכ"ים)
2. השכלה תיכונית.
3. כושר בריאות תקין.
המעוניינים בעלי הכישורים המתאימים, יפנו למשרדי בנק ישראל בירושלים, קרית בן-גוריון, ביום ב' 11.7.88 בין השעות 9.00–14.00.
על המועמדים להביא עימם תעודת זהות, תעודת שחרור מצה"ל, פנקס מילואים, קורות חיים ושתי תמונות

קופת חולים מכבי
דרושים
★ **א. עובד/ת מעבדה רפואית מנוסה**
מקום העבודה: ירושלים
למשרה מלאה
★ **ב. מזכירה רפואית**
מקום העבודה ירושלים
למשרה מלאה
בפרטים נא לפנות לד"ר רמון, טל' 03-5103711, 03-5103764.
★ **ג. רופא/ה רדיולוג מומחה**
למכון הרנטגן בירושלים
לעבודה ברדיולוגיה קונבנציונלית
במשרה מלאה
כניסה לעבודה – מיידית
בפרטים נא לפנות לד"ר ירום: 02-224471-6, 02-249013.
★ **ד. מנהל/ת חשבונות**
מקום עבודה: תל-אביב
למשרה מלאה
דרוש נסיון של 3–5 שנים בהתאמות בנקים
ידע סוד והנה"ח ממוחשבת.
בפרטים נא לפנות לטל: 03-5103767 לזורביס

RAMADA RENAISSANCE HOTEL JERUSALEM
מלון רמדה רנסנס ירושלים
שיורחב בקרוב ל-650 חדר
מחפש
איש/אשת מכירות
יעיל/ה ומנוסה במכירת חדרים, בעל/ת מרץ, יוזמה והיכרות בענף
נא לפנות לתיקי, מזכירת ההנהלה טל. 02-528111

לדלק חברת הדלק הישראלית בע"מ
דרוש/ה
מהנדס/ת מכונות כימיה
תאור התפקיד:
יעוץ ללקוחות החברה בנושאים טכניים.
דרישות התפקיד:
– בוגר/ת הנדסת מכונות או הנדסה כימית.
– בעל/ת נסיון של 5 שנים לפחות
– נסיון באחזקה – יתרון
– כושר ניהול מו"מ עם גורמי חוץ
– בעל רשיון נהיגה
על המעוניינים לפנות בכתב-יד בצרוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 50250 ת"א 61500
סודיות מובטחת

מנהל ייצור
מנוסה בענף המתכת דרוש למפעל ייצור מכונות בחולון.
המשרה מתאימה גם למהנדס/הנדסאי מכונות. תנאים טובים. לפנות בכתב-יד בצירוף קורות-חיים מפורטים וטל' להתקשרות אל „שטל" ת.ד. 1701, חולון 58117.

לחברת תרופות בינלאומית מתרחבת
דרושים
תועמלנים רפואיים
לאזורי המרכז והצפון
הכישורים הנדרשים:
★ השכלה פרה-רפואית.
★ ידיעת השפה האנגלית.
★ נסיון בתעמולה רפואית הכרחי.
נא לפנות בכתב-יד ל„פרמהבסט", ת.ד. 14175, תל-אביב 61141, או לטל' 03-5611765

למפעל תעשייתי בגוש-דן
דרוש
חשב/ מנהל חשבונות ראשי
למשרה חלקית
אפשרי גם פנסיונר.
הדרישות:
נסיון קודם מוכח בניהול מערכת כספים של מפעל תעשייתי.
נא לפנות בכתב יד, לת.ד. 33585 תל-אביב 64927

דרוש(ה)
עובד(ת) לתפקיד
מנהל מוזיאון באיזור נתניה
• דרישות התפקיד:
★ לאחר שירות צבאי
★ עדיפות לבעלי השכלה אקדמאית בתחום תולדות הישוב
★ רקע בחינוך ואירגון
★ ידיעה טובה של השפה העברית
★ ידיעת השפה האנגלית
★ כושר הבעה בכתב ובעל פה
• נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 7093 תל-אביב מודעה מס' 575
מועמדים מתאימים יענו.

לחברת תכנון בהנדסת חשמל בתל-אביב
דרושה שרטטת
עם נסיון בעבודה במחשב במערכת אוטוקד וגם בשרטוט ידני
לפנות טלפונית 03-5482034 או 03-451680 בימים א'-ה' בשעות העבודה

לחברה ברעננה
דרושים:
1. מסגר/רתך
– עם נסיון.
2. צבע תעשייתי.
5 ימי עבודה בשבוע.
052-456031

בזק החברה הישראלית לתקשורת
למכללת בזק בירושלים
דרוש
מורה למתמטיקה
לשנת הלימודים תשמ"ט
היקף המשרה:
חצי עד שלושת רבעי משרה.
• הכישורים הדרושים: בעלי תואר ראשון ונסיון בהוראה, יועדפו מועמדים בעלי תואר שני ותעודת הוראה.
• פרטים נוספים ניתן לקבל בטלפון 02-550240, 22-550227

טופ-שיא TOP-C
שרותי ייעוץ ארגוני ומיון ממוחשבים בע"מ
עבור אחד מלקוחותינו חברת בניה גדולה באזור תל-אביב
דרוש
מנהל אדמיניסטרטיבי
הכישורים הדרושים:
★ הבנה ונסיון בעבודות בנין
★ ידע ונסיון קודם בניהול [illegible]
נא לפנות בכתב ל„טופ-שיא" בצרוף קורות חיים והמלצות רח' ריב"ל 18 ת"א, 67778

לבית הספר לטכנאים מוסמכים וקציני ים מבואות ים
דרושים לשנת הלימודים תשמ"ט:
★ מרכז משק
★ מורה לפיזיקה
★ מורה למוסיקה
★ מורה לחשמל
(הנדסאי או מהנדס)
★ מורה למסגרות וחרטות
המעונינים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים להנהלת בית-הספר לפי הכתובת: מבואות-ים, מכמורת 40297
טלפונים: 053-663242, 053-663640

לאופנת אילת
דרושה
מוכרת מנוסה
לביצוע עבודות מזדמנות כממלאת מקום בנקודות מכירה שונות באזור ת"א, מש לך. תנאים מצויינים למתאימה.
03-5102297

ימ"מ
יחידה מיוחדת ללחימה בטרור
דרושים
קצינים ולוחמים
אם אתה יוצא יחידה קרבית, בוגר קורס פיקודי (מכ"ים, מטרק ומעלה), גיל עד 25 ובריאותך תקינה, אנו מציעים לך עבודה מעניינת עם צוות צעיר, שכר ותנאי שרות טובים, אפשרות קידום וקביעות בעבודה.
מועמדים העונים לכל הדרישות מוזמנים לועדות קבלה בלשכת הגיוס בתל אביב, רח' הרכבת 14 בתאריכים הר"מ:
יום ג' 12.7.88 משעה 09.00
יום ד' 13.7.88 משעה 15.30
סודיות מובטחת

לתחנת הכוח רוטנברג באשקלון
דרוש/ה
אח/ות מוסמך/ת
הכישורים הדרושים:
* נסיון בעבודת מיון, בהפעלת מכשור רפואי ומתן עזרה ראשונה.
מגורים באשקלון והסביבה

דרושים/ות
מועמדים/ות לקורס מפעילים/ות לעבודה במשמרת
הכישורים הדרושים:
* בוגרים/ות 12 שנות לימוד
* מסיימים/ות שירות בצה"ל בריאות תקינה
מגורים באשקלון

דרוש/ה
הנדסאי/ת - טכנאי/ת כימיה
להפעלת מתקנים כימיים בתחנת הכוח לעבודה במשמרת
מגורים באשקלון

המעוניינים/ות יפנו בכתב, בצרוף קורות־חיים תצלום תעודות מתאימות, אל: מח' כ"א תיפעול דרום, רח' החשמל 14 ת"א 66189

למח' אירגון מערכות ותפעול בת"א
דרוש/ה
מהנדס/ת תעשיה וניהול
הכישורים הדרושים:
* רצוי בעל/ת נסיון של 3־2 שנים בנושאי אירגון, ניתוחי כדאיות, חקר תהליכים ומיחשוב מערכות

המעוניינים/ות יפנו בכתב, בצרוף קורות חיים, אל מח' כ"א אגפית דרום, ת.ד. 25 ת"א.

חברת החשמל לישראל בע"מ

אדם
מכון אדם לאבחון ויעוץ במשאבי אנוש
עבור קונצרן מסחרי גדול
דרוש
מנהל שיווק ארצי
התפקיד: גיבוש אסטרטגית השיווק של הקונצרן.
פיתוח תחומי פעולה חדשים.
ניהול שיווק מוצרים בהיקפים גדולים למגזרי התעשיה והמסחר.
ניהול מערכי מכירות פרסום ומחקר.
המועמד: בעל רקע אקדמי בתחום.
ניסיון של 10 שנים בפעילות שיווקית ומסחרית.
אתגר מיוחד והזדמנות חד פעמית למנהל שיווק מהשורה הראשונה.
נא לפנות בכתב בפירוט קורות חיים ונסיון קודם למכון אדם רח' תבואות הארץ 3 תל־אביב 69546, בציון המשרה המבוקשת.
סודיות מובטחת

לקונצרן תעשייתי גדול
דרוש/ה
תמחירן/ית
- בעל/ת נסיון של שנתיים לפחות בתמחיר בתעשייה
- בעל/ת ידע ונסיון בעבודה במערכות ממוחשבות (יועדפו בעלי ידע בהפעלת P.C.).
- מגורים בגוש־דן
- העבודה במשרה מלאה, ששה ימים בשבוע

נא לפנות בכתב, לת.ד. 2897 ת"א 61028, עבור "תמחירן".

מנהלים בע"מ
איוש ומיון מנהלים ועובדים בכירים
באזל 12 ת"א 85241 טל. 03 660728 ת.ד. 4665 ת"א 61046

למפעל טקסטיל בדרום הארץ
דרוש
מהנדס מפעל
מהנדס תעשיה וניהול, בעל נסיון קודם בתפקידי הנדסת ייצור בתעשיה, עם הכרות קרובה של רצפת הייצור ושל נושאי מחשוב.
כפיפות התפקיד – למנהל המפעל.
מקום העבודה – אזור באר שבע.
המועמד המתאים יפנה בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון בעבודה אל "מנהלים" ת.ד. 4665 תל-אביב 61046.
סודיות מובטחת.
MENAHALIM LTD
EXECUTIVE RECRUITMENT AND SELECTION

מילא
מרכז ייעוץ למשאבי אנוש
עבור אחד מלקוחותינו אנו מחפשים:
מנהל אגף כח אדם
למפעל תעשייתי גדול
כישורים נדרשים:
* בעל השכלה אקדמית בתחום מדעי ההתנהגות/כח אדם/ניהול.
* בעל ניסיון בניהול אגף כח אדם במפעל תעשייתי גדול של לפחות 7 שנים.
* גיל 45־35.
* למועמד שייאלץ לבצע שינוי מגורים תנתן עזרה בדיור.

לפנות בכתב יד בלבד ל:
"מילא" ת.ד. 22511 תל־אביב

סודיות מוחלטת תשמר בקפידה!
מודעה זו מיועדת לגברים ונשים כאחד.
גיוס עובדים • מבדקים • ייעוץ והכוון תעסוקתי • ייעוץ ופתוח ארגוני

הקבוצה השמירה בע"מ
סניף באר־שבע
מפקח שמירה
הכישורים הדרושים:
* נסיון בנהול צוות עובדים גדול * כושר ארגון * בעל טלפון בביתו * בעל רשיון נהיגה
העבודה רבת אתגר ועניין, בלתי שגרתית ומצריכה מהעוסק בה, מסירות מוחלטת ושעות עבודה מרובות.
מועמדים תושבי באר שבע והסביבה יפנו בכתב יד, בציון קורות חיים ומספר טלפון.
לת.ד. 3101 תל אביב 61030 עבור "מפקח שמירה"
סודיות מובטחת

לסוכנות בטוח
דרושים/ות:
* **פקיד/ה** למח' תביעות רכב
נסיון קודם של שנתיים לפחות. (לפנות לזנט)
* **פקיד/ת חיתום** בענפים רכב / דירה
נסיון קודם של שנתיים לפחות. (לפנות למרי)
* **פקידה כתבנית/ קלדנית**
נסיון – יתרון (לפנות למרי)
שעות העבודה:
א–ה: 8.00 – 16.00
ו: 8.00 – 13.00
לפנות טלפונית 03־200242

Choice הבחירה שלי
URIS cosmetics
יופי של דוגמות יופי
- מגיל 25 ומעלה
- בעלות הופעה נאה
- ונסיון קודם.

לפנות בטלפון 03־238490
(בין השעות 15.00־08.00)

שדה • מאיר • שב עמי • שקולניק

לחברה תעשייתית גדולה באיזור המרכז
דרוש
מנהל שיווק
לפיתוח אירגון וניהול מרכזי שיווק
התפקיד מציב אתגר רציני למועמד המתאים
•
נא לפנות בכתב
ת.ד. 30546 תל-אביב 61304
עבור "מנהל שיווק"
סודיות תשמר בקפידה

לחברה גדולה בענף המזון
דרוש/ה
איש/אשת מכירות
לאזור הדרום
* בעל/ת רקע ונסיון בהפצת מוצרי צריכה וקידום מכירות
* צעיר/ה דינמי/ת
* מגורים בבאר־שבע והסביבה
* בעל/ת רשיון נהיגה

נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 2651 ת"א 61026 עבור "איש/אשת מכירות".

לחברה במרכז הארץ
דרושה ל־3-6 חודשים
אדריכלית צעירה לקידום מוצרים
דרישות התפקיד:
- כושר ביטוי בעל־פה
- בעלת יוזמה
- רשיון נהיגה

המתאימות תתקשרנה:
03-7520096 ליוחנן
בשעות העבודה

לסניפינו ביהוד ופ"ת
דרוש/ה
קלדנ/ית
נדרש נסיון בקלדנות.
העבודה במשרה מלאה.
מועמדים יפנו טלפונית לעין דור טל. 03-9344776
רב-בריח מקום גדול לעבוד בו

משאבי אנוש
גיוס והערכת מנהלים בע"מ
והפעם אנחנו מחפשים עבורנו:
מזכירה
נסיון בעבודות מזכירות והדפסה על מעבד תמלילים, יכולת עבודה בתנאי לחץ, עיסוק בו זמנית בנושאים רבים.
יחסי אנוש טובים!!
המועמדים המתאימים יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים מודפסים למשאבי אנוש, ת.ד. 189 רמת גן 52101.
סודיות מובטחת!

כ.צ.ט בע"מ
בעקבות הרחבת פעילותנו
דרושים/ות
תועמלנים רפואיים
לכל אזורי הארץ
הכישורים הדרושים:
- תואר ראשון במדעי החיים או רקע פארא־רפואי אחר
- שליטה טובה בשפה האנגלית
- רשיון נהיגה

המועמדים המתאימים מתבקשים לפנות בכתב־יד בצרוף קורות חיים אל:
כ.צ.ט בע"מ, ת.ד. 10 ת"א 61000
ולציין על גבי המעטפה: לידי עמוס שן
- סודיות מובטחת -

כי האיכות קובעת - כצט

קב"ט בחו"ל
לחברת I.C.T.S דרוש לעבודה בחו"ל קב"ט או ע. קב"ט בכיר עם נסיון בתעופה.
המתאים ייצא לחו"ל לתקופה של חצי שנה־שנה עדיפות לרווקים או משפחות ללא ילדים.
המעוניינים יפנו בקורות חיים בכתב יד לת.ד. 346, הרצליה 46722

דרוש
מנהל מכירות בכיר
לניהול צוות אנשי מכירות
בעל ידע וניסיון בהפקות מוצרי דפוס.
תנאים מצויינים למתאים.
נא לשלוח קורות חיים לת"ד 39808 תל־אביב 61397 עבור "מנהל מכירות בכיר"
סודיות מובטחת

לחברת מחשבים
בעלת רשת תקשורת עניפה
דרושים
מפעילים
יועדפו בעלי נסיון מוכח במחשבי I.B.M גדולים, מערכות הפעלה DOS/VSE. תקשורת ו־ CICS.
טכנאי אלקטרוניקה
לתפקיד טכנאי שרות
בעל נסיון מוכח בעבודה על מחשבים אישיים ותקשורת.
נא לפנות לת.ד. 4100 רמת־השרון
– סודיות מובטחת –

למפעל מתפתח באזור המרכז
דרוש
מנהל מכירות
דינמי
ידע ונסיון הכרחי, רצוי בענף תעשיות ההדפסה.
לפנות בצירוף קורות חיים לסיון,
פרץ 6 ת"א מיקוד 66853 עבור מנהל
סודיות מובטחת

לחברת תוכנה
דרוש/ה
מתכנת/ת
* נסיון בעבודה על P.C – I.B.M
* נסיון ב־FORTIEAN, COBOL
3, 2, 1 – LOTUS – יתרון
מקום העבודה בחיפה (הקריות)
לפנות בכתב, בצירוף קורות חיים
נסיון לת.ד. 20175 ת"א

מילא
מרכז ייעוץ למשאבי אנוש
עבור אחד מלקוחותינו אנו מחפשים:
מנהל אחזקה
כישורים נדרשים:
1. מהנדס מכונות.
2. נסיון 5 שנים - מסגרות, הידראוליקה, חשמל ופנאומטיקה.
3. ניהול עובדים.
4. מגורים באזור נתניה - זכרון יעקב.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד בלבד, ל"מילא", ת.ד. 22511, ת"א.
סודיות מובטחת!
מודעה זו מיועדת לגברים ונשים כאחד
גיוס עובדים • מבדקים • ייעוץ והכוון תעסוקתי • ייעוץ ופתוח ארגוני

עיריית ראשל"צ
פרויקט שיקום השכונה שכון המזרח.
דרוש יזם חברתי
לתפקיד
מנהל
למרכז קהילתי שכון המזרח
דרישות התפקיד:
השכלה אקדמאית (ב.א. לפחות). תינתן עדיפות לבוגרי תכנית שחרץ. נסיון בארגון מינהלי וכלכלי בהיקף רחב. יועדף בעל נסיון במינהל חינוכי ובמוסדות המשלים. נכונות לעבודה בשעות לא שיגרתיות.
יש לפנות בכתב בצירוף קורות חיים. שמות ממליצים ופרוט הנסיון אל עמי שגב, החברה למתנס"ים, גבעת ג'ונט ירושלים 91034.
על הפניות להגיע עד ל־ 24.7.88.
ייענו מועמדים מתאימים בלבד.

מילא
מרכז ייעוצי למשאבי אנוש
למפעל תרופות דינמי, מודרני ומתפתח באזור דרום מרכז הארץ אנו מחפשים:
כימאי
כישורים נדרשים:
* בעלי נסיון בניהול מעבדה לבקרת איכות.
* ייעוץ וסיוע במו"פ.
* הכרת תהליכי ייצור פרמצבטיים.
* יוזמה רבה.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד בלבד, ל"מילא", ת.ד. 22511 תל-אביב.
סודיות מובטחת!
מודעה זאת מיועדת לנשים וגברים כאחד!

מילא
מרכז ייעוצי למשאבי אנוש
עבור אחד מלקוחותינו חברה באיזור המרכז אנו מחפשים
מינהלן בכיר
כישורים נדרשים:
* תכתובת באנגלית ברמה של שפת אם.
* כושר תיאום בין מחלקתי ברמה גבוהה.
* כושר ניהול מו"מ.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד בלבד ל"מילא", ת.ד. 22511 תל-אביב.
סודיות מובטחת!
מודעה זאת מיועדת לנשים וגברים כאחד!

עבודות תפירה
מעוניינים לקבל עבודות תפירה, תיקים וארנקים עור וסקאי
איכות גבוהה
03־657281

דרוש
הנדסאי ייצור
ת.ד. 21100
תל־אביב

דרוש מכור למכירות
לחברת שווק תרופות דרוש איש מכירות עם נסיון של שנתיים, רצוי בענף בתי המרקחת.
מסור וחרוץ ומעל לכל - מכור למכירות.
אם נראה לך שאתה מתאים אנא התקשר עוד היום ל־7513892 לאתי

משאבי אנוש
גיוס והערכת מנהלים בע"מ
סניף ירושלים
עבור מפעל תעשייתי גדול
דרושים
מהנדס מכונות
- בעל 3-2 שנות נסיון.
- רצוי ידע בעבודות פח ומבלטים.
הנדסאי/ת מכונות
- בעל/ת נסיון בבקרת איכות.
- ידיעת השפה העברית על בוריה.
- כושר ביטוי בכתב ובע"פ.
- ידיעת השפה האנגלית - יתרון.
מבלטן/מסגר מכני
- בעל 5-3 שנות נסיון.
- כושר להפעלת צוות עובדים.
* עבור כל התפקידים הנ"ל, נדרשת שליטה מלאה בשפה העברית.
* מגורים באזור ירושלים.
המועמדים המתאימים יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים מודפסים למשאבי אנוש, דבורסקי 27 ירושלים, 92141.
סודיות מובטחת!

מילא
מרכז ייעוץ למשאבי אנוש
עבור אחד מלקוחותינו אנו מחפשים:
סמנכ"ל כספים
כישורים נדרשים:
1. השכלה - כלכלה, מינהל עסקים או רו"ח.
2. נסיון של 5 שנים בתכנון, פיקוח על כספים, קשר עם בנקים, סיוע עקיף למכירות.
3. מגורים בצפון הארץ.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד בלבד ל"מילא", ת.ד. 22511, ת"א.
סודיות מובטחת!
מודעה זו מיועדת לגברים ונשים כאחד
גיוס עובדים • מבדקים • ייעוץ והכוון תעסוקתי • ייעוץ ופתוח ארגוני

הפניקס הישראלי
חברה לביטוח בע"מ
משרד ראשי: רח' לבונטין 30, תל־אביב 65116, טל 620111 (03)
ליו"ר חברתנו
דרוש
נהג
* גיל 45־35
* נסיון מוכח כ"נהג־בוס"
* שליטה מלאה בשפה האנגלית
רק המתאימים יפנו בכתב יד,
בצירוף קורות חיים ורשימת ממליצים.
לת.ד. 2070 ת"א.

למוסד ציבורי גדול בתל־אביב
דרושים:
1. תוכניתנים
בעלי ידע וניסיון
במיקרו מחשבים, תקשורת ובשפת קובול.
נא לפנות בכתב ליחידת המחשב
ארלוזורוב 93 תל־אביב
2. מזכירה כתבנית
(מעבד תמלילים)
בוגרת תיכון, שרות צבאי
טלפון: 622—431־03

לחברת יבוא ושיווק
אביזרי יוקרה לרכב
דרוש
סוכן
צעיר ודינמי עם נסיון
על בסיס משכורת + אחוזים
טלפון: 03־330748, 03־337302

לחברת בניה גדולה
בתל־אביב
דרושה
קלדנית מנוסה
למשרה מלאה
מועמדות מתאימות תפנינה בצירוף קורות חיים לת.ד. 2034 תל־אביב

דרוש
מנהל מחלקת גביה
לניהול מחלקה במועצה מקומית גדולה
מגורים באזור: ירוחם, ערד, ב"ש
תנאים טובים למועמדים המתאימים.
התפקיד מתאים גם לאקדמאים צעירים, קצינים משוחררים עם רקע במחשב ו/או הנהלת חשבונות, אשר יקבלו הדרכה והכנה לתפקיד.
נא לפנות בכתב יד, לת.ד. 52627 ת"א, מ. 67011, עבור "מנהל מחלקה"
או טלפונית 03־332408

מכתב من الأهل

هكذا من الأصل

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | דבר ראשון בבוקר

למחלקת יבוא

בחורה לעזרה

למתאימה מובטח לימוד נשא היבוא מכל היבטיו

הכישורים הדרושים:
★ לאחר שרות צבאי עד גיל 28
★ ידיעת האנגלית ברמה טובה
רצויה השכלה על-תיכונית.

טל. 03-835158 רוחל'ה

להברת תיירות בהרצליה
דרוש

מנהל מחסן

עם נסיון, ידע באנגלית והמלצות.
052-558521,
052-545545

למטעל מזון בראשון לציון
דרוש

נהג מחלק

★ בעל רשיון נהיגה ג'
★ נסיון של 3 שנים לפחות בנהיגה במשאית.
★ לעבודה קבועה.
נא לפנות החל מיום א' לבה אם בטלפון 03-942021

לחברה צעירה ודינמית דרושים/ות

מקדמי/ות מכירה מרצים/ות

אחרי שירות צבאי (עד גיל 28)
ל-5 ימי עבודה בשבוע, שכר בסיסי מלא + בונוסים
אפשרויות קידום נרחבות
(נסיון קודם לא הכרחי).
טלפון 03-7513395
החל מיום א'

לחברת שיווק אמריקאית דרושים/ות

מקדמי/ות מכירה

באמצעות הטלפון לשעות אחה"צ והערב.
ימי עבודה גמישים.
טלפון 03-7521913-5
החל מיום א'

למלון גניחמת
דרושים

★ מנהל קבלה

– נסיון של 3 שנים במלונאות 4-5 כוכבים, ידע במחשב, יכולת ניהול צוות עובדים

★ מנהל מזון ומשקאות

– בעל נסיון של 3 שנים במלונות 4–5 כוכבים, נסיון בניהול צוות עובדים גדול.

★ מנהל מסעדה

– למסעדת חמי טבריה הצעירה – בעל נסיון בניהול מסעדה, ידע במזון ומשקאות, יכולת ניהול והפעלה של צוות עובדים

★ פקידי קבלה – בוגרי תדמור או דביר

מועמדים מתאימים יפנו למחלקת כח אדם, מלון גניחמת, ת.ד. 22, טבריה, מיקוד 14100.
– תנאים טובים למתאימים –

דרוש/ה

פקיד/ת שינויים בכיר/ה בביטוח חיים

הכישורים הנדרשים:
★ רצויה השכלה אקדמאית.
★ נסיון מעשי של 3 שנים לפחות
★ ידע ונסיון בעבודה עם מחשב.
★ ידע בניסוח מכתבים.
בדבר פרטים נא לפנות לירדנה בטל. 03-641880

למוסד ממלכתי

דרושים

אנשי אבטחה

לעבודה בלתי שגרתית בארץ

★ יוצאי יחידות קרביות בתפקידי פיקוד.
★ כושר גופני טוב ובריאות תקינה (פרופיל 82 ומעלה).
★ גילאי 21–26.

מתאימים יוכשרו בקורס מיוחד טרם קליטתם.

לעומדים בדרישות דלעיל אנו מציעים:
★ עבודה מגוונת ובעלת ענין רב.
★ תנאי שכר טובים.
★ אפשרות יציאה לחו"ל.
★ עבודה בכל חלקי הארץ.

מעונינים יפנו בכתב לת.ד. 39888 ת"א מיקוד 61398 עבור מ.ה.ב בצרוף קורות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת.ז. ומס' טלפון להתקשרות.
פונים מתאימים יענו

לחברה גדולה
דרוש:

מחסנאי

לעבודה באזור ראשל"צ
מועמדים בגיל עד 45
בעלי נסיון של מספר שנים בעבודות מחסן, מתבקשים
לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 1468 ת"א „עבור מחסנאי"
– סודיות מובטחת –

לחברה הלאומית לאספקת פחם
דרושה

מזכירה

לאגף מסחר וכלכלה

הכישורים הדרושים:
1. שליטה בעברית ואנגלית
2. הדפסה מושלמת בשתי השפות
3. הפעלת טלקס
4. הדפסה במעבד תמלילים
5. נסיון של 5 שנים לפחות

שעות העבודה — 08.00–16.00
נא לפנות לכרמלה, טל. 03-7512261, לקביעת ראיון

ת נ י

ראש טוב, הופעה מרשימה ונסיון במכירות

ק ח י

משכורת בסיסית, עמלות ובונוסים (רכב, כרטיסי טיסה וכו')
לפרטים ולתאום ראיונות: 668773 / 04-660745 מיום א' ובמשך כל השבוע

דרוש

מהנדס מכונות

דרישות התפקיד:
★ נסיון של 5 שנים בתחום מיזוג אוויר.
★ ידע בחומרי פלסטיקה וייצור מכני.
★ ידיעת השפה האנגלית.
★ רקע במכונאות רכב – יתרון.

תתקבלנה גם פניות של הנדסאים בעלי נסיון מוכח של 8 שנים בתחום.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד, בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 1949 קרית הרצוג בני-ברק עבור „משרה 7".

למרכז רפואי ת"א ביה"ח איכילוב
דרושים

1. רנטגנאי

למחלקה אונקולוגית (הקרנות)
נא להתקשר לגב' לויס בטלפון 03-5436469.

2. מסיק דודי קיטור

בעל תעודה
נא להתקשר למנה' אחזקה בטלפונים 03-5436286/7 03-219723

דרושה מזכירה

לבי"ס תיכון דתי בירושלים
הכישורים הנדרשים: כושר ארגוני, הדפסה ברמה גבוהה (רצוי גם באנגלית), גישה חינוכית בתקשורת עם הורים, מורים ותלמידים.
לפנות בכתב לפרט נסיון וקורות חיים: ת.ד. 16001 מיקוד 91160, ירושלים

לחברת שי
שירותי כח אדם מלונאי
דרושים

★ מצילים

– לעבודה באילת ובמרכז הארץ (מרכז הארץ ותושבי המרכז)

★ מלצרים/יות וברמנים/יות

בעלי נסיון בענף המלונאות עבודה במרכז הארץ (מרכז הארץ ותושבי המרכז)

★ טבחים

– עבודה באילת

בדבר פרטים נא לפנות לשי – שירותי כח אדם מלונאי טלפון 057-32913 057-32964 קובי

ליקבים
ראשון לציון וזכרון יעקב
דרושים

עובדי יצור

שומרי שבת

★ לעבודה בחודשים אוגוסט-אוקטובר
★ סטודנטים בחופשה, בוגרי י"ב לפני גיוס לצה"ל, משוחררי צבא, תלמידי ישיבות.
★ קיימים סידורי לינה לעובדים בזכרון יעקב
★ תנאי שכר טובים
נא לפנות החל מיום א' לכח אדם
טלפון 03-942021

להברת המסופונים המובילה בישראל

אל-קסון

דרושה

נציג/ת מכירות

למוצר הנבחר של השנה
מדפסת INK-JET
שקופת KOOAK – Diconix

התפקיד דורש:
יחסי אנוש מעולים, מרץ, יוזמה ויכולת לימוד גבוהות. רקע במכירות ו/או במחשבים יהוו יתרון חשוב. רכב חברה.
למועמד המתאים מוצרים מרכזיים, תפקיד מעניין ונוח התפתחות בתחום הטכנולוגיה והעסקים בו זמנית, לבד אפשרות קידום מקצועי (משקול בחיוב העסקת מועמד רציני בהתפתלות דרכו המקצועית) ומשרה הולמת.
לתיאום ראיון נא לפנות למיכל – טלפון 03-493124

מזגנית

חברה לשרותי מיזוג אויר בע"מ
למפעלה בפתח-תקוה חיפה.
דרושים

עובדי מיזוג אויר לרכב חשמלאים, מכונאים ומסגרים

טל' פ"ת 9246536, 03-9247536, לבקש את אבי
טל' חיפה 761866, 04-919670
לבקש את צפריר, או אלי

ורד הגליל
תעשיית שוקולד וממתקים בע"מ
לורד הגליל
דרושים

אנשי מכירות

לחבילות שי באיזור גוש דן, חיפה והצפון, וב"ש אשקלון.
בעלי רכב וקשרים יפנו לורד הגליל אגף השווק.
טלפון 9-03-499518.
העבודה הינה זמנית ועל בסיס עמלה.

בואו לעבוד במפעלי שוקולד ורד הגליל

לחברת תקשורת ואלקטרוניקה באזור התעשיה חולון
דרושים

★ מזכירה

לניהול משרד
ידע באנגלית והפעלת מחשב

★ טכנאי קשר ואלקטרוניקה

נסיון רב בקשר אזרחי

★ מנהל/ת חשבונות

נסיון בחשבשבת
חצי משרה.
תנאים טובים למתאימים

לפרטים: 03-800875
03-805532 – החל מיום ראשון

דרוש

דפס

מקצועי + נסיון
למכונות ⅛ ר¼ גליון
5 ימים בשבוע טלפון 1-03-7521160

לביה"ס היהודי בקלגרי (קנדה)
דרוש/ה

מורה מוסמך/ת לכיתות א'-ו'

לשנה"ל 89-1988
עדיפות תינתן למועמד עם רקע בהוראת שפה שניה ובהוראת מורשת ישראל.
נא לשלוח קורות חיים ושמות ממליצים אל: ת.ד. 2845 ירושלים עבור מורה.
מועמדים מתאימים יענו.

לחברה גדולה לאספקת מזון מוכן במרכז הארץ
דרושים/ות

1. סגן מנהל לתיפעול

★ נסיון מוכח בניהול בענף המזון
★ ידע ויכולת בנושא הדרכה והפעלת כח אדם
★ שליטה באנגלית (שפות נוספות יתרון)

2. מבקר מזון ומשקאות

★ נסיון מוכח במלונות 4-5 כוכבים
★ שליטה באנגלית

נא לפנות בכתב-יד בלבד בפירוט נסיון מקצועי לת.ד. 20302 ת"א עבור „מזון"

למושב רוגלית

דרוש משווק לענף הפיטום
לשנת 1988 — 1989
מכסה שנתית 1200 טון
לפרטים — לפנות למזכירות
02-911483

קומט פרסונל

איש כח-אדם

★ קלדניות מנוסות לעבודה בתל-אביב.
★ איש סיסטם מנוסה בסביבת MVS/XA.
★ D.B.A מנוסה ב-DB/2.
★ אנשי REAL - TIME מנוסים ולמינוי תפקידים.
★ תוכניתן IBM (M.F) - VM/CMS, שנה פלוס ניסיון.
★ בוגרי מדעי המחשב ללא ניסיון. (נא לשלוח קו"ח וגליון ציונים בדואר).
★ מהנדסי אלקטרוניקה מנוסים (מכל התחומים).
★ מכונאי/הנדסאי/מהנדס אלקטרוניקה לתאור הנדסי (העברת תיקים) מהנדס מסויימת ליצור.
★ מנתחי תעריפים/מעצבים לבית תוכנה.
★ אחות למטפל מהן-הי 09.00–14.00, החל מ-24.7.88 לארבעה חודשים.

הרצל 75 רמת-גן 52443 (בבניין אאוטים, קומת משרדים חדר מס' 9, 10.00–16.00. טלפון: 03-730218

למרכז שיקום נכים
דרושה

מנהלת מחלקה

מורה למלאכה / או מרפאה בעיסוק
★ נכונות לעבודה עם נכים
★ כושר ארגון וניהול צוות עובדים
★ ש"ע 07.30 – 14.30
לפנות: טל. 03-483111

בונסאי בע"מ — משתלה

דרושות עובדות

עד 1000 ש"ח לחודש
לאחר נסיון – אפשרות לתוספת עבודה
טלפון 052-441596,
ראיונות בימי ראשון ושלישי 10.00–12.00

עם הרחבת פעילות METTLER
דרושים

אנשי מכירות

למכירת מאזנים אלקטרוניים לשימושים מדעיים ותעשייתיים.
★ בעלי תעודת בגרות, רצוי רקע מקצועי
★ בעלי נסיון קודם במכירות
★ שליטה באנגלית
העבודה כרוכה בנסיעות בכל רחבי הארץ ובהשתלמויות בארץ ובחו"ל.
נא לפנות בכתב יד ולפרט קורות חיים ונסיון עבור „מטלר" איסטרוניקס, ת.ד. 39300, ת"א 61392
– סודיות מובטחת –

איסטרוניקס בע"מ

אלקטרוניקה-ציוד מדעי
ת.ד. 39300 תל-אביב

למעבדת צילום גדולה
דרושה

מדפיסת תמונות צבע

בעלת נסיון
נא לפנות לטלפון: 2-03-888521

לחברה בהנדסה אזרחית
דרושים

הנדסאים/טכנאים שרטטים/ות

רצוי עם נסיון בכבישים ומדידות
לפנות לטל. 03-247958

לחברת שירא

בניה מסחר ושיווק בע"מ
דרוש

מנהל חשבונות עצמאי

נסיון של 5 שנים לפחות
רצוי בתעשיה, למשרה מלאה.
להתקשר לטלפון: 03-5101944 לאתי.

לחברה מובילה בתחום הקוסמטיקה
דרוש/ה

פקיד/ה

למחלקת הזמנות
למשרה מלאה
★ בעל/ת נסיון (כולל בעבודה על מחשב)
★ התפקיד מחייב שעות נוספות – אפשרות למשמרת שניה.
★ מקום העבודה באזור
לקביעת ראיון נא לפנות החל מיום א' טל: 03-809123 לבלה

מאקפל תעשיות אופנה בע"מ
למפעלנו בעפולה
דרוש

מנהל יצור

בתחום הקונפקציה בעל נסיון קודם
להתקשר לאיילת 03-335181

★ סדרני/ות סחורה

★ דיילות מכירה

לעבודה קבועה ברשתות השיווק בכל הארץ, רכב יתרון!
טלפון: 03-7527166

L'OREAL

דרושות דוגמניות נאות עד גיל 30
לתצוגות תסרוקות ותספורות שתיערך במלון דן-פנורמה בת"א במוצ"ש 16.7.88 בשעה 8.30 בערב.
לפנות ביום א' 10.7 בשעות 10–12
לסלון „יוסל" פרישמן 55 ת"א טל' 246900

למוסד צבורי
– דרוש –

מפעיל מחשב מסוג D.G.

כישורים נדרשים:
א. נסיון של שנתיים לפחות בהפעלת מערכת M.V והכרת A.O.S
ב. יכולת להפעיל מערכת מחשוב הנ"ל באופן עצמאי.
הדרגה תיקבע בהתאם לכישורי המועמד.
נא לפנות בכתב-יד עד לתאריך 18.7.88. לת.ד. 7019 ת"א 61-070 עבור „מפעיל מחשב"

דרושים

אנשי מכירות לענף הפרסום

המעוניינים לייצג את העתון הנפוץ ביותר במדינה.
★ עמלות גבוהות
★ עצמאות מוחלטת בעבודה
★ הדרכה וליווי
„מדורים" – 03-622704

דרוש/ה מעצב/ת גרפיקה דחוף!!!

לסימולוג
דרושים

1. מהנדס אלקטרוניקה בכיר

★ מעל 5 שנות נסיון בהנדסת חומרה.
★ גישה לתוכנה
★ הכרת מיקרו מחשבים
★ שליטה באנגלית בכתב ובע"פ
★ גישה לייצור ולהעברה לייצור.
★ הכרת כלי CAE – יתרון
המועמד עשוי להדרש לנסוע לארה"ב, לתקופה מוגבלת. (הנסיעה אינה מובטחת)

2. הנדסאי אלקטרוניקה

★ נסיון מעל שנתיים במעגלים משולבי מיקרו-מחשב
★ ידיעת אנגלית בכתב ובע"פ
נא לפנות: בצירוף קורות-חיים ת.ד. 720 הרצליה

דרושה

מזכירה

לעבודה בחצי משרה במערכת כלב עת בתל-אביב
★ ידיעת השפה האנגלית, כולל הדפסה על מחשב
★ כושר ניהול פרויקט בטלפון.
נא להתקשר עם חיה, כל יום משעה 8 בערב כולל שישי שבת 053-57425, 053-53507

דרוש

מייסטר

לנולי זולצר
בת"א
תנאים טובים ביותר
טל: 03-829982

הנדסאי מכונות

ידע ונסיון רב בעיבוד שבבי במכונות FANUC, C.N.C
פנוי להגשת עבודה בארץ ובחו"ל.
052-812365

להקמת פרוייקט תקשורת דרוש

איש מחשבים

המתמצא בתוכנה וחומרה;
בעל רקע בתקשורת מחשבים.
נא לפנות לת.ד. 5095, חולון 58120

לחברת שווק בת"א
דרושה

מזכירה

בעלת מרץ ויוזמה, לתפקיד מגוון הכולל קשר עם לקוחות אדמיניסטרציה והפקדות לבנק.
– הדפסה במכונת I.B.M ויחסי אנוש טובים הכרחיים.
– משרה מלאה
תנאים טובים למתאימה
נא להתקשר לטל. 03-453151 ולבקש את יפה או את מירי

חברת מוסדות חינוך והתרבות הרצליה מתנ"ס נוה ישראל
דרוש/ה

מנהל/ת מרכז למידה

(פעילות לימודית תומכת ומעשירה לתלמידים)
תקף: 50% משרה בעיקר אחה"צ
כישורים: תעודת הוראה
ו/או השכלה אוניברסיטאית
המשרה מספטמבר
לפנות בהקדם למנהל, טלפון: 052-554784
ת.ד. 5730 הרצליה

דרושים

למבצע קידום מכירות באמצעות הטלפון

שעות העבודה 16.00–20.00
הכנסה גבוהה למתאימים
טלפון 03-254227 מ-12.00 לדורית

להברת קוסמטיקה דרוש/ה

סוכנ/ת מכירות

הכישורים הדרושים:
★ נסיון במכירות הכרח
★ התמצאות בענף הקוסמטיקה נסיון רצוי.
★ בעל/ת רכב
רק פניות מתאימות תיענה
נא לפנות בצירוף קורות חיים לת"ד 36776 תל-אביב 61367

להברה תעשייתית דרושים

1) אנשי מכירות לתעשיה
2) אנשי שירות

לפרטים טלפון 03-492121

במעסק בע"מ
לרגל הרחבת פעילותנו
דרושים לנה

1. איש מכירות

מנוסה ומוכר (עדיפות לבעל הכרות עם ענף המלאכה).

2. מנהל/ת חשבונות

בעל/ת נסיון של 5 שנים לפחות.

3. פקידת מכירות

בעלת נסיון עם קהל. עבודה מול מחשב וידע בהנהלת חשבונות.
נא לפנות בכתב לחברת „במעסק" רח' הנרקיס 2, ת"א מיקוד 66557

לחברת המזרח לשיווק מכוניות מתקן אשדוד
דרושים:

מכונאי רכב חשמלאי רכב

★ ★ ★
בוגרי שירות צבאי מלא
רשיונות נהיגה
תעודות חובה.
לפנות לישראלה בטלפון 08-523670

לחברה מסחרית גדולה בתל-אביב
דרוש/ה

מנהל/ת חשבונות

לטיפול בלקוחות ובגביה
נסיון בעבודה עם מחשב – חובה
נא להתקשר מיום א'
לטלפון 03-258977 לרוני

למפעל מתכת העוסק בייצור כלי הגשה מנירוסטה

דרושים

סוכני מכירות מקומיים בלעדיים לאזור הדרום וירושלים

על המעונינים לפנות לת.ד. 124 אבן יהודה 40551 בצירוף קורות חיים ונסיון קודם בעבודת הפצה ולציין על-גבי המעטפה עבור „סוכן מכירות"

לחברה העוסקת בייבוא ושווק של מוצרי חשמל ואלקטרוניקה ביתיים.
דרושים

דיילי מכירות

ברשת השקם ת"א, חיפה ובאר-שבע
בעלי נסיון במכירות בלבד
נא לפנות לת.ד. 16150 מיקוד 61161 ת"א עבור 87

מלונה

למלון דן ת"א דרושים/ות
קונדיטור — מקצועי בעל נסיון
מארחות לאגף המלך דוד – רצוי שפת אם אנגלית
בטלר — שפת אם אנגלית
מסגר/שרברב
תדרניות ערב

המעונינים המתאימים יפנו לגאד כ"א בין השעות 09.00–15.00

קרן השתלמות מחקר והכשרת כח אדם מקצועי בענפי התיירות, הנופש, הבידור והאירוח ההמרכזיים לאגף ההנהלה. קרן ההשתלמות מבקשת מועמדים לתפקיד

רכז הדרכה („איש שדה")

התפקיד: מעקב אחר ביצוע תוכניות ההדרכה של הקרן, תיאום בין גורמי ההדרכה השונים במקצוע... נוהל קרן עם משרדי ממשלה וגורמי חוץ אחרים, בכל הנושאים הקשורים לפעילות הקרן, ארגון קורסים וימי עיון.

הכישורים הדרושים: 1. כושר ארגוני מוכח.
2. נסיון במגעים עם משרדי ממשלה ומוסדות.
3. ידיעת השפה האנגלית על בוריה.
4. הכרת ענף התיירות – יתרון.
העובד יועסק על בסיס של חוזה אישי. העבודה מצריכה ניידות בכל רחבי הארץ.
מועמדים המבקשים להגיש את מועמדותם יפנו זאת בכתב יד, בלוויית תולדות חיים.

יש החומר יש לשלוח לפי הכתובת:
קרן השתלמות מחקר והכשרת כח אדם מקצועי בענפי התיירות הנופש, והבידור המקצועיים לאורח
ת.ד. 64460 תל-אביב, 61623, עבור רכז הדרכה

עבודה עכשיו

תל־אביב, טל׳ 03-298877
בן יהודה 12, א׳-ה׳ 08.00-14.00

דרושים/ות עובדים/ות עם נסיון למקצועות הבאים:

למחלקה הטכנית

- **חשמלאות** (עזרה) נסיון בעבודות אחזקה למפעל עתיר ידע, בעל רכב או אופנוע, לעבודה באזור הרצליה.
- **מחסנאות** טכנית יוצא ת״א או חיל קשר, לעבודה ממושכת, באזור ת״א.
- **שרטוט בעזרת מחשב** נסיון בתוכנת אורקד ותרכת גיום, לעבודה באזור ת״א.
- **מחסנאי/ת** טכני/ת לעבודה במחסן משק לפרוייקט ממושך באזור הרצליה.
- **כרסם CNC** ידע בתכנות + ידע בכרסום קונבנציונאלי, לעבודה ממושכת באזור ת״א.
- **סבל**
- **אורז/הנדסאות** צילום לעבודה במעבדת צילום לדפוס, ידע באנגלית, לפרוייקט ממושך באזור הרצליה.
- **מסגרות/רתך** ידע בקריאת שרטוט, לעבודה באזור ת״א.
- **מסגרות זיווד** לעבודות פח באזור הרצליה.

למחלקה המשרדית

- **מנהל/ת** חשבונות מנוסה ועצמאי/ת עבודה כולל מחשב, ליום מלא, לעבודות מגוונות. שכר גבוה וכל התנאים הסוציאליים כחוק. כדאי לפנות אלינו בהקדם.
- **קלדנות** עם נסיון בחומר מלא לאזור הרצליה, לתקופה ממושכת 16.30—07.30, עבודה מיידית.

לסניף הרצליה, טל: 052-550560
בית אלבה, רח׳ בן־גוריון 33, א׳-ה׳ 08.00-14.00

למחלקה הטכנית

- **חשמלאות** (עזרה) נסיון בעבודות אחזקה למפעל עתיר ידע, בעל רכב או אופנוע, לעבודה באזור הרצליה.
- יקט ממושך באזור הרצליה.
- **סבל**
- **אורז/הנדסאות** צילום לעבודה במעבדת צילום לדפוס, ידע באנגלית, לפרוייקט ממושך באזור הרצליה.
- **מחסנאי/ת** טכני/ת לעבודה במחסן משק לפרוי־

לסניף חולון, טל׳ 03-5030680
שנקר 47, א׳-ה׳ 08.00-14.00

- **מנהל/ת** חשבונות מנוסה ועצמאי/ת בעבודה כולל מחשב, ליום מלא, לעבודות מגוונות. שכר גבוה וכל התנאים הסוציאליים כחוק. כדאי לפנות אלינו בהקדם.

מנפאואר MANPOWER — יותר טוב מנפאואר

יש לך בונוס בקודקוד
קוד קוד
שרותי כח אדם
מקבוצת קודקוד

דרושים/ות

למחלקה הטכנית

- טכנאי מכונות/מפעיל C.N.C — נסיון בהפעלת מכונה לניקוב פח במפעל גדול באזור לוד.
- מתכנת/שרטט ORCAD — נסיון בשרטוט במחשב - מעגלים מודפסים וידע בתוכנת GEM לחברת מחשבים בת״א.
- מכונאי אחזקה — בוגרי בי״ס מקצועי - 4 שנתי יוצאי חיל האוויר/חימוש למשמרות במפעלים בבי״ס ובלוד.
- מחסנאים כלליים/טכניים — נסיון במחסני משק/אחזקה, ציוד טכני - כלים ומתקנים למפעלים בהרצליה וראשל״צ.
- מתכנת/ת מתהיל/ה — נסיון שנה במחשב IBM/WANG למפעל עתיר ידע באזור לוד.
- מסגר זיווד — נסיון וידע בעבודה לפי שרטוטים למפעל אלקטרוניקה באזור לוד.

למחלקה המשרדית

- פקיד/ת קהל — בוגרי תיכון לעבודה ממושכת בת״א והמרכז.
- מלגזנים מנוסים — לעבודות משמרות במפעלים גדולים בלוד ובראשל״צ.
- מזכירות מנוסות — נסיון וידע בניהול משרד, עיבוד תמלילים עברית/אנגלית למשרות מעניינות באזור המרכז.
- מנהל תפעול - במפעל מזון — נסיון קודם בתחום - הכרחי. למפעל באזור השרון.
- מראיינת כח-אדם — אקדמאית - מדעי החברה, נסיון קודם במיון והשמה לסניפנו בכפר־סבא.

- משרות קבועות
- 5 ימי עבודה
- תנאים טובים למתאימים

ת״א: רח׳ דיזנגוף 34, 03-286111
ראשל״צ: רח׳ רוטשילד 37, 03-9659957
כ״ס: רח׳ רוטשילד 46, 052-953272

לעבודה מיידית בחבר

לסניפנו בתל־אביב דרושים:
למחלקה הטכנית:

- **חשמלאי** מוסמך או ראשי נסיון אחזקה, פיקוח על קבלני משנה רשיון חיוני, לאזור המרכז.
- **מפעילים** - בוגרי בי״ס מקצועי, פרופיל 97 למפעל בטחוני בשפלה הסעות מחולון, ת״א, רמלה וראשל״צ.
- **יצק ומכונות** - למפעל בטחוני, פרופיל 72 + לאזור ת״א הסעות + ארוחות.
- **מבלגן/כרסם אוניברסלי** - למחלקת עבד שבבי במפעל מסודר פרופיל 72 + הסעות + ארוחות.
- **מנהל עבודה** - בוגר קורס מנהלי עבודה, או נסיון בתעשיה 3 שנים לעבודה ב-3 משמרות באזור פ״ת.
- **שרטט/ת** - בעזרת מחשב תוכנת אורקד לשרטוט אלקטרוני נסיון ב-MFG שכר גבוה.
- **מכונאי דיזל** נסיון במנועים ניידים למפעל מסודר בחולון.
- **עובדים** לאחר שרות צבאי בוגרי בי״ס מקצועי בעלי רק טכני לעבודה בגוש דן.
- **חרט/כרסם CNC** למפעל מסודר פרופיל 72+.
- **מיקרוביולוג/ית** תואר ראשון למפעל עתיר ידע בשרון.
- **מלגזנים** לעבודה במשמרת בוקר לפ״ת.
- **עוזר חשמלאי** לאחר שרות צבאי עבר ללא דופי להתקנת מערכות בשטח.

לסניפנו בירושלים למחו׳ הטכנית:

- **הנדסאי מכונות** ידע + נסיון בקירור הכרחי, עדיפות לתושב אזור עמק האלה.

תל־אביב, בנין מגדלור, בן יהודה 1, טל. 03-5101420
חיפה - 04-663966
ירושלים - 02-234265
ראשל״צ - 03-9666139
שעות קבלה - 08.00-16.00

חבר שרותי כח אדם

לחברת א. אפשטיין ובניו בע״מ
דרושים

- ★ מהנדס קונסטרוקציה
- ★ הנדסאי קונסטרוקציה
- ★ הנדסאי חשמל
- ★ מהנדס חשמל
- ★ **כתבנית** עברית לשעות אחה״צ
- ★ הנדסאי אדריכלות

נא להתקשר טלפונית 03-662905-6, 03-664511

מפעלי ניר אמריקאים ישראלים בע״מ
דרושים

1. מהנדס מכונות צעיר
למערכות כח וחום, תחנות כח, בית דודים וכדומה. רצוי מאיזור חדרה, נתניה.

2. מנהל משמרת
למערכות כח וחום, תחנות כח, בית דודים וכדומה. רצוי הנדסאי מכונות או קצין מכונות ימי מאזור חדרה נתניה.

המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב למחלקת המנגנון ת.ד. 142 חדרה.
סודיות מובטחת.

א.ש.ד. מהנדסים
דרושים

- ★ **מהנדס תעשיה בכיר** — עם נסיון תעשייתי של מינימום 10 שנים
- ★ **מנתח מערכות** — לניהול יחידת מחשב בדרום הארץ
- ★ **מהנדסי תעשיה וניהול** — לעבודה בצפון הארץ
- ★ **מנתחי מערכות** — לעבודה במרכז הארץ
- ★ **כלכלן** — רצוי עם רקע בתעשיה וניהול

לפנות בכתב אל א.ש.ד. מהנדסים, רח׳ הארזים 1, רמת־אילן, מיקוד 51905.

למוסדות „אבן־חן״ נתניה
דרושים:

מטפלים/ות מדריכים/ות

עדיפות ליוצאי צבא ובעלי נסיון בהדרכה וטיפול בילדים. תנאים טובים (כולל דיור) למתאימים:
לפנות טלפונית 053-615604/5 (לגליה)

לבית חולים פרטי בת״א
דרושות

אחות חדר ניתוח
אחיות מוסמכות ומעשיות
מזכירות
מפעילת מחשב
כח עזר

טלפון 03-225171

לעבודה מיידית בחבר

לסניפנו בתל־אביב דרושים:
למחלקה המשרדית

- **כתבנית ״לנדי״** כולל ידע בתוכנת ״ירדת משתתפים״ מנוסות, לעבודה מיידית, ממושכת, תנאים מצויינים אפשרות לשעות גמישות.
- **מעבדות תמלילים** מנוסות עברית אנגלית IBM PC תוכנת WORDMILL, WORDSTAR ב-N־א, איינשטיין, ידע בהדפסת טבלאות תנאים מצויינים למתאימות.
- **ד״ילות יבוי מנוסות** (לאחר הכשרה מקצועית) לעבודה מיידית ומעניינת אפשרות לשעות גמישות.
- **כתבניות עברית/אנגלית** מנוסות לעבודה מיידית בתנאים מצויינים.

תל־אביב, בנין מגדלור, בן יהודה 1, טל. 03-5101420
חיפה - 04-663966
ירושלים - 02-234265
ראשל״צ - 03-9666139
שעות קבלה - 08.00-16.00

חבר שרותי כח אדם

לחברה גדולה
דרוש:

מחסנאי

לעבודה באזור ראשל״צ
מועמדים בגיל עד 45
בעלי נסיון של מספר שנים בעבודת מחסן, מתבקשים

לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 1468 ת״א „עבור מחסנאי״

— סודיות מובטחת —

אופיר אופטיקה ירושלים בע״מ OPHIR OPTICS JERUSALEM LTD.
דרוש

מנהל מחלקת מיכשור אלקטרואופטי

התפקיד: העברה מפיתוח לייצור, הנדסת המוצר, בקרה על ניהול הייצור ותיאום עם רכש ושיווק.
דרישות:
הכרחי: ידע רחב באלקטרוניקה ופיסיקה ונסיון של לפחות 4 שנים בנושאים הרשומים לעיל.
רצוי: ★ ידע במכניקה וטיפול בחומרים.
★ תואר שני באלקטרוניקה או פיסיקה.
עדיפות: לתושב ירושלים; כפיפות: למנכ״ל
נא לשלוח קורות חיים בצירוף שמות ממליצים לת״ד 16042 ים, לחנה

מכונות
למוסך דן אחדיה דרושים/ות

פקיד/ת קבלה (עדיפות לדוברי צרפתית)
קופאי/ת קבלה (מנוסים/ות יכולות לנהל כ״א)
טל׳ 052-556677

לחברת הובלה
דרוש סדרן עבודה

הכישורים הדרושים:
- ★ נכונות לעבודה קשה
- ★ כושר ביטוי בע״פ או בכתב
- ★ גיל עד 40
- ★ מגורים: אשדוד, יבנה, רחובות והסביבה.

לפרק קורות חיים בכתב יד לת.ד. 586 אשדוד.
סודיות מובטחת.

לחברה בענף כבישים ופיתוח
דרוש

מנהל עבודה
לאזור המרכז
10 שנות נסיון לפחות

נא להתקשר בין השעות 08.00—16.00
לטל׳: 03-947943, 03-9667348
ובשעות הערב לטל׳: 03-340895

למסעדת הבמ במבשרת־ציון
דרוש

טבח
למשמרת ערב
052-574898 052-79631

תקציבאי/ת ציייד/ת

מוכשרת/ת — מנוסה

למה׳ קידום ופיתוח במשרד פרסום ותיק להוכחת כישורים אנא פנה/י:
03-245146

מהנדס מכונות

לתפקיד ראשי בעל נסיון של 10 שנים לפחות רק בתעשיה פרטית, המכילה שטע משאבות הידראוליות, מנע וכו׳.

מהנדס כימי

בעל ידע בתחומי כימיה, עם ניסיון מקצועי... דרושים למפעל פרטי גדול בחולון

נא לכתוב בפירוט קורות חיים ונסיון לת.ד. 2905 תל־אביב 61028
— סודיות מובטחת —

להברת מזון גדולה בברש רן
דרוש

מחלק
רישיון ג׳ הכרחי
03-9224339, 03-9233283

לחברה לבניה במרכז
דרוש

מנהל עבודה לשלד וגמר

מוסמך, ובעל נסיון רב במבני ציבור.
08-476229 08-481697

לחברה צעירה ודינמית
דרושים

סוכני מכירות עצמאיים

להפצת מוצרים מבוקשים להגדלה אישית
תנאים נדרשים:
- כלי רכב ממוני
- עצמיות
- נכונות להתקשרות הדוק

מעוניינים נא לפנות לטלפון 03-336482 ביום א׳ בשעה 08.30

עבודה עכשיו

תל־אביב, טל׳ 03-298877
בן יהודה 12, א׳-ה׳ 08.00-14.00

אנו מחפשים אותך!
מנוסה
בעיבוד תמלילים

לאגיר, .C.P.T, WANG, מקינטוש, נעם, א—ב, איינשטיין, W.M, W.S ואחרים.

אנו ניתן לך:

- ★ שכר גבוה
- ★ מלוא התנאים הסוציאליים
- ★ תשלום דמי נסיעה
- ★ יחס חם
- ★ עבודה בשעות גמישות ובמקומות מעניינים
- ★ הכשרה חינם בתוכנות חדשות.

מנפאואר MANPOWER — יותר טוב מנפאואר

לחברה מסחרית דרושה
פקידה
ידיעת השפה האנגלית.
שעות העבודה מא׳ — ה׳ 8.00 — 16.00
03-651590

עיריית נתניה

האגף לשירותים חברתיים
דרושים למחלקה לשרותי רווחה
א. עובד - סוציאלי מדריך - ראש צוות
ב. עובד - סוציאלי לחברות מיוחל במשפחות
ג. עובד - סוציאלי להפעלת חוק הסיעוד
ד. פסיכולוג קליני - לילדים.
תנאי שכר מועדפים
המעוניינים יפנו לגב׳ ברגמן במחלקה לשרותי רווחה רח׳ הרצל 32 נתניה טלפון: 053-332962, 053-620426

לחברת בת של תדיראן בפתח־תקוה
דרוש

- ★ **מפעיל סדר צלם**
- ★ **דפס המדה 1/8** — בעל נסיון.

לתפקיד אחראי.
תנאים מצויינים למועמדים.
טל. 03-9248503 מיום א׳ לדני

לחברה דנה באזור הדרום
דרוש

מנהל עבודה הנדסאי בנין
בעלי נסיון
נא לפנות לטלפונים 057-944696, 057-945223

למפעל גדול באזור דרך השבעה 11
דרושים

1. **מכונאי למשאיות וללבו** — ידע בהידראוליקה
2. **חשמלאי אחזקה** — ידע בהידראוליקה
3. **מסגרים/רתכים**

טל. 03-386372, 03-386190

חוק הזכויות שוות בעבודה, התשמ״א 1981

לבית מלון (לונה גל)
דרושים

מנקי חדרים מדריכות
עדיפות לבעלי נסיון בתנאי ביה מגורים במקום
לפנות לטלפון 067-32358

KETER כתר
Keter Plastic Ltd.
Requires for their export department:
Telex Operator/Typist:

- Mother tongue English essential
- Accurate typing skills
- Ability to work under pressure
- Experience with word processor desirable but willing to train
- General office duties

Hours: Mon. – Thur. 10 a.m. – 6 p.m.; Fri. 9 a.m. – 2 p.m.
Please contact Lisa. Tel. (03) 839281.

אין לך מקצוע? יופי!

לגילאי 45—35, בעלי 10 שנות לימוד לפחות, לאחר שרות צבאי אנחנו מציעים:
עבודה במרכז הארץ בהפעלת ציוד תעשייתי.
אנחנו מבטיחים:
הכשרה מקצועית מלאה, עבודה קשה עם הכנסה טובה, עבודה לתקופה ממושכת, הטבות מיוחדות ותנאים סוציאליים מלאים, הסעות, ארוחות
ד׳-5 ימי עבודה בשבוע: — לבעלי פרופיל 72 לפחות ובריאות טובה זאת ההזדמנות שלך לתפוס עבודה טובה.
עובדים מתאימים מאיזורי: בית־שמש, רמלה, לוד, רחובות, נס־ציונה, ראשל״צ, חולון, בת־ים ואזור מתבקשים לפנות החל מיום א׳ בימים א׳—ה׳ בשעות 14.00—08.00,
לאחד מהסניפים הבאים של מנפאואר:
סניף רחובות — רח׳ הרצל 190, טל׳ 08-473734
סניף חולון — רח׳ שנקר 47, טל׳ 03-5030680
סניף ת״א — רח׳ בן־יהודה 12, טל׳ 03-284128

למנפאואר יש עבודה בשבילך!

בוא ליצור כוח

לבעלי מקצוע מעולים יש מקום עבודה אצלנו

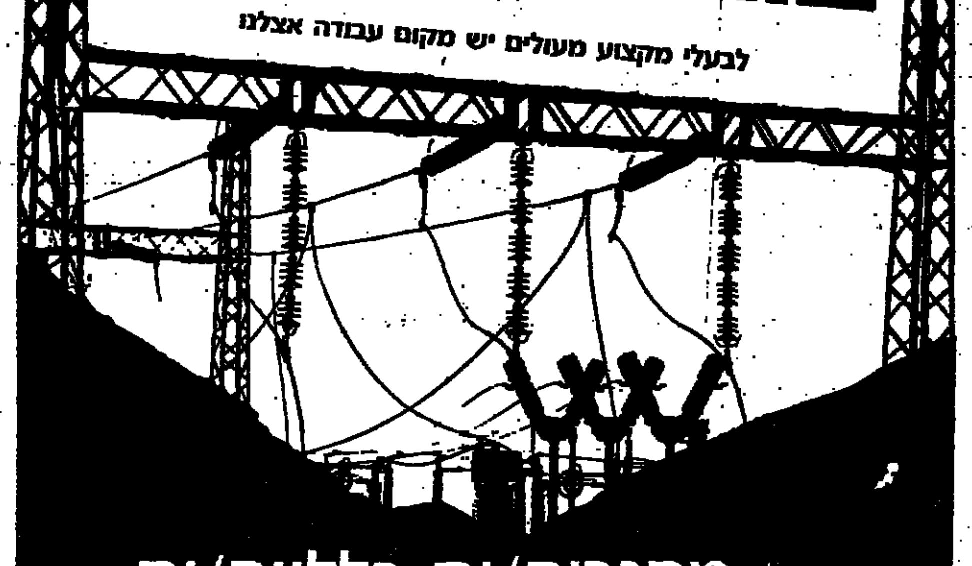

★ מסגרים/ות כלליים/ות:

בעלי/ות נסיון בעבודות הרכבת הדים וצנרת
ידע טוב בקריאת שרטוטים וביצוע עבודות הרכבה
נסיון בעבודה עם כלי הרמה

★ מסגרים/ות מכונאים/ות להרכבת ציוד מסתובב:

מכונאים/ות מעולים/ות בהרכבת ציוד מסתובב גדול, כגון: דחסנים, משאבות אנכיות ואופקיות, מניפות יונקות ולוחצות וכו׳
ידיעה טובה בקריאת שרטוטים וביצוע עבודות הרכבה
נסיון בעבודות עם כלי הרמה.

★ מסגרים/ות מכשירנים/ות להרכבת ציוד מכשור מכני:

ידיעה טובה בקריאת שרטוטים וביצוע עבודות הרכבה.
נסיון בהרכבת לוחות מיכשור
נסיון בעבודה עם צנרת נחושת, נירוסטה ופלדה רגילה.

מקום העבודה: תחנת הכוח ״רוטנברג״ באשקלון.
לתושבי גוש דן מובטחת הסעה.
פנה/י ישירות כל יום עד השעה 17.00, למר ריבקין, מחלקת כח-אדם.
טל׳ 03-612910 או למר הלפרין בתחנת הכוח טל׳: 051-49210.
כתובתנו: מחלקת כח-אדם, אגף הביצוע, רח׳ החשמל 16, ת״א.

בנה את עתידך איתנו!

חברת החשמל לישראל בע״מ

לשרות הקהילתי לבריאות הנפש בראשל״צ
דרושים:

- ★ פסיכיאטר
- ★ אחות פסיכיאטרית
- ★ עובדת סוציאלית פסיכיאטרית
- ★ פסיכולוג קליני מומחה
- ★ מרפא/ה בעיסוק לילדים
- ★ מזכירה רפואית

טל. 03-9650878, 03-9644552

דרושה
בחורה רצינית
בעלת ידע ושליטה בעבוד תמלילים ורדמייל
לעבודת מכירות
שעות העבודה: 16.00-8.00
03-289781, 03-288865, 03-219540

למדרשת שדה בוקר

לביה״ס התיכון לחינוך סביבתי במדרשת שדה בוקר
דרושים
לשנה״ל תשמ״ט

1. מורה למתמטיקה - פיסיקה.
2. מורה ללשון והבעה עברית (בהיקף 1/2 משרה).
3. מדריך/ה חברתי/ת.
4. אחות מוסמכת לעבודה מיידית רצוי חוקה.

למועמדים המתאימים תינתן דירת שירות ותנאים של עובד פנימיית מדרשת שדה בוקר.
בבקשה פרטים יש לפנות אל מנהל ביה״ס התיכון לחינוך סביבתי, מדרשת שדה בוקר, 84993 טלפון 86081 / 86009 — 057.
יוסי אליהוא מנב״ל

למוסד טל — יעד
בפ״ת ובחולון
דרושים:

- ★ **מכונאי רכב** — סוג 3.
- ★ **צבעי רכב** — סוג 3.

לפנות לאילן בימים א׳, ב׳, בין השעות 16.00—17.30, רח׳ הסיבים 30 קרית מטלון פ״ת

בטחון אזרחי CITIZENS SECURITY SERVICES

ליחידת אבטחת נמל אשדוד דרושים:

1. מאבטחים
לתפקידי אבטחה, סיור ופיקוח
- ★ בוגרי צה״ל/מג״ב/מ״י ★ עד גיל 45
- ★ 11 שנות לימוד לפחות ★ בריאות תקינה
- ★ עבר ללא דופי ★ רישיון נהיגה — יתרון
- ★ מגורים באיזור אשדוד, אשקלון, ק. גת, יבנה, רחובות

2. בודקות/בודקי מטענים
בעל/בעלות הכישורים הנ״ל

3. מפקדי משמרות
קצינים בעלי הכישורים הנ״ל, רישיון נהיגה — חובה

ועדות קבלה יערכו בימים א׳ — 10/7, ב׳ — 11/7, ג׳ — 12/7
בנמל אשדוד, בשעה 10.00 בדיוק (לפנות לשער 3)
נא להצטייד ב — פ. מילואים, פ. שב״ת, שחרור ו-2 תמונות

למתאימים שכר נאות, תנאים והטבות נוספות כגון כרטיס טיסה לחו״ל לאחר שנת עבודה.

דרוש
מלווה לצעיר בקיבוץ
הטיפול לליווי ושיקום במשרה מלאה אחרי אישפוז פסיכיאטרי
לפנות לטלפון 057-961111 להודיה.

המועצה האזורית תמר
נווה זוהר, דואר נע ים-המלח 86910

דרושה **מורה למתמטיקה ופיסיקה**
לביה״ס בעין־גדי בכל הרמות
אפשרות מגורים באיזור
נא לפנות לביה״ס בטלפון: 057 – 84742

דרושים
עובדים
לבנק למשכנתאות לסניפים ת״א והמרכז־ירושלים
מועמדים בעלי השכלה תיכונית ומעלה יפנו בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 29858 ת״א.

مكنا من الاهل

هكذا من الأصل

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | דבר ראשון בבוקר

חברת דנאל לשרותי כח אדם בע"מ

למחלקה המשרדית
- **מעבדות תמלילים** לכל סוגי התוכנות לעבודה לפי שעות באזור ת"א.
- **קלדניות** לעבודה לפי שעות באזור ת"א תנאים טובים למתאימות.

למחלקה הטכנית
- **שומרים** עד גיל 28 פרופיל 72 ומעלה לעבודה במשמרות, הסעות, ארוחות, תנאים טובים.
- **מלחימה - מתווטת** מנוסה, קוראת שרטוט, תנאים טובים.
- **מהנדס / הנדסאי יצור** חמש שנות נסיון לתפקיד ראש מדור הנדסת יצור לעבודה קבועה באזור חולון.
- **מנהל/ת חשבונות** סוג 2 + נסיון מעשי בחשבשבת.
- **עובדים כלליים** תושבי פ"ת, בעלי רשיון נהיגה לעבודה במשמרות.

ת"א. גורדון 88, (ליד עירית ת"א)
03-245541 ;245531 ;222266

• נא להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים ושב׳.

שיווק ₪ שחר פרסום ושיווק

להברה לשיווק ארצי
בענף התעשיה והחקלאות
דרוש
איש מכירות
רצוי בעל רקע טכני
לפנות בכתב־יד לת.ד. 13079
תל־אביב 61130

למוסד בנקאי גדול
דרושים/ות
פקידי קהל
הכישורים הדרושים:
★ השכלה תיכונית מלאה, כולל תעודת בגרות.
המעוניינים יפנו לטלפון 03-676082
לאהבה

נוה מיכאל כפר ילדים ונוער
בפרדס חנה
דרושים
★ **מדריכות דתיות**
עם רקע חינוכי (עדיפות למורות)
לגילאיי בתי ספר יסודי ותיכון
★ **עובד/ת סוציאלי**
למשרה מלאה
לקביעת ראיון נא לפנות
לטלפון 06-377104 או 06-371932

דרושה
גננת — מנהלת מעון
לבן ילדים — מעון יום,
במושב בית עריף (ע"י נמל תעופה בן־גוריון)
רצוי ניסיון — תנאים טובים
להתקשר שישי, שבת ובחול אחה"צ:
03-9721196 ,03-9712245

חוק הודעות שוות בתעסוקה
תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מעמדו האישי או הורות. אלא אם כן אופיו או מהותו של התפקיד מונעים לכל אחד המינים לעבודה הנדונה. המעבידים צפויים לענישה על פי החוק.

לקבוצת אגיס
דרוש/ה
1. **סגן מנהל חשבונות ראשי**
בעל נסיון בתעשיה
וידע בנהול חשבונות/מאזנים
באמצעות מחשב
2. **קלדנית**
למחלקת הנהלת חשבונות
נא לפנות בכתב
למחלקת הנהלת חשבונות
ת.ד. 20087 תל־אביב 61200
פניות טלפוניות לא תענינה.

דבר
חדש קורא כל יום

איך להתקבל למקום עבודה?
סדנא מקיפה על כל שיטות המיון
ועל הטכניקה להשגת משרה
איך לעבור בדיקה גרפולוגית,
בחינה פסיכומטרית, ראיון אישי,
לגבור על מועמדים אחרים ולנהל
משא ומתן על משכורת ועוד ...
בהשתתפות מיטב המרצים מהאוניברסיטה והשוק הפרטי, פסיכולוג ומערכת וידאו במעגל סגור.
מכון מהודרלוגיה יפתח את הסדנא
ביום שני 18.7.88 במלון בזל ת"א
פרטים והרשמה במלון בזל כל יום בין השעות 15.00-19.00 טלפון: 03-244161.
מספר המקומות מוגבל

ORS שרותי כח אדם
רכז / ת
כח אדם
* השתלבות בצוות מקצועי, ויצירת קשר עם לקוחות.
* נסיון בשיבוץ וראיון עובדים.
* דינמיות, יוזמה, אחריות.
* הופעה נאה.
* רכב חובה.
* משרה מלאה (בלבד).
כתובתינו: רח' ההגנה 16 פ"ת, טל: 03-916518
רח' שטמפר 15, בפסג' נתניה. טל: 053-28646
הטובים עובדים קבוע ORS

לעבודה בטחונית בארץ ובחו"ל
דרושים
יוצאי יחידות קרביות
הנתונים הדרושים:
* גילאי 21-28
* שרות צבאי ביחידות שדה כלוחמים (הכרחי קורס פיקודי) עדיפות לקצינים.
* ידיעת השפה האנגלית ו/או שפה אירופית אחרת.
* כושר גופני טוב ובריאות תקינה (פרופיל 82 ומעלה).
אנו מציעים:
* עבודה רבת אתגר בארץ ובחו"ל.
* תנאי שכר טובים והטבות מיוחדות למתאימים.
* חוזה העסקה למספר שנים (אפשרי חוזה לשנה אחת).

העבודה מתאימה גם לסטודנטים המתכוונים ללמוד בארץ או בחו"ל בשנת הלימודים הבאה

המעוניינים העומדים בכל הדרישות לעיל יפנו בכתב לת.ד. 39350 ת"א מיקוד 61392 עבור שחר בצרוף תולדות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת.ז. וטלפון.
— פונים מתאימים ייענו —

The British Council

The British Council,
Britain's official agency for the promotion of cultural, educational and technical cooperation between Britain and other countries, has an immidiate vacancy in its Tel Aviv Centre for a full time

ARTS OFFICER / SECRETARY

Duties include secretarial work for the Assistant Representative, Arts administration and responsibility for the administration of GCE and other examinations. Candidates must be fluent in both English and Hebrew and be able to type in both languages and have a thorough knowledge of word processing. An Arts background is also desirable.

Candidates should apply in writing enclosing a brief curriculum vitae and names of two referees not later than 20 july 1988 to:
Assistant Representative, The British Council, 140 Hayarkon St., P.O.B. 3302, Tel Aviv 61032.

אם —
– אתה מחפש שינוי, לתחום שונה ומעניין;
– אתה מעונין להביא לידי ביטוי את כשרונך וכישוריך;
– אתה שואף למלא תפקיד, שבו אתה קובע את סדר יומך, אתה מציב מטרות ופועל למימושן;
– אתה נכון להתמודד עם אתגרים, לעבוד קשה, להתעקש – ולהצליח;
– אתה מעריך את יכולתך, מעונין למצותה בתפקיד הולם, ולהתקדם;
ומעל לכל – אם חשוב לך לעשות למען בטחון המדינה

אנו זקוקים לך!

ומציעים לך שכר הולם, קביעות בעבודה, תנאי שרות מיוחדים (לרבות רכב צמוד).
פנה נא אלינו, רק אם אתה:
* בן 23-32
* בעל השכלה אקדמית, או לפחות תיכונית מושלמת.
* לאחר שירות מלא בצה"ל (רצוי כמפקד) ובעל בריאות תקינה.
כתוב נא לת.ד. 33171 מיקוד 61331 ת"א עבור מורן בציון קורות חיים, מס' ת.ז. וטלפון

הלוח הכללי בגליון השבת

לחברת יבוא
ושיווק ציוד טכני
דרוש
מחסנאי
03-9340345

INDIGO, a science-based company in Kiryat Weizmann, is one of the leaders in the development of electronic imaging products.

IF you are a bright, dynamic lawyer ... and

IF you are a native Canadian or American ... and

IF you have outstanding contract drafting skills and a special interest in international commerce, including licensing of intellectual property ... and

IF you enjoy hard work, long hours, and the rewards that they bring ...

We would like to talk to you about a challenging career as

CONTRACT MANAGER & LEGAL COUNSEL

★ Hebrew language skills not necessary.
★ Admission to Israeli Bar not necessary.

Please send resumé to:
INDIGO LTD.,
P.O.BOX 150, NES ZIONA 70451,
OR CALL AMY AT (08) 471-051.
(Discretion assured).

indigo

לחברה לניהול פרוייקטים של בינוי
בתל־אביב דרוש
מפקח על עבודות בינוי
באזור מרכז
הכישורים:
מהנדס או הנדסאי רשום
נסיון של 5 שנים לפחות, בפיקוח על עבודות בינוי
תינתן עדיפות למועמדים מאזור אשדוד, רחובות ראשל"צ
נא לפנות בכתב לת.ד. 21206 ת"א
סודיות מובטחת

ד. סולמן בע"מ
מהנדסים יועצים לתעשיה וניהול
עבור אחד מלקוחותינו
מוסך גדול באזור חיפה
עובד משרד
הנדסה ייצור
* ידע במכונאות רכב.
* שליטה טובה באנגלית טכנית.
* טכנאי/הנדסאי ייצור – יתרון.
לקביעת ראיון נא לפנות לטל. 03-350722.

לבנק ירושלים למשכנתאות
דרושים
פקידי משכנתאות
לאזור הצפון
עדיפות לבעלי נסיון
השכלה אקדמאית
המעוניינים יפנו בכתב לבנק ירושלים
בע"מ רח' הנביאים 20 חיפה

לבנק ישראל
בירושלים
מתבקשים מועמדים למשרת
עורך־דין
ביחידה לפניות הציבור – במחלקת הפיקוח על הבנקים
לטיפול עצמאי בברור פניות הציבור בקשר לעסקיו עם הבנקים.
ההעסקה תהיה על־פי חוזה מיוחד.
המעוניינים יפנו עד ליום 20.7.88 בצירוף קיצור תולדות חיים, כולל פרטים על השגיהם הלימודיים, נסיונם ושמות ממליצים, ליחידה לניהול כח־אדם בבנק ישראל, קרית בן־גוריון, ירושלים, ת.ד. 780.

★ **גרפיקאית מבצעת**
★ **קופירייטר קריאטיבי**
רק בעלי נסיון רציני במשרד פרסום.
פרסום אדמון, לפנות מיום א' לרונית
טל' 03-221177

למפעל באזור דימונה
דרוש/ה
הנדסאי / ת
מכונות
בעל / ת נסיון בהפעלת מערכת וניהול עובדים.
בעל / ת נכונות לעבודה במשמרות חריגות בהתאם לנידרש במפעל.
המעוניינים יפנו בכתב יד בציון קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 4496
חיפה 31044 ולציין ע"ג המעטפה עבור הנדסאי/ת מכונות.

לחברה תעשיתית
גדולה
דרוש
מנהל מחלקת יבוא
מועמדים בעלי ידע ונסיון רב, בכל תהליכי היבוא, והשולטים באנגלית מתבקשים לפנות בכתב יד. תוך פרוט קורות חיים, לת.ד. 29836 תל־אביב 61297, ולציין על גבי המעטפה עבור "ענת".

בואו ל'משרדיות' שלנו ברחבי הארץ

עבודה בחברה טובה

פתח־תקוה
רח' ההגנה 16, טל. 03-9301913
• נקבנית דיסקטים למשרה מלאה וקבועה
• מזכירה עצמאית ומנוסה שליטה מעולה בשפה גרמנית, אנגלית ועברית כולל הדפסה לתפקיד קבוע משרה מלאה
• מעבדת תמלילים א"ב עברית משרה מלאה וקבועה
• מזכירה מנוסה שליטה באנגלית וספרדית כולל הדפסה
• מנהלת חשבונות סוג 2 ממוחשב עם שנתיים נסיון לתפקיד קבוע במשרה מלאה
• כתבניות עברית / אנגלית מנוסות
• מרכזניות לעבודה זמנית

חולון
רח' וייצמן 30, טל. 03-849321
• מנהל חשבונות – סוג 2 (אפשרי גם בלי נסיון) חובה – גבר, לתפקיד פקיד חשבונות ש"ע 12:00-20:00 + ש.ב. עבודה בחולון
• מזכירה רפואית בעלת תעודה ונסיון כושר ביטוי ויחסי ציבור מעולים, 5 י"ע שעות עבודה 13:00-20:00, בת־ים
• פקידת כח־אדם נסיון שנתיים בקבלת קהל, קליטת עובדים חדשים ורישומם, מעקב אחריהם וסיוע למחו"שכר, משרה מלאה. 6 י"ע + שעות נוספות, חולון
• כתבנית עברית / אנגלית – נסיון על מעבד תמלילים איינשטיין משרה מלאה, 6 י"ע, חולון
• מעבדת תמלילים טעם – נסיון בעברית של שנתיים לפחות, שעות עבודה 7:30-14:00 6 י"ע, חולון
• מזכירת מחלקה נסיון בניהול משרד, הדפסה במכונת כתיבה עברית, נסיון בקלדנות, נסיון בדרישות רכש, עבודה קבועה, 5 י"ע, משרה מלאה + שעות נוספות חולון

• שלית + קטנוע, אפשרי תלמיד, עבודה לחודש, 8:00-12:00 כולל עבודה משרדית, חולון
• פקיד / פקידת יבוא אנגלית ברמה של שפת אם, רקע ביבוא, 5 י"ע, עבודה קבועה – אזור

תל־אביב
ככר אתרים 134, טל. 03-202460
• פקידה טכנית, לעבודה בחב' להנדסת חשמל במשרה מלאה, רצוי הדפסה בעברית, לתקופה ממושכת
• מזכירה בעברית עם ידע בהנה"ח, עדיף נסיון בחב' בניה, ידע בקריאת תוכניות, הופעה נאה, חצי משרה בוקר
• מעבדות תמלילים על כל סוגי התוכנה, בוקר / אחה"צ
• מרכזנית מנוסה לעבודה על מרכזית תדקס + עזרה בעבודות משרד, 8:00-14:00, 6 ימי עבודה בשבוע
• מזכירה אנגלית צרפתית + טלקס + עבוד תמלילים, עבודה לחדש ימים בשעות גמישות
• מזכירת עברית אנגלית, הדפסות על מעבד תמלילים, למשרות מלאות
• מזכירת יצוא יבוא + הדפסות בעב' ית ובאנגלית, מעקב אחרי הזמנות, נסוח באנגלית, ידע בצרפתית, לעבודה במשרה מלאה 8:30-16:00
• מזכירה ספרדית, הדפסה על מכונה, כתיבה רצוי ידע בעברית ל־3 חודשים בשעות א־ה 8:30-13:30, 14:30-17:30 יום ו' 8:30-12:30

מספר התקשורת

ORS שרותי כח אדם
החברה המובילה בתחום התעסוקה

שרון מהנדסים
הנדסה, מידע וניהול בע"מ
עבור אחד מלקוחותינו
מפעל תעשייתי במרכז הארץ
דרושים:
★ **מהנדס תעשיה וניהול**
בעל 2-3 שנות נסיון.
★ **הנדסאי תעשיה וניהול**
בעל 2 עד 5 שנות נסיון.
רקע תעשייתי – יתרון.
פניות בכתב יד יש לשלוח לת"ד 8174 רמת־גן 52181

דרוש
קצין בטחון
תאור התפקיד:
אבטחת מתקנים
דרישות התפקיד:
בוגר יחידה קרבית (עדיפות לקצינים) נסיון באבטחה (רצוי כקב"ט) יכולת ניהול ואירגון ידיעת שפות אנגלית וגרמנית רצויה
המתאימים יפנו טלפונית למלון דיפלומט, ת"א
03-294422 ביום – 8/7/88 19.00–21.00
10/7/88–12/7/88 9.30–13.00 18.00–20.00

לנציגות של
חברה לכימיקליים וציור
דרוש
מקדם מכירות נמרץ
רקע בכימיה
שליטה טובה באנגלית
נא להתקשר בשעות העבודה בטל:
053-340661 053-624854

לבית הספר היסודי
בקיבוץ הבונים
דרוש/ה
מורה
עם נסיון בהוראה
והימון
טלפון בשעות
העבודה: 053-962580
בערב: 053-968425

קיבוץ יפעת
מחפש
עורך־דין
למטרת קליטה.
עבודה בקיבוץ
במשרד ביפעת
לפנות לתם המשק
בעבודה: 06-548958
בבית: 06-548980

דרוש **איש מכירות בכיר**
לחברת מחשבים מובילה בתחומה
העוסקת בסביבת מחשבי י.ב.ב. 36
למכירת תוכנה פיננסית מתקדמת והוראה
תנאים מצויינים למועמד המתאים
נא לפנות לת.ד. 4662 ראשון־לציון

לאולפן למוזיקה בקצרין
דרוש/ה
מורה לטרום־כלי
נא לפנות לשלומית אבידן
טלפון 06-961697

לחב' גניה באזור ת"א
דרוש בדחיפות
כלכלן או **מנה"ח** – נסוי
למחשוב מעקב פרוייקטים וניהול כספי.
הכרחי ידע ונסיון בהנה"ח
לפנות טל. 03-263350

לחברת קודטק בע"מ
דרושים
אנשי C.N.C מנוסים
לשיווק ותמיכה במערכת תיב"ם חרושתית
לבתי מלאכה ומפעלים
נא להתקשר 03-5322364

קופת חולים מאוחדת
• לסניפנו ברחובות דרוש/ה
סייע / ת לרופא שיניים
בעל/ת נסיון
לטיפול הלקית
המעוניינים מתבקשים לפנות לגב' אולגה
טלפון: 08-452345.
• לאזור נתניה וחדרה דרוש/ה
רופא / ה כללי / ת
רופא / ת ילדים
בעלי נסיון של 3 שנים לפחות
המעוניינים מתבקשים לפנות לרופא המחוזי
טלפון: 053-344655
– סודיות מובטחת –
כדאי לעבוד בקופת חולים מאוחדת

למפעל מזון באזור עפולה
דרוש
מסגר ומכונאי
לתעשיות מזון
לפנות למנהל כח־אדם. 06-993553

דרושים
1. **מנהל/ת שיווק**
2. **מנהל/ת אגף פרסום**
לתיאום פגישה נא לפנות למר מיכאל
טלדראנו החל מיום ראשון טלפונים:
03-777448 ,03-777535

חוק ההזדמנות שוות בתעסוקה,
התשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מעמדו האישי או הורות, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. המעבידים צפויים לעונש על פי החוק.

לגוף חינוכי גדול בדרום
דרוש
מנהל
(משרה 2780)
★ בעל רקע ונסיון חינוכי
★ נסיון מוכח בניהול מערכות גדולות ומורכבות.
מועמדים ישלחו פירוט קורות חיים ונסיון אל ת.ד. 11024 תל-אביב 61110 ויציינו מספר משרה.
סודיות מובטחת.
המודעה לשני המינים.
תיל
תחנת ייעוץ לנושאי כח-אדם בע"מ

לחברה מובילה בענף המזון
דרושים
טכנאי קירור
– בוגרי בי"ס מקצועי עם ידע וניסיון של שנתיים לפחות בתחום מערכות קירור מסחרי.
– בעלי רשיון חשמל סוג עוזר.
– בעלי רשיון רכב 02 לפחות.
– מגורים באזור גוש דן.
המתאימים מתבקשים לפנות בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 555 בני-ברק לידי אגף השיווק.

המועצה לייצור ולשיווק צמחי נוי
דרוש/ה
מפעיל/ה
למערכת IBM 36
נסיון שנתיים לפחות
נסיון במערכת פיננסית – יתרון
לעבודה במשמרות.
לפנות לדני ברנר 03-257504
03-218111

לחברת דן חלידר בע"מ
ד ר ו ש
מנהל עבודה בכיר
לעבודות עפר וצנרת
טלפונים: 04-633863, 04-632582

סיני
סוכנות לבטוח בע"מ
לקורס סוכני ביטוח חיים
שייפתח ב-27.7.88
יתקבלו – לאחר מיון – מועמדים אשר:
– גילם מעל 25
– השכלתם תיכונית ומעלה
לבוגרי הקורס מובטח:
★ עזרה בהשגת לקוחות
★ הכנה לבחינות רישוי של משרד האוצר
★ קידום המצטיינים לעמדות מפתח ב"סיני"
מועמדים רציניים, המעוניינים לבנות קריירה כסוכני ביטוח חיים יפנו למנכ"ל "סיני" טלפונים: 03-909785, 03-9340755
מנורה חברה לבטוח בע"מ

לחברת מזון
ד ר ו ש
מנהל מחסן
נסיון וידע בניהול מחסן ממוחשב
למתקבל מובטחים תנאים מצוינים.
לפרטים החל משעה 13:00 לעדינה
בטל: 03-5593014-5-6 או
03-806161-2

לחברה מסחרית ארצית דרוש
נציג מכירות
בעל רקע טכני בענף הבניה
הכישורים הדרושים
ניסיון בתחום המכירות
נמרצות וחריצות. בעל יכולת לתקשורת טובה עם אדריכלים ומהנדסים איזור מגורים: ירושלים.
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב יד בפרוט קורות חיים לת.ד. 10210 ירושלים 91101

לחברת שרותי תחזוקה ותיקונים בת"א
ד ר ו ש י ם
טכנאים לתיקונים ותחזוקה
צעירים, דינמיים, מוכשרים, בעלי נסיון של לפחות חמש שנים בתחומי מכשור ובקרה, פניומטיקה וכן ידע טוב בקריאה והבנת אנגלית טכנית.
רצוי בנוסף: ידע טוב באחד או יותר מהמקצועות הבאים: אלקטרוניקה, מכניקה עדינה, הריטה, אלקטרומכניקה.
אתגר מקצועי לבעלי כישורים מתאימים.
טלפון: 03-429604 03-5612176

אמפא
למערך השיווק באיזור המרכז
דרושים
אנשי מכירות
למוצרי חשמל ביתיים
הכישורים הנדרשים:
★ כושר ונסיון בניהול מו"מ מסחרי.
★ נסיון מוכח כאיש מכירות (SALESMAN).
★ נסיון בתחום מוצרי חשמל ביתיים — יתרון.
★ השכלה פורמלית.
★ רשיון נהיגה.
מועמדים יפנו בכתב, בציון קורות חיים ונסיון בעבודה, לאמפא דרך פ"ת 16 ת"א 66181 (לידי צבי בן-דב)

י.א.מ. מחשבים (1982) בע"מ
דרושים
אנשי מחשב אקדמאים
★ **מנהלי פרוייקטים**
עם שנתיים נסיון לפחות. רצוי נסיון ב-UNIX ו-DOS
★ **בוגרים מצטיינים**
לפיתוח כלי תוכנה
לפרטים לפנות לטל: 03-5711666/7

מנהל מלון מוסמך
(תעודה – חובה!)
לניהול מלון קטן במרכז הארץ
שנתיים נסיון מוכח בניהול מלון.
נסיון בקידום מכירות וביצירת קשרים עם לקוחות
מועמדים מתאימים מתבקשים לשלוח קורות חיים + תעודות והמלצות לת.ד. 3624, ת"א
— סודיות מובטחת —

הסתדרות מדיצינית הדסה
לביה"ח בעין-כרם דרוש
טכנאי הרדמה ראשי בחדרי הניתוח
תאור התפקיד: ניהול ואחריות של מחסן הציוד להרדמה, ביקורת מיכשור, תיקונים טכניים של המכשור, סיוע לרופאים המרדימים.
כישורים דרושים: טכנאי בירדפואי או טכנאי מעבדה בעל רקע והתמצאות טכנית, רצוי ידע במחשב וידיעה טובה של אנגלית.
המעונינים מתבקשים להתקשר טלפונית לאגף כח-אדם בימים א'–ה' בשעות 8:30–13:30
טל. 02-446226, 02-447136

האוניברסיטה הפתוחה
בתחום מדעי המחשב
דרוש/ה
מרכז/ת הוראה
לקורס "תכנון מערכות מידע" בתל-אביב
הכישורים הדרושים:
• תואר ראשון לפחות (רצוי תואר שני) במדעי המחשב או במערכות מידע.
• נסיון בהוראה ובעבודה מעשית בתחום.
נא לפנות לניצנה אדזי טלפון 03-5413621 שלוחה 32 בימים א, ב, ד' שעות 9.00-14.00

פרינטל בע"מ
לחברה העוסקת ביבוא מוצרי אלקטרוניקה
דרושה
מזכירה בכירה
כישורים דרושים:
★ שפת אם אנגלית.
★ עצמאית לחלוטין
★ בעלת רקע מסחרי — יתרון.
★ בעלת נסיון במעבד תמלים וורדמיל.
תנאים מצוינים למתאימה
נא לפנות בכתב תוך פירוט נסיון וקורות חיים לת.ד. 25189 ת"א ולכתוב ע"ג המעטפה עבור מזכירה.

קבוצת הדי.אס.פי. (ישראל) בע"מ
קבוצת הדי.אס.פי (ישראל) בע"מ הינה חברת בת לחברה אמריקאית וייחודית בתחום הפיתוח, הייצור ושיווק של טכנולוגיות ומוצרים עתירי ידע לעיבוד ספרתי של אותות דיבור. פעילות החברה מתבססת על צוות צעיר ודינמי, הפועל באווירה יצירתית להשגת יעדים רבי אתגר מקצועי תוך מיצוי הידע והנסיון שנצבר מאז שנת 1984. החברה עברה לאחרונה למשכנה החדש ברמת השרון ונמצאת בתהליך הרחבת תשתית הפיתוח ושיווק.
לתמיכה בהרחבת הפעילות דרוש:
איש שיווק ומכירות
— טיפול בנושאי שיווק ומכירות לשווקי אירופה וארה"ב.
— נדרש נסיון בתחום התקשורת/עיבוד אותות. שליטה מלאה בשפה האנגלית.
— יתרון לבעל ניסיון בשוק האירופאי וידע בשפות נוספות.
חוזה אישי, 5 ימי עבודה בשבוע, סודיות מובטחת.
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ומספר טלפון אל:
חברת די.אס.פי. מנהל כ"א, ת.ד. 1520 רמת השרון 47100.

טלרד
תעשיות טלקומוניקציה ואלקטרוניקה בע"מ
דרושים/ות
מהנדס/ת פיתוח לעיבוד אותות סיפרתי
לפיתוח אלגוריתמים לעיבוד סיפרתי של אותות שמע.
דרישות התפקיד: ★ מהנדס/ת אלקטרוניקה ★ נסיון של 3 שנים לפחות בפיתוח דומה על מחשבי DSP. ★ ידע בהפעלת מערכות פיתוח יעודיות. ★ ידע במרכזות סיפרתיות — רצוי
נא לפנות לשושנה בטל. 08-238611 לקביעת ראיון.
מהנדס/ת אלקטרוניקה לפיתוח חומרה
למרכזיות טלפונים סיפרתיות
דרישות התפקיד: ★ נסיון של 3-5 שנים בפיתוח חומרה ממוחשבת ואנלוגית ★ ידע בהפעלת מערכות פיתוח למחשבים זעירים (אינטל, PC וכו') ★ ידע במרכזיות סיפרתיות, מימשקים אנלוגיים וסיפרתיים (PCM, מעגלי קו + מיפרטים). ★ ידע במערכות תקשורת נתונים — רצוי.
נא לפנות לשלמה אורן בטל. 08-238727, 08-238007
מהנדס/ת טכנאי/ת אלקטרוניקה
להפעלת מרכזות סיפרתיות מבוקרות מחשב
דרישות התפקיד: ★ נסיון רלבנטי — שנתיים לפחות ★ שליטה מלאה בעברית ובאנגלית. ידע בספרדית — רצוי.
נא לפנות ללבנה בטל. 08-238983
תוכניתן/ית מערכת
דרישות התפקיד: ★ השכלה אקדמאית (עדיפות לבוגרי מדעי המחשב). ★ שנתיים נסיון בסביבת IBM. ★ הכרה טובה של מערכת הפעלה VM. ★ ידיעת השפה האנגלית.
נא לפנות לדאן איב בטל. 08-238623 ובבית 08-472668
תוכניתן/ית
לפיתוח ותחזוקת מערכת
דרישות התפקיד: ★ השכלה אקדמאית ★ נסיון של 4 שנים לפחות באחד או יותר מהתחומים הבאים: כלי תכנות בסביבת מחשבי HP 3000, COBOL/CICS. בסביבת מחשבי IBM (DOS/VSE). כלים מהמחזור הרביעי בסביבת IBM (CSP, SPL)
נא לפנות לחיה בטל. 08-238621, לאורי פרידברג בבית בשעות הערב בטל. 03-5463088
ניתן גם לפנות בכתב יד, תוך פרוט המשרה המבוקשת, לדנה שלם, מנהלת מחלקת גיוס ותעסוקה. "טלרד" ת.ד. 50 לוד 71100.
— סודיות מובטחת —
טלרד — קו אל העתיד.

אורבוט
מערכות בע"מ
למפעלנו דרושה:
כתבנית אנגלית/עברית
משרה מנ/230
לתפקידי הדפסה ועבודות משרד.
דרישות התפקיד:
★ *יכולת ונסיון בעבודה במעבדי תמלילים (WORD STAR) בעברית ובאנגלית.*
★ *ידיעת השפה האנגלית ברמה של שפת אם.*
★ *5 ימי עבודה בשבוע 08:00-17:00.*
לקביעת ראיון נא לשלוח קורות חיים בכתב יד לת.ד. 215 יבנה 70651, בפנייתך נא לציין את מס' המשרה.

לתיכון בבת-ים
דרושים
מורים
להיסטוריה (חצי משרה), ביולוגיה, אנגלית, מזכירות ו[illegible]
583509 586247

להוצאה לאור של עיתונים
דרושים
אנשי מכירות
לדכש מודעות עם ניסיון בתחום, רצוי עם רכב משכורת בסיס + עמלות גבוהות
לאהרון או מנחם 03-335251

אמפא
בתל-אביב דרושים
טכנאי שירות
★ בוגרי בתי ספר מקצועיים.
★ עדיפות לחיילים משוחררים יוצאי יחידות טכניות.
★ בעלי רשיון נהיגה מעל שנה.
מועמדים מתאימים יפנו למר גילאון, רח' המסגר 9, תל-אביב, טל. 379712, בין השעות 09:00-10:30.

המרכז להכשרה מקצועית בבי"ח לוינשטיין ברעננה
קופת חולים
דרושים:
1. **פסיכולוג קליני או שיקומי** בעל נסיון - חצי משרה
2. **מדריך לעיבוד שבבי ותחזוקה** בעל נסיון בכירסום וחרטות ונסיון בתחזוקה מכנית.
בדבר פרטים נא לפנות לטלפון: 052-910871, 052-910134

לכפר הנוער מאיר שפיה
ד ר ו ש י ם
1. מנהל פנימיה*
הכישורים הנדרשים:
א. רצוי בעל תואר אקדמאי במדע החברה או החינוך.
ב. נסיון בעבודה דומה במשך 5 שנים לפחות.
2. אחות מוסמכת*
75% משרה
רצוי נסיון של 5 שנים בעבודה.
3. מדריכים חברתיים*
4. מורים במקצועות:
חשבון לחט"ב, אנגלית לחט"ב, למכונאים רכב, מורה לספרות לחטיבה עליונה (מחצית משרה)
המעוניינים מתבקשים לפנות לפי הכתובת כפר הנוער מאיר שפיה דואר שפיה מיקוד 30996 או טלפונית 06-390750
* מגורים במקום חובה

לבית אריזה לתמרים
מרכז ספיר ד.נ. ערבה
ד ר ו ש
מנהל חשבונות
נסיון בהנה"ח ממוחשבת ובניהול מערכת תמחירית, רצוי מגורים במקום
לפנות לבית אריזה לתמרים מרכז ספיר
טל: 057-81360-4

חברה גדולה ליבוא מוצרי אלקטרוניקה
דרושים:
1. מנהל חשבונות - מנוסה
בעל נסיון בחשבשבת
2. קלדנית מעולה
בעלת נסיון בחשבשבת
נא לפנות בכתב יד תוך פרוט קורות חיים לת.ד. 1334 ת"א עבור ה' 100

דרוש/ה
עורך/ת דין
למשרה מלאה בתחום אזרחי/מסחרי למשרד עו"ד בקבוץ יפעת 06-548995/6

דרוש
איש מכירות
נמרץ ודינמי
קורות חיים + ניסיון
ת.ד. 372 נס ציונה

לחברה מסחרית בת"א
דרושים
סוכנים/ות
להפצת מוצרים שונים ברחבי הארץ היתקבלו בעלי רכב פרטי/מסחרי בלבד.
03-663305

למפעל תעשייתי לקוסמטיקה
ד ר ו ש
מנהל עבודה
הכרחי נסיון של 3 שנים בניהול צוות עובדים.
מגורים: אזור השרון, גיל: עד 35
לפנות בכתב יד בצרוף קורות-חיים לת.ד. 394 רעננה 43000

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, התשמ"א-1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

למשרד מהנדסים
ד ר ו ש י ם:
מהנדסי בנין
לעבודות תיאום ופיקוח
מאזור ירושלים בלבד.
02-351252

ת"א דחף מרכז
ת"א דחף דיזנגוף — רח' דיזנגוף 115 — 239752
ת"א דחף בן יהודה — רח' בן יהודה 9 — טל. 656120
ת"א דחף אלנבי — רח' אלנבי 123 (ככר המושבות) — טל. 614433
לפרסם מודעה? דחף סניפים — בדחף תקבל יותר ובמחירי העיתון
חיפה דחף — רח' הרצל 5 (הדר) — טל. 645333/4
ירושלים דחף — רח' יפו 43 (ככר ציון) — טל. 226335
דחפון שרות מודעות טלפוני — טלפון 03-611001
ובעוד 50 סניפי דחף בכל רחבי הארץ
לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דחף

זיקית
מפעלי צביעה, הדפסה ואשפרה בע"מ
במחלקת הדפוס דרושים:
★ **כימאי/ת** (עדיפות כימיה טכסטילית)
התפקידים:
* טיפול במישור הכימי.
* מטבח צבעים.
* שולחן דוגמאות.
* מגעים עם ספקים ולקוחות.
★ **מדפיס**
בעל ידע ונסיון בהדפסת טכסטיל
המעוניינים יפנו בפרוט קורות-חיים, בכתב-יד ברור ובציון מס' טלפון לפי הכתובת: "זיקית" רח' הברזל 16 רמת-החייל מיקוד 69710

למקומון הצבעוני בחולון בת-ים
ד ר ו ש י ם:
רוכשי מודעות בעלי רכב
תנאים טובים 03-5030736-7

הלוח הכללי
השבילסק והשבילישי!

مكتا من الاعمل

هكذا من الأصل

חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות

המשטרה מתרה בעובדי תגל לא להפריע הבוקר להוצאת הסחורה

מאת יוסי ליבוביץ' סופר "דבר"

מנהל קבוצת הכימיה בקונצרן "כור" דן שנבל הודיע אתמול כי ל"כור" אין כל כוונה להפעיל מחדש את מפעל תגל בעכו מפני שלא נראים כל סיכויים לרווחיותו.

הדברים נאמרו בפגישה עם נציגי מועצת פועלים עכו וועד העובדים של תגל. בעקבות החלטה זו ביקש מזכיר מועצת הפועלים יהושע כץ להיכנס למו"מ מיידי על תנאי פרישת העובדים. מחר ימשיכו הצדדים להתדיין כדי להגיע לעמק השווה בנושא זה.

בפגישה הסביר שנבל כי "כור" אינו מתכוון לשלם לעובדים פיצויים בשיעור של יותר מ־100 אחוז בהתאם לזכויות שצברו העובדים בקרנות הפנסיה שלהם בדומה למצב שהיה לפני כחמש שנים בעת שהמפעל נקנה מבעלים פרטיים.

בשיחה עם סופר "דבר" בתום הפגישה אמר שנבל כי הוא דוחה את טענות העובדים בדבר קיפוחם לעומת עובדים שפרשו לגמלאות לפני כחודש עם פיצויים מוגדלים. "ברגע שפורסם המאזן של תגל בשנת 1987, התהפכה הקערה על פיה. אינני מחפש צדק אבל הקופה ב'כור' ריקה. אנחנו מוגבלים מבחינת האשראים של הבנקים וכל תשלום מעבר ל־100 אחוז לא יתקבל במערכת בעין יפה".

שנבל הוסיף כי רואי החשבון של הקונצרן הגיעו למסקנה שלפי כל חישוב כלכלי אין הצדקה לקיום המפעל. הוא גילה כי הנתונים שבידי העובדים לפיהם תגל הרוויח ב־1988 אינם נכונים. לפי המידע שברשותו תגל הוסיף להפסיד גם ב־1988 כשלושה מיליון דולר. שנבל גילה עוד כי "כור" מנהל בימים אלה מו"מ רציני עם שלושה יזמים פרטיים, חלקם נציגי תעשיינים מחו"ל שיש להם תשתית בארץ בענף הגומי. הוא הביע את בטחונו, כמעט כוודאות, שהמפעל יימכר לגורם פרטי ויופעל מחדש עם חלק מהעובדים הנוכחיים.

בינתיים תלוי ועומד נגד תגל צו שהוציא בית המשפט המחוזי בחיפה לבקשת קונצרן "אורדן". לסופר "דבר" נודע כי הבוקר ב־7 מתכוון הקונצרן לממש את הצו ולהביא לשערי תגל משאיות כדי להעמיס סחורה שנקנתה מתגל בשווי של כמיליון דולר. ועד העובדים הודיע כי בכוונתו לאפשר את הוצאת הסחורה ללא כל התנגדות. הדברים נאמרו לפני התייעצות עם כל עובדי המפעל. ההתייעצות נערכה בשעת לילה מאוחרת ועם מסירת הידיעה עוד לא נודע כיצד ינהגו העובדים הבוקר.

אמש ב־10 בלילה זימן מפקד מרחב הגליל נצ"מ יעקב גנות את ועד העובדים ואת נציגי מועצת פועלי עכו לפגישת תיאום לקראת הוצאת הסחורה הבוקר. גנות הזהיר את הוועד שאם ימנעו העובדים בכוח את הוצאת הסחורה ויפרו את צו בית המשפט, תיאלץ המשטרה להפעיל כוח נגדם.

הוועד מארגן הערב "מסיבת פרידה גדולה" בפתח שער המפעל יחד עם בני המשפחות שיבואו מרחב הכפרים הדרוזיים בגליל לאות הזדהות עם העובדים הנצורים במפעל זה היום הששי ברציפות.

נסיונה של המשטרה לגלות מי הדליף ל"דבר" העלה חרס

מאת יוסי ליבוביץ, סופר "דבר"

למרות חקירה אינטנסיבית שניהל המחוז הצפוני של המשטרה באמצעות קצין שמונה לחקור מיהו המקור המשטרתי שהדליף לסופר "דבר" מסמך שנמסר אישית למפקד המחוז הצפוני ניצב שלמה חרון על ידי ראש אגף המבצעים במשטרה ניצב משולם עמית, העלתה החקירה חרס.

הקצין הבודק, סנ"צ חיים צפריר, קצין החקירות המרחבי בגליל, הגיש בימים אלה את ממצאיו לניצב חרון. הוא סיכם את תיק החקירה בלי שעלה על עקבותיו של המדליף בציינו כי לא ברור כלל מיהו האחראי להדלפת המכתב. מפקד המחוז הצפוני אימץ את ההמלצות.

דובר המחוז הצפוני, רב פקד גדעון ארבל, אמר בתגובה כי ככל הידוע לו לא נערכו בירורים נוספים והפרשה הסתיימה בהגשת ההמלצות.

המסמך שהודלף לסופר "דבר" מתייחס לבקשתו של ניצב עמית לחקור מקרה שבו הגיעו חבלני המשטרה לבדוק מעטפת דואר חשודה באיחור רב.

כדי להגיע לממצאים תשאל סנ"צ צפריר קצינים בכירים במחוז הצפוני, ביניהם את הקצין הבודק הראשון שמונה לפרשת מעטפת הנפץ, סנ"צ דובי שכטר, קצין אגף המבצעים במרחב הגליל. סופר "דבר" תושאל לפני כחודש במשרדו של סנ"צ צפריר והתבקש לספר מי הדליף לו את המסמך.

ב־12 בינואר השנה הגיעו חבלני משטרת זבולון לבדוק מעטפה החשודה כמעטפת נפץ באיחור של יותר משעתיים. הפרשה פורסמה בלעדית ב"דבר" ובעקבות פרסומה מינה מפקד המחוז הצפוני את סנ"צ שכטר לחקור את הפרשה.

לאחר פרסום הממצאים הורה ניצב חרון להעמיד לדין משמעתי שני קצינים ממרחב חיפה וכן חבלן משטרתי על טיפולם הכושל במעטפה החשודה. סגן מפקד תחנת זבולון ננזף על דיווח לא נכון שמסר לסופר "דבר".

אולם ב־25 במארס, בעקבות פרסום הקצין הבודק, הוסיף סופר "דבר" בכתבה שפרסם כי בין הגורמים שהשפיעו על מפקד המחוז הצפוני למנות קצין בודק היה מכתב ששלח אליו ניצב משולם עמית, שהתבסס במכתבו על ידיעה שפורסמה ב"דבר".

נודע כי מיד לאחר פרסום הידיעה ב"דבר" זעם ניצב עמית ושלח מכתב נוסף למפקד המחוז הצפוני כדי שיורה לקצין נוסף לבדוק מי הדליף את מכתבו.

הרלב חותר לסגור אל על לשבועיים ולהפעילה מחדש עם חוזים אישיים

מאת אריה אורד סופר "דבר"

מנכ"ל אל על רפאל הרלב חותר לסגירת החברה לשבועיים, לפתיחתה כעבור זמן בתנאי עבודה חדשים וללא חברי נציגות העובדים ומאשים את האיגוד המקצועי בהיווצרות המשבר הנוכחי ביחסי העבודה. בתוך כך נודע כי למרות מאמצי החברה, יוצאות טיסותיה לאירופה בתפוסה של כ־60 אחוז בלבד.

בישיבת צוות הניהול ביום ג', שעות ספורות לפני שיצא לוואשינגטון, אמר הרלב לנאספים, כי הוא חותר להביא לסגירת החברה לשבועיים. אחר כך יפתח אותה מחדש על יסוד חוזים אישיים וללא חברי נציגות העובדים, שאת פיטוריהם ידרוש ביום ב' המפרק בלום בבית המשפט המחוזי בירושלים.

עוד אמר כי האשמה למשבר הנוכחי ביחסי העבודה מוטלת על האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות – יש אומרים שנקב בשמו של ראש האגף חיים הברפלד – שאילץ את המפרק בלום לפתוח במו"מ על חידוש הסכם העבודה בפברואר, בשעה שהיה ברור שלא יהיה אפשר לדון בנושא השכר, מפני שעניין זה לא סוכם במישור הארצי. אילמלא זאת, הוסיף, לא היה המו"מ מתפוצץ לפני חודש.

דובר אל על נחמן קליימן אישר אתמול את עיקרי הדברים. עם זאת טען, כי המנכ"ל לא נקב בשמו של הברפלד וכי הדברים לא נאמרו ביוזמתו, אלא בתשובה על שאלות של משתתפי הדיון, שבקשו לדעת מה יקרה אם החברה תושבת כתוצאה ממחלוקי המפרק והמנכ"ל. הדובר אמר, כי המנכ"ל הביע את הערכתו לגבי מה שעלול לקרות, אך לא אמר כי הוא חותר לכך.

בינתיים נראה כי התחזית של הנהלת אל על בדבר יציבות במספר הנוסעים הישראליים שלה הקיץ, אינה מתגשמת. אמנם הטיסות הטרנס־אטלנטיות מלאות, אך הטיסות לאירופה מגיעות רק לתפוסה של 60־70 אחוז, בשעה שמטוסי החברות הזרות מלאות עד אפס מקום.

נראה כי מצב זה נגרם משינעתם של סוכני הנסיעות הישראליים כלפי המוביל הלאומי וכן מחששות הנוסעים מפני שיבוש טיסות החברה, אם כתוצאה מבעיות תחזוקה אם כתוצאה מיחסי העבודה המעורערים. זה זמן מה ממליצים סוכני נסיעות ללקוחותיהם "רק לא אל על".

ממעקב של סופר "דבר" אתמול עולה, כי הטיסה לז'נווה יצאה בתפוסה של 70 אחוז, הטיסה לפאריס ב־86 אחוז, הטיסה לאתונה ב־54, הטיסה לרומא ב־58, הטיסה לבריסל ב־54, הטיסה למדריד בתפוסה מלאה, הטיסה לציריך ב־64, הטיסה לקופנהגן ב־56, הטיסה לפרנקפורט ב־86, טיסת הבוקר ללונדון ב־76, וטיסת הלילה בתפוסה של 27 אחוז. בהתחשב בעובדה שמדובר בעונת השיא, נתונים אלה מעידים על תפוסה ירודה למדי.

בתוך כך מאיימים סוכני הנסיעות להחריף את המאבק על רקע "מלחמת המחשבים" בין ארגונם ובין המוביל הלאומי. חברה־בת של הארגון מחדירה באחרונה את מערכת "אפולו" האמריקאית החדישה ביותר לסוכני הנסיעות ואל על חוששת כי זו תדחק את רגלי מערכת ה"כרמל" המיושנת שלה.

במכתב לסוכנים מאיימת היועצת המשפטית של אל על יהודית חריש ליטול את מחשבי ה"כרמל" מידי אלה שיצטיידו ב"אפולו". למרות שמערכת זו משוכללת בהרבה ממערכת "כרמל", אין היא יכולה להנפיק כרטיסי טיסה ומשום כך חייב הסוכן להעסיק שליחים בהבאתם מסניפי חברות התעופה.

דובר אל על אמר בתגובה כי החברה רק מבקשת להבטיח שלא תינזק מהשימוש במערכת "אפולו".

"מזרע" עדיין בלי מנהל ואחות ראשית; פוזר ועד העובדים

מאת יוסי ליבוביץ' סופר "דבר"

בית החולים לחולי נפש "מזרע" שליד עכו מתפקד מזה כשלושה חודשים בלי מנהל ואחות ראשית. האמרכל מנחם אלברט הוא המנהל בפועל.

מנהל ואחות ראשית, שמונו לפני חודשים אחדים על ידי משרד הבריאות, עזבו אחרי חודש בלבד של עבודה "כל עוד נפשם בם", כדברי מקור במועצת פועלי עכו, לאחר שנבהלו מהיחסים העכורים השוררים במוסד. מאז לא הצליח משרד הבריאות למצוא להם מחליפים.

לנוכח המצב הקשה בבית החולים ולאור מסקנות ועדה של משרד הבריאות, החליטה השבוע מזכירות מועצת פועלי עכו לפזר את ועד העובדים ולהשעות את מזכיר הוועד מישל אדרי ואת מזכיר הוועד הקודם דוד לוי מלכהן בוועד במשך שתי קדנציות. ההחלטה התקבלה פה אחד תוך ידיעה שאם לא יתקבלו המלצות בודק שמונה לבדוק את מערכת היחסים ב"מזרע" מטעם מועצת הפועלים, עלול משרד הבריאות לקבל החלטות מרחיקות לכת שישפיעו על גורל 420 עובדי בית החולים.

כזכור פורסמו בנובמבר 1987 מסקנות ועדת בדיקה שמינתה שרת הבריאות. מהמסקנות הצטיירה תמונה עגומה ביותר על מערכת יחסים עכורה בבית החולים בין העובדים להנהלה, בין ועד העובדים לאחות הראשית וכן בקרב חברי הוועד.

לאחר פרסום המסקנות אולץ מנהל בית החולים פרופ' זוסמן לפרוש לגמלאות אחרי שנות עבודה רבות. האחות הראשית יוכבד גרטרוד פטורה הגישה תביעה לבית המשפט נגד משרד הבריאות. התביעה מתבררת בימים אלה.

לאחר שהוחלפו המנהל והאחות הראשית, הוחלט למנות את ביסים ז'יטונה כבודק מטעם מועצת פועלי עכו שיגיש את המלצותיו וחוות דעתו בכל הנוגע לדרך תפקודו של ועד העובדים.

הבודק קבע בדו"חו כי נציגות העובדים והנהגתם הבלתי מעורערת של מישל אדרי ודוד לוי נצלו בעבר ומנצלים כעת יותר מבעבר את החולשה המדהימה של הנהלת בית החולים תוך התעלמות מנהוליה ומהוראותיה. השניים מורים על הוראות ביצוע על פי הבנתם בתחום סידורי עבודה ותנאי עבודה. יתירה מזו, הגנה מקצועית וגיבוי לעובדים ניתנים על ידי הוועד הנוכחי רק אם עובד נמנה עם "המחנה" של הוועד המכהן ורק אם הוא תומך בו.

"היחסים המעורערים בין דוד לוי ומישל אדרי ותומכיהם השקיעו את הרמה החברתית לשפל והביאו את בית החולים אל מול איום מוחשי עד כדי סגירתו", כותב הבודק. הוא גם קובע כי אדרי הכריח אותו לקיים מפגש עם כל חמשת חברי הוועד יחד ואסר עליו להיפגש עם כל אחד מהם לחוד. רבים מהעובדים עמם שוחח הבודק ביקשו להישאר בעילום שם מחשש שיבולע להם.

הבודק מתאר את הוועד כ"קבוצת לחץ כוחנית בעלת עוצמה רבה העושה בבית החולים כטוב בעיניה". הוא גם רומז כי בבית החולים נעשו מעשים פליליים ותלונות על כך הוגשו למשטרה.

סופר "דבר" מזכיר כי ועד העובדים ב"מזרע" פוזר זו פעם שניה בשנתיים האחרונות.

במקום העצים שנשרפו

מתנדבת מארה"ב נוטעת עץ ביער קק"ל בהרי ירושלים שנשרף בשבוע שעבר. באירוע שארגנה המחלקה לדור ההמשך בהסתדרות הציונית העולמית השתתפו כ־1000 בני נוער וצעירים מחו"ל ומתנדבי "תוכנית ישראל"

(צילום: מ. דקל)

תושב נהריה (56) רוצץ גולגלות אמו ודודתו (80)

מאת יוסי ליבוביץ' סופר "דבר"

תושב נהריה בן 58 נעצר אתמול ל־15 יום בפקודת בית משפט השלום בעכו בחשד כי רצץ את גולגלותיהן של אמו ואחותה בנות 80 מנהריה המתגוררות לא הרחק מביתו. השתיים מאושפזות במחלקה הנוירוכירורגית בבית החולים רמב"ם בחיפה במצב קשה.

שלשום ב־6.30 בבוקר הוזעקו שוטרי תחנת נהריה לבית בעיר על־ידי שכנים. השוטרים, בפיקודו של מפקד התחנה רב פקד ויקטור מאור, נדהמו מהמחזה המזעזע שנתגלה לנגד עיניהם: שתי הישישות שכבו על הרצפה כשבגדיהן מגואלים בדם וראשיהן חבולים בצורה קשה. בצד ישב הבן של אחת מהן, מגואל בדם, ממלמל לעצמו, בוהה ובידו עלי כבד עשוי נחושת המשמש את אמו לכתישת תבלינים.

שתי הישישות הוסעו באמבולנסים לבית החולים הממשלתי בנהריה אולם בגלל מצבן הקשה הועברו לרמב"ם.

בחקירה התברר כי הבן, המטופל במחלקה לבריאות הנפש בעיר, נהג לבקר את אמו ואחותה מדי בוקר ואף קנה להן מצרכים. כנראה פרץ שלשום בבוקר סכסוך בין האם לבנה על רקע לא ברור וכתוצאה מכך נטל את העלי והיכה בו בראשי השתיים.

אתמול הוארך בבית המשפט מעצרו ב־15 יום והוא אושפז להסתכלות בבית חולים פסיכיאטרי. לבקשת המשפחה ובהסכמת המשטרה אסר בית המשפט את פרסום שמו.

חמש שנות מאסר לחוטף שלושה תיקים

מאת יוסי ליבוביץ, סופר "דבר"

שמונה שנות מאסר: חמש בפועל ושלוש על תנאי למשך שלוש שנים, גזר אתמול שופט בית המשפט המחוזי בחיפה אליהו כהן על צעיר בן 22 מחיפה שהואשם בשלוש חטיפות תיקים.

התובעת, עו"ד ענה כהנא, טענה בכתב האישום שהצעיר, ג'מל ג'דאבא, חטף תיקים משלוש נשים בתקופה שבין נובמבר לדצמבר אשתקד. בשני מקרים הואשם בגניבה. במקרה אחד, נאבק עם ישישה, גרר אותה והכה בה, בקשה התובעת להרשיעו בשוד. הנאשם הודה בבית המשפט במעשים המיוחסים לו והשופט גזר עליו, כאמור, את עונש המאסר.

קורפו מבקש לבחון מתקן בטיחות לרכב

מאת אריה אורד סופר "דבר"

"אינני יודע על מה אתה מדבר", אמר שר התחבורה חיים קורפו בתשובה על שאלת סופר "דבר" אם יש בדעתו לפטור ממס מכשירי איי.בי.אס., המונעים נעילת גלגליה של מכונית בשעת בלימת־חירום.

איי.בי.אס. הוא מתקן ממוחשב, המווסת את הספקת נוזל הבלמים לתופי הבלימה כך שהגלגלים לא יינעלו בזמן בלימת־חירום. נעילת גלגלים בזמן בלימת־חירום היא אחד הגורמים העיקריים לתאונות, שכן היא גורמת החלקה המסכלת את יכולת ההיגוי. תאונות מסוג זה נפוצות במיוחד בימים גשומים, אך גם במקרים שבהם מתגלים במפתיע כתם שמן או מים על הכביש. התקנת מכשיר זה במכוניות המיובאות לארץ נמנעת בשל המיסוי הכבד, שאינו מבחין בין אביזרי מותרות ובין מיתקנים בטיחותיים. בשנים האחרונות פותחו מספר מכשירים המגבירים את בטיחות הנהיגה ואת ההגנה על הנוסעים בזמן תאונה. כל אלה אינם מובאים ארצה, כאמור.

השר קורפו ביקש להעביר לו פרטים על מכשירים מסוג זה כדי שיוכל לבחון את ערכם הבטיחותי ולשקול את צעדיו. "אם יוכח שמתקנים כאלה יעילים, יתכן שנחייב לצייד בהם את כל המכוניות תוך הפחתת המכסים עליהם", אמר.

שר התחבורה דיבר השבוע אחרי חתימת הסכם ראשון מסוגו לפיתוח תשתית כבישים במטרופולין גוש דן בהשתתפות בת ים, הרצליה, חולון, ראשון לציון ורמת השרון. ההסכם יחול בשלב זה על 19 פרוייקטים בעלות כוללת של 100 מיליון שקל. הרשויות המקומיות יממנו את מחצית ההוצאה ומשרד התחבורה מחצית. שר התחבורה מציע, שביצוע הפרוייקטים יימסר ל"נתיבי איילון".

40 ישובים נמצאים בטיפול של הבנקים בהסדר המושבים

מאת דויד מושיוב, סופר "דבר" לענייני חקלאות

10 ישובים חקלאיים, הכלולים בהסדר בהתאם להמלצות ועדת רביד, קבלו את הכספים לפי הכללים שנקבעו מהבנקים וחלק מחובותיהם להם נמחק. עוד 40 ישובים, מהם 30 מושבים ו־10 קיבוצים נמצאים בטיפול בבנקים לקבלת כספים ולמחיקת חובות.

ראש מינהל ההסדר אברהם סנפירי, שמסר פרטים אלה לסופר "דבר", אמר כי הוא מקווה שעד אוקטובר יסיימו ישובים אלה את טיפולם בבנקים, יקבלו את הכספים המגיעים להם, חלק מחובותיהם יימחק, בהתאם להחלטות הממשלה וועדת הכספים, וחלק אחר של חובותיהם יתפרס אף הוא בהתאם להחלטות הוועדה.

סנפירי הביע תקווה שבמהלך החודשים הקרובים יגיעו להסכמים עם עוד 50 ישובים. הוא אמר כי התהליך ארוך והטיפול פרטני לגבי כל מושב.

בהתאם להחלטות ועדת רביד היו צריכים להיכנס להסדר 354 ישובים. 39 מושבים צריכים להיות לישובים קהילתיים מפני שאי אפשר לשקמם. מאחר שב־10 ישובים כבר הוסדרו הבעיות ו־40 נוספים נמצאים בשלבי ביצוע שונים, נותרו 265 ישובים שבעיותיהם צריכות להיפתר במסגרת מינהלת ההסדר בכל הכרוך לפריסת חובות ומחיקתם. ההנחה היסודית היתה כי במשך ארבע שנים תפתור מינהלת ההסדר את בעיות כל הישובים הללו.

"הסדר או מאבק"

שמעון וייס, סופר "דבר" בצפון, מוסר: "החלטנו לתת עוד צ'אנס אחד למינהלת ההסדר להגיע לסיכומים עם הישובים, שאם לא כן נכריז מלחמה ונצא למאבק ציבורי חסר פשרות", אמר אתמול ראש המועצה האזורית רמת הגולן יהודה וולמן, בתגובה לסחבת הנמשכת בפתרון מצוקת חובותיהם של ישובי הגולן.

לדבריו מדובר ב"סיפור קפקאי", בלשונו, שבו מגולמים, בעיקר האוצר והסוכנות, צירוף של הלאות, חוסר מקצועיות וחוסר אחריות. הוא אמר כי כיום נמצאים בטיפול של מינהלת ההסדר 18 ישובים בגולן, מתוכם 11 קיבוצים אולם העניינים מתנהלים בעצלתיים מפני שאין מתייחסים ברצינות למינהלת ההסדר.

"בסך הכל הוקצבו כספים לנושא הזה לא מועברים כיאות ובינתיים המצב של הישובים הולך וקשה", אמר וולמן והוסיף: "האבסורד הגדול הוא שישובי הגולן מייצרים בהיקף של 173 מיליון שקל בשנה, אך חלק מהישובים מפסיד במאזן הכולל, משום שההכנסות פוחתות מההוצאות ותשלומי החובות ומרובה בגיבנת שקשה להורידה". לדברי וולמן, הפתרון המיידי לסחבת ולחוסר היעילות שבעבודת מינהלת ההסדר הוא הידברות בין ראשי האוצר והסוכנות על התגייסות לפעולה לאלתר.

יופעלו כלבים לאיתור גופות אם לא יימצא האוטיסט הנעדר

מאת יוסי ליבוביץ, סופר "דבר"

משטרת חדרה מתכוננת להפעיל כלבים מיומנים לאיתור גופות אם עד אז לא יימצאו עקבותיו של הילד חיים אלון בן ה־10 הנעדר משבת.

אתמול שוב הופעל מסוק במשך כשעתיים, זו פעם שלישית מאז נעלם הילד האוטיסט ממוסד "נטועה" בחדרה. מפקד משטרת חדרה, סנ"צ עמיקם [illegible], הבטיח כי החיפושים לא יופסקו עד שיימצא. בינתיים ממשיכים עשרות מתנדבים, אנשי משמר הגבול ואנשי שירות בתי הסוהר, חבריו של האב אלברט אלון, בחיפושים.

מעגל החיפושים הורחב אתמול לאיזור התעשיה של חדרה ובריכות הדגים של גן שמואל. העדויות היחידות המצויות במשטרה הן של תושבים מחדרה שראו את אלון בשבת אחר הצהרים באיזור שבין בית החולים הלל יפה למפעל "אליאנס".

הוריו של אלון אמרו כי בנם נהג להסתתר במקומות חשוכים, וגם פנו בקריאה נרגשת לציבור, בעיקר באיזור חדרה, להצטרף לחיפושים.

במשטרה מותחים ביקורת על ההחלטה לאשפז את הילד במוסד "נטועה" שהוא מוסד פתוח. אלון הובא למוסד עם עוד 24 חוסים מהמוסד הסגור "בני ציון" בראש העין שפורק עקב התמוטטות מבנים. "מדובר בילד היפר אקטיבי שלא יצר קשר עם סביבתו ולא נח לרגע. מי שהחליט להעבירו למוסד פתוח טעה טעות קשה", אמר אתמול מקור בכיר במשטרת מרחב חיפה לסופר "דבר".

תור הממתינים לבתי האבות של "משען" כבר מגיע ל־11,000

מאת חיים ביאור סופר "דבר"

11,000 איש ממתינים כיום כדי להתקבל לבתי אבות של "משען" – גילה אתמול מנכ"ל "משען", משה יהודה, במועצת האגף לביטחון סוציאלי של ההסתדרות.

מדבריו עולה כי גם לאחר שבדצמבר הקרוב ייפתח בית אבות של "משען" בחולון עם 250 מיטות לתשושים וסיעודיים ו־80 לקשישים המסוגלים לתפקד באורח עצמאי, עדיין יהיה תור הממתינים גדול, שכן מספר המיטות בבתי האבות של "משען" יגיע אז ל־4,500 בלבד. בשמונה השנים הבאות יתווספו לבתי האבות הקיימים 2,500 מיטות בשל פעולות פיתוח.

יו"ר מועצת המנהלים של "משען", ח"כ נאווה ארד, ציינה כי בשל העלייה בתוחלת החיים, גדל מספר בני 65 ומעלה מעבר לקצב הגידול של האוכלוסיה הכללית ובעוד 12 שנה יגיע מספרם ל־465,000, לעומת 395,000 כיום. היא קראה להנהגת ההסתדרות לבחון מחדש את חלקה של "משען" בכספי המס האחיד שההסתדרות גובה מחבריה, במגמה להגדילו. כן קראה לחזק את מעמדה של הסתדרות הגמלאים כדי לאפשר לה להיאבק למען השירותים הנחוצים להם.

הוקם מכון לחקר תולדות ת"א

מאת נתן רועי, סופר "דבר" בתל־אביב

מכון לחקר תולדות תל־אביב הוקם בחודש האחרון במסגרת המוזיאון לתולדות תל־אביב בבית העיריה הישן בעיר.

המכון החדש, מיוזמת האגודה לחוקרים של מוזיאון הארץ, יעסוק בחקר האפיונים והתבונות של העיר תל־אביב־יפו, תושביה ופעילויותיהם בעבר ובהווה. מחקריו של המכון ישאפו לאפשר להנהגת העיר ולראשי המוסדות הפעילים בה להיטיב להכיר ולהבין את התהליכים המתרחשים בה ובמרחב סביבה.

יו"ר האגודה לחוקרים, נראה כי המוזכר ברחבעם זאבי עצמו, מוסר כי למכון המחקר יהיו שלושה מישורי פעילות עיקריים: מחקר ואגירת מידע, ארגון דיונים ומפגשים בנושאי מחקריו, הכנת פרסומים והוצאתם בנושאים התואמים את מטרות המכון.

שלמה להט יעמוד בראש מועצת מכון המחקר וישתתפו בה אנשי אקדמיה מתחומי מחקר שונים. הוועד המנהל הוא בראשותו של פרופסור משה ברוזה – שמונה למנהל מכון המחקר. כן הוקמה ועדה אקדמית שתפקידה לבחון ולייעץ לגבי מחקרים הנמצאים בשלבי ביצוע, לסייע ביוזמות לעריכת מחקרים חדשים, לטפח קשרים עם מוסדות מחקר וחוקרים, לבחון תוכניות והצעות לגבי פרסומי המכון וארגון ארועים מטעמו.

השר והאסירים

שר הביטחון יצחק רבין סייר השבוע בכלא קציעות בנגב ושוחח עם מפקדיו והחיילים המופקדים על השמירה במקום וכן עם עצירים ואסירים ערביים מהשטחים. בתמונה: שר הביטחון ואלוף פיקוד הדרום יצחק מרדכי משוחחים עם שני עצירים מהשטחים

(צילום: דובר משרד הביטחון)

במלאת שנתיים לפטירתו של חברנו

אברהם ברום ז"ל

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו בבית העלמין בקיבוץ שפיים, ביום ראשון כ"ה תמוז תשמ"ח 10.7.88. נפגשים בשער בית העלמין בקיבוץ שפיים בשעה 4.30 אחה"צ.

המשפחה ובית שפיים

במלאת שלושים לפטירת חברנו

פרץ כץ ז"ל

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום ראשון כ"ה תמוז תשמ"ח 10.7.88 בשעה 17.00 בבית העלמין בנען.

המשפחה וקיבוץ נען

ב"ה

זמני הדלקת הנרות

פרשת השבוע פר' פינחס כ"ד תמוז תשמ"ח

ער"ש	מוצ"ש
ירושלים – 7.11	ירושלים – 8.31
תל־אביב – 7.29	תל־אביב – 8.28
חיפה – 7.23	חיפה – 8.34

האזינו

היום ב"קול השלום" בשעה 14.00 איתן דנציג מראיין בשידור חי את

מר יצחק נבון

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות

שידור חוזר ביום שני הקרוב בחצות

לחברינו **רותי ויגאל משיח**

איחולי מזל טוב להולדת הבן

דניאל

בית "דבר"

במלאת שנה לפטירתה של יקירתנו האהובה מאוד

רבקה (רנינה) **מרגלית** ז"ל

תתקיים אזכרה ביום שני, כ"ו תמוז תשמ"ח, 11.7.88 בבית העלמין בקרית שאול. נפגשים על־יד השער בשעה 4.15 (ארבע ורבע) אחה"צ. אוטובוס ייצא מרח' שדרות 29, תל־אביב בשעה 3.45 (רבע לפני השעה ארבע) אחה"צ.

בנה: אמיר מרגלית ובני המשפחה

במלאת שלושים לפטירת יקירנו

שלמה נבו (נבוזיני) ז"ל

נערוך אזכרה וגילוי מצבה בבית העלמין "הדרום" בחולון (כניסה ראשית) ביום שני, כ"ו בתמוז תשמ"ח, 11.7.88, בשעה 3.30 אחה"צ. אוטובוס ייצא מבית המשפחה רח' קפלנסקי 6 גבעתיים, בשעה 2.45 אחה"צ. תודה לכל מנחמינו בכתב ובע"פ.

המשפחה

עיריית חיפה – משרד מהנדס העיר הועדה המקומית לתכנון ולבניה העיר חיפה רחוב ביאליק 3, חיפה טלפון מספר – 04-640775

הודעה על־פי סעיף 149, לחוק התכנון והבניה תשכ"ה–1965. ניתנת בזה הודעה כי הוגשה בקשה על־ידי: משפחות טנצר ויונג – להקמת בנין ברחוב אנגל 12, חלקות 26, 46 בגוש 12260, רמת־גולדה. הבקשה כרוכה בעדוף שטח מעל למותר. אפשר לעיין בבקשה באגף לפיקוח ורישוי על הבניה, בבנין העיריה, רחוב ביאליק 3, חיפה, בימים א', ג', ה', בין השעות 08.00–11.30. המעונין להגיש התנגדות לבקשה, ימציאה לפי הכתובת דלעיל, תוך שבועיים מיום פרסום הבקשה.

אתמר יעביץ מהנדס העיר

למעלה החמישה

ברכות חמות ליובל החמישים באהדה ובעידוד

פרומה פרוסק

נהג! תן טרמפ לחייל!

לא יהי רצון מיכאל / עליזה ולך

המחנה הקיצוני

עד המקום ה־40 ברשימת „חרות" לא תהיה אפילו אשה אחת ושום איש כלכלה מובהק. הנציגות של עיירות הפיתוח לא גדלה. התגבורת, במעט כולה, היא ימין שבימין: קיר ברזל שעליו יתהלקו „התחיה" ו„צומת"

יותר מדי רגש הושם ביום א' השבוע על היעודים של שרון ולוי מכינוס ה„אחרות" ב„מצודת זאב". תמימים וציניקנים חברו יחדיו להכתרתה של התקבצות חברי מרכז זו בכותרת המדומה „כינוס אחרות". בעצם היה זה מעמד מביך, ולא בגלל התגרה בירכתי האולם, אלא דווקא בגלל שולחן הנשיאות. ישבו להם בכירי התנועה בשורה חגיגית של נבחרי־שאנל ובהם אחד זה הותמנו על־ידי מיכאל רצון, יו"ר „צעירי חרות", לקלס ולשבח את מי אם לא את מיכאל רצון. האמרגן היה מיכאל רצון, המנחה היה מיכאל רצון והתכנית האמנותית היתה מיכאל רצון, וכל־כך למה? מפני שמיכאל רצון, איש מחנהו של משה ארנס, נבחר רק למקום ה־53 במאגל, כמה ימים קודם לכן, ובעזרת איש יחסי־הציבור שלו ופטרוניו המפלגתיים ביקש לשפר את סיכוייו להיבחר בשביעיות, כדי להבטיח את מקומו בכנסת הבאה.

זה לא עזר לו והוא הותקף בפי מילדי רצנו של „מיכאל" אגב, ... תנועת חירות, רצה לשדר לחברי המרכז שלמען שלמות התנועה עליהם לדרג את דוד לוי במקום הראשון בשביעיה הראשונה, גם אם הם סבורים שארנס ראוי למקום הזה. אלא ששמיר לא היה מסוגל לבטא את המסר הזה בבהירות ובכל־כך הרבה מלים, וכשעשה זאת, כעבור יומיים, כמי שכפאו שד, כבר היה מאוחר מדי. „עודף האנרכיות של שמיר וארנס היה חוסר אחריות", אמר שלשום יגאל כהן־אורגד, מנאמני ארנס, בבימה של מורת־רוח, אחרי שהתחוור שמישהו אכל אותה. התירוצים שרק 21 קולות הפרידו בינו ובין שרון, כדי למקמו במקום השני, אינם מכובדים שעה שהם נאמרים בנשימה אחת עם הטענה, שאפילו קול אחד חורץ דינו של מועמד להכללתו בשביעיה. כדי לנגוח את התירוץ נזכיר לשמיר, שביבי נתניהו, אחד מגיבורי הבחירות ב„חרות", גבר על דוד מגן – בהתמודדות על המקום החמישי – רק בשבעה קולות. מיכאל רצון יצטרך להסתפק ארבע שנים ב„נחמה" שגם רצון מיכאל לא כובד.

בחירת השביעיות במרכז „חרות" שלשום הבליטה את הפיצול למחנות בתנועה ואת המתחים הפנים־מחנאיים. את דפוסי־ההצבעה בכל שלוש השביעיות הכתיבו לחיילי המחנות מפקדים־דרכים, באמצעות פתקים הכרזות. יתר על כן, בכל מחנה הכתיב המפקד העליון את סדר הצבת המועמדים בכל שביעיה. כך במחנה לוי וכך במחנה ארנס, והמוכתבים שחשו עצמם „מקופחים" הורדו להפש לעצמם תגבורת במחנה שרון. מיכאל קליינר, למשל, לא השלים עם התכתיב של ה„בוס" לפנות את מקומו – הראשון בנבחרת המחנה לשביעיה השניה – לאליהו בן־אלישר, שגלש מהשביעיה הראשונה. את הסקנדל שעשה במטה ההתייעצות שמר לקומץ אנשים, אבל כצעד האופרטיבי רק לעשות „דיל" עם ישראל כץ, המועמד של מחנה שרון באותה שביעיה, בתקווה שממנו תבוא ישועתו. גם אהוד אולמרט, שהיה מוכן לפצל את קולות מחנה שמיר־ארנס בהתמודדות מול עוזי לנדאו על אותו מירוג בשביעיה השניה, לא נענה. היה להרשות לעצמו לאבד מנחיתתו של רוני מילוא מהשביעיה הראשונה לשניה. את מילוא היה צריך לשבץ במקום טוב באמצע לקראת ההתמודדות בשביעיה השניה, ואולמרט התקומם על הצבת עמיתו לפניו. את הסיוע האגפי נתפו לבקש, גם הוא, מישראל כץ במחנה שרון.

הקורבן של כל המניפולציות האלה במחנה ארנס היה עוזי לנדאו, הנהוג האריב בקבוצה. לנדאו היה יכול להיבחר בשביעיה השלישית, אך הוא העדיף להסתפק במיקומו הטוב במאגל – שישבצו במקום ה־23 ברשימת „חרות" – ולהכביל את סיכוייו של מתמודד חלש, מיכאל הנגן, למשל, להציל את עצמו. ואילו מחנה ארנס התגונן על הפסדו של לנדאו בהצטרפותו ל„מועדון" של עובדיה עלי. עלי, שחש נבגד על־ידי מחנהו, מחנה לוי, נבחר לשביעיה השניה בזכות קולותיהם של אנשי מחנה שמיר־ארנס. גם חיים קופמן לא קיבל את הניבוי שציפה לו ממחנהו, מחנה לוי, ואפילו יתמול מולו ועוד יהיה חבר־כנסת, במחנה לוי לא ימצאו אותו.

אחרי שהשלימה את בחירת מועמדיה יכולה „חרות" לשמוח רק בשני הבנים היקירים לה בנימין נתניהו ובני בגין. מלבדם רק ראובן ריבלין הוא פנים חדשות בשלוש השביעיות. כלומר, עד המקום ה־22 ברשימתה דירגה „חירות" רק שלוש פנים חדשות. מפלגת העבודה, בהשוואה לידיבתה, דירגה עד המקום ה־21 שמונה מועמדים חדשים. למען ההגינות בשווה מפלגה למפלגה על פרישה רחבה יותר (שכן ל„עבודה" שבעה משוריינים ברשימתה) ונביא בחשבון את כל המועמדים עד המקום ה־40: ברשימת מפלגת העבודה יש 17 פנים חדשות ואילו ל„חירות" יש רק 7 (יש להביא בחשבון שעד המקום ה־40 שמורים לליבראלים 9 מקומות ועוד שלושה לאבו־חצירא ולשני אנשי רפ"י).

ומה שחשוב יותר, מה אין ברשימת „חרות". עד המקום ה־40 לא תהיה בה אפילו אשה אחת. עד המקום ה־40 אין בנציגות של „חרות" אף לא איש כלכלה מובהק. הנציגות של עיירות הפיתוח לא גדלה ברשימת „חרות", שכן במקום מאיר שטרית, שגם הוא כבר אינו מכהן כראש עיר נכנס לרשימה רק שאול עמור ממגדל־העמק. לעומת זאת, יש בנבחרת של „חרות" מיקבץ גדול מאוד של נבחרים שהנושא המדיני־בטחוני הוא לחם־חוקם. אם לא היה די בחברי־הכנסת הנוכחית שעמדותיהם המדיניות קיצוניות ובלתי־פשרניות, התגבורת היא כמעט כולה ימין שמימין: ביבי נתניהו, בני בגין, צחי הנגבי, יהושע שגיא. קיר ברזל שעליו יתהלקו „התחיה" ו„צומת".

ליל השביעיות: אריק שרון ומקסים לוי, אחיו של דוד, רוקדים את „הדיל" בין שני המחנות

אם לא תהיה היערכות התקפית / יצחק בדנר

למה ינצח הליכוד

צבא העשיריות החדש של המערך חייב לדרוך את מנהיגיו לאסטרטגיה חדשה במיעוטים, בדרך השכנוע, ובמתן ההגנה הנדרשת לאנשיו במקרה של מערכת בחירות אלימה

כותרת כזאת נועדה להפחיד, להמריץ, לעורר התגוננות עזה כל־כך, עד שמשהו יתחיל, אולי, להתעורר בקרב אלה שהופקדו במפלגת העבודה על המאבק הגדול בימין המתעצם ושאינם ממלאים את תפקידם: כדי שאם הם לא השלימו מראש עם מפלה צורבת למערך, ואם הם לא מסתפקים במס־שפתיים ובהיזדקקות אצל המקומות הריאליים לכנסת, אולי יתחילו לפעול נגד המגמה.

המגמה המסתמנת, נכון לעכשיו, ועולה ומתחזקת, היא שהליכוד הולך לנצח בבחירות. ואולי אפילו בגדול. הלוואי ואתבדה. זו לא רק רשימה רפרזנטטיבית יותר, כביכול, שהוא יכול להציג – מי בציבור זוכר עכשיו את רשימתה החדשה של מפלגת העבודה – ולא רק העובדה שהוא עושה בכשרון מיחזור של כוכבי תקשורת כנתניהו ובני בגין – סימפאטיים, לא טיפשים, לא צעקניים, יודעים לדבר, עשויים להעניק ל„חרות" תמונה של מכובדות, יושר ושיקול־דעת – והופכם בן־לילה ל„רה"מי העתיד של ישראל". זה לא רק העובדה שהליכוד הצליח לשמור על עמדה תקיפה ובלתי־מתפשרת של יום אופוזיציבות ואילו המערך עדיין רחוק בעמדה הלא־נוחה של נגרר לתגובה, של מתגונן ומתנצל. זו הצטברות של דברים, שבחלקם הגדול היו נרשמים, אובייקטיבית ובמפורש, לחובת הליכוד ומנהיגיו, אם היה המערך משכיל להציגם כך לציבור – אבל לפי שעה הם מוצגים כהצלחה כהישגי הליכוד וכמחדלי המערך. ואולי עכשיו, כשויצמן התמנה להכין את מערכת הבחירות, ישתנה קצת הכיוון. ויצמן, גם עכשיו, נראה לי כמי שהוא הפחות־מוכן להשלים עם תבוסה מבין מפקדי ה„עבודה".

זו, קודם כל, האינתיפאדה הנמשכת. וככל שהיא נמשכת, ואינה מוסברת כהלכה, היא רק תביא יותר אנשים למסקנה המוטעית של נגזר עלינו ושל אפשר לחיות עם זה ושל אין עם מי לדבר, ועם הערבים צריך רק בכוח – ושרון אנד קומפאני, שמתקיפים את רבין, שהפופולאריות

(המשך בעמ' 18)

הליכוד מציג: חזרה לשורשים / חגי אשד

הדמוקרטיה המדומה

שנאה רחוסה, עמוקה כשאול, שאפשר לחתוך אותה בסכין. לפיד ה„חרות" הפך ללפיד השנאה. כלפי פנים וכלפי חוץ. מצב של אי־אמון בין אדם לאדם, בלי יכולת להאמין לא רק להבטחות, אלא אפילו לא לקביעת עובדות „אובייקטיביות" ו„בייסראליות", כביכול. שנאה ומשבר אמון טוטאליים לא רק בין המפלגות היריבות, החלוקות. זו על זו בעיקרי אמונה, בוויכוחי דעות על אמצעים ומטרות. לא רק בין המחנות המתנגחים על טובות הנאה ושלל שלטוני לעתיד לבוא. גם בין „אחים לנשק" מאותו מחנה עצמו. אלה שהולכו יד ביד כל השנים לוחשים בטפי שנאה ומתיזים אותם זה כלפי זה. אווירה של חוסר יכולת להתווכח, לברר עובדות ודעות במבחן הויכוח. לך תתווכח כאשר אין שום עובדה מוסכמת, כאשר אין כל הנחה משותפת. כאשר מעקמים ומסלפים כל מה שהיה יכול וחייב להיות מוסכם. שום דבר. כלום. אין נקודת מוצא להתחלה של ויכוח ענייני ובוודאי שלא לסיומו.

ביטוי אותנטי. מה זו דמוקרטיה בלי כל אלה? בלי אמון, בלי רצון להתווכח, בלי יכולת לפעול במשותף לפני הויכוח ולאחריו וגם במהלכו? איך ייתכן משטר דמוקרטי בלי שקיים הרצון להפריד בין מה שמוסכם לבין מה שלא מוסכם. ראינו זאבים פצועים, נעלבים ומשפי־שיניים. ורם הבקמה כבר מתחיל לפעפע ולרתות במאשכים. אלה ינהיגו אותנו? אלה ישבצעו אותנו? אלה יחליטו ביחד מה לעשות ומה לא לעשות? אלה מסוגלים לוותר כדי לקבל בתמורה משהו חשוב יותר, בלי שיכנו אותם בוגדים בגלל מה שנתנו, תוך עצימת עיניים ממה שקיבלו? אלה מסוגלים להבין ששלום מבוסס על ויתורים הדדיים שכולם יכולים ורוצים לחיות איתם? גם בתוך „המחנה" שלהם, שהוא בתוך „חרות", שהיא בתוך „הליכוד" (ליכוד אמרת? האו צחוק מר אתה עושה לי עם המלה הזאת), שלא לדבר על שלום עם שכנינו הערבים הקרובים והרחוקים. ערבים אמרת? ומה עם הדרוזים? אפילו נציג אחד שלהם הם לא בחרו. הם יכולים להסתדר מצויין בלי הערבים ובלי הדרוזים ובוודאי שבלי המערך השנוא מכולם. להישאר לבד עם השנאות הפנימיות שלהם איש באחיו, מחנה במחנה.

ראינו אותם הפעם מקרוב. ב„קלוז־אפ". ראינו את אגלי הזיעה ואת התנועות של הריקוד המגרדי המטלטלות בהתרסה את חלק הגוף התחתון, את אברי המין וההפרשה, שנדע מה אנחנו שווים בעיניהם. זה מה שהם יתנו לנו.וזהוזהזה מה שהם שמים עלינו. זה „הביטוי האותנטי" לרגשות. לא בדבר שפתיים, לא במלים ובמשפטים שהם מותר האדם מבעלי החיים האחרים. בזה שלא יעדנו במלים מה שהביעו בתנועות גוף ויד. ראינו מה ואיך הם נותנים ביטוי לעצמם.

שנאה ושכרה. מה זה היה? מה זה הלך להיות? מה פתאום התעוררנו מתרדמת הבורסה כשאנחנו נזכרים בציורי המערות ובהרצאות מלומדות על תחילת האמנות בשלבי ההתפתחות הראשונים של האדם־הזנק העומד ומזדקף על רגליו האחוריות, לאט לאט, צעד אחרי צעד, דור אחרי דור, ומשחרר את ידיו ואת מוחו לויכוח־הגומלין בשלשלת הדורות של התפתחות התרבות האנושית הרוחנית. ככה זה התחיל בשחר ההיסטוריה, אבל מה עניינו של סיפור זה למסך הטלוויזיה כאן ועכשיו בשעת לילה מאוחרת? ואולי היו אלה רק תעתועי הדמיון החלום והזכרון הנפתל שמי יידע את סודותיו? מה פתאום נזכרנו בתמונות הקמאיות הללו? ולא ידענו אם היה זה חלום או מציאות. ואולי רק היה נדמה לנו שראינו את כל זה כשנפלנו לתרדמה עמוקה מול מסך הטלוויזיה וליד מקלט הרדיו, בין שיחת טלפון אחת להמשכה ב„ליל השביעיות הארוך". מה זה היה? ככה הם באמת נראים ככה הם באמת נשמעים? זו רק ההתחלה. כשהם רק בינם לבין עצמם. בלי יריביהם האמיתיים שנואי נפשם באמת, בלי „השמאלנים התבוסתניים והבוגדניים" „שמוכרים את אדמת המולדת לאש"ף תמורת בצע כסף ותאוות שלטון בכל מחיר".

על כל אלה ואת כל אלה עוד נשמע ונשמע, עד שתצילנה האוזניים משמוע, כדבר הנביא. בינתיים זה רק „הפרופסור" מול „האפריקאי" ושניהם מול „השמן". ורק אנשיהם עצמם ובשרם שמדברים בגלוי על „המותתארים" שלהם שבגדו בהם ורצו להקריב אותם למען עצמם ולמען אחרים. הם עוד יראו להם. הם כבר הראו להם מה קורה ל„מותתארים" ש„מכסחים" את אנשיהם, כפי שהגדיר חיים קופמן את מה שעשה לו „ראש המחנה" שלו דוד לוי. וזה למרות שחיים קופמן עשה לשמעון פרס מה שעשה. כל ההשמצות. כל ההתנפלויות האישיות מן החזית ומהעורף. זו שנאה וזו שכרה. זו הסתה פרועה נגד היריב הפוליטי וזה הגמול שמשלם על כך מי ששילח את קופמן ביריב הזה. אבל כבר שמענו מה הלקח שקופמן מפיק ממה שעשו לו. הוא לא לומד ששנאה והסתה הם אמצעים פסולים שרווקים משכר וקרובים להפסד. הוא לומד את ההיפך – שצריך לשנוא עוד יותר ולהסית עוד יותר ולשלח עוד יותר חצים מורעלים. לא רק כלפי „השמאל", אלא גם כלפי החברים הבוגדניים מן הימין, מול „המותתאר" שהפקיר את צאן מרעיתו. בינתיים זה לא „הפקרת המולדת" ו„הבוגדנות" כלפי אש"ף. בינתיים זה משהו עמוק יותר וכללי יותר. בינתיים זה בוז ואי־אמון כלפי „הפוליטיקה" ו„הדמוקרטיה", כפי שהם מתיזים בבוז תהומי ומוסיפים: מה אפשר לצפות מפוליטיקאים. אסור להאמין למלה היוצאת מפיהם. אף לא למלה אחת.

עיכול ואלקטרוניקה. היתה שם יד איש באחיו, חבר ברעהו ועל אחת כמה בידיביו ואויביו מבחוץ. לא רק בין המחנות ובין העדות ובין המגזרים השונים בתנועת החירות בעבר ובהווה. גם בתוך כל אחד מכל אלה. איש איש על מחנהו ועל דגלו, על המותתאר שלו, כפי שהם עצמם קוראים לעומד בראש, שהם קשרו את גורלם בגורלו בבין שבועת אמונים שמקומה לא היה צריך להכיר אותה בתוכנו. הבחירות ב„חרות" טפחו על פנינו והכירו לנו מי הם ומה הם ומה הם רוצים לעשות מכולנו. אחרי מאה שנות ציונות בארץ ישראל, חשבנו שיש מקום להתגודדות כזאת רק בחברה נחשלת, שבטית או פיאודלית, חברה טרום־דמוקרטית, של „חמולות" ושל קשרי־דם ומוצא. לא בחברה דמוקרטית המבוססת על התארגנות מפלגתית חופשית ורצונית, על בסיס משותף של עתיד ולא רק של עבר, של רעיונות ודעות ושל אינטרסים חיוניים ומשכלים ומטרות פוליטיות, חברתיות וכלכליות המוגדרות במלים ובמשפטים, בנימוקים ובהסברים, הנובעים מהמוח ומהלב ולא מרפלקסים ואינסטינקטים וגרגורי דעם ואימה ותאוות נקם, הנובעים מקשרי־טבור של הדם ומיצי הקיבה, ממערכת החשיבה ולא ממערכת העיכול.

ראינו דגם של חברה ששורר בה שלטון של „נכבדים" ו„מותתארים" ולא של מפלגות ונציגים נבחרים. כל אלה הם ההיפך מדמוקרטיה. הם עיקור התשתית החיונית שלה. זהו זיהום קרקע הגידול החופשי שעליה יכולים לצמוח צמחיה. זוהי דמוקרטיה מדומה. היא דומה לדמוקרטיה רק בסממניה הטכניים החיצוניים על טהרת האלקטרוניקה הממוחשבת. אבל רוח אין בה.

במלאת שבעה חודשים / דני רובינשטיין

בחזרה ל„קו הירוק"

היום כבר לא רואים כמעט ישראלים בגדה, ברצועה ואפילו לא במזרח ירושלים. רצועת עזה נראית כמו רצועת החוף של צור וצידון לפני חמש שנים: צה"ל מסוגר במתחמים עם עמדות משמר

במלאת 7 חודשים לאינתיפאדה אפשר בהחלט לדבר על שינויים מרחיקי לכת המסתמנים במציאות הפוליטית, החברתית והכלכלית של ישראל והשטחים. רוב השינויים ידועים: מהרבה בחינות חזר „הקו הירוק" לקדמותו. לא רואים כמעט ישראלים בגדה המערבית, גם לא בשכונות הערביות של מזרח־ירושלים. רצועת עזה נראית כמו רצועת החוף של צור וצידון לפני 5 שנים. צה"ל מסוגר במתחמים צבאיים מוקפים בסוללות עפר, עם עמדות משמר. אין סוף מחסומי ביקורת ותמונת שערי הביקורת בארז ובנח"ל־עוז דומה להפליא לתמונה שהיתה אז במעברי ראש־הניקרה ובשער פטמה. האינטגרציה הכלכלית שהיתה בשעתו שיא ה„סיפוח דה־פקטו" של השטחים נסוגה אחור. רוב הפועלים מהשטחים (בעיקר מעזה) ממשיכים אמנם לעבוד בישראל אבל ההיעדרויות הרבות יוצרות מצב של חוסר ודאות אצל המעבידים הישראלים ומשבשות את העבודה בייצור ובשירותים.

השיווק מישראל לשטחים ירד במוצרים ניכרים. בענפים כמו טקסטיל ומזון מורגשת עתה האטה. לפי נתונים של מפעלי המלט במשך קרוב ל־5 חודשים הם לא מכרו לשטחים אפילו שק מלט אחד. הירידה הדרמטית בתנועה בין ישראל לשטחים פגעה, מסתבר, קשה בקואופרטיב „אגד" וזו אחת הסיבות ש„אגד" נאלץ לפטר מאות שכירים (סיבה נוספת למשבר ב„אגד" היא הירידה הרבה במספר התיירים הבאים לארץ בגלל האינתיפאדה).

הפגיעות הכלכליות בישראל נופלות ככל הנראה בהרבה מהפגיעות הכלכליות בשטחים עצמם. מדיניות הענישה הישראלית מנסה בין השאר גם להטיל מצור כלכלי על מוקדי המהומות. הוטלו הגבלות חריפות על יבוא כסף מחו"ל לשטחים, על פי אומדנים רשמיים ירד הייצוא מהשטחים לחו"ל ולישראל ב־50 אחוז במהלך החודשים האחרונים. המינהל האזרחי בשטחים נוקט צעדים חריפים וחסרי תקדים כדי לגבות כספים מהאוכלוסיה הנתונה ברובה במצוקה וזאת כדי לאזן את תקציבו.

אם בעבר התפארה ישראל בעליה הדרמטית ברמת החיים בשטחים ובשיפור השירותים, הרי עכשיו התהפכה המדיניות. „העבודה בישראל היא פריבילגיה לערביי השטחים", אמר שר הבטחון יצחק רבין ומשמעות הדברים היא שאפשר למנוע מהם את כל הפריבילגיות, שליוו את השלטון שביקש באמת ובתמים – עד גבול מסויים – להיות ליבראלי ונאור. אפשר למנוע עבודה בישראל ואפשר למנוע שיווק ויצוא לארץ ולחו"ל, אפשר למנוע השכלה גבוהה ולימודים בכלל, אפשר למנוע אספקת חשמל ודלק ואפשר למנוע נסיעות לחו"ל ואפשר עוד ועוד ואכן עושים זאת לעיתים באורח מלא – כמו סגירת האוניברסיטאות – ולעיתים באורח חלקי כאשר מטילים עוצר לחודש ימים על עיר כמו טול כרם. עכשיו מכניס השלטון הישראלי לבתיהם הדחוסים של ערביי הגדה ועזה את העז מהמשל היהודי הידוע, אולי יבינו סוף סוף שקודם היה להם מרווח וטוב ואם נתרצה נוציא להם פעם את העז.

אבל מאוד יתכן שהשינוי הדרמטי ביותר – שרובו עוד לפנינו – הוא השינוי בתחושות ובאווירה בישראל. הרף נתוני המשאלים על הקצנה ימינה בדעת הקהל הישראלית, הדורשת מדיניות קשה ותקיפה יותר נגד הפלשתינאים המתקוממים, הרי להקצנה זו נלוות גם תופעות אחרות. אפשר לסכם תופעות אלו במשפט אחד: לציבור הישראלי חודרת יותר ויותר ההרגשה, כי עבור השלטון בשטחים וסיפוחם לישראל צריך לשלם מחיר יקר מאוד ושאולי כל העסק בכלל לא כדאי. ההתנחלויות למשל. איזה עתיד יכול להיות לכמה אלפי ישראלים ואפילו לכמה עשרות אלפים בים של יותר ממיליון וחצי ערבים פלשתינאים המבקשים להשתחרר מהשלטון הישראלי. כמה מיליונים אפשר עוד להשקיע בתנועה זו, שאין לה שום סיכוי בנסיבות הללו למשוך מתנחלים יהודים וכל חלומות ייהוד הגדה ועזה היו ונשארו אשליות שווא והבל.

לפתע, אחרי 21 שנים, הממשל הישראלי מתגלה כפשוט שלטון שרירותי ואז קמים בארץ, לאחרונה כמעט אחת לשבוע, ועדים ואגודות, שאינם יכולים לשאת זאת. איך אפשר להסביר שאחרי כל כך הרבה שנות שלטון בשטחים הוקמה רק השבוע עמותת רופאים ישראלים ופלשתינים ובה ועדות מעקב, שתעמודנה על המשמר בנסיון למנוע פגיעות בערכי יסוד של אתיקת הרופאים והרפואה האוניברסליים. למעלה ממאה רופאים ישראלים באו לכנס היסוד ועוד עשרות רופאים ערבים התחברו אליהם לשיתוף פעולה. כך גם בין הסופרים והיוצרים הישראלים שהפגינו השבוע מול מתקן הכליאה בקציעות (אנצאר 3), כך אצל המרצים מאוניברסיטת תל־אביב שפעלים בוועד למען הכפר ביתא וכך אצל בערך 200 (!) „ארגוני שלום" מכל המינים והסוגים שפורחים היום בארץ יותר מאי־פעם בעבר (בירחון „בי־ראוטלוק" ניסו לאתר ולמנות את כל הקבוצות הללו).

במלים אחרות, יותר משהאינתיפאדה הביאה לתוצאות פוליטיות באזור היא יצרה עד כה קשיים כלכליים, היא חיסלה את מה שנקרא פעם הסיפוח הזוחל, ויותר מכל היא שינתה אווירה, היא חידדה תחושות בציבור הישראלי שאולי – מי יודע – יביאו בעתיד גם לשינוי בעמדות הפוליטיות.

שלא כדרך הטיוי / אמיר אורן

גדול המומחים לריגול ולפלשתינאים, איסר ערפאת, התייצב לראיון באיחור קל.

„רצתי הבוקר למשרד־הפנים", התנצל. „כששמעתי את תוצאות ההצבעה ב'חרות' מיהרתי לשנות את שמות שלושת ילדי. מעכשיו הם יקראו דוד, משה ובנימין".

– „מדוע?"

„גיליתי שבשביעיה הראשונה יש ייצוג כפול לכל אחד מהשמות הללו".

– „מה עם שריקי?"

„כשלא ירצו לאכול, אשתמש בו להפחיד אותם. אם לא יהיו ילדים טובים, הוא ייקח להם את כל האוכל".

– „גם לך יש שם מפחיד למדי, איסר ערפאת. הוא אמיתי?"

„בדיוק כמו הדרגה הצבאית שלי במילואים, רב־סגן".

– „השאלה המרכזית שלנו עוסקת בטענת רשת איי.בי.סי כי אנשי שב"כ התחזו לצוות טלוויזיה שלה, כדי להעריים על אחד החשודים בהשתתפות אלימה באינתיפאדה, להוציא אותו ממחבואו ולעצרו. קודם כל, האם מותר להתחזות?"

„זה תלוי. אני מאמין לצוות של איי.בי.סי אם ינסה להתחזות לחוליית שב"כ".

– „ולהיפך?"

„מותר לאנשי־מודיעין להתחפש, אבל אולי יש כאן אי־הבנה ובעצם אנשי השב"כ הופיעו כסוכני חנות־הבגדים א.ב.ה.ה."

– „אפשר בכלל להתבלבל בין טלוויזיה לשב"כ?"

„בהחלט. יש דמיון רב בין הצוותים. בטלוויזיה מורכב הצוות מכתב, צלם, מקליט ותאורן. גם בשב"כ יש אחד שמראיין, אחד שמצלם, אחד שמקליט ואחד שמכוון את הזרקור הגדול ומחבר את המראיין לחשמל. כמו בטלוויזיה האמריקאית, פועלות גם במודיעין רשתות. יש לשב"כ כמה תוכניות מרתקות, כמו זו שמציגה חיפוש על גופו של חשוד..."

– „ששוקו של יומיים?"

„כן, ואחריה 'שלכלא'. סקרים הוכיחו שהתוכנית המעוררת ביותר היא שב"כ־אל־חיר, כלומר בוקר טוב, ישמעאל".

– „המחלוקת כאן מתמקדת לא בטענה כללית של התחזות לצוות טלוויזיה, אלא בקובלנה של רשת מסויימת. האם יתכן, לדעתך, שיש יסוד לתלונת איי.בי.סי?"

„לא, אבל אני יכול להבין את מקור הטעות. מה זה איי.בי.סי?"

– „אמריקן בראודקסטינג קורפוריישן".

„נכון. ובי.בי.סי זה בריטיש בראודקסטינג קורפוריישן. וסי.בי.סי זה קנדיין בראודקסטינג קורפוריישן. ואן.בי.סי זה נשיונל בראודקסטינג קורפוריישן".

– „וסי.בי.אס זה קולומביה בראודקסטינג סיסטם".

„בדיוק. אני בטוח שגם במקרה הנדון הציג הצוות את ראשי־התיבות הנכונים שלו, לא איי.בי.סי וגם לא סי.בי.אס, אלא אס.בי.סי".

– „מה זה?"

„שירות בטחון כללי".

هكذا من الأصل

תתארו לעצמכם

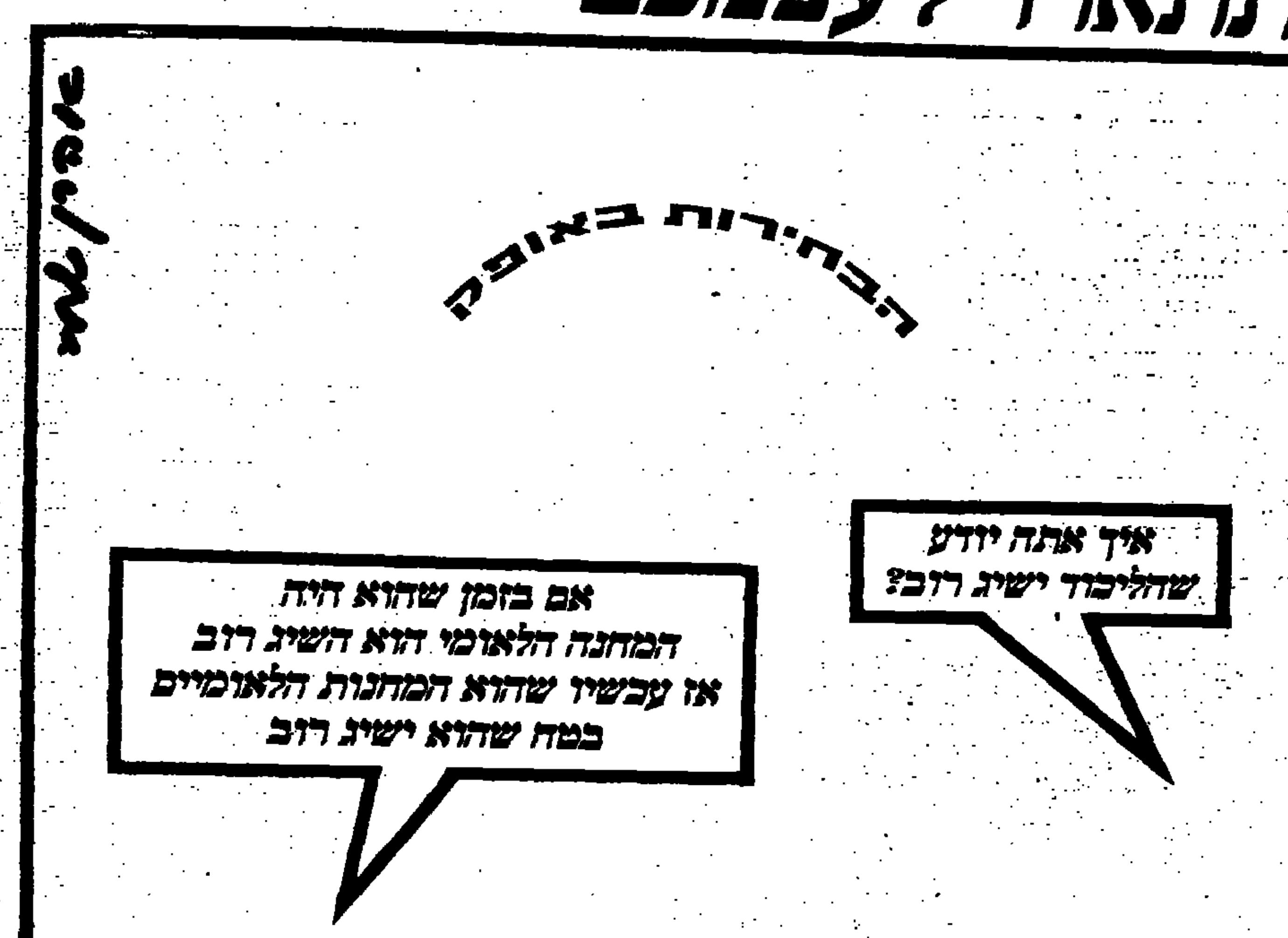

חילונים במלכודת / אברהם בורג

השטריימל שלא יביא שלום

טעות נפוצה בשנים האחרונות בקרב המרכז והשמאל החילוני: כביכול ויתורים בתחום הדתי יביאו לוויתורים מדיניים של הציבור הזה, ולא היא, אף דתי לאומי אחד לא יתן את שכם תמורת איצטדיון או מחוקת מחמדיה של נערת הפוסטרים

כבר יודעים את הכל. כל גוני הדתיות הישראלית פרושים, מצפים לסוחרי המנדטים – וכל המרבה הרי זה משובח. מבנה השלטון בישראל מאפשר לרסיסי מפלגות לגבות מחירים מפליגים עבור שירותי התמיכה שיעניקו לגופים הפוליטיים הגדולים, בבוא היום. הידע הפוליטי נצבר כבר כמה עשרות שנים: לדתיים צריך לשלם. על אף הציבור החברתי הגדל והולך בין הציבור הדתי לציבור החילוני, על אף תהליכי ההיאסמות החרדיים של שני המחנות, גדל האתגן הפוליטי ביחס הפוך ליחסי הקירבה האמיתיים שבין הגוש המשלם לגוש הסוחט.

ובכל זאת נראה שלא למדנו כלום בכל אותן שנים ארוכות של ויתורים ותיגונים. טעות אחת נפוצה בשנים האחרונות בקרב המרכז והשמאל החילוני: כביכול ויתורים בתחום הדתי, חקיקה דתית ומעמד הדת, יביאו לויתורים מדיניים של הציבור הדתי. ולא היא. אף דתי לאומי אחד לא יתן את שכם או חברון תמורת רכבל או איצטדיון או מחיקת מחמדיה של נערת הפוסטרים העירומה. טוב נעשה אם נתפכח מהאשליה הנ"ל ומהר. ובאשר לדתי החרדי – אם עזר וייצמן מוכן ללכת עם שטריימל למען השלום אוי רע לו, רע לדת ורע לעם. כי אין שום קשר בין השטריימל לשלום. ביום שבו תוצב לפני הציבור הישראלי אופציה ממשית ומוחשית לשלום, יתפלג הציבור החרדי בעדותיו ממש כמו שאר החברה הישראלית. בדיני פיקוח נפש של כלל ישראל הם לא עושים פוליטיקה. אפילו הציבור הלאומני של הציונות הדתית לא יהיה עצוב מאבן אחת, גם שם יישמעו קולות שיקראו לתת „צ'אנס לשלום".

האם משמעות הדבר כי נסתם הגולל על יחסי המסחר הפוליטיים (שיתופי פעולה – בשפה עדינה יותר) עם הציבור הדתי? לא ולא! התכונה הפוליטית הבסיסית – הגמישות – מאפשרת מרווחים גדולים מאוד ליחסי חליפין. צוות משא־ומתן שיושב עם המפלגות הדתיות השונות צריך לבוא בדרישות מוגדרות שתעמודנה כנגד דרישות הדתיים. לא ייתכן כי בכל דיון ומגע עם נציגי המפלגות הדתיות יוטמן ליד מניותינו „נותנים כלבד". אפשר לדרוש ולקבל מהם תמיכה בסקטור החקלאי, קימום מערכת הבריאות ושיפור מעמדה של האישה לפני הערכאות הרבניות תמורת תמיכתנו בצרכי האמת של הציבור הדתי. כך לא נשגה באשליות של שטריימל תמורת שלום, אך גם לא ניפול למלכודת הסחטנות החרד־עדתית מכאן.

ביזוי המצע בבחירות הקודמות („המצע הוא רק פיסת נייר לא מחייבת", „מצע ומרור" וכו') לא הוסיף הרבה כבוד למפלגת העבודה ולנציגיה. דווקא הציבור הדתי יודע להעריך ולכבד את המלה הכתובה – „מילתא דאית לה עיקר מן התורה" – נציגיו יבחנו בשבע עיניים את המצע על מנת לחשוף דרכו את כוונות האמת של „העבודה". גם כאן נפלה המפלגה למלכודת מפורסמת. בשביל מה צריך לנסח במצע את כל הלאווים שבעולם. מצע צריך להיות עקרוני מחד וחיובי מאידך. בכל שתארך רשימת הלאווים תארך ממילא גם רשימת המתנגדים הדתיים שימצאו פגם על גבי פגם ותירוץ לאחר תירוץ.

נראה לי כי מצעה של מפלגת העבודה בנושא דת ומדינה צריך להיות קצר, בהיר ומתוחכם. צריכים להיות לו שלושה עקרונות יסוד:

א. מדינת ישראל שייכת לכל העם היהודי ובכלל זה יהודי העולם החופשי, שעדיין לא עלו, ויהודי ארצות המצוקה המנועים מלהגשים את שאיפותיהם הציוניות והלאומיות. אשר על כן אל לה למדינה להכריע הכרעות עקרוניות וקיומיות, שיש להן השלכה ישירה על זהותם היהודית של יהודי העולם.

ב. מדינת ישראל היא מדינת חוק, אשר חוקיה ומשפטיה הם דבר החקיקה העליון, ומפניו יידחה כל דבר חקיקה אחר העומד בסתירה לחוק המדינה.

ג. כנסת ישראל היא גוף ריבוני חילוני: על כן אל לה לכנסת להתערב בנושאים ובעניינים השייכים לעולמות התורה.

מי שיעיין היטב בנוסח המוצע, ימצא בו עולם ומלואו. כל הנושאים השנויים במחלוקת כלולים בו אף־על־פי שאינם כתובים במפורש. עליונות החוק, המעמד האישי, מיהו יהודי, יחסי הדת והמדינה, החוק וההלכה ועוד. חלקם של הנושאים יהיו מקובלים על חלק מן הדתיים. החרדים יסכימו לאמירה שהכנסת היא חילונית והציונים הדתיים יסכימו שהמדינה היא מדינת חוק. על מצע מוצע כזה לא יכולה להתגבש חזית דתית גורפת שתרביק את המגרה שבתודעות, חזית ה„אנטי־דתיות והאנטי־יהדות".

גם הגמישות הפוליטית וגם העמדה העקרונית יהיו חסרי משמעות בלי יעד ביצועי מוגדר, שהרי הפוליטיקה אינה סימפוזיון על נושא עיוני מנותק או מופשט. בשדה הקרב הציבורי נטוש מאבק מתמיד בין תפיסת עולם אחת לירביבתה, ורק מי שידע להגשים את רעיונותיו באמצעות מכשירי הביצוע ינצח במערכה, ולא – נגזר גורלו לחבוש את ספסלי הישיבה או את ספסלי האופוזיציה.

מהו אם כן היעד הביצועי, שבו תבוא לידי ביטוי העמדה העקרונית שלנו בנושאי הדת והמדינה. את היעד הביצועי אפשר לגזור מרצונו של היריב: אם מה שטוב לו רע לי, אזי מה שיהיה רע לו, יהיה טוב לי. אם שאקי ופרץ רוצים את משרד החינוך – אז גם מפלגת העבודה צריכה לרצות אותו. אפשר למצות את שנתו הראשונה של הצמד דרעי־פרץ (לפי הסדר הזה) במשרד החינוך. הם יגרילו כמעט ללא הגבלה את תקציבי המשרד לכל נושאי החינוך הטכנולוגי והמקצועי, כי זאת לדעת – אין בטכנולוגיה המודרנית שום יסוד או עיקר המנוגד או סותר את עיקרי האמונה. במהלך השנה ירוצו היח"צנים שלהם בכל רחבי הארץ ויבשרו לכולנו, כי פרץ את דרעי יביאו את ילדינו אל המאה העשרים ואחת ואל העידן הטכנולוגי המתקדם ביותר. אחר־כך עם תום השנה ההיא יתברר, כי אין כסף לכל המאמץ הגדול ההוא ואין ברירה אלא לקצץ בנסיעות. ומיד יבוטלו שעות הלימודים ההומניים, האמנות, האוריינות, התודעה ההיסטורית והרעיון המדיני. כלאחר יד ומבלי משים ינותקו העבותות האחרונים הקושרים אותנו אל ההומניזם המערבי ואל ערכי האנוש האוניברסליים של תרבות העולם המודרני. ובכך לא די: חיסול הלימודים ההומניים, שיבוא עקב החינוך הטכנולוגי, יביא בעקבותיו עליה יחסית בכל הקשור ללימודי הדת במסגרות החינוך השונות – שם לא תהיה פגיעה תקציבית ויהי מה. כך יווצר לו הדור הישראלי הבא: מטומטמי ערכים, אנשי מקצוע חסרי רוחניות – קרקע אנושית נוחה לפונדמנטליזם הדתי של ש"ס ושאקי.

דוד בן גוריון לא חשב כי ביום היווסדו של החינוך הממלכתי הוא מפקיר בעצם את החינוך לערכים בישראל בידיהם של הדתיים. רק שם שרדו עדיין הזרמים החינוכיים ושם הם מתחדשים חדשים לבקרים. אין זה כי מתוך מערכת החינוך הדתית, לגווניה, נוצרים דור אחרי דור של תומכים פוליטיים קנאיים לקווים אידיאולוגיים מוגדרים וברורים ביותר. את פירות נזקיו של המר אנחנו אוכלים עד היום ומקלקולי העדתיות הדתית החרדית ספק אם נצליח לצאת אי פעם. לכן אסור להפקיר את החינוך הממלכתי בידי נציגי הכיתתיות הפלגנית של ש"ס או של המפד"ל. את התיק הביצועי, שיעצב וייצור את הדור החברתי, תרבותי, פוליטי הבא של ישראל, מותר להפקיד רק בידינו, ידיים ממלכתיות.

נחמיה בלבר.

מטוס במי המפרץ / דן אבידן

בביצת איראן־עיראק

התגובה האיראנית על הפלת המטוס השבוע עשויה להיות מתונה בניגוד להצהרות. המכות שספגה איראן בחודשים האחרונים בחזית המפרץ מחזקות את תלותה בתמיכה בין־לאומית ובגיוס משאבים בשוקי העולם

בראשית השבוע הפילה הסיירת האמריקאית „וינסנס" המשייטת במימי המפרץ הפרסי, כחלק מכוח המשימה הימי האמריקאי הפועל באיזור, מטוס נוסעים איראני מדגם „איירבוס 300", שהיה בטיסה בין עיר הנמל בנדר עבאס באיראן לנסיכות דובאי. המטוס ספג שני טילים מסוג „סטנדארט" ונפל לים באיזור מצרי הורמוז. כל 289 הנוסעים ואנשי הצוות נספו. רובם איראנים, ביניהם כ־66 ילדים, ומיעוטם נתינים זרים כגון יוגוסלאווים, הודים ופקיסטאנים.

גופות חללי הפלת המטוס. ביטוי האיראנים יגיבו.

האירוע הטרגי עורר זעזוע עמוק באיראן. הצמרת האיראנית בכללותה האמינה כי הפלת המטוס נעשתה במזיד, ולא קיבלה את הסברי האמריקאים כי התקרית אירעה בשגגה. כל אנשי הצמרת ובראשם האימאם חומייני איימו לנקום באמריקאים. חומייני קרא לבני עמו להתגייס „למלחמה כוללת נגד ארה"ב ובנות בריתה". יורשו המיועד האיאתוללה מונטזרי קרא לבצע פעולות טרור נגד יעדים אמריקאים בכל רחבי העולם. בעקבות זאת הביעו גם מנהיגי חזבאללה בלבנון נכונות לבצע מעשי התאבדות נגד אינטרסים אמריקאים. משקיפים הביעו חשש שאנשי חזבאללה עלולים להוציא להורג את בני הערובה האמריקאים שבידיהם.

בד בבד הביעו אנשי צמרת איראנים שונים על העובדה שהפלת המטוס האיראני הפכה את ארה"ב למעורבת באופן פעיל במלחמת המפרץ, לצידה של עיראק. האימאם חומייני עצמו קרא, בדברי תגובתו על הפלת המטוס, להסלמת המלחמה נגד עיראק. הוא אותת לראשי הצבא שעליהם להעמיד את כל המשאבים לרשות המאמץ המלחמתי, בנסיון לחולל מפנה במלחמה.

בחצי השנה האחרונה ספגה איראן שורה של מכות כואבות בחזית המלחמה נגד עיראק. באמצע אפריל הצליחו העיראקים לסלק את האיראנים מחצי־האי פאו בדרום עיראק, שבו החזיקו במשך שנתיים, במסגרת מאמציהם לכתר את עיר המפתח העיראקית בצרה. את ההתקפה ערכו כוחות עיראקיים מאסיביים ומשובחים (גייס שלוש ומשמר הרפובליקה) ובמהלכה עשו שימוש מאסיבי בלוחמה כימית. ב־25 במאי שחררו העיראקים במבצע נועז נוסף את המובלעת האיראנית באיזור שלמצ'ה, דרומית מזרחית לבצרה. (בראשית יוני נכשל נסיון איראני לכבוש מחדש מובלעת זו). בעקבות התבוסות הללו הודח הרמטכ"ל האיראני ובמקומו מונה רמטכ"ל חדש. כמו כן מינה האימאם חומייני את האיש החזק של המשטר, יושב־ראש הפרלמנט האשמי רפסנג'ני, למפקד־על בפועל של כוחות הצבא ומשמרות המהפיכה, במטרה לתאם את הפעילות ביניהם ולשפר את יכולת הלחימה האיראנית. ואכן בראשית השבוע הכריז רפסנג'ני על הקמת מפקדת־העל החדשה, שאמורה לתאם את הפעילות הצבאית בין הממשלה, הצבא ומשמרות המהפיכה.

השינויים הללו לא מנעו מהעיראקים להמשיך לקצור הישגים בחזית המלחמה, תוך ניצול נקודות התורפה האיראניות, כגון מחסור בכוח־אדם מיומן, קשיים ברכישת מערכות נשק חדישות, מורל ירוד בצבא ומבוכה בדרגים המדיניים. ב־19 ביוני הצליחה הזרוע הצבאית של ארגון האופוזיציה האיראני „מוג'אהידין ח'לק", הפועל בחסות עיראקית, להשתלט על העיר האיראנית מהראן השוכנת בגזרה המרכזית. הלוחמים האנטי־חומייניסטים החזיקו בעיר במשך יומיים והסבו אבידות ניכרות לחיל המצב האיראני שחנה בה. כמו כן לקחו אלפי שבויים איראנים. ב־25 וב־26 ביוני הצליח הצבא העיראקי במבצע אמפיבי משולב, שכלל הנחתת כוחות בתוך שטח איראן, לסלק את האיראנים מראש הגשר באיי מג'נון ובביצות הוויזה ליד הערים בצרה ועמארה. האיראנים החזיקו בראש גשר זה מאז אמצע שנות השמונים. היה זה מבצע מוצלח במיוחד שבו השתתפו כוחות חי"ר, ארטילריה, שריון, קומנדו וחיל אוויר. האיראנים טענו שגם במערכה זו עשו העיראקים שימוש מאסיבי בנשק כימי, וכי היתה להם עליונות בולטת בכוח־אדם ובמשאבים על פני עוצבה איראנית קטנה שחנתה באיי מג'נון. (ריווזיית „בדר" המורכבת מגורמי אופוזיציה עיראקיים הפועלים בהשראה איראנית).

בהרחקת האיראנים מראש הגשר באיי מג'נון וביצות הוויזה השלים צבא עיראק, בתוך שלושה חודשים, את שחרור כל המובלעות האיראניות בגזרה הדרומית מעמארה עד פאו, והסיר את האיום האיראני על הציר בצרה־בגדאד. כמו כן הוסר הלחץ האיראני מעל העיר החשובה בצרה, שהיתה מוקד להתקפות איראניות מאסיביות בשנתיים האחרונות. זאת ועוד, בשלהי יוני הצליח גייס אחד של צבא עיראק להדוף את האיראנים מכמה מאחזים חשובים שכבשו בשעתם באיזור כורדיסטאן העיראקי. האיראנים סולקו ממרומי העיר מוואת במחוז סולימאניה (29 יוני) ומכמה שטחים אסטרטגיים במרומי הרי כורדיסטאן שתפסו אשתקד. למעשה נותרו בידיהם שתי מובלעות גדולות באיזור כורדיסטאן (מובלעת חלפצ'ה־דרבנדיחאן ומובלעת מאוואט־זרין) מובלעת קטנה נוספת באיזור זה בסביבות חאג' עומראן, וכן מובלעת קטנה שניה באיזור מכה בגזרה המרכזית.

למצבה הצבאי הירוד של איראן בחזית המלחמה עם עיראק, שהתפתח בחצי השנה האחרונה, יכולה להיות השפעה על אופי התגובה האיראנית בפרשת הפלת המטוס. ככל שהתגובה תהיה מצומצמת יותר יעיד הדבר שהצמרת האיראנית אינה מעוניינת עתה לזעזע בדעת־הקהל העולמית דימוי של מדינה משוגעת, אלא ליצור רושם של מדינה רציונלית. דימוי חיובי כזה חשוב ביום במיוחד להנהגה האיראנית, כדי שתוכל לגייס תמיכה בין־לאומית, משאבים ואמצעי לחימה בשוקי העולם, ובדרך זו להחזיר לעצמה את היוזמה והעליונות הצבאית במלחמה נגד עיראק. אם תמנע איראן מלהורות לאנשי חזבאללה בלבנון להוציא להורג בני ערובה אמריקאים, כנקמה על אסון המטוס, תהיה זו אות האינדיקציה לריסון במועל שהוטלו על עצמם המנהיגים באיראן, חרף ההצהרות הקיצוניות.

טעות לעולם חוזרת / טלי זלינגר

מי נתן את ההוראה

„מערכת ה'אגיס' היא בעצם 'איוואקס ימי פלוס'", אומר תא"ל (מיל) אהרן לברן. הטכנולוגיה הגבוהה והמורכבת עלולה לפעול גם כבומרנג: מחיר הטעויות גבוה יותר

האמריקאים עדיין לא קידקדו איש בפרשת הפגיעה במטוס הנוסעים האיראני. צדיקים יודעי נפש האמריקאים גם טוענים כי בסופו של דבר לא ייערף שום ראש. אולם רק אחרי שיסתיימו חקירות התקרית ויוודעו פרטי נסיבות הירי של טיל ה„אגיס" לעבר האיירבוס האיראני יוחלט על כך סופית. החלטה בעניין נתינת דין כמוה כפסיקה בשאלה המתעוררת בעקבות תקרית שכזאת. השאלה היא עד כמה נעשה האדם עבד של הטכנולוגיה המודרנית, אבירת שדה הקרב הנוכחי והעתידי ועד כמה מכתיב התיחכום הזה את מהלך העניינים – העתידים לשלם עליו בחייהם הם עדיין בני האדם.

מערכת ה„אגיס" היא מערכת מתוחכמת ביותר, הפועלת בצורה אוטומטית לאיתור מטרות, לזיהויין, למעקב אחריהן, רכישתן ופגיעה בהן. במצב של הפעלה אוטומטית כמעט ולא נדרש שיקול הדעת של המפעילים. אין לדעת בינתיים אם כזה היה המקרה במהלך התקרית במפרץ, אבל תא"ל (מיל.) אהרן לברן מהמרכז למחקרים אסטרטגיים ע"ש יפה, אינו שולל את האפשרות הזאת וטוען כי גם אז, אין להכריז על פשיטת רגל של הקידמה המתגלמת ביכולת הפעולה של מערכות מתוחכמות כאלה. המערכות הללו פותחו ויוצרו כדי לענות על הרבה צרכים ששדה הקרב נדרש להם, גם במחיר טעויות נוראות מפעם לפעם. „למעשה ה'אגיס' היא 'איוואקס ימי פלוס'. האוואקס האווירי מאתר מטרות, מזהה אותן ומבצע מערכת פיקוד ושליטה. בעוד שהמערכת הימית, ה'אגיס', יכול גם לתת הנחיות ירי, כהיותו שולט על מערכות הירי", מסביר לברן. הצורך הדוחף במערכות טובות ומתוחכמות כאלה נובע מאופי שדה הקרב העכשווי ומזה הצפוי בעתיד. שדה קרב רווי מאוד במטרות כשהבעיה היא לאתרן ולעשות את הסלקציה, כדי לבחור באלה הקריטיות ביותר. „זה לא אינטליגנטי לחשוב שמערכת לא יכולה לעולם לטעות. במקרה הזה אין לנו מספיק ידע האם המערכת פעלה באופן אוטומטי או הצ'יידני. ובכל מקרה אפשרי שהיא תטעה".

הטרגדיה במפרץ לא תשנה כנראה את תפיסת שדה הקרב ואת האמצעים המתחייבים ממנה. ריבוי המטרות והיכולת האנושית להתמודד אתן במהירות גבוהה אינה יכולה להשתוות לזו של מערכת ממוכנת. לברן מזכיר גם את העובדה שכל מערכת נשק, מטוס או ספינה מורכבת גם ממערכות הגנה אוטומטיות כדי להגן על עצמן. „אין לצפות מבן אנוש שיתפעל הכל לכל הכיוונים לבד", מבהיר לברן. אתה לכמה ביצועים יכול להיות גם כשל. „אם האיום אינו צפוי ואינו מהיר, יכול האדם להיות דומיננטי, לא במקרה של זירה פעילה מאוד". הטכנולוגיה הגבוהה והמורכבת משמשת אמנם גם כבומרנג. השימוש המדוייק והקטלני מעלה עוד את המחיר כשמתרחשת טעות, אך זאת איננה כנראה סיבה שלא לפתח אותו או להפסיק להשתמש בו במקרי הצורך.

אלא שמקרה „וינסן" איננו מקרה צורך קלאסי, לפחות לכאורה. הטעות לא התרחשה בתנאי קרב צפוף בזירה רוויה ופעילה מאד. אף על פי כן מבקש תא"ל (מיל.) לברן ללמד עליהם סנגוריה, כפי שעושים אגב, אנשי צבא רבים הנרים לטרגדיה ומזדעזעים ממנה, אך אפשר שלא היו נוהגים אחרת. נראה כי האמריקאים למודי נסיון מר, בעיקר לאחר חודש מאי אשתקד, כשהעיראקים שילחו בנושאת המטוסים „סטארק" שני טילי „אקוזסט". היתה זו בכל הנראה טראומה שהשפיעה על מידת הערנות של מפקדי „וינסן". לברן ואחרים סבורים גם כי הצי האמריקאי במפרץ חש עצמו מושפל מהמכונה המקצועית – מסתובב עם ארמאדה מנופחת בעוצמתה ובעצם איננו אלא „רועה צאן" של כמה מיכליות כוויתיות, עליהן הוא אמור להגן, בעוד שלידו מתחוללת מלחמה.

נסיבות אלה והנטיה הטבעית לשאוף למרחב תימרון גדול יותר, על אף עליונותה של הטכנולוגיה המתקדמת, מסבירות את הטעות הקטלנית האחרונה. לא מן הנמנע גם שהסובייטים, אשר הכתירו את האמריקאים במפרץ כששים ללחוץ על ההדק, לא טעו באיתור וזיהוי כפי שטעתה ה„אגיס".

הכתובת והקיר / חיים גורי

בין הסיסמאות הצועקות מקירות בית־לחם, אמר לנו תושב מקומי, ישנה אחת המפחידה אותו במיוחד: „מכם לא נעצרו ומכם לא נהרגו". רמז דק. כל נוצרי ומתון יודע שבו מדובר כמקדמה על החשבון

ביום שלישי השבוע נסענו לבית־לחם. שלושה היינו: אמנון, מוסה ועבדכם. מעטים מאוד הבאים אל ערי הערבים ושכונותיהם. הם באים אלינו ואנו לא באים אליהם. למה לנו? להם חוקנו כדרכי המלך ובדרכם אבנים ובקבוקי־תבערה או סכין בסמטאות. לפעמים אתה עובר את הדרך בשלום, כמו בטוב שבעולמות, אחר־כך אתה שומע כי רכב ישראלי אחר נרגם או הוצת בדרך שעברת בה. עניין של מקרה, אף שמאמינים שבנו גורסים כי בעולם שיש בו השגחה אין מקום למקרה העיוור.

נסענו לבית־לחם בשל עניין מסוים שהעסיק אותנו. בית־לחם יהודה נחשבת ימים רבים כעיר שקטה יחסית. עיר ובה מיעוט נוצרי גדול ההולך ופוחת, הולך ונחלש. היא נעשית מוסלמית יותר ותנועתית יותר, כי רבים „חלילים" המתיישבים בה ורוכשים בה בתים ועסקים. עדיין היא נחשבת בתדמיתה המסורתית לנוצרית, שהרי בה נולד לפני 1988 שנים ישוע בן יוסף ומרים.

אני זוכר, לאחר ששת הימים היינו מרבים לנסוע בסופי השבוע לרמאללה. ישראלים רבים היו סועדים את לבם במסעדת־הגן „נעום" ובצל האורנים העבותים במלון זה או אחר. כל זה נראה היום רחוק מאוד ולא נתפס. על אף נוצריותה היתה רמאללה מרכז הלאומנות. בית־לחם, להבדיל, נתפסה כעיר סוחרים מתונה, עיר תיירות למופת ובה מסעדות ובתי־קפה ואין סוף חנויות למסבר מזכרות וצלבים ותצלומי קדושים, עשויי עץ זית. ברבות השנים התפתחה העיר בשל ה„פרוספריטי" שפקד את תושבי יהודה ושומרון ועזה. נבנו בה בניינים חדשים לתפארת ומרכזי־קניות נוסח ישראל. היינו באים שמה לתיקון שיניים ושיפוץ רכב או מזמינים רהיטים בנגריות. ביום ששי יכולת למצוא בשוק הישן עקרות בית ישראליות שקנו ממיטב הפרי והירק בזול. העיר השכנה לירושלים שיגרה רבים מבניה אל שוק העבודה הישראלי: בנאים ורצפים ושרברבים וצבעים ושאר עובדי עץ ואבן וברזל.

אחר־כך השתנו הזמנים גם בבית־לחם הטובה והסובלנית. על קירותיה [illegible] הסיסמאות באדום ושחור. היא החלה מפגינה ורוגמת ומטילה בקבוקי־תבערה. עוד פה ושם המשכנו לבוא אל מסעדה זו או אחרת. אט אט חדלו הרכים מלבוא.

אותו יום היתה שביתה כללית. כבואנו אל תחנת הדלק, פתח העיר, התנצלו הבעלים כי שביתה היום. ראינו את החנויות נעולות. חשבנו אולי הלאה תופר השביתה בדוכן פרי וירק, בעגלת כעכים. לאו יום שרב כבד. פה ושם מכונית חולפת. כמה עוברים ושבים. אחר־כך שום דבר. רק בתי־אבן אטומים בחומת הקיץ. דממה. והיה בה משהו מפחיד מעשן הצמיגים השחור או מהילולת הרגימה הנוכרת. כמו עוצר בזה. מרצון או מאונס. כן, גם מאונס. לא מעטים בעיר הזאת נתונים לכפייה וללחץ. אך זהו זה. מי יהין לסרב ל„בעלי הפנים"? בין הסיסמאות הצועקות מקירותיה, אמר לנו תושב מקומי, ישנה אחת המפחידה אותו במיוחד: „מכם לא נעצרו ומכם לא נהרגו". רמז דק. כל נוצרי ומתון יודע שבו מדובר כמקדמה על החשבון.

לא נרגמנו ולא הוצתנו. רק הרחובות היו שוממים כמו בסיוט. פעם ראיתי בתערוכה תמונה בלגית כזאת, סוריאליסטית. רחוב ללא אדם. אור אפור־כהה. משהו צפוני. כאן הגיה השמש על הריקות. שאלתי את מוסה פיש, חברי החי בין ערבים ומכיר אותם ואת שפתם, את רוחם ומנהגיהם, מה עושה עיר שלמה, שעות על שעות ולא פעם ימים על ימים, בהסגר כזה. מה עושה „הנוער" הרגיל בלילות לבילוי ותנועה. הוא השיב לי כי אנשים יושבים בבתיהם או בבתי קרובים וידידים. רואים טלוויזיה או צופים בסרטי וידאו הנפוצים מאד או נותנים עינם בכוס או לוגמים קפה ומעשנים. ישנם ודאי הקוראים עתון או מגאזין או ספר עד אשר מאפיל המרקע. ויש המקדישים לישון. וכבר שמעתי מחכם אחד כי בשל האינתיפדה הנמשכת „עושים יותר ילדים" ומסבכים את „הבעיה הדמוגרפית". הוא צחק צחוק עשן המסתיים בשיעול.

בית־לחם. השתנו הזמנים. לא עוד עיר פורחים מתונה

לא קרב הכרעה. התשה מתמשכת. בחברה ישראלית „שסועה. מחלוקת והרוסת שביתות ועיצבונים „שאיבדה את סגולות האחווה, ההתחשבות והרחמים, מול זוועת „משבר הבריאות" המפקיר את החולים הסובלים, בעיצומה של האטימות המרושעת והאנוכית המאפיינת מגזרים רבים בחברתנו הנאורה, אתה חש, יש לומר זאת, הערכה עמוקה לכושר העמידה והספיגה של שכנינו, ל„מוטיבציה" שלהם, לגאווה המפעמת. אני מניח שרבים בקרבם מתפללים לקץ הזמנים הקשים האלה והיו רוצים בהסדר כלשהו המאפשר את החיים. אך הכלל, כנראה, מזדהה עם המנהיגות ומטרות המאבק.

אני שב ושומע הצעות חכמות כיצד לשים קץ להתקוממות הערבים, כיצד לשבור „אחת ולתמיד" את כוחם. גם מבטיחים לנו כי הליכוד שינצח בבחירות „יוכיח תוך זמן קצר ש„אם רוצים באמת לגמור את הבלגאן הזה אפשר לעשות זאת ועוד איך" רק תן יד חופשית לשרון ונתניהו. הללו לא יהיו „צמחונים" כיצחק רבין ש„נכשל במשימתו". הללו לא ישחקו שח־מט מול שש־בש... אינני יודע מה יקרה בקלפי בראשון לנובמבר. אני צופה נצחון על חודו של קול למחנה זה או אחר. אני רואה את קללת המחלוקת. אני יודע שהחצי לא יושיע את השלם בנתונים האלה. מוסה פיש אומר כי אילו היינו עם נורמלי היינו נזקקים כעת לחוות דעתם של מומחים, לצוות־מוחות מעולה שהיה בוחן לעומק את הבעיה ומציע דרכי פעולה אפשריות. אמנון סבור כי אנחנו עומדים בפני

שוטים יהירים ודמגוגים ממליצים פה „לדבר עם הערבים ערבית", ממליצים על שיטות „לבנוניות". אין אנו עשויים לשיטות האלה ואין זה לגנותנו

מלחמה בקרוב, כי אם לא יחודשו המגעים לאחר הבחירות כאן ובאמריקה, תתחיל בהכרח הספירה לאחור לעבר המלחמה. אני אומר לו שאם כך רצוי לאסוף כמה חברים ולהתייעץ. הוא אומר לי כי נצטרך להמתין עד ספטמבר, לפחות, כי רוב „החבר'ה" יצאו או יוצאים לחו"ל ביולי־אוגוסט.

בינתיים ממליצים פה שוטים יהירים ודמגוגים „לדבר עם הערבים ערבית", ממליצים על שיטות „לבנוניות". זה שנים עוברות לבנון שיטות לבנוניות ואין סימן לקץ הדמים שם, להתאהבות באבדון. אין אנו עשויים לשיטות האלה ואין בכך גנאי לישראל. ישראל, אני יודע, תעמוד בכל המסות המוראים האלה אם תהיה ישראל האמיתית והנכונה שחוברו בה תחושת צדקת הדרך עם ראות האין־ברירה. הכרת הכוח וידיעת מגבלותיו. עמידה על עיקר התביעה הלאומית תוך נכונות אמיתית לדבר שלום עם כל גורם ערבי המעורב בסכסוך, כולל הפלשתינאים. לא מס־שפתיים דמגוגי אלא פניה רשמית והוגנת. אין בכך חולשה. להיפך על ישראל להעמיד במבחן אמת את ההדברות הישירה והגלויה עם כל אויביה. אם ייכשלו המגעים לא באשמתנו נדע, לפחות, כי עשינו כל שיכולנו. גם „יד קשה" נתפסת אחרת לאור הצעה אמיתית לפשרה מתקבלת על הדעת, תוך הפעלת דמיון ומדינאות גדולה. עם שסוע לא יצלח לשלום או למלחמה. היתה פעם דרך מדינית שידעה להבקיע בין הסתירות לגבש אומה ולאחדה על העיקר. נשיא המדינה בישר השבוע לחוזה המדינה בנימין זאב הרצל כי „למרבה הצער נסוג בשנים האחרונות החלום הציוני אחורה. קיימת אפילו תחושה של שקיעה, שבר בהסכמה הלאומית ההרגשה שבגדנו בעצמנו. הפכנו חברה אכזרית כלפי עצמה..."

האם נקלטו המלים האלה או שמא אבדו בהילולת „השביעיות"? הוא צודק. „חברה אכזרית". אפשר להוסיף „חברה טיפשה", כי רק טיפש מטופש נוהג כפי שישראל נוהגת בעצמה בימים אלה. עיוורה כי תשוך דרכיה ותכשל ממנים לה „ועדה קרואה". מה עושים לארץ, למדינה?

על קיר בבית־לחם קראנו את הכתובות. מה כתוב על קירותינו? האמנויות פורחות, מעדר בשירה עד כרמיאל במחול. ופסטיבל קולנוע בירושלים ולילות יפו הסוערים. תמורת האפי הרוצה. אצלם סגור ומצור. אצלנו חוגג ופתוח. מי קורא נכון את המתרחש. התאבדות „אליאנס" ואימת בתי החולים. „כדו" כמשל. ואותה ציפיה לבחירות כאל המוצא הגואל והידיעה הקשה כי לא בהן הישועה.

וראות התמה כי אפשר אחרת.

פורטרטים מקומיים / אבירמה גולן

זו הדרך, אין אחרת

כמו שלוקחים ילדים למצדה צריך לקחת אותם לבית העלמין הישן של עין חרוד, בעקבות אנשי העליה השלישית. חד־פעמיים ומעוררי קנאה בשל ההזדמנות שלקחו לידיהם — לבנות מבראשית

[illegible] נשמעים קולות, רמים יותר ודמים פחות, המודיעים ששכחנו את הדרך („זו הדרך — אחרת אינה, בה ללכת, ללכת עד תום:") ניתנה לי הזדמנות נדירה לחזור על ראשית הדרך, להיזכר בהולכים בה מאז, ולשאוב הרבה כוח חדש. „יד בן־צבי" ערכה שלושה ימים של עיון, לימוד והתקרבות מחודשת, בנושא העליה השלישית. הכינוס, „שכלל, שלושה ימים של הרצאות מרתקות וסיורים, שאין בפי די מלים כדי לשבחם, נערך ב„אוהל" שלחוף הכנרת, במקום ההוא ממש. לא רחוק מדגניה, לא רחוק מחוות כנרת. מן ההתחלה.

שאלת המיתוס או ניפוץ המיתוס נראית לי, משום־מה, בלתי רלוונטית להדהים. הדברים עדיין קרובים אלינו מאד, והאנשים מאיתנו זכו גם להכיר כמה דמויות חשובות מן התקופה ההיא. מדובר בעליה השלישית: מדובר באנשים צעירים שהגיעו לכאן, חדורי התלהבות ואמונה, מיד לאחר מלחמת העולם הראשונה, אל הישוב הסובל, הפגוע והנואש־כמעט, אשר ספג מכה אחר מכה בשנות המלחמה והשלטון התורכי. מדובר באנשים צעירים שראו את המלחמה והמהפכה הקומוניסטית ולמדו משתי אלה מה שאין אדם לומד בשום בית־ספר; מדובר בקבוצות של צעירים שאנשי העליה השניה, כובשי העבודה הראשונים, שיוועו וייחלו לבואם, אך גם התקשו לבלוע אותם.

מדובר, כאשר אתה הולך בעקבות האנשים ובמקומות שבהם הם חיו, בפרטי יום־יום אנושיים, בפיסות־חיים נוגעות ללב ומרעישות. לא בסנסציות. לא בשאלות הרת־גורל כמו מי היתה אהובתו של מי, אלא בנסיון לגעת, להבין, למשש מקרוב את הישיבה סביב השולחן הדל בארוחת הבוקר, את העבודה במחצבה, את הנעורים. אין לנו יכולת של ממש לראות את הדברים כפי שהיו. גם אם נאסוף אלפי עדויות לא יעמוד ה„דבר כשהוא לעצמו" מול עינינו, בלי שנעוות אותו בראי הזמן ובאספקלריות הפרטיות שלנו. נותרו לנו רק ההקשבה וההתבוננות, ולא פשוט מהן גם הקריאה.

לפני הכינוס קראתי בצמא דברים משל שלמה לביא, למשל, או לילה בסביך (שעליה עוד ארחיב את הדיבור בהזדמנות הקרובה ביותר, מפני שהיא אשה מיוחדת במינה), ומעבר לוויכוחים האידיאולוגיים התחלתי לחוש בפעימת החיים של האנשים האלה: לא ענקים, אולי, אבל חד־פעמיים; מעוררי קנאה, בשל האינטנסיביות החריפה שאפיינה את חייהם, בשל ההזדמנות הקשה והנפלאה שהם לקחו לידיהם — לבנות משהו מבראשית. בסיור שנערך ביומו השני של כינוס העליה השלישית התקרבתי עוד מעט מעט אל תמונת החיים שלהם. תקצר היריעה: אולי צריך לספר טיפין־טיפין, להשאיר עוד ועוד לפעם הבאה. נתחיל בבית העלמין הישן של עין־חרוד. בית העלמין ההוא שעל הר מעל גדעונה. ב„מדרון לבנבו", כפי שאמר שבטקין. בית העלמין המספר סיפור ועוד סיפור ועוד סיפור. אתה רוצה להיצמד לאבנים ההן שיגידו עוד, מה שנסתר. הדממה קשה.

בית עלמין קטן כל־כך, ואבניו פשוטות וחשופות לחום ולרוח המאובקת, לא תואר לו ולא הדר, והוא אוצר בתוכו חיים שלמים, תקופה שלמה, גרעין קשה מאד. כמו שלוקחים ילדים למצדה צריך לקחת אותם גם לכאן. אם אנחנו רוצים נוער שיודע למה הוא שייך ומדוע הוא בכלל כאן צריך שיכירו את חוות כנרת, את דגניה, את בית העלמין שעל הכרך ואת בית החיים הקטן הזה. ולהקפיד ולשמור את כל אלה. ולספר ולספר, הכל עדיין נושם וחי, אפילו — ואולי דווקא — ליד הקברים.

בני כ"ד ובני כ"ג, ורבים מהם שלחו יד בנפשם. נחמן גלרמן שלא שכח לצלצל בחמש וחצי בפעמון הקורא לחברים לעבודה, ורק אחר־כך כיוון את הרובה לרקתו וירה. למה? בשביל מה — כך שאלו החברים — הוא עלה מרוסיה מת חבר, ואיש אינו יודע למה, ואיש אינו יודע למי להודיע, אם יש לו קרובים בכלל. נסו להעלות על הדעת את „חבורה" של צעירים מתאבלים ומבוהלים. לא שהתאבדות היתה דבר חדש בארץ, ובעיקר באיזור ההוא. שנים לא

שלמה לביא. בין דפי ההיסטוריה

רבות לפני כן היו אומרים שכל מי שרצה להתאבד היה מגיע לכנרת, ובית הקברות היפהפה על הכרך יוכיח, אבל לאנשי עין־חרוד היה זה המוות האלים הנורא הראשון.

לא האחרון, מכל מקום. היתה גם נחמה אברונין, עלמה מבית טוב, שנישאה ובאה לעין־חרוד אחר בעלה. האיש היה עסוק למעלה ראש בעבודה, והצעירה התאהבה גם היא למעלה ראש, באחד ה„קרימצ'אקים" הגדולים. החזקים, שעבדו במחצבה, שתו תה רותח וניגנו בגרמושקה. כמה רומנטי זה נשמע. צריך לזכור שאנחנו רחוקים מדי — רחוקים מן האנשים, רחוקים מהלך המחשבה שלהם, רחוקים מאהבתם ומשנאתם ומפחדיהם ומבדידותם. אנשים צעירים כל־כך שלקחו את החיים בידיהם, ככה, בסערה כזאת, ולבסוף גם את המוות. אמא של יאיר בן־אריי מעין־חרוד אמרה לך שנחמה היתה בחורה עדינה, ואהבה את הקרימצ'אק. הוא היה פשוט גבר שניצל את תמימותה ואת טוב ליבה, והיא היתה מוכנה לנטוש הכל, גם את אריה בעלה, וללכת אחריו, אחרי אהרונצ'יק הבריון. הוא בטח אמר — סיפרה אמא של יאיר — נחמה, אם יש לנו עכשיו שפה פנויה תבל לבנו אותה על דיבורים... היא כל־כך נפגעה... אבל יאיר הלך לשאול גם את יוסף מלמוד, וזה אמר לך: מה אתה רוצה? הוא היה בחור עדין, וכתב שירים, והיא היתה בחורה היסטרית. מה לעשות? בספרו של לביא, אומר יאיר, נשארה פרשת נחמה אברונין בלתי מפוענחת. חידה.

מה שמלמד אותנו לכבד תמיד את האפשרות השלישית ולא לחשוב שאנחנו יודעים. בתורה, כמובן, הטרגדיה: שני אנשים צעירים. יום אחד, מהחדר של נחמה בצריף, נשמעו שתי יריות. [illegible] ונחמה נחנקה. לא הצליחו להציל. אבן אפורה ועוד אבן אפורה שותקות את החידה הזאת עד היום.

עד כאן קטע־קצה של מגילה ארוכה, עשירה מפוארת וכואבת בעין־חרוד. אלא שאי־אפשר שלא לאזכר, לפחות, את קברם של שלמה לביא ותנה רעייתו.

שלמה לביא, ממגבשי תכנית „הקבוצה הגדולה" ומהמייסדים החשובים של עין־חרוד והתנועה הקיבוצית בכלל, התאלמן בגיל צעיר וגידל לבדו את שני בניו, הקטנים. קראתי לבננו הבכור ירובעל, כתבה לו תנה פעם, שיהיה איש תקיף ולוחם, ולבננו הצעיר קראתי הלל, שיהיה איש אוהב שלום ורודף שלום כהלל הזקן בשעתו. בסופו של דבר היה ירובעל אוהב שלום ורודף שלום, והלל היה תקיף ואמיץ. כשנהרג אחיו, בקרבות מלחמת העצמאות, וגופתו הובאה לחדר האב השכול והנזוה שם, מכוסה בשמיכה קצרה מכפי מידתו של ירובעל הגבוה, ישב הלל עם החברים המתאבלים יום או יומיים, ואחר־כך קם ונפרד מאביו וקיבל את ברכתו. כעבור חודשים אחדים נהרג גם הוא במלחמה, ושלמה לביא נותר לבדו: לביא שכול חזק וגאה, ואם אלה אינם דפי היסטוריה שיש לזכור ולשנן בבית־הספר, מה כן.

תם ולא נשלם וצריך לספר ולספר.

לעומת זאת

ולעומת זאת, נכנסו השבוע אל ביתי שתי עלמות צעירות, עטופות בסארי אדמדם ונושאות כמה מגילות לא ברורות ותיק או שק בידיהן. „אנחנו לא קונים שום דבר", אמרתי להן בחביבות. „אנחנו לא מוכרות שום דבר", הן ענו בחביבות כפולה ומכופלת ועשו את הדרך בנועם (!) לחדר האורחים. „כמה ספרים" התפעלו, „מי זה קורא כאן כל־כך הרבה?". אנחנו, ענינו להן, „ג'ירפה האריה", ניסינו להתבדח, אבל ניכר בהן שהן לא קראו אף פעם את „מיק־פסל" ושבכלל הן לא בראש שלנו, מה שנקרא. הן אמנם לא הכריחו אותנו לקנות את הציורים ההודיים הקיטשיים, אבל ניסו לדחוף לנו כמה ספרים שעיקר תוכנם הוא — קרישנה קרישנה קרישנה, וגומר.

החלטנו לנהל איתן שיחה מנומסת ושאלנו אותן שאלות סקרניות על אורח חייהן. שום הפתעות: הן מתגוררות בחבורתא של קרישנה כמותן ומבשלות אוכל צמחוני לכל דיכפין ומאמינות שכולנו נשמות יחידות במינינו ושעוד נפגש בגלגולים הבאים ושאין חשיבות לשטויות כמו מדינה וחברה שוויונית או לא שוויונית ושאלות אידאולוגיות חברתיות אחרות, ושכולנו שווים בפני קרישנה כולל הפרות והזבובים ושהלאה הרכוש ובוז להווי הרגע, ומשום כך הן עזבו את הבית בגיל 16 ומאז (שבע־שמונה שנים) הן חיות בהרמוניה מלאה עם הטבע ועם קרישנה ועם החבר'ה שלו ואולי בכל־זאת נקנה מהן ספר? 30 שקל (הבת לכסף) או נר דקורטיבי לילה, ב־15?

לא קנינו שום דבר, כמובן, וגם השיחה לא היתה שווה גרוש, אבל השתיים ריחפו להן החוצה חרוזות בטחון עצמי ושלווה. יכול להיות שבגלגול הבא עוד אפגוש אותן, אבל בינתיים רק חשבתי על אבא ואמא שלהן ותאמינו לי שזה עשה לי רע.

החיים החדשים של מסורב העליה / ארנון מגן

עם הלב לייצור

אין צורך לחקות דווקא את הלב הטבעי, גורס פרופ' לרנר. הלב המלאכותי שהמציא הוא משאבה נטולת חלקים נעים. בחלומו הוא רואה בארץ 30,000 עובדים המייצרים 100,000 לבבות מלאכותיים בסרט נע

לא צריך אדם להיות קרדיולוג כדי להתפעם בלבו מיכולתו של הלב לפעום בקצב סדיר של כ־70 פעם בדקה, שעה אחרי שעה, חודש אחרי חודש — כך במשך עשרות שנים. ב־70 שנות חייו של אדם בעל תוחלת חיים ממוצעת פועמת משאבה זו 20 מיליארד פעם בקירוב, ואם לוקה לפני כן בלבו, הרי זה על־פי־רוב בגין תקלה שאירעה לא בלב עצמו, אלא באספקת הדם אליו.

גם פרופ' אלכסנדר לרנר — מהנדס ביסודו, לאו דווקא קרדיולוג — איננו מזלזל בלב האנושי ומוכן להודות כי הוא עולה על כל מכונה שבנה האדם. מנוע הבעירה הפנימית של מכונית זקוק לשיפוץ כללי, מה שקרוי באנגלית מסורסת בפי בני עמנו „אוברול", אחרי שנים אחדות לכל היותר של פעולה, ופעולה לא־רציפה אפילו, של מספר שעות מדי יום. למנועים חשמליים יש אמנם תוחלת חיים ארוכה יותר, אבל גם היא אינה יכולה להשתוות לזו של ה„מנוע" הטבעי שבלב האדם. אף־על־פי־כן הוא סבור, כי יש מקום לשיפורים. הלב „תוכנת" על־ידי הטבע כאשר האדם היה עדיין יצור פרימיטיבי, כאשר בהתקרב אליו חיית טרף נאלץ היה למצוא לו מחסה על עץ, למשל. הפחד למראה חיית הטרף הגביר את זרימת האדרנלין בגופו, הודות לכך התחיל לבו לפעום בקצב מואץ, לספק יותר דם לאברי הגוף — וכך יכול היה להימלט ביתר מהירות אל העץ הקרוב ביותר. אבל מי צריך את זה היום? כדי להימלט מן הסכנות של ימינו אלה — למשל, ממכונית דוהרת לקראתך — ממילא לא יעזור לך שום אדרנלין.

לכן הוא סבור, כי כאשר מתכננים לב מלאכותי, אין צורך לחקות דווקא את הטבע, כפי שנוהגים עד כה כל המדענים העוסקים בסוגיה זו.

אלכסנדר לרנר עלה לארץ בינואר השנה, כאחד ממסורבי העליה המפורסמים ביותר, עם „רקורד" של כ־17 שנים. הוא נולד ב־1913 בוויניצה שבאוקראינה וב־1931 עקר למוסקווה. ב־1936 סיים שם את לימודיו כמהנדס חשמל במכון לאוטומטיקה וכעבור שלוש שנים התחיל לכהן במכון זה כמרצה וכחוקר. במשך השנים צבר כמות מרשימה של תארים, בהם בין־לאומיים, חיבר 12 ספרים, בהם ספר יסוד לתורת הקיברנטיקה. הוא היה מן המדענים המכובדים בארצו ובין השאר כיהן בחבר המועצה לקיברנטיקה בנשיאות האקדמיה הסובייטית למדעים. עד שב־1971 פנה וביקש רשות הגירה לישראל, וקריירה מזהירה נקטעה בבת־אחת. הוא לא היה אסיר ציון, לא הכניסו אותו לבית־סוהר, אבל סולק מרוב משרותיו ונאסר עליו ללמד. בני משפחתו נעצרו מפעם לפעם, נחקרו על־ידי הק.ג.ב. הסמינר המדעי שקיים פרופ' לרנר בדירתו, אחת לשבוע, מאז 1972, על יישום שיטות מתמטיות ברפואה ובביולוגיה — שגם „אומץ" כמנו על־ידי מכון ויצמן — לא העלה כמובן את חינו בעיני השלטונות.

17 שנה עשה פרופ' לרנר את רוב עיתותיו בדירתו במוסקווה ושם גם המשיך לחקור ולהדריש — אבל בלי מעבדות, בלי בתי־חולים שיוכל בהם לערוך ניסויים. היום הוא אומר במבט לאחור, שפרישות זו מאונס גם הועילה, בסופו של דבר. היה לו שפע זמן לחשוב, לחשב. מן המחשבות האלה נולד רעיון הלב המלאכותי. עתה, מקץ חמישה חודשים בישראל, במחלקה למתמטיקה שימושית של מכון ויצמן בדרגת פרופסור אמריטוס, אמנם בחדר קטן למדי וזמני, ללא מזכירה, ללא טכנאי שיסייע בידו ואפילו בלי טלפון ישיר הוא מנסה לקדם רעיון זה בארץ. בינתיים כבר הספיק לשהות חודשים בחו"ל — תחילה בארה"ב, שם הרצה על קיברנטיקה באוניברסיטת קליפורניה בלוס־אנג'לס ואחר־כך באוסטרליה, שם מסר לראש הממשלה מטעם מפלגת הלייבור, בוב הוק, את הוקרה מטעם הקונגרס היהודי העולמי על פעולתו למען יהודי ברה"מ. בימים אלה חזר לארץ, לשבתו, ולבני משפחתו: בתו, שעשתה [illegible] במכון ויצמן, ויושבת בארץ כבר 15 שנים. בנו, אף הוא מהנדס, עלה לארץ עם בני משפחתו, יחד עם האב, ועובד עתה בפרוייקט לאנרגיה סולארית במכון (האשה והאם

אלכסנדר לרנר. יש מקום לשיפור הלב

מתה במוסקווה לפני שבע שנים). עברית הוא יודע אך מעט, אם כי למד בזמנו, עוד ברוסיה, את השפה. אבל במכון ויצמן, קל וחומר בחו"ל, אפשר להסתדר יפה מאוד באנגלית בלבד.

לבבות מלאכותיים אינם עוד בגדר חידוש. כל התינוקות, פרט למיעוט קטן הנולד עם מום מולד בלב, יוצאים לאוויר העולם כשליבם בריא אולם. הבעיות מתחילות בדרך־כלל בגיל מתקדם ואז הן נובעות, בדרך־כלל, מחסימה בעורקים הכליליים, המספקים דם ללב. השלב הראשון, שהחל לפני כ־25 שנה בטיפול באי ספיקת לב, הוא השתלת מעקפים כתחליף לעורקים החסומים. שיטה זו, יחד עם השיטה החדשה יותר של ניקוי העורקים החסומים בעזרת בלון, היא עדיין השיטה הטובה ביותר לטיפול בחולי לב, אבל אין היא יפה למי שאוטם שריר הלב, מה שקרוי „התקף לב", כבר הספיק לעשות שמות בלבו, וכן למי שלבו נפגם ללא תקנה בשל סיבות אחרות. לפני כ־20 שנה נמצא מוצא גם לחולים אלה, באמצעות השתלת לב שנלקח מתורם.

אחרי סדרה ארוכה של כשלונות, שנבעו בעיקר מריבוי המקרים של דחיית הלב המושתל על־ידי המקבל, נמצא לפני כחמש שנים פתרון מניח את הדעת לבעיית הדחיה, וכיום עושים בעולם אלפי השתלות לב בשנה (מזה שתי השתלות בישראל), אבל הצרכים מרובים פי כמה וכמה והם מגיעים, לפי אחד האומדנים, ל־300,000 לבבות בשנה. צוואר הבקבוק הוא הקושי להשיג תורמים. כדי להציל חולה כזה ממוות צריך שייספה אדם אחר, צריך שאותו קרבן יהיה בעל לב צעיר ובריא (על־פי־רוב — אדם שנספה בתאונות דרכים), צריך שבני משפחתו השכולים יסכימו לתרום את לב יקירם, צריך שיחלפו לא יותר משעות ספורות מרגע המוות עד שהגופה תועבר לבית־החולים לשם ביצוע ההשתלה — ועדיין לא מנינו את כל המגבלות.

על רקע זה בעיקר הולו הניסויים בפיתוח לב מלאכותי, משאבה משוכללת המנסה לחקות את הלב הטבעי. תחילה קיוו, כי לב כזה יוכל לשמש תחליף תמידי, אך עד־מהרה התברר שלפי־שעה הוא מתאים בעיקר כפתרון ארעי, ארעי מאוד, כלומר עד שיימצא לחולה לב טבעי שנלקח מאדם אחר. הדגם החדש והטוב ביותר פותח על־ידי ד"ר רוברט ירוויק האמריקאי, אבל גם הוא רחוק מלהניח את הדעת. עד כה נרשמו בעולם רק ארבע הצלחות בהשתלות לבבות כאלה, וגם בהן היתה ההצלחה מוגבלת למדי. השיא הושג אצל ויליאם שרדר, שחי 620 ימים לאחר ההשתלה, [illegible] ב־21 חודשים אלה שניתנו לו במתנה לא היו חיים. הוא היה מוגבל בתנועותיו, משום שהיה צמוד למיכל שסיפק אוויר דחוס לחזהו דרך צינור, הוא סבל מסיבוכים, מכאבים, מזיהומים.

בינתיים מפתחים ירוויק ואחרים, בהם וילם קולף, מי שהמציא בזמנו את הכליה המלאכותית, כיום תושב מדינת יוטה, דגם חדש של לב מלאכותי, עם מערכת חשמלית־הידראולית, שיקבל את האנרגיה שלו מסוללה קטנה שהחולה יישא על חגורה סביב בטנו. מפתחים, וגם מנסים כבר בבעלי־חיים — בארה"ב, ביפן, באיטליה, בשוויץ, בצרפת, באוסטרליה. אבל עדיין לא ניסו אותו בבני־אדם.

וכאן אנחנו חוזרים לפרופ' לרנר ולטענתו, המנוגדת לתפיסתם של כל האחרים העוסקים בסוגיה זאת, כי בייצור לב מלאכותי אין צורך דווקא לחקות את הלב הטבעי, שהוא אמנם מכונה לתפארת, אבל גם מסובכת מאוד. אפשר, הוא אומר, לייצר לב מלאכותי, ללא חלקים נעים, שהם מקור מועד לפורענויות, ולב כזה, הוא מאמין, יוכל לפעום ללא תקלה מאות בשנים. כמובן, אין צורך בזה: די לו בעשר שנים, שפירושן כ־300 מיליון פעימות — גם כן לא עניין־של־מה־בכך.

כיצד? את זאת אין הוא מוכן לגלות, מטעמים מובנים, כדי שלא יגזלו לו את הפטנט. אם יצליח, יהיה אדם עשיר, אבל הוא אומר — ואי־אפשר שלא להאמין לאדם זה בן 74 — כי הוא דואג בראש ובראשונה למולדתו החדשה. הוא רוקם באוזני חלום של תעשיה שלמה, תעשיה של ייצור מאה אלף לבבות מלאכותיים בסרט נע, בסכום כולל של לא פחות משני מיליארד דולר, עם תעסוקה ל־30,000 עובדים מיומנים, מהנדסים, רופאים ומדענים.

עד שתקום אותה תעשיה, צריך כמובן להתגבר על כמה קשיים. ראשית צריך לגייס כמיליון דולר, לעריכת התוכניות הראשונות. שלב זה יימשך כשנה. אחר־כך יבוא השלב השני, של בניית אב־טיפוס ראשון, שיימשך שנה עד שנתיים. בשלב השלישי כבר יהיה ייצור של ממש, שיגיע בתחילה לתפוקה של 10,000 לבבות בשנה ויעלה בהדרגה עד 100,000 בשנה.

בתקופה הקצרה מאז עלייתו לארץ ועד יציאתו למסע בחו"ל כבר הספיק לפנות, בעל־פה או בכתב, לראשי המדינה. משמעון פרס קיבל מכתב המבטיח לו לסייע בידו בכל שיוכל, ופרופ' לרנר תוהה עתה, כיצד יגשים הבטחה זו. גם נשיא מכון ויצמן, פרופ' אריה דבורצקי, הבטיח לעזור לו (אגב, הוא כבר מסר הבטחה כזאת כאשר ביקר לפני 13 שנים במוסקווה). לרנר פנה גם לגורמים בחו"ל. בעת ביקורו בחו"ל ניהל שיחת טלפון ארוכה עם קולף והציע לו שיעבדו במשותף, לפי תפיסתו של לרנר, או במקביל, כל אחד לפי תפיסתו־הוא, ושוחח פנים־אל־פנים עם המיליארדר האמר — בענייני מימון, כמובן, והלה הבטיח לו להשיב לאחר שיתייעץ עם יועציו בתחומים אלה.

קולף הוא היום בן 70 בקירוב. האמר, אם אינני טועה, כבר נכנס לעשור העשירי בחייו. ולרנר עצמו — אף הוא איננו צעיר עוד בן 74, כאמור. אצה לו הדרך. הוא חושש שמא יקדימו את ישראל מדינות אחרות. לעצמו איננו חושש כל־כך. הוא מאמין — או לפחות מעמיד פנים כמאמין — כי יזכה בהתגשמות חלומו. מדוע לא? למרות גילו, לבו עדיין צעיר.

ראשומון/ יורם לוי

מהומה בקצה המנהרה

עכשיו כבר ברור לכל המעורבים בפרשה כי, גם אם אין זה תנאי הכרחי, רצוי להשיג את הסכמת הווקף לחפירה ולתאם עמו את העבודות. על שטות כזו לא חוזרים פעמיים

„להערכתי הובלת את משרד הדתות, את משטרת ישראל ואת כולנו למהלך חפוז שניתן היה לצפות מראש את תוצאותיו והנזק שנגרם", כך כתב מנכ"ל עיריית ירושלים אהרון שריג לארכיאולוג מחוז ירושלים במשרד החינוך דן בהט לאחר התקרית האלימה שהתרחשה ביום א' באזור הויה דולורוזה בעיר העתיקה בירושלים לאחר שמשרד הדתות החל בחפירת המוצא למנהרת הכותל. חקירת השתלשלות האירועים מעוררת תמיהות על השיקולים שקדמו לקביעת העיתוי לחפירה ומי מן הגורמים הקשורים לעניין ידע על כך. רק מחילופי ההאשמות שלאחר מעשה ניתן להסיק שהיתה „פאשלה".

משרד הדתות חופר מאז 1967, בפיקוח ארכיאולוגי, מנהרה לאורך הכותל המערבי בעקבות מחקרו של צ'רלס וורן במאה שעברה. לפני כמה חודשים התגלו במנהרה גילויים מרשימים וביניהם תעלת מים מתקופת בית שני באורך של כ־350 מ', שהובילה לעבר פתח בחלקה הצפוני של העיר העתיקה, ליד מנזר „אחיות ציון" ברובע המוסלמי. פתח זה והמדרגות היציאה מהמנהרה כבר נתגלו במאה הקודמת על ידי החוקרים וורן ושיק, שפרסמו את מימצאיהם בשני ספרים. הפתח יוצא בסמטת באב אל ע'ואנמה, סמטה צרה המשמשת ציר גישה למוסלמים לאחד משערי הר הבית הנמצא לא הרחק משם. מכסה הברזל של פתח היציאה היה גלוי לעין בתקופת השלטון הירדני, אולם לאחר איחוד העיר ציפתה העירייה את הפתח בריצוף אבן. עבודת החפירה, שלמעשה הסתיימה ביום א' לפני שהחלה המהומה, נועדה לגלות מחדש את הפתח, להוציא מתוך המנהרה כמויות עפר גדולות, כל זאת כדי להכשירה בעתיד הקרוב לביקורי תיירים לכל אורכה. בשלב זה מדובר בחפירה ארכיאולוגית, ובעתיד יוחלט אם זה יהיה פתח היציאה של המנהרה. אפשרות טובה יותר היא לבנותו בתוך סמטה השייכת לווקף וכיום פועלת בה נגריה.

חשיפת מנהרת הכותל מהווה תגלית ארכיאולוגית בקנה מידה עולמי. בשל הרגישות הוקמה „מנהלת הכותל" ובה נציגים של משרדי החוץ והדתות, עיריית ירושלים והמשטרה, שמתעדים ועוקבים אחר ביצוע עבודות החשיפה. עם גילוי תעלת המים היה ברור לארכיאולוג בהט, כי יהיה צורך לגלות את פתח היציאה שלה. ב־5 בנובמבר 1987 הוא פנה במכתב למ"מ ראש העיר אברהם כחילה, המחזיק בתיק הבניה בעירייה, בו הודיע על כוונתו לבצע חפירה ארכיאולוגית ברחוב. „אנו נדאג לכל סידורי הבטיחות כדרוש לפי חוק העתיקות, סעיף 11. ברצוני להזכיר שהעיר העתיקה כולה מוכרזת, לפי חוק, כאתר עתיקות, ואני פונה בזה כדי לזכות בברכתך". תשובתו של כחילה מיום 2 בדצמבר 1987: „שמחתי לקבל מכתבך בו אתה מודיע לי על התחלת ביצוע חפירה ארכיאולוגית ברחוב בב־אל־ע'ואנמה, ליד מנזר האחיות ציון. אני מברך אותך על יוזמתך זו ומאחל הצלחה".

אליבא דמשרד הדתות אין הוכחה טובה מזו שעיריית ירושלים ידעה ואישרה את העבודה. „איך אפשר להתלות במכתב כללי זה, שנשלח לפני תחילת האינתיפאדה, כהיתר לחפור 7 חודשים אחר כך, מה עוד שחפירה כזו דורשת על פי נוהלי העירייה רישיון מיוחד", תמה המנכ"ל שריג.

לשריג יש גם טענות קשות על העיתוי לביצוע העבודה, שלדבריו לא תואם עם העירייה ובוודאי לא עם המועצה המוסלמית העליונה. „לא ברור לי", נאמר בהמשך מכתבו של שריג לבהט, „כיצד מבצעים עבודה ברחוב ציבורי בלי לקבל היתר מפורש מהעירייה, ובלי שנעשה ניסיון להסביר את העניין לפני מעשה לאנשי המועצה המוסלמית העליונה, זאת בהתחשב ברגישות המיוחדת של ימים אלה בירושלים ובמיקומו המיוחד של האתר בסמיכות להר הבית".

במשרד הדתות מודים, כי במכוון לא הודיעו לווקף על העיתוי המדויק של החפירה, אך זה ידע על חשיפת המנהרה ונציגיו אפילו סיירו בתוכה. „הווקף לא ידע על העיתוי", הסביר דובר המשרד, „אין לווקף שום מעמד משפטי בעניין, אנו לא צריכים את הסכמתו, זה חלק מירושלים הריבונית והמאוחדת, מדובר בשטח ציבורי ואין פגיעה במקום קדוש או ברכוש של מישהו, משרד הדתות לא החליט לחפור דווקא שם מתוך עקרון. או כדי להפגין את כוחו, העבודה היא חלק מחשיפה ארכיאולוגית, את המיקום הכתיבה הארכיאולוגיה".

במשרד טוענים, כי עיריית ירושלים ידעה על העיתוי, שנקבע בישיבת מנהלת הכותל, בה השתתף נציגה אפרים שילה. מעיון בפרוטוקול הישיבה, שהתקיימה ב־20 ביוני, מתברר, כי הוחלט בה על פתיחת המנהרה לאחר שיושלמו כל ההכנות. הוחלט שהמשטרה תאבטח את העבודה על ידי שוטרים שיזמין משרד הדתות בנוסף לאבטחה כראות עיניה. משרד הדתות, כך נכתב בפרוטוקול, הזהיר את המשטרה שצפויה התנגדות. בעניין העיתוי הציע בישיבה מנכ"ל משרד הדתות זבולון אורלב לבצעה בסוף יוני או בתחילת יולי. נציג משרד החוץ אורי גורדון התנגד בטענה שהעיתוי לא מתאים בגלל חשש לפגיעה נוספת בתדמית של ישראל בעולם. בפרוטוקול לא מצוין כי נציג העירייה אפרים שילה מתנגד לעיתוי. „לא רוצה על מועד ספציפי", הוא מסביר, „לדעתי לא הפורום הזה צריך לקבוע את העיתוי לעבודה מעין זו, העיתוי צריך להיקבע על ידי ועדת הבטחון של ירושלים".

שילה עדכן את שריג בהחלטות וזה הודיע בעבור ארבעה ימים למ"מ ראש העיר כחילה, כי „סביר להניח, כי לצורך ביצוע עבודה זו ברשות הרבים יפנו (משרד הדתות – י.ל.) למחלקה לתכנון העיר ע"מ לקבל היתר מתאים ויש לטפל בבקשתם בהתאם". אולם מעבר לכך לא נעשה דבר.

משרד הדתות המשיך בהכנות ובתאום עם השר המר נקבע לבצע את החפירה ביום א', 3 ביולי בשעות הבוקר. הודעה נמסרה למשטרת ירושלים, ולדברי קצינים בכירים במשטרה משרד הדתות הודיע גם לווקף. אפרים שילה קיבל את ההודעה ביום ו' „עשרים דקות לפני כניסת השבת כך שלא הספקתי לעשות משהו".

חפור בזה: מבואן הולה התפרעות (צילום: [illegible] הררי)

במוצאי שבת הוא התקשר לארכיאולוג בהט שאמר לו, כי חלק מן האישורים לחפירה בידו. את יתר האישורים היה צריך לארגן נציג משרד הדתות. מדוע לא נמסרה הודעה לראש העיר או למנכ"לו לא ברור. על אשר אירע למחרת כבר נכתב.

סוף דבר. האם נעשה הכל למנוע את המהומה, שכנס הסתיימה ללא נפגעים, ישפוט הקורא. פרשת המנהרה מוכיחה פעם נוספת עד כמה ירושלים רגישה. „אין לנו טענה נגד עצם נחיצות החפירה", מדגיש מנכ"ל עיריית ירושלים אהרון שריג, „הבעיה היא שרצו לבצע עבודה תוך התעלמות מהווקף וכאשר מתעלמים ממציאותם של גורמים שצריכים להילקח בחשבון ולטפל בהם בהתאם – זו התוצאה השלילית שמתקבלת". הוא מזכיר כיצד טיפלו כל הגורמים והעירייה בתוכם בחברת החשמל של מזרח ירושלים ללא שום מהומות.

כלקח מידי מן התפרצות בויה דולורוזה החליט שריג, כי מעתה כל הסכמה המושגת במנהלת הכותל איננה יכולה לשמש תחליף להשגת היתר מעיריית ירושלים לביצוע חפירות בכבישים.

בישיבה דחופה, שכונסה לאחר שוך ההתפרעות, הוחלט לדחות את המשך החפירה לפחות עד אחרי חג הקורבן עוד 3 שבועות. דובר משרד הדתות מסר רשמית, כי העבודה תושלם „בהקדם האפשרי תוך מאמץ להרגיע את הרוחות". כך או כך, ברור לכל הגורמים, גם אם אין זה תנאי הכרחי, כי רצוי להשיג את הסכמת הווקף לחפירה ולתאם עימו את העבודות. על שטות לא חוזרים פעמיים.

אם אתה רוצה לחפור

בעיריית ירושלים לא קיים חוק אלא נוהל חפירה שכל הגורמים עוברים לפיו, אומר מנהל המחלקה לשיפור פני העיר יואל מרינוב. הגורם, המבקש לחפור, מגיש „רשיון חפירה" למחלקה לשיפור פני העיר, שאצלה מרוכז המידע הטכני על התשתית התת־קרקעית הפרוסה בעיר והעלולה להיפגע כתוצאה מחפירה לא מתואמת. במקרה של חפירה בכביש גם המשטרה צריכה לאשר זאת. לחפירה ארכיאולוגית לא צריך אמנם רשיון, אבל הנוהל בירושלים הוא שאם החפירה נעשית במקום ציבורי יש צורך בתיאום טכני. בעיריית ירושלים מרגישים, כי הארכיאולוג בהט לא תיאם את החפירה כנדרש בויה דולורוזה. לעומת זאת הוא ביקש רשיון לחפור לגורם אחר ליד שער יפו.

לא ניתן היה להשיג את תגובת הארכיאולוג דן בהט הנמצא בחו"ל.

בסוף כל משפט יושב דני בכסא גלגלים / אוריאל בן־עמי

לא מסכים, כבר לא שונא

על המרפסת של שיקום ב' בתל־השומר מנסה דני כהן הפצוע לקבל תשובות נחרצות מיוסי שריד. כל הדרך משאלות הסכסוך הישראלי־ערבי לבעיות הצוות הרפואי

לפני שבועות אחדים פרסמתי כאן שיחה עם דני כהן, החייל המשותק בפלג גופו התחתון כתוצאה מאבן שהושלכה על ראשו מגג הקסבה בשכם („העולם השתנה בקסבה של שכם", „דבר" 17.6.88).

כהן, בהלאי בן עשרים מירושלים, נחשב לפצוע הקשה ביותר מבין חיילי צה"ל שנפצעו באינתיפאדה. מאז פציעתו, לפני כארבעה חודשים, הוא נמצא באגף השיקום בתל־השומר, מרותק לכסא גלגלים ונזקק לטיפול צמוד.

בשיחה דיבר איתי על מצבים בלתי אפשריים של החיילים מול הילדים זורקי האבנים, שבהם „אכלנו את הלב. מה שעשינו שם זו הפגנת נוכחות שלא כל־כך הפחידה אותם. הרגשה מחורבנת שאתה חוטף ולא מוסיף ובמיוחד הסראונים".

דני סיפר גם, כי בעקבות פציעתו הוא פיתח שנאה ליוסי שריד. „כשאני רואה עכשיו את יוסי שריד בטלוויזיה אני מתעצבן... אני לא יודע אם היה מדבר ככה, אילו הבן שלו היה נפצע".

שריד קרא את הדברים והם כאבו לו. הצעתי לו להיפגש עם דני כהן והוא הסכים. הוא ביקש שהשיחה ביניהם לא תהיה לפרסום, אלא אם דני יהיה מעוניין בפרסומה. דני השיב לי בתחילה שהוא לא מעוניין לראות את יוסי שריד בכלל. כעבור שניות התרכך ואמר לי שהוא מוכן לפגוש אותו, אבל בתנאי שאפרסם את „כל מה שיש לי לומר לו".

הגעתי אליו השבוע עם שריד, וישבנו על המרפסת של שיקום ב'. שריד סיפר לדני שקרא את הדברים. „מכיוון שיוסי שריד זה אני ואתה שונא אותי – החלטתי לבוא. אני מאמין שלא תסכים איתי בסוף השיחה, אבל הייתי רוצה לפחות שתבין אותי ובמיוחד את המניעים שלי".

שריד אמר לדני שרבים מגדפים אותו וכבר לא אכפת לו. אך במקרה של דני זה בהחלט כאב לו. „אתה יכול להיות הבן שלי ויש לי על זה קבלות. הבן הבכור שלי כבר בן עשרים ושלוש". אחר־כך הוא שאל את דני על מצבו ודני השיב ש„זה כבר לתמיד, לא הספקתי לעשות הרבה בחיים שלי". אל המרפסת הצטרפה אסתר, אמו של דני, מלאה זעם עצור כלפי שריד. מדי פעם הפליטה משפט כועס ודני ביקש להרגיעה.

דני: הרגשתי שאתה בכלל לא יודע, מה החיילים מרגישים. אני רוצה לראות אדם שיושב על כסא־גלגלים וחושב אחרת. לדעתי, אתה בעד המלחמה הזאת וזה חמור מאד. לא מובן לי למה אני צריך להיות בתוך במדינה שלי ולהיפצע בצורה חמורה כל־כך. אני מבטיח לך, שאם זה היה קורה לך היית משנה את הדעות שלך מהקצה אל הקצה. אם אתה חוזר עכשיו הביתה ומודיעים לך שזרקו את הבן שלך, [illegible] לקיפת.

יוסי: קשה לי מאד להשיב על זה. השיחה אתך קשה לי במיוחד, כי אתה קרבן. אתה קודם־כל חייל בצה"ל ואני מכיר חלק מהם. כל אחד אומר מה שהוא חושב ואני מכיר חיילים שהשקפות שלהם שונות לגמרי משלך. הם לא התנסו חלילה במה שאתה מתנסה.

– אתה חושב שזו לא מלחמה?

ההגדרה פחות חשובה. היא יותר חשובה להיסטוריונים.

– חשוב לי שנפצעתי במלחמה ולא בהתקוממות.

אתה עוד קרבן של הסכסוך בין הפלשתינאים ליהודים היושבים בציון. לכן, זה לא חשוב. אתה חלק מהסכסוך הזה, שגבה מחיר יקר מאד. אני רוצה להסביר את עמדתי. אולי לא תסכים איתי, אבל תבין אותי. יש חיילים שחושבים אחרת.

– גם במלונה שלי.

יפה. אז אי־אפשר לומר שאלה השקפות של יוסי שריד בלבד. יש כאלה שרואים בי נותן ביטוי ללחצים שלהם. גם במלחמת לבנון היו אנשים שיוסי שריד ביטא אצלם את הדאגות.

– אילו הייתי בלבנון, אולי הייתי חושב כמוך. אבל כאן זאת המדינה שלנו.

באותן מעשי־משפטי־אידיאולוגי, זה לא נכון. יש חמישים אחוז בארץ, שחושבים שזו לא המדינה שלנו. המדינה שלנו היא מדינת ישראל, שלא החילה אפילו את החוק על השטחים.

– הרי הערבים יבקשו גם את הר־הבית ואת ירושלים.

מה שהם מבקשים מעניין אותי כשלג דאשתקד וכקליפת השום. אם היית מקשיב לי, היית מבין אותי. אין שום סתירה בין המדינה והארץ. לעם ישראל יש זכות טבעית והיסטורית על ארץ ישראל, שנשענת על המורשת וההיסטוריה שלנו. הטרגדיה שלנו היא, שגם לעם אחר יש זכות על הארץ הזאת.

אני אומר שיש לנו זכות על שכם, כמו על יפו. המחלוקת מתחילה לא בשאלת הזכות, אלא אם אנחנו רוצים לממש אותה. חמישים אחוז חושבים אצלנו שיש לנו זכות, אבל אנחנו לא יכולים לממשה וחמישים אחוז רוצים לממש אותה. אנחנו – אלה שחושבים כמוני – מוותרים על מימוש זכותנו בגדה ובעזה, לא משום שהערבים רוצים את זה, אלא משום שזה לא טוב שיהיו כאן עוד יותר ממיליון וחצי ערבים.

שאל אותי בן־אדם: „למה אתה אוהב ערבים?" עניתי לו שאני לא אוהב ערבים ושאריק שרון הוא אוהב הערבים מספר אחד בארץ. הוא, שרון, רוצה מיליון וחצי ערבים במדינת ישראל ואני לא רוצה. אני בטוח שמדינה דו־לאומית עם ארבעה מיליון יהודים ושניים וחצי מיליון ערבים – זה מרשם לגיהנום ולחיים בלתי אפשריים.

– אתה מכיר עוד מדינה שבה יש למיעוט זכויות כאלה?

אין להם זכויות.

– יש להם חברי כנסת.

הם במדינת ישראל.

– אבל הם מקבלים בסוף מאשיף לזרוק אבנים ומקבלים בתים. הם לומדים במוסדות שלנו, יוצאים עם מקצוע ואחר־כך זורקים יהודים.

שתדע קודם את העובדות: אני מציע לא להתקנא בערביי ישראל. תנסה להיכנס לנעליו של ערבי־ישראלי, שרואה את עצמו כפלשתינאי אזרח ישראל וכחלק מהעם הערבי־פלשתינאי. אנחנו כיהודים יודעים איזה מצוקות יש לעם היהודי באשר הוא.

– בוא נראה יהודי מתקומם באמריקה, כמו [illegible]

אנחנו שונאים אלימות ושחור מכל סוג שהוא. אתה עושה עוול גדול לערביי ישראל, כי אתה מגזים. גלך לכל כפר ערבי ישראלי ותראה שאין שם שום דבר, שמאפיין קהילה – אפילו ביוב מוסדר אין שם – הכל ברחובות. ערבי שמסיים אוניברסיטה לא יכול לקבל מישרה במקצוע שלו.

– זה טוב בשבילו, שהוא מגיע לאוניברסיטה.

מדינת ישראל החליטה לא לגייס אותם, כי הכירה בפיצול האישיות שלהם ולא רצתה להעמיד אותם בניסיון נגד אחיו הערבי.

– אז הערבי זורק עלי אבן ומטיל חומשי ואני יושב פה בכסא־גלגלים. וזה כואב.

זה לא כואב. כך החליטה מדינת ישראל. במבחנים הכי כבדים הוכיחו רוב הערבים נאמנות מופלגת למדינת ישראל בזמן מלחמה, כשהכוחות שלנו היו מעבר לגבול.

– למה ללכת אחורה? עכשיו זהו המבחן שלהם.

הם עומדים יפה במה שהם רואים בו כיבוש זר. מספר המקרים שערביי ישראל מעורבים בהם הוא קטן מאד. הם עדיין מוכיחים אזרחות נאמנות ורואים עצמם אזרחי מדינת ישראל. הם רוצים להפעיל את השפעתם באופן דמוקראטי.

– ניקח את המצב הפוך. אילו היינו מיעוט, היינו מתנהגים כמותם? לא.

אני מאד מקווה שלא היית מאופק כל־כך, אילו היית מיעוט.

– החייל עושה מעצמו צחוק. ילד זורק עליו אבן ומה הוא יעשה, יהרוג אותו? בטח שלא. אף אחד לא מבין את המצוקה של החיילים. למה אני צריך להסתובב בקסבה של שכם כדי להגן עליה?

אני מסכים אתך בדיוק. אין לנו מה לעשות שם. אני נגד קובעי המדיניות ולא נגד החיילים.

– כן, אבל גם בבן מאקר רוצחים יהודי דתי ובריונגוף זורקים בקבוקי תבערה. אז איך אתה נשאר בהשקפה שלך?

אני עוד יותר מתחזק בה. גאולה כהן לא יותר פאטריוטית ממני ולא דואגת לחיילים יותר ממני.

– סליחה, אם אני פוגע, אבל זה משחק פוליטי שלכם. כדי לשחק צריך להגיע לכנסת.

אתה רוצה להוליך כאן את המשטר?

– אם העונש מההתחלה היה גירוש או מוות, אתה חושב שהמצב היה נשאר כמו שהוא היום?

יותר גרוע.

בסוף לוחצו ידיים. יוסי שריד ודני כהן. (צילום: אוריאל בן עמי)

– בוא ניקח מצב ששנינו הולכים לזרוק רימונים על בית ויודעים שנקבל חמש־עשרה שנים. אם היינו יודעים שנקבל עונש מוות, אני בטוח שהיינו יותר נרתעים לעשות את [illegible]

העניין הוא בעצמות, ולא במספרים. גם אם אתה צודק – זה לא אומר כלום. אני נגד עונש מוות. גם השב"כ מתנגד לעונשי מוות, שיכול לעורר קדושים מעונים.

– אז מה הפתרון שלך?

ויחלוקו. שהם יממשו את זכותם בגדה וברצועה – איך שהם רוצים.

– ואז אתה יכול להבטיח במאה אחוז שפתרנו את הבעיות?

לא, אבל התקדמנו.

בסופה של השיחה לא הגיעו להסכמה, אך לחצו ידיים. דני כהן סיפר ליוסי שריד על הצוות המסור של שיקום ב', שעושה עבודה נפלאה למען הנפגעים. הוא סיפר על הבזיון הנורא בתנאי עבודתם של האחיות והאחים. מכל השיחה הזאת, אמר דני, חשוב לו עוד יותר לפעול למען הצוות המטפל, וביקש את התערבותו של שריד כדי להביא לתנאים הוגנים ל„אנשים הנפלאים האלה". שריד הבטיח לפעול.

למה ינצח הליכוד

(המשך מעמ' 15)

שלו מטרידה אותם, עוד ישבעו רבים שאפשר לחסל פיסית, צ'יק־צ'אק, התקוממות מעין זו. המערך לא עשה שימוש בטראנגי גבוה, תקיף, מלא ומיידי בהנעתם של המשתלחים על שר הבטחון ומפקדי צה"ל, בהחזרת ההכרה שאלמלא סרבנותם העיקשת של שמיר והליכוד לכל מהלך־הידברות ריאלי באיזור, ייתכן שההתקוממות לא היתה פורצת ובהסבר הפשוט שרק מהלך מדיני ושינוי אווירה יוכלו להביא להפסקת ההתקוממות. הציבור המבולבל, שמוכן להצביע לימין קיצוני, אבל מוכן בעת ובעונה אחת להידברות עם פלשתינאים (ר' סקרים), לא קלט שאלה המציעים פתרון כוחני, מהיר כלחיצה על כפתור, מוליכים אותו שולל. הוא לא מבין גם שציבור של אנשים במצב של כיבוש, המאמינים שהם אומה ומבקשים לעצמם הגדרה לאומית, זכויות ועצמאות, לא יפסיק את המאבק גם אם שרון ישתלח עליו עם ותיקי ה־101. אנחנו, לפני ארבעים שנה, היינו מפסיקים? ומה, בסך הכל, צריך כדי לידות אבן במכונית עוברת, להטיל בקבוק־תבערה או להצית שדה? ויתרה מפלגת העבודה נכשלה לחלוטין בהעברת ההכרה והתבונה הזאת לציבור המבולבל. בגלל זה היא תפסיד בבחירות.

וגם בגלל כשלון ההסברה על ההברית הקיצוני של הליכוד מתמרדת לקראת הידברות, משאו־מתן, פשרות, הסכמות ובטחונות שיביאו לקיום עצמאי ונסבל הדדית של שני הצדדים במאבק הדמים המתמשך הזה – עוד מעט מלחמת חצי המאה. ההסברה נכשלת בפני שאינה תופסת את האלטרנטיבה השקרית והצבועה של הליכוד והימין בכלל: זה לא רק שאי־אפשר, כנכתב לעיל, לחסל התעוררות לאומית בקנה מידה כזה, וזה לא רק התעלמות מהשינויים המתמידים בעולם ובאיזור – הגלאסנוסט וההידברות בין ארה"ב לברה"מ, דווקא בתקופתו של משטר רפובליקאי שמרן כשל רייגן; הבחירות הקרובות בארה"ב; ההתעצמות הצבאית של מדינות אויבות, רחוקות וקרובות, וההצטיידות בנשק המבטל מרחבים גיאוגראפיים חסרי משמעות – אלא שהמערך, מול הנחרצות הבוטה והמתלהמת והשקרית של הליכוד, שעיקרה ה„לאו" המפורש, מתגמגם ומסתרבל ברצונו לרצות את כולם, עם כל מיני אופציות מפוקפקות עם „חוסיין והזהר־מדי" ועם נוסחאות שאין להן שותפים. המערך חייב להיות הקוטב השפוי והריאלי לסירוב הימני (שבליכוד יתבסס יותר ויותר במחלוצות המכובדות ושיקול הדעת הנ"ל של כוכביו הצעירים, בעיני הציבור) ולהציג במפורש ובלי פחד את ה„כן" שלו – כולל „כן" לשיחות ישירות עם אש"ף על הסדר ופתרון לבעיה הפלשתינאית, אם הארגון יפסיק את פעולות הטרור ויכיר בקיומה של ישראל.

וגם מפולת „בור", מפולת ההתיישבות העובדת המזוהה עם המערך, משבר הבריאות המזוהה, למרות הכל, עם שרת הבריאות, עם המצב הקשה בקופת חולים. גם כשהסיבות הן אובייקטיביות, לא רק ניהוליות ולא רק של מדיניות שגויה ושל ליקוי בסיסי באיזון המקבילית, מעביד שהוא גם מייצג העובדים, גם כשאבי אבות הטמא הוא הליכוד ומדיניותו הכלכלית שלאחר המהפך – הכתובת בעיני הציבור היא המערך, ההסתדרות, פרס, קיסר, המושבניקים, הקיבוצניקים. כל עוד לא מפריכים מסיגמה זו, יקשה להזכיר לציבור שהבינוהל של המערך הציל בניהול תקין וריווחי הציל את המשק מתבוסת הכלכלית של פרס.

ולמה לא יוצאת מפלגת העבודה למערכה בערי הקיפות, שזועקות נורא אבל מאשימות, כברפלקס מותנה, להעניק את קולותיהן לימין, המנצל את הסכמתן הבטוחה הנסמך על השבתן את התגמולות המסורות בשפודיםו ומה עושה המערך למניעת כניסתו של כהנא למירוץ הבחירות הבא, כפי שהוכחו ומה עושה המערך נגד חוק ההסדרה הנורא והאיום הזה, שעל־פי ניסוחו, עלול כל מי שמעבצן חלק מן העם לעמוד למשפט האיפה המאבק הזה נגד סימנים מדאיגים אחרים של התרופפות הדמוקרטיה, בעת כהונתו של היועץ המשפטי הנוכחי לממשלת ישראל?

אם צבא העשירות החדש של המערך לא ידחוף את מנהיגיו המזדקנים־מראש לאסטראטגיה חדשה, בחשיבה, במסקנות, בהחלטות, בשיטיונים, בדרך ושכנוע, בתעופיה ההתקפית ובמתן ההגנה הנדרשת לאנשיו במקרה של מערכת־בחירות אלימה – כי אז הוא הולך להפסיד את הבחירות האלה לימין, ללאומנות, להתלהמות הכוחנית המטורפת, ובגדול. איני יודע איך עם ישראל יוכל לעמוד בזה לאורך זמן – אבל מפלגת העבודה, אחרי כשלון כזה, לא תחזור יותר להיות מה שהיתה. ואולי היא תגיע, סוף־סוף, למה שנראה כשאיפתם הבוטה של כמה מאנשיה היראים: להיות רק לשותפה/אוזניים פוליטית, בין הימין הקיצוני לימין המסורתי.

פרשת השבוע / יוני להב

המקום שבו הדברים מתנהלים אחרת

על כל הנאה בארץ שלנו מתלבשת תחושת אשמה. קשה להיות תמים, אופטימי בארץ האינתיפאדה. זו ארץ פוליטית בלית ברירה ואתה נאלץ להיות פוליטי. ובתוך כל זה קיים מקום שקוראים לו נווה שלום

במדינה הזו קשה להיות תמים, קשה להיות אופטימי, קשה לעשות אמנות, קשה לעשות אהבה וקשה ליצור קשר, כי הכל נראה מזוייף בארץ האינתיפאדה: על כל הנאה מתלבשת תחושת אשמה וכל התעסקות במופשט נראית כבריחה מהמציאות. זוהי ארץ פוליטית בלית ברירה, ואתה נאלץ להיות פוליטי, אף שפוליטיקה היא דבר בזוי ופוליטיקאים הם אנשים קטנים ובתנאים אחרים לא היית מטריח עצמך עם קהל הטביעיות הלזה. אבל אתה חי בארץ מקוטבת שבה השמאל כבר הפך לימין הימין – למשהו שלא נעים לחשוב עליו, ואתה חי ומתפרנס בארץ זו, חושב על עצמך ועל מה שמסביבך ומתעסק בדברים נורא פרטיים, וכל הזמן יודע ששום דבר בארץ זו לא יכול להיות פרטי באמת.

אתה חי בארץ שרוצחת את גיבורי הילדות שלך, שהם הצדק, היושר והשוויון, ואתה הופך פה לציניקן. אתה מתחיל להיגמל מהמריה ולא לראות את „מבט" שבוע כרציפות וכמעט נגמל, אתה נפגש עם אנשים כמוך בקבוצות גמילה מיוחדות שבהן כל אחד מהמשתתפים פותח במשפט „שמי יוחנן ואני מכור למריה" וכשאתה כמעט מצליח, מתגלגל לידיך במקרה העיתון של הבוקר, המודיע על גופת נער ערבי בן שש עשרה שהגיעה לבית החולים ברמאללה, הצבא חוקר את נסיבות מותו, ואז הכל מתחיל מחדש. ובתוך כל זה קיים מקום שקוראים לו נווה שלום.

אי אפשר להיות צבוע בנווה שלום. אי אפשר להיות שלום־עכשיוניקים מתחסדים שהערבי היחיד שהם החליפו אתו מלה היה פועל השיפוצים שלהם שעשה להם רמונט לוילה ברמת־השרון; אי אפשר להם „להבין" את מצוקת הערבים ולהזדהות מהם בסתר ליבם; כשחיים ביחד הכל יוצא החוצה, עשרים וארבע שעות ביממה: מיהו יהודי ומיהו פלשתיני, ומה האינתיפאדה עושה למי, ומזכיר הישוב הערבי מתעצבן על מרכז המשק היהודי, הקיבוצניק לשעבר, וטוען כנגדו שהוא מערבי טיפוסי שרוצה להכריע הכרעות תכף ומיד, בעוד שהמנטליות המזרחית היא מנטליות של שוויי־שווייה, לחשוב על כל דבר, לבחון כל דבר לגופו, אבל המרכז הקיבוצניק חושב שהמזכיר בשלך, והכל הפערים התרבותיים יוצאים החוצה, העוינות שהיא חלק מהחיים המשותפים באה לידי ביטוי, אבל בנווה שלום האנשים החליטו לחיות עם כל זה ולראות לאן זה יקח אותם, וזה לוקח אותם לדרך חיים פשוטה, חברית, סולידארית, אנושית, חמה, דינאמית, מרתקת.

הם לא משחקים שם את הקוסמופוליטיים. הערבים שם ערבים עד הסוף – כולל הלבוש, עיצוב הבית, המנהגים המסורתיים, והיהודים שם יהודים עד הסוף – כולל הנירגנות, הפלספנות, הנוירוזות; ולפלשתינים יש תודעה לאומית מפותחת ולא מתפשרת ולא מוותרת, וליהודים יש זיקה לאומית משותאת לא פחות, והאוכלוסיה חיה בשלום עם הזיקות הללו, ולא מנסה לטשטש אותן, כי הטשטוש לא פותר שום דבר.

או איך אפשר להסביר את המקום הזה אנסה לעשות זאת על דרך ההשוואה. יצא לי להכיר מקרוב ישובים קטנים – קיבוצים ומושבים – ובכל המקומות הללו נתקלתי בפאסאדה של איכות חיים, ששטות ובלתי־אמצעיות, כאשר מתחת לפני השטח ביעבעו ורחשו שנאות, תככים, הסטנות, פרובינציאליות, אי־פירגון; ובכל המקומות הללו חשתי שהאווירה הלאומית החולה התנקזה בעוצמה רבה לתוך המקומות הקטנים הללו, הגדילה את עצמה והשתקפה בנשמה הקולקטיבית הצפופה והרחוסה של המקום. אבל בנווה שלום כל החוקים הללו הנכונים לישובים הצפופים והקשים אינם תופסים, כי הישוב הזה מבוסס על עקרונות אחרים, על עקרונות של אנושיות, המקסימים את הקרקע מתחת לרוע.

הוזמנתי למסיבת סיום הגן. תחילה ערכה הגננת הערביה את המשחקים של ילדי הגן – חציים יהודים וחציים ערבים – ולאחר מכן המשיכה המורה היהודיה לערוך את המשחקים ולשיר את השירים. הילדים דיברו בעברית ובערבית ועברו בטבעיות משפה לשפה; ואי אפשר היה להבחין מי ביניהם יהודי ומי ערבי.

זה נורא מוזר שאי אפשר להבחין ביניהם; זה כל כך מוזר שזה מעורר את המחשבה שאולי, בעצם, אין שום הבדל בין ילדים יהודים וילדים ערבים, ושאולי אין גם הבדל אמיתי בין מבוגרים ערבים למבוגרים יהודים. זה מביך לומר משפט כזה עוד מעט אקום ואכריז שכל בני האדם שווים, וקיימת נטיה לשכוח את זה עד שמגיעים לגן הילדים של נווה שלום. שם השוויון הוא הדבר שאתו באו הילדים האלו לעולם ואתו הם גדלים ועליו הם מתחנכים בטבעיות, ללא מיסמאות. וראיתי שם כיצד הילדים משחקים זה עם זה ומפטפטים ביניהם ומתעסקים זה עם זה כאילו עולמנו הוא עולם לא מתוסבך.

פתאום תפסתי את עצמי מתרגש מהעניין, תפסתי את עצמי במשבר רוח סנטימנטלי רביק, בתחושה קסומה ואידיליות שאולי זה ייתכן בכל זאת. אבל כשיצאתי מנווה שלום בכביש המתפתל למטה, לכיוון השפלה, וכשהעיר תל־אביב החלה להסתמן בקצה האופק, החל החלום המתוק להתפוגג, ובחדשות כבר שמעתי על כדור גומי שהוציא עין לתינוקת ובעיתון הערב המכובד קראתי את הצעותיו של מיסטר טראנספר; וכשכמעט חזרתי לעצמי נזכרתי שבארץ המיוסרת הזו נמצא מקום קטן, נידח וקדוש, שבו הדברים מתנהלים אחרת.

דמוקרטיה שבירה בין שתי יבשות

שמונת המסלולים של הגשר החדש שנחנך השבוע מעל הבוספורוס מגשרים בין אסיה לאפריקה. תורכיה נוסעת לשוק האירופי המשותף. תחקיר

אדם המגיע לאנקרה מן המזרח יתרשם בוודאי כי השאיר את אסיה מאחוריו, אך הנוחת מהמערב יחוש כי הגיע לאסיה. אם תתבוננו במבחן המוצרים התורכיים תראו משק של שנות ה־80 הנתון בתהליך של תיעוש מהיר, אך אם תהרהרו במשקל שיש למעורבותה של המדינה בתהליך זה – תגלו כי חזרתם אל שנות ה־50. בביקור באנטוליה, במשקו של איכר או בבית־ספר כפרי, יתגלה לעיניכם העולם השלישי ואילו בסיור במתפני חברה הסוחרת בתוצרת חקלאית, באיזמיר, או בבית־ספר תיכון באיסטנבול, תוכלו לדמות לעצמכם כי אתם מבקרים באיטליה או בספרד.

הצטרפותה של תורכיה בקרוב כחברה מן המניין לשוק האירופי המשותף הוא בבחינת התגשמות חלומו הגדול של קמאל אתאתורק, מייסדה של תורכיה החדשה ומשאת נפשם של תורכים רבים בימינו. האומנם בשלה תורכיה לצעד כזה? כדי להשיב על כך נפנה מהמאוזוליאום שהוקם לאתאתורק (הגדולה באנדרטאות שנבנו במאה ה־20) באנקרה ונסור אל לשכת הטכנוקרט שנעשה למדינאי – טורגוט אוזאל. אפילו הנלהבים שבמעריציו לא ישוו אותו לאתאתורק. עם זאת, כראש ממשלה מאז 1983 וכמנווט הכלכלה במשך שלוש שנות השלטון הצבאי, שקדם לממשל הנוכחי, תרם אוזאל רבות לעיצוב פני המדינה התורכית ולהכשרתה לקראת התערות באירופה. המרשם המוצהר שלו פשוט למדי: לשחרר את הכלכלה ולאלץ אותה להתחרות. מבקריו, הם רבים בימים אלה – לרבות 70 אחוז מכלל הבוחרים – אומרים כי לא הוא המציא את הרעיון. את נסיונות הנסיגה הראשונים ממדיניות ה„אטאטיזם" כבר עשה סולימן דמירל, כיום יריבו הזועם של אוזאל. המבקרים טוענים, כי ראש הממשלה עצמו איננו מאמין במה שהוא מטיף וכי המדינה עדיין חולשת על המשק, על הכלכלה. „אף על פי כן", אומר תעשיין תורכי, „בעוד שבעבר נאלצה תורכיה לייבא מסמרים, היא מייצאת כיום מקררים לגרמניה המערבית ומרכיבה מכוניות 'מרצדס' המשווקות בארצות המזרח התיכון".

מה המרחק בין אנטוליה לאירופה

אחרי 23 שנים במעמד של „חבר־נלווה" הגישה תורכיה סוף סוף (באפריל השנה) בקשה לחברות מלאה. הבקשה תועלה לדיון בשוק המשותף, אך דרכה של תורכיה אל אירופה עדיין ארוכה וזרועה מכשולים.

המדינות החברות בשוק המשותף תוהות ושואלות אם תהיה תורכיה מסוגלת להתחרות בשוק הפתוח, ומה יקרה אם תורכיה תצליח „יותר על המידה" בתחרות זו. יצרני ההלבשה והטקסטיל בארצות השוק המשותף מודעים לעובדה, כי אילמלא המכסות היו נתונים במצוקה גדולה כבר עכשיו: את מה שהם מייצרים יכולים התורכים לייצר בזול יותר. הדברים יהיו אמורים בעתיד הקרוב גם לגבי מקררים ומקלטי טלוויזיה.

בעיית החקלאות התורכית כבר מצמיחה שערות שיבה על ראשי הביורוקרטים האירופיים, המטפלים בתוצרת של איזור הים התיכון. אין הם מעיזים להעלות על דעתם את ההשפעה שתהיה למחירי התוצרת החקלאית של השוק המשותף על יבולי הדגנים בתורכיה. כיום מאכילה תורכיה אך בקושי את אוכלוסייתה, המתרבה בקצב מהיר.

מאידך תוהים ושואלים התורכים מה יקרה לשוק המקומי שלהם. רק מעטים ממוצרי חו"ל חייבים ברשיונות יבוא, אך התעריפים עדיין גבוהים ויש גם היטלים למיניהם. התורכים יודעים, כי אילו הוסרו מחסומי־המגן היתה תעשיית הרכב שלהם, הנמצאת בחיתוליה, נהרסת באיבה.

פועלי התעשיה בתורכיה עובדים קשה ושכרם נמוך. האם תוכל תורכיה להכשיר פועלים מקצועיים ומינהלנים ראויים לשמם, כדי להתמודד עם הסביבה הקשוחה, עם אירופה? האם התעשיה התורכית תוכל לגייס את ההון הדרוש לה? והיכן תגייס אותו – בבית או בחו"ל? כיצד לייעל מפעלי תעשיה „מנופחים"? ולבסוף – האם יכולה תורכיה לסמוך על המשטר הפוליטי הקיים? אחרי שלוש הפיכות צבאיות במשך 30 שנה התשובה איננה חד משמעית. אך העובדה שבוחנים שונים בשאלות שאלות אלה מעידה על כך שחברותה של תורכיה בשוק האירופי המשותף חרגה כבר מעבר לתחום הכלכלי.

הקהיליה האירופית מבקשת גם לדעת מה מידת יציבותו של המשטר בתורכיה. בעבר פנתה הקהיליה האירופית עורף לרודנים בספרד ובפורטוגל – שתי ארצות בעלות מעמד מרכזי בתולדות אירופה – והיא לא תקדם בברכה משטר צבאי בתורכיה, גם בנסיבות בהן יש „הצדקה" להפיכה (רוב התורכים בדעה כי ההפיכה הצבאית ב־1980 היתה מוצדקת).

אך לקהיליה האירופית יש גם ספקות שאינם מעוררי כבוד: עניין זכות הישיבה של פועלים תורכיים בארצות השוק המשותף. הגרמנים, למשל, המארחים בארצם 1.5 מיליון פועלים תורכים תושבים (אך אינם מעיזים לומר זאת בגלוי) כי „1.5 מיליון הם די והותר", ואילו היוונים, החברים בשוק המשותף, מנסים לסחוט מהתורכים ויתורים בקפריסין (תמורת הבטחה לתמוך בבקשתם להתקבל כחבר מן המניין בקהיליה האירופית). בכל אלה יש, כמובן, הרבה צביעות. המערב־אירופים לא תמיד ברורים לגבי התנהגותם או התנהגות ידידיהם.

ניתן לומר כי הספקות האלה משקפים שאלת יסוד הגונה וחשובה:

האם תורכיה היא חלק מאירופה? מבחינה גיאוגרפית התשובה שלילית. רוב שטחה ואוכלוסייתה באסיה. גם מן ההיבט הדתי התשובה היא שלילית. התורכים הם מוסלמים וגם 20 שנות דו־שיח בין הדתות לא יוכלו למחות 1200 שנות יריבות. גם ההיסטוריה הצבאית של תורכיה מביאה תשובה שלילית: מאז באם לאנטוליה, במאה ה־10, היו התורכים במצב מלחמה עם אירופה. נצחונם הגדול היה כיבוש קונסטנטינופול (היא איסטנבול ב־1453) ונצחונם הגדול השני – גירוש הצבא היווני הפולש ב־1922, אגב האשמות הדדיות על טבח, ביזה ואונס, בדומה למה שהתרחש ב־1453. רק 14 שנים חלפו מאז פרץ הסכסוך סביב קפריסין ורק שנתיים מאז הידרדרו את עצמן יוון ותורכיה אל סף המלחמה. רחשי האיבה עדיין טריים.

לעומת טיעונים אלה מעלים התורכים טיעונים אחרים, הנשענים על עובדות היסטוריות אחרות: מגמת „עם הפנים לאירופה" – אומרים התורכים – תחילתה לפני 150 שנה, זמן רב לפני אתאתורק, אך אתאתורק הוא שהסדיר את העניין, כשהקים מדינה חילונית, הנהיג מערכת משפט עם חוקים אירופיים ואף הנהיג את הכתב האירופי (כתב לטיני עם סימני היגוי מיוחדים). הם מצביעים על חברותם בנאט"ו, על השתתפותם במלחמת קוריאה, ואומרים כי מעשיהם אלה לא שיקפו רק את צורכי „המלחמה הקרה", כי אם גם את זיקתם לאירופה, למערב. „האם כל זה עדיין איננו מספיק כדי לשכנע" שואלים התורכים.

יורשי הסולטן

התחיה הדתית בתורכיה מדאיגה את שוחרי המערב בארץ זו, לא כל שכן את צמרת הצבא, הרואה את עצמה מופקדת על שמירת הרפורמות החילוניות של אתאתורק. התעוררות האיסלם בתורכיה נעשית כיום יותר ויותר מוחשית. שרים ועובדי ציבור, גם אלה שאינם צמים בחודש הרמאדאן, נזהרים שלא להפר את מצוות הצום בפרהסיה. בתי־ספר דתיים, שבעבר הורשו לפעול רק כמדרשות להכשרת כהני דת, פזורים ברחבי תורכיה מאז שנות ה־70. כיום לומדים בהם כ־10 אחוז מכלל תלמידי התיכון (50,000 מהם – נערות). חלקו של הציבור הדתי בכלל ציבור הבוחרים הוא כיום רק 10 עד 15 אחוזים. אף־על־פי כן חוששים החילונים מפני „ההשפעה הזוחלת" של האיסלאם.

אומץ הלב שהפגין ראש הממשלה אוזאל בעת ההתנקשות בחייו בחודש שעבר, אומרים באנקרה, יחזיר אליו את קולות התומכים שנטשו. אך האינפלציה – 100־120 אחוז לשנה – עדיין נגרו

את שלוות רוחם של חוגי השלטון מטרידה יותר בעיית המיעוטים. הכורדים (כ־8 מליון מתוך אוכלוסיה המונה 54 מליון נפש) מרוכזים בדרום־מזרח הארץ. שם גם המוקד של המחתרת הכורדית המנהלת טרור מבוער עליו מגיבים התורכים במעשי דיכוי מבוערים.

טורגוט אוזאל ירש בעיות למכביר. החמורה שבהן היא נחשלותו של המשק התורכי. התל"ג של תורכיה נמוך מ־1300 דולר לשנה (תל"ג נמוך אף מזה של יוון), אך כלכלנים תורכים טוענים, כי מבחינת כוח הקניה הריאלי גבוה התל"ג בהרבה. גם שיעור גידול האוכלוסיה הוא בעיה מדאיגה. בגלל תפיסות מסורתיות לגבי התא המשפחתי – תפיסות שהן תולדה של תרבות האיסלאם והעולם השלישי – אי אפשר לעשות רבות למען תכנון המשפחה וריסון הילודה.

עם זאת, המשק התורכי אינו דורך במקום. ב־1980 הגיע שיעור הצמיחה הריאלי במשק התורכי ל־5.5 אחוזים, אך הגידול השנתי בילודה בשיעור של 2.5 אחוזים מוסיף מדי שנה 1.4 מיליון תורכים הזקוקים לקורת גג ובמרוצת השנים גם לתעסוקה. קצב הגידול באוכלוסיית הערים דומה לזה שבמכסיקו.

ממשלות תורכיה עדיין יורשות את הנוהלים הביורוקרטיים שהיו נהוגים בתקופת הסולטנים. הממשלה הנוכחית ירשה גם את קבוצות האליטה, הסבורות כי גריפת הון באמצעים מסתוריים היא עיסוק מכובד. התוצאה: מפעלים השייכים למדינה מתנהלים לא פעם בצורה הנראית כעיסוק לא־מבוקר.

בדרך לפרלמנט

בספטמבר אשתקד ערך אוזאל משאל עם. העם נתבקש להשיב על השאלה, אם מן הראוי להתיר לאישים מסוגם של דמירל ואצ'וויט את הזכות לפעילות פוליטית, שנשללה מהם עקב ההפיכה הצבאית. „כן" רחב היה פוגע ביוקרה שנותרה לממשלה. „לא" חד־משמעי היה פוגע במוניטין של הדמוקרטיה התורכית. אך תוצאות המשאל – 51 אחוז השיבו בחיוב – היו טובות. אוזאל הכריז על עריכת בחירות חדשות וניצח.

נצחונה של א.נ.א.פ, מפלגתו של אוזאל, בבחירות '87 התבטא ב־292 מושבים בפרלמנט (מתוך כלל 450 המושבים). אף־על־פי כן ירד במערכת בחירות זו שיעור המצביעים למפלגה זו ל־36 אחוז (לעומת 45 בשנת 1983). בהפרש זכה דמירל, אחד הפוליטיקאים הגדולים והוותיקים, העומד בראש מפלגת „השביל האמיתי" (ד.י.פ.), שהיא יריבתה של א.נ.א.פ מימין. ההסבר לכך נעוץ בתיקונים שנעשו בחוק הבחירות לפרלמנט אחרי 1983. בתורכיה נהוגה שיטת ייצוג אזורי־יחסי ובשנות ה־70 נלמד הלקח מחוק זה ומליקוייו. הטענות שנשמעו נגד ריבוי המפלגות הקטנות הביאו לשינויים מפליגים בעקרון היחסיות. אחוז החסימה הועלה בשיעור ניכר וכדי להכניס נציג לפרלמנט זקוקה כיום מפלגה לפחות ל־10 אחוז מכלל הקולות. נוסף על כך, באזורי בחירות המזכים בשלושה מושבים חייבת מפלגה להשיג 33 אחוז מהקולות, באיזורים המזכים ב־4 מושבים נדרשים 25 אחוז מהקולות.

התוצאות היו מוזרות למדי: ד.י.פ. של דמירל, למשל, לא קיבלה שום מושב אחד מ־45 המושבים המגיעים לאיסטנבול, אך העוול שנגרם למפלגה זו לא היה נורא כלל. עם 25 אחוז של הקולות זכו הסוציאל־דמוקראטים (ש.פ.) בהנהגת אירדל אינונו (בנו של מי שהיה יורש של אתאתורק) ב־99 מושבים בפרלמנט, ואילו מצביעי ד.י.פ. שהעניקו לה 19 אחוז מהקולות, זיכו אותה ב־59 מושבים. הקורבנות של תיקוני חוק הבחירות היו המפלגות הקטנות: הסיעה הסוציאל־דמוקראטית הקטנה, בראשות בולנט אצ'וויט (גם הוא כשלון ותיק) המפלגות הדתיות הקטנות שהסוו את דתיותן בצורות שונות, בגלל החשש כי לא יורשו להשתתף בבחירות (בתורכיה שולט עדיין עקרון הפרדת הדת מהמדינה). בין קורבנות שינוי שיטת הבחירות היו גם קבוצות הלאומנים.

חולשת הדמוקרטיה התורכית איננה נובעת מהנוהלים על־פיהם מגיעים נבחריה אל הפרלמנט, כי אם – בעיקר – מהתנהגותם לאחר שהגיעו: המפלגה הדמוקרטית הכניסה ב־1983 לפרלמנט 117 מחבריה, אך 50 מהם התפטרו במרוצת הזמן. באביב שנה זו מלאה תורכיה שמועות על 100 נציגי א.נ.א.פ, מהאגף הליברלי של המפלגה, הזוממים לערוק אל מפלגתו של דמירל. בעיני סולימן דמירל וידידיו, טורגוט אוזאל הוא שאפתן נחות־מעמד שעלה לגדולה, ולכן חייבים להעמיד אותו במקומו. קל למתוח קו משווה בין התנגדות דמירל ואנשיו לאוזאל לבין התנגדותו של הית ומעריציו „לשאפתנית נחותת־המעמד" – מרגרט תאצ'ר.

בקשיש ואינפלציה

אם ממשלה לווה, מדפיסה כסף ומתעלמת מהמחיר, יגלו הצרכנים והתעשיינים עד מהרה, כי מחר יעלו „הארוחה" ההלוואות בבנקים פי שניים. מדוע עשה זאת אוזאל? התשובה פשוטה וקצרה: קולות הבוחרים... אך אחרי הבחירות, בסוף 1987, לא היתה עוד לממשלה שליטה על העליה המסחררת במחירים ובשער הריבית. בפברואר השנה פרסם הבנק המרכזי תקנות חדשות, שנועדו להחזיר את הסדר במשק (באנקרה אומרים, כי הנגיד החדש רוסדו סאראקוגלו, „הזדקן בשש שנים בתוך ששה חודשים"). מדדי המחירים האחרונים מצביעים על האפשרות כי התקנות הללו הועילו. בינתיים הנחית ציבור הבוחרים, שרק אתמול נטל בשמחה את השוחד שהרעיפה עליו הממשלה, מהלומה על אוזאל ומפלגתו: באפריל הורו סקרי דעת־הקהל, כי התמיכה במפלגת „המולדת" (א.נ.א.פ.) ירדה מתחת ל־25 אחוז וכי 28־30 אחוז מעדיפים את ד.י.פ. ואת ש.פ. כשהעלה המונופול הממשלתי את המחירים בענף הדפוס, הרימה העתונות קול צעקה (צנזורה? הקץ לדמוקרטיה? ועוד). שכירים, ששכרם נקבע אחת לשנתיים, נאנקו והידקו את החגורה. גם התעשיינים מצאו את עצמם במצוקה: הריבית בבנקים עלתה ל־65 עד 80 אחוז (ואם נביא בחשבון את המסים ואת הנוהל לגבות ריבית פעם בשלושה חודשים, נגלה כי מדובר בעצם ב־100 עד 120 אחוז בשנה).

דומה כי התרופה עצמה היא חלק מהמחלה. הריבית על החובות תבלע השנה כרבע מהוצאות הממשלה. שערי הריבית המאמירים מזינים רק את הגרעון (שהיה הסיבה הראשונית לצרות במשק התורכי). במצב הקיים אין כל אפשרות לחזות התפתחויות מראש. בעלי חסכונות גדולים יוצאים נשכרים מהמצב והשכירים נתונים במצוקה. עקב הירידה בשכר הריאלי גוברת תסיסה באיגודים המקצועיים. הזעם בחוגי המעמד הבינוני סייע לא מכבר להסעיר את הרוחות בציבור הסטודנטים, שארגנו הפגנות מחאה. גם החקלאים סובלים ממצוקה: הדלק והדשנים הכימיים יקרים כיום יותר מהתוצרת החקלאית.

טורגוט אוזאל טוען, כי שיעורי האינפלציה ירדו בתוך שנה ל„רמה מתקבלת על הדעת". אפשר שאוזאל אינו טועה בהערכותיו אך אפשר גם שאומה המניחה לבעלי בתים ולחברות מסחריות להסכים ביניהם על קביעת דמי השכירות על־פי שער הדולר לומדת – כפי שלמדה ישראל – לעשות את האינפלציה לאורח חיים.

בישורים לעתיד

„ההשכלה התיכונית אצלנו", אומר חיכמאת צטין, חבר פרלמנט מטעם ש.פ. „היא כללנית מדי". ילדים נושרים מבית־הספר בגיל 12 (חוק חינוך חובה חל עד גיל זה) ורובם אינם רואים כל תועלת בהמשך הלימודים. רק 60 אחוז מהילדים ממשיכים בלימודיהם במסגרת „תיכון לזוטרים" (מעין חטיבת ביניים לבני 12 עד 15), אשר לנערים בני 15־18: 20 אחוז מהם לומדים בבתי־ספר תיכוניים, 13 אחוז בבתי־ספר טכניים־מקצועיים, ו־2 אחוזים במדרשות הדתיות. 65 אחוז מן הנערים בני 15־18 אינם לומדים כלל.

הממשלה מעודדת הכשרה מקצועית למבוגרים, אך הביקוש לקורסים אלה קטן מאוד. לממשלה התורכית יש תוכניות יומרניות בתחום החינוך: טלוויזיה חינוכית והכנסת מחשבים לבתי־הספר. תוכניות אלה נועדו לסייע למורים בהוראה ולא לתלמידים בלימודיהם. מפעלים המתחייבים לארגן לעובדיהם קורסים חצי־שנתיים מקבלים סובסידיות מהמדינה. האוניברסיטאות מקיימות לימודי תעודה דו־שנתיים לאלקטרוניקה אך רק צעירים מעטים מייחסים חשיבות לתעודה זו. הכל יודעים, כי החברה התורכית, כמו כל חברה, מוקירה בוגרי אוניברסיטאות ולא טכנאים מסיימי קורסים.

השנה התחרו 513,000 מועמדים על 150,000 מקומות באוניברסיטאות התורכיות. ככל שציוניו בבית־הספר התיכון טובים יותר, גדולים יותר סיכויי המועמד להתקבל ללימודים באוניברסיטאות היוקרתיות. אפשר שלתורכיה אין אצולה משלה; אך לעומת זאת יש לה היררכיה שתחילתה בבית־הספר.

בית־הספר התיכון הנודע, גאלאטאסארי, נוסד לפני 507 שנים והוא בנוי במתכונת הליציאום הצרפתי. מאז 1868 היתה שפת הלימוד בבית־ספר זה צרפתית. עד היום מקבל בית־הספר מצרפת כ־30 אחוז מהמורים המלמדים בו. ממשלת צרפת שולחת לגאלאטאסארי גם עזרי לימוד, לרבות מחשבים. בעלי האמצעים מקרב בוגרי בית־הספר מסייעים לו לאזן את תקציבו. 800 מכלל 1,900 התלמידים בני 12־18 באים ממחוזות מרוחקים ומתגוררים בפנימיה. כמעט כל המסיימים נרשמים ללימודים באוניברסיטה. בית־ספר זה הכשיר תמיד ומכשיר גם היום את תלמידיו לקראת קריירה בשירות המדינה. מדי שנה מתחרים 4,000 ילדים על 250 או 300 המקומות הפנויים.

המרשם של אוזאל פשוט למדי: לשחרר את הכלכלה ולאלץ אותה להתחרות. מבקריו טוענים כי אינו מאמין במה שהוא מטיף. אף־על־פי כן מייצאת כיום תורכיה מקררים לגרמניה המערבית ומרכיבה מכוניות „מרצדס" המשווקות במזרח התיכון

התחיה הדתית ובעיית המיעוטים מטרידות את שוחרי המערב וחוגי השלטון. החילונים חוששים מפני ההשפעה הזוחלת של האיסלאם

הממשלה משתדלת לחלק את „עוגת ההשכלה" בצורה טובה ככל האפשר, אך במרוצת הזמן העוגה מצטמקת והולכת. ב־1980 השקיעה הממשלה בחינוך 12.5 אחוז מהתקציב. ב־1987 8.5 בלבד. לממשלה אין די אמצעים כדי להכפיל את מספר הכיתות בבתי־הספר ואין לה אפשרות להעלות את משכורותיהם של 400,000 המורים. כאמור, הממשלה איננה יכולה להשיג, אך התורכים מתנחמים בעובדה, כי לאחרונה החלה הממשלה להודות במשגי העבר.

הקשר התורכי

האם האליטה התורכית, המבקשת להיות „אירופית", אכן מייצגת את הרוב בעם? שלוש המפלגות הגדולות תומכות בכוונת הממשלה להצטרף אל השוק המשותף, אך במפלגת השלטון מתרוצצות דעות שונות. מצד אחד, אלה האומרים „תורכיה לא־חילונית לא תהיה תורכיה" והרואים בהצטרפות אל אירופה ערובה נגד השתלטות האיסלאם, ואלה האומרים כי אירופה תעניק יותר בטחון („מי שחי בשכנות עם דובים מבקש סביבה נינוחה יותר..."). בעבר סיפקה נאט"ו את הסביבה הנינוחה. כיום קיימים בתורכיה ספקות לגבי מידת מחוייבותה של ארה"ב כלפי מדינות החברות בנאט"ו. „נאט"ו היא נקודת האחיזה הרשמית שלנו במחנה המערבי", אומר איש המכון למדיניות חוץ באנקרה, „אך הקהיליה האירופית היא נקודת האחיזה האמיתית".

טורגוט אוזאל הוא פרגמאטיסט (בשנות ה־70 חלם על „שוק איסלאמי משותף"). יש סבורים כי [illegible] תגובה [illegible], אם הקהיליה האירופית תדחה את בקשת תורכיה, אגב התנצלות, ותשלח „המחאה שמנה" כפיצוי. אם טורגוט אוזאל הוא כלכלן, אין יסוד לסברה זו.

כשתורכים מדברים על „אומה תורכית" הם מתכוונים לכל העמים בעלי מוצא תורכי או טיראקי: לא רק 150,000 התורכים היושבים בקפריסין, כי אם המיליונים היושבים בברה"מ: אזרבייג'אנים, טטארים, אוזבקים ואחרים.

היוונים סבורים, כי קפריסין הוא אי יווני (שיש בו גם מיעוט תורכי „זר"), שחציו כבוש בידי צבא שפלש מתורכיה. התורכים אומרים, כי קפריסין הוא אי בו חיות שתי עדות שוות־מעמד, אך שונות במהותן, וכי ב־1974 היתה אחת העדות זקוקה להגנה וממשלת תורכיה חשה לעזרתה, הגנה עליה וממשיכה להגן עליה גם עכשיו. בעיני התורכים, האיים האגאיים נחשבים למיטרד. בעיני היוונים הם שרידים של תרבות עתיקה שהשתרעה בימי קדם על פני שטחים נרחבים והגיעה עד פרס ועד חופי הים השחור.

התורכים, שהם החזקים יותר, היו צריכים לכאורה לרצות „להתמודד" עם ההיסטוריה שלהם, אך הם אינם ששים לעשות זאת, ופוטרים את הבעיה באמירה: „אלה מעשי איבה נושנים". אך היוונים טרם שכחו. ב־1928 היה אחד מכל חמישה יוונים פליט והדברים כתובים בפרטי פרטים בספרי הלימוד של נכדי הפליטים.

לא רק היוונים. גם הארמנים הם חלק מתודעת אירופה הנוצרית. (חרף העובדה שהשדולה שלהם יושבת באמריקה). עמים רבים נאלצו להתמודד עם העבר, ואם הגרמנים והצרפתים החלו לשתף פעולה כעשר שנים בלבד אחרי מלחמת העולם השניה, יוכלו לעשות זאת גם עמים אחרים שהאיבה חוצצת ביניהם.

כאמור, טוב היו עושים התורכים אילו התעמתו עם העבר שלהם. אין די בביקורי נימוסין הדדיים באנקרה ובאתונה. אולי כדאי לשני עמים אלה לשבת ולכתוב – במשותף – את ההיסטוריה המשותפת שלהם.

גם הקהיליה האירופית חייבת להחליט, לאחר שבחנה את רגשות אזרחיה. אזרחי מערב אירופה עשויים אולי לומר על התורכים את מה שהם אומרים על האמריקאים: „הם בני־אדם נהדרים, אך הם אינם אנחנו". רבים בקרב אירופה סבורים, כי צירוף תורכיה יהרוס את אירופיותה של הקהיליה. אם הקהיליה האירופית אכן מתכוונת להענות לבקשת תורכיה, עליה לומר ליוונים, כי יהיה עליהם להפסיק את מעשה הסחטנות לגבי קפריסין.

ומה יהיה אם תיכשלנה השיחות בבריסל על ההצטרפות לשוק המשותף? האופטימיסטים התורכים מגיבים על השאלה באגדת־עם על נאזרטין הוג'א – דמות שאפשר לייחס לה כל סיפור וכל משל טוב:

מישהו גנב את האוכף של נאזרטין. נאזרטין רץ אל כיכר השוק וצועק: „אני יודע מי הגנב ואני גם יודע מה אעשה אם הוא לא יחזיר את האוכף". הגנב נבהל, ולאחר שהחזיר את האוכף שאל: „אמור לי מה היית עושה..."? „אהה... יש לי בבית כר נוח מאוד...", השיב נאזרטין החכם.

אך הצרה היא כי לתורכים אין כר. אם תידחה בקשתם הם עשויים לסגת אל הבידוד־מרצון או במקרה הגרוע – לשקוע בבוץ כלשהו, מזרח־תיכוני או מוסלמי. ממצב כזה לא תצמח טובה, לא לתורכיה, לא לאירופה ולא ליוון.

חשבו שהוא סתם ביורוקראט

אפשר שאוזאל ימשיך לכהן כראש ממשלה, חרף הירידה התלולה במספר תומכיו (יש האומרים כי נסיון ההתנקשות בחייו השבוע וקור רוחו בשעת ההתנקשות, שהונצחה על־ידי מצלמות הטלוויזיה ושודרה ברחבי העולם, תחזיר אליו את קולות הבוחרים). ערב ההפיכה, ב־1980, עמד טורגוט אוזאל בראש חברה לתכנון ממלכתי (ס.פ.א.ו), גוף ששרד מהתקופה בה „יצרה הממשלה את הכלכלה". אחרי ההפיכה מינו אותו הגנראלים לסגן ראש הממשלה שלהם, אך הניחו לו להמשיך בתפקידו הקודם. ב־1982 התפטר אוזאל משירות המדינה והקים מפלגה משלו, „מפלגת המולדת", א.נ.א.פ.

ייסוד המפלגה החדשה היה למגינת לבם של הגנראלים, שטענו כי מאחר שכבר התירו את קיומן של שתי מפלגות – ימנית ושמאלית – אין עוד צורך במפלגה שלישית. רק מעטים סברו כי יש סיכוי לו ולמפלגתו. „חשבו כי הוא סתם ביורוקרט", אומר כיום אחד מיריביו הפוליטיים, אך לאוזאל שיחק המזל: ערב הבחירות ב־1983 תקף אותו בפומבי גנראל המכהן כיום כנשיא תורכיה – קנן אברן. תקרית זו היא שהחדירה את שמו של אוזאל אל תודעת הציבור ומפלגתו זכתה ב־45 אחוז מכלל הקולות.

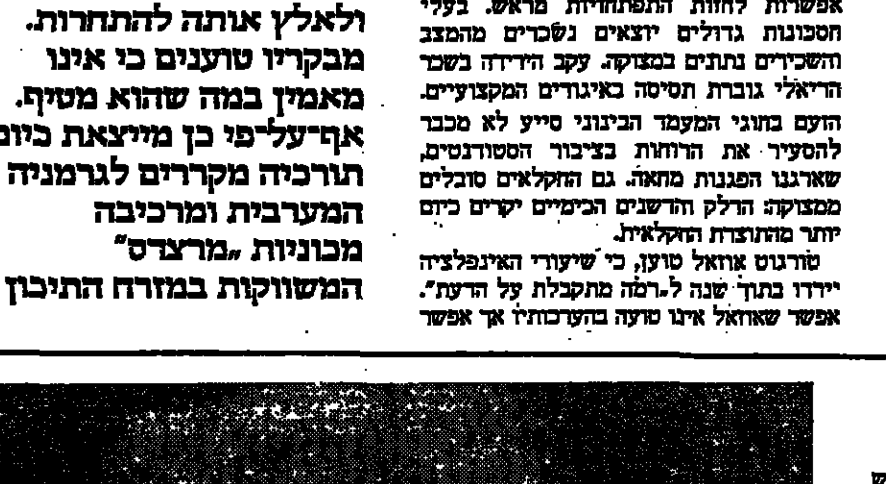

טורגוט אוזאל שולט כפי ששולטת מרגרט תאצ'ר. ההחלטות החשובות ביותר הן שלו ורק שלו. את עמדות המפתח במשרדי ובמוסדות הממשלה איייש אוזאל באנשי שלומו – רובם צעירים משכילים ומוכשרים, שקנו דעת באמריקה. אחיו של אוזאל הוא שר הכלכלה בפועל ואם לדון על התוצאות, הבחירה לא היתה רעה כלל. עם זאת עשה אוזאל דבר שמרגרט תאצ'ר לא היתה עושה אותו, אפילו היתה שרויה במצב רוח אלקטוראלי מרומם: הוא הדפיס כסף ללא אבחנה וללא חשבון.

صكدا من الاهل

במזל של וידוי

מאת אברהם הגורני

חנוך ברטוב, „מזל אילה", ספריית „מעריב", תשמ"ח; 384 עמ'.

חנוך ברטוב מתאר, על פי דרכו, את כאביו וייסוריו של דור המבוכה מתוך מידה של הזדהות ומעורבות, שבסיפורים אלה מגיעה לסאמיליאריות, שהיתה בודאי נחשבת לגנאי בעיני אוהבי ספרות לשם ספרות. כמי שאומר: לא לפרט אני נושא את נפשי אלא לאמת. הדברים רציניים הם, אומר המחבר, מכדי להופיע בתחפושת ולהצטעצע בסמלים. יש לספרם כהווייתם. אבל מי יוכל לספר דברים כהווייתם בארץ זו, מסורפת התהפוכות. בגלגולים שכל אחד מאיתנו מתגלגל כאילו חי הוא ברזבנית בכמה דורות ובכמה מדינות ולא אדם אחד הוא אלא כמה וכמה בני־אדם שוכנים בו בכפיפה אחת.

בסיפור „פרס ספרותי" מסיר הסופר הוותיק גומא את כובעו בפני בן הדור הצעיר, בתקווה שהלה ייטיב ממנו לעשות מן החיים המטורפים הללו – ספרות. הוא עצמו, דומה, איבד זה כבר את הקשר עם המציאות הגדולה, המתפוררת והולכת. כלל לא ברור לו אם מה שעובר עליו – כפועל הוא, או המשך להוויותיו האידיוספיות. לאמיתו של דבר, איבד את הקשר עם התהווה כבר בגלגולו הראשון, כמורה־סופר. החצוף והפרוע שבתלמידיו היה זה שטרח לגלות בספריית המושבה, כי אי־פעם כתב הוא, המורה, רומאן נשכח, בעל שם מוזר. מומין סיבובים ועיוותים. גסים ומכאיבים. לכאורה, חמד לו לצון אותו בן־תשחורת חצוף. שיבש את שם הספר באוזני הכיתה כדי לשים את המורה ללעג. ואכן, קלע אל נקודת התורפה, הוציא אותו את המורה גומא מכליו עד כדי הכאת התלמיד הסורר. וזכורני, להבדיל, מעשה במורה אחר, רגול, הפרופסור שמעון הלקין. באוניברסיטה העברית היה הדבר. מישהי מן התלמידות פנתה אליו בשם הלקין בחי"ת. „עשרות בשנים יוצר אדם בלשון העברית" – נפגע־נעלב־נזעם – „ובא אדם ומעז לשבש את שמי..."

הצעיר דגן, התלמיד החצוף מסיפורו של ברטוב, לכאורה, ביקש להתעלל במורה. באמת, ביקש לעורר תשומת־לב. גם הוא מתעניין בספרות. גם לו יש מה לומר. זאת לא העלה המורה על דעתו. זאת לא העלה מר גומא בעל הרומאן „הרבנים" ברמיזתו. כי גם הוא, התלמיד החצוף, יהא פעם „עובד הוראה" בישראל. ואפילו יכתוב. ויפרסם. ויימצא ראוי לזכות לא פחות מאשר ב„פרס ביאליק".

דור המורים הקשישים, אבוי, לא הבין את דור הפרא שגדל כאן. לא היה מסוגל להבין. ליצור קשר. להאזין. כדי לתת לו את הכלים להתמודד עם הצפוי לו. לצייד אותו לדרך הקשה. דור המורים המתנכים, רבי הדיעות, שלא הבינו ללבם של בעלי הניצוץ החצוף בעיניהם, מושיטי לשון הקונרס למוריהם. אלה זעקו ממש לתשומת־לב. רגע אחד שקט, בבקשה. יש גם לנו מה להגיד. לנו פראי הארץ. אך המורים רצו בילדים טובים. שקטים. ממושמעים. לא העלו על הדעת כי יום יבוא והם יזדקקו להגנתם. כי הם הצעירים יהיו גם לובשי המדים המעבים והסופרים. לא ידעו כי מעין זו תהי הנקמה־הנחמה שלהם, המורים הזקנים, שהמיתו עצמם עם בחדרי הכיתות המשממים. מדכאים שאיפותיהם ליצירה רוחנית טהורה. גונזים סיפוריהם בקברות־האחים שבמגירות שלהם. כי השוכבים של אתמול יהיו מורי המחר. סופרים.

גם עתה, למראה מריו הקמטים, המאובקים, של איש הבילואים הוזה עדיין המורה לשעבר בתפארת המדים שהייתה השדרה הישראלית ראויה לה. אילו אך כתב או לבן־גוריון, הרהר, אפשר שהמכתב היה עושה רושם. מר גומא לא העלה, אולי, על הדעת לאילו מצבים עתידים תלמידיו להיקלע ברבות הימים בארץ הזאת. נוכח מסר האבנים הקללות. האם הבין אותם הוא, המחנך, להתמודדות זו. חלק נכבד מספרו זה של חנוך ברטוב עוסק, בדרך זו או אחרת, בשאלות הללו. הרלוונטיות מאוד. ושוב, מתוך מעורבות גדולה.

כבר בסיפור הפותח „מסדה נגילה", ללא הקדמות יתרות, מטיל אותנו ברטוב אל ההוויה הכאובה של התלות ההדדית והדיאלקטית בין יהודי הגולה לבין ישראל והישראלים ולהיפך. מערכת יחסים מורכבת מאוד, שבעידן חילוני זה אין לה אפילו מיתוס בלתי מעורער או סמל קבוע או אישיות נישאת מעל „ריליגי" פנים־מפלגתיים כדי לשמש נכס משותף, מקור גאווה, סימן היכר ליהודי הישראלי בהתגלמותו המערבית, המודרנית. אבן־פינה שהייתה לאבן־נגף לעסקנה מקומית.

קיבוצניק ואיש־בטחון־אפוף־עלילות־עלומות היה פעם סמל כזה. זהו דויד מגלי ב„מסדה נגילה". מושא להערצתם המשותפת של המספר ה„יורד" (ומצית) ושל פיל, היהודי האמריקאי האמיד, שעשה אי־פעם תקופה קצרה בקיבוץ מצפה העמק בתקופה ההירואית על מנת לחזור לארצו ולהתגעגע כל חייו לימים ההם, לדמויות ההן. וכדי לשכך את הצמאון לשאר־רוח בעשייתו ההומרית, בחברת הצדיקה הראוותנית, הוא מתרפק על כל קיבוצניק שנקלע לעירו לוס אנג'לס כדי לחלוק עמו את געגועיו האידיוספים לגן העדן האבוד.

גיבורו של ש"י עגנון, יצחק קומר, כך גילה לאחרונה עמוס עוז, המשיך מסורת ארוכה בספרותנו. הצעיר־התמוסה היוצא מעיירתו הגליצאית, אם בדרך אל ההשכלה ואם בדרך לארץ ישראל, כדי לשוב ברבות הימים לאותה עיירה עצמה כאיש מצליח, מפורסם, משכיל או עשיר, הכול לפי המקום והזמן. עמוס עוז התפעל מאוד מתגלית הזאת, שאיננה אלא המשך מסורת, קונוונציה ספרותית ולאו דווקא עדות־אופי על טיבם ומאווייהם של טובי העולים־לשם־אידיאל לארץ ישראל.

חנוך ברטוב מספר, לכאורה, רק סיפור הפוך. מהופך. האמריקאי שהציץ בקיבוץ הארץ ישראלי בימיו הטובים חוזר לארצו, ארצות הברית, כדי להשלים את מסכת הצלחתו החומרית בתמונות־ניסופים לאחר שהתמונה עצמה שהוא נושא בלבו, וטורח ללטש כל השנים, איבדה את הקשר עם המציאות הממשית, הארץ ישראלית. דויד מגלי המסתורי, סמל היהודי החדש, העברי, הישראלי בא בכלי שבור ללוס אנג'לס כדי להציל את בתו, שחשקה נפשה במשחק בעיר הסרטים והאשליות. ואימצה לבורך הקריירה הכושלת את השם „מסדה נגילה" זיווג של ההתאבדות ההיסטורית ההירואית עם ההורה החלוצית ביצוא אמנותי מעורר חמלה. פיל הטוב, בעל הבית הענק בן ארבעת המפלסים. חצר כמו פארק. בריכת שחייה אולימפית. קאדילאק. האיש המשקיע בכספיהם של המפיקים והסטארים הגדולים – ביזון כל השנים מישראל האגדית. כמו בני העיירה, לשעבר, מגלויות הקרן הקיימת. היהודי המצליח הזה היה לסמל לבני המיימרים הישראלים. בחיפושיהם אחרי האושר המדומה. הצלחה הראוותנית. והנה איש השליחויות והשואות של ה„הגנה" נקרה לו בעירו בשליחות אשר מטשטשת את כל עולמו. ישראל שלו, הגאה, הבוטחת הייתה לשתולנית נכאה. סרחנית מייגעת. אנה יוליך היהודי הטוב פיל את החרפה.

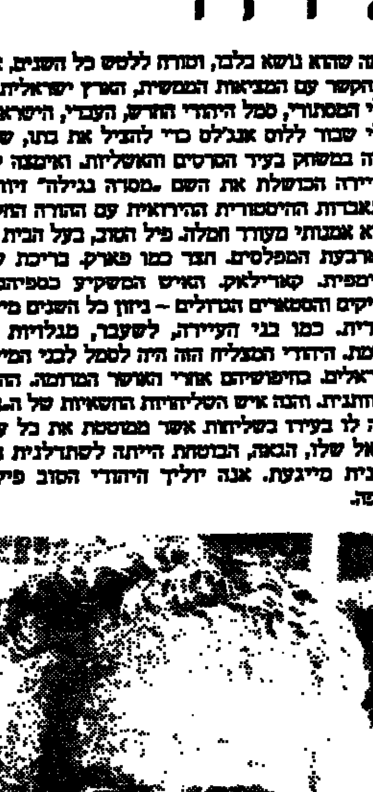

חנוך ברטוב

מאחורי לכאורה־התבה זו של חנוך ברטוב מסתתרת, כאמור, מציאות מורכבת. הדקיקים של הישראלי האמריקאי. הבנים והמחריבים זה את זה. האחד ניזון מרעהו ומצפה בה באותה שעה להכרת טובה ולהוראה בעליונות. ישראל, פוליסת הביטוח, של היהודי המבטיח את הצרכים ההומריים. ארה"ב: חוף ה„יורדים". גם הספרות וחקר הספרות העברית נקלעים לעתים למצבי מבוכה.

יום אחד מכריזים באוזנינו כי הפעולה החשובה המשמעותית בחקר ספרותנו נעשית, בסופו של דבר, רק כאן. במכוני המחקר הישראליים. לפתע משתנה הטעם והכל מתקששים בבינלאומיותו של חוקר פלוס אנג'לס. ואין יוצאים ידי חובת קילוס עצמי של הישראלי החוקר מבלי שישמע שבחו מפי סופר יהודי המנסה שנים עשר אלף מילין הלוך ושוב לכנס בירושלים. על ענקת. בלשון האנגלית, כמובן. הדברים משתנים איפוא, לפי הצרכים ולפי הטעם ולפי הבריתות בעד או נגד.

את הגחמנות הזאת מתאר חנוך ברטוב בסיפור „הקמבורי". רגע אחד: שיא הפאטריוטיות הלוקאלית. במישנהו: מתהפך הגלגל. ירובעל אורלוב דור שלישי למייסדי המושבה הוותיקה. עתה איש מצליח בעסקיו בארה"ב. מבקש להקים מוזיאון לזכר הראשונים שייקרא על שם אבותיו. לשם כך ימסור לעיריה את בית המשפחה ואת המגרש ששוויו מיליונים. אפילו בארה"ב, ששם לכאורה רק הדולאר קובע, יודעים להחשיב כל אתר העשוי לשמש זכרון לאומי. מקדשים בניינים. מגרשים. גנים. אבל צדוק, ראש העיריה הנוכחי של המושבה לשעבר, לו – יש קדימויות אחרות. דור אשר לא ידע את האבות המייסדים. דור שלא ידע את יעקב אורלוב, את עזרא אורלוב, את כוזע. לא ידע ואיננו רוצה לדעת. עליו היה רק להתחייב לנהל את המקום. את המיזודים המשפחתי, כלשון אורלוב הנוכחי. עליו היה לדאוג, שהנוער יבוא. ראשי ערים אחרות היו קופצים על המציאה. יש דוגמאות. הכבן מבינים את הערך החינוכי הטמון בשימור הראשונות. גם מוזיאון. גם מדרשה לחיבת ציון. גם אודיטוריום, כדי שהנוער יבוא וישמע וילמד וידע. אין משמעות להווה בלי יחס לעבר. אם רוצים לטפח בלב הנוער שורשים למקום, לבל יהיה נודד בעולם – יש להראות לו את השורשים, להמחיש, לשנן. אין דרך אחרת לבנות עם. אבל ראש העיריה, צדוק, לא קנה את הרעיון. במגירותיו תיקים עם תוכניות אחרות: מרכז נוער, בית־אבות, בריכת שחייה, בית כנסת.

ירובעל אורלוב נעלב. כאיש ביזנס אמיתי כבר סגר עיסקה. יבנו שני מגדלים בעלי תריסר קומות כל אחד. למטה יהיה סופרמארקט. מאקינג. האחים אורלוב יקבלו דירות לצאצאיהם. המגדלים ייקראו על שם האבות. כך. אורלוב, בנם המצליח של המייסדים מארץ ישראל, רצה להנציח ולהנך, גם בשבתו באמריקה, את אבותיו. היה בוודאי מסיס את ידידיו האמריקאים לביקור בישראל כדי להראות להם את האתר. גלגול אחד של בן־העיירה ממלכת אוסטרו־הונגריה, שחלם להיות בעל חווה בארץ ישראל, כדי להראות לבני עיירתו, כי לא הולך־אישים הוא כפי שנדמה היה בימי שבתו בעיירה, קודם עלותו לארץ ישראל. יצחק קומר של עגנון כפי שהוא נתפס ע"י עמוס עוז בכנס למלאת 100 שנים להולדת עגנון. בנוכחות סופרים חוקרים שבאו מארה"ב. רק חנוך ברטוב, על פי דרכו שלו, יכול היה לעשות סיפור מהכנס הזה. לקמטר אותו בקמטר אשר לו.

חנוך ברטוב מראה לנו אילו חומרים מתגלגלים כאן בראש חוצות. מציירים את התהליכים המדהימים העוברים עלינו מבלי שנחוש במשמעותם. מבלי שתהיה לנו לשון נאותה להתמודד עמם. מכאן הלשון המקראית בסיפור האחרון, שבעוד דור לא תהיה, אולי, מובנת לקורא הישראלי העתידי ומכאן האנגלית; ובתווך הישראלית, שבה העברית האנגלית משמשות בערבוביה. ולשונו, לשון החכמים, לא החכמים הירושלמים, של ש"י עגנון שהייתה אתגר לכל סופר ישראלי מתחיל בדור הקודם וספק אם אף היא תהיה מובנת לקורא הישראלי הממוצע בדור הבא. לא ייפלא הדבר, שהייתה נהירה כזאת של קהל לכנס ה־100 של עגנון. בעיקר כדי לראות כיצד ניצבים בפניו הסופרים של היום.

חנוך ברטוב יודע מי המוליך אותם. מי גולם בסופרים הישראלים, שסיפורו את מיתוס הצבר. הוא סולח להם. בעיקר לאחר הווידויים הכביריים. אין הוא מתנשא. גם לו וידוי משלו. כל הספר הזה הוא וידוי מתמשך של מי שנקלע לדור ביניים. חש, שיש להעמיד מצבה. לתעד כל מה שנאגר בזכרון. להורים, שלא יכלו להינגל מהעולם הישן שהשאירו שם ואבד לעולמים. עם המשפחה המסועפת, ותוך כדי התרפקות על זכרונות ילדות הוא מלווה פרקים־פרקים מתולדות היישוב העברי בארץ־ישראל. חומרים, שאי־אפשר יהיה להבין צדדים בהווייתה של ישראל בלעדיהם. לא האמנות שבהם עיקר. אך מוסיפים הם נופך לספרותנו העכשווית, שבלעדיו תחסר משהו. הם אנושיים. בלתי אמצעיים.

„עורה של עיר"

„עורה של עיר" (City Tomes), קובץ שירים וסיפורים ירושלמיים בעברית ובאנגלית, רואה אור בימים אלה. הספר, בהוצאת מכללת „הדסה" הופק במשותף על־ידי תלמידי החוגים לדפוס ולצילום והוא פרוייקט לימודי מיוחד.

את השער ליקט וערך אלי הכהן. בין הסופרים והמשוררים שהביעו נכונותם לתרום מיצירתם: יהודה עמיחי, רניס מילק, רבקה מרים, גבריאל לוין, חמוטל בר־יוסף, יוסל בירשטיין, הרולד שימל, ישראל אליהו, לינדה זיסקויד ואחרים. חלק מן היצירות פורסם בעבר וחלקם האחר – רואה אור לראשונה. את השירים והסיפורים מעטרים צילומי שחור־לבן של הסטודנטים מן החוג לצילום במכללת „הדסה".

מקרה ליבוביץ

בשדה עיון

דב בר־ניר

ישעיהו ליבוביץ „עולם ומלואו", שיחות עם מיכאל ששר, הוצאת „כתר" 1988; 236 עמ'.

לשון חדה כתער: משפטים הנראים חצובים בסלע; עמדות נחרצות ללא היסוס; ידע מרשים במדעים; דבקות עמוקה בדת אלוהית, אדם מיליטאנטי השובר חניתות נגד הכל־מכל־כל; יוניות צרופה ואנטי־ממלכתיות לוחמת, ומעל לכל פופולאריות ואף סנסאציוניות, כיצד אמרו פעם בצרפת, „הנדהימה את הבורגני" – לפנינו ישעיהו ליבוביץ שאינו יודע מנוח עד שאין הוא מקפיץ אותנו מרבצנו ומכריח אותנו ממש להגיב על לשונות האש העולות מעמודי ספריו. אך כלום אנטי־שיגרתיות זאת היא גם עמוקות אמיתית, וכלום יש אחוריה או קרע עמוק במישנה, הנראית סדורה, המוגשת לנו, בהכוונה?

מיכאל ששר, בן משפחתו וגם תלמידו הרוחני, מגיש לנו ראיון מתמשך, בצורת ספר, עם ידידו, שהוא מעריצו, ו„אחרית דבר" שלו באה לאפיינו כך: „ספק אם יש הוגה בזמננו, בארץ ובעולם היהודי בכלל, הזוכה בחייו שיתייחסו למישנתו בענייני דת ומדינה, לאומיות וציונות, מדע וערכים, באינטנסיביות שכזו". ועוד: למען יודגש מה רבה תרומתו של ליבוביץ להגות היהודית של זמננו, מוסיף מעריצו: „לבו של היהודי המשכיל שפרץ מד' אמותיה של היהדות – במובנה המסורתי־עממי – אבל נשאר נאמן לדת אבותיו, חצוי בין עולם המדע והרציונאליזם מזה לבין עולם האמונה והעשייה הדתית מזה... ליבוביץ לעומת זאת הוא מן היחידים המתמודד, הן באורח־חייו והן בדרכי חשיבתו, עם בעיה קארדינאלית זו". מתמודד בוודאי, אך כלום יכול הוא לאחות את הקרע הפנימי, הגם הקרע הריאלי בין דת ורציונאליזם, בין דת ומדינה, בין מדעים וערכים, בין ציונות ולאומיות, בין העולם המסורתי והעולם המודרני? לעניות דעתי, אין הסנסאציוניות של הגיגי ליבוביץ, אין נחרצות לשונו, אין הגיונו שהוא חד וקר, מכסים על הקרע הפנימי, על הפערים הנפערים בין מרכיבי מחשבתו המפוררים. כל שנשתדל לעשות במאמר זה יהיה, לפחות, להצביע על קרעים אלה שאינם ניתנים לאיחוי.

★

נלך מן הכבד אל הקל יותר, ונתחיל בתפיסתו הדתית היהודית הפותחת ומתפתחת, ככל תפיסה דתית, ממושג האלוה. עליו אומר ליבוביץ בדרך שלילה, „האמונה המושתתת על מה שאני יודע על אלוהים, היא־היא עבודת אלילים". אל תדרוש איפוא במופלא ואינך יכול לדעת דבר וחצי דבר על ארון שמים וארץ. אך אם זה כך, מדוע יודע ליבוביץ מה שאלוהים איננו? כי בפירוש כך יודע ליבוביץ, או ליתר דיוק מניח הוא שלא היה מעשה הרשמי של בריאת העולם, נוסח „העיקר האמוני הגדול הוא שהעולם קיים מפני שיש אלוהים... אבל אין זאת אומרת דווקא, שהעולם קיים מרגע מסויים שבו עשהו האל". הקיצור, „בראשית ברא אלוהים" בששת ימי המעשה, הוא סיפור לתינוקות, והראיה, הערתו האירונית של ליבוביץ על „רוב המאמינים שאינם מסוגלים כלל להאמין בשם, מבחינת אלוהותו, אלא רק מבחינת הפונקציה שהוא ממלא: מבחינת היותו הבורא את העולם מתאריך מסויים". אולי יש בכך אסמכתא בספר „בראשית" על „הארץ שהייתה תהו־ובהו וחושך על פני תהום ורוח אלוהים מרחפת על פני המים". אבל במעמד הר סיני הרי נאמר לנו אחרת, בנוכחות האל ממש בקולות וברקים. על כך שב מעיד ליבוביץ: „השאלה אם הראייה האמורה במעמד הר סיני היא ראייה אופטית או ראייה של הכרה – הרמב"ם משאיר דבר זה כשאלה פתוחה, לאמור – אתה יכול לפרש זאת כפי יכולתך ובאמונתך". מעמד הר סיני ירד איפוא למעמד סמלי והכרתי בלבד. ברם, ליבוביץ שאיננו מכיר את האל הרי „זו עבודת אלילים" שוב מכיר די טוב. למשל יודע הוא די מפורשות, כי „אין האל ממונה על הסדר ענייני העולם והאדם". מכל מקום, „בכל ההיסטוריה האנושית שום דבר איננו מעיד על השגחה אלוהית" ו„בעולם כמות שהוא אין משיכת חוטים בידי האל, ניבתת כללי". אילו הסתפק ליבוביץ באמירה ש„שום דבר איננו מעיד", אך מאידך גיסא פוסק הוא הרי קאטיגורית ש„אין האל ממונה". מה איפוא תפקידו של האלוה בחיי האדם והחברה? פוסק ליבוביץ: אין תפקיד אלוהי בות. „לאל אין תפקיד – לאדם יש תפקיד – לעבוד את האל, אבל לאל אין תפקיד לגבי האדם. זאת היא האמונה". מושך ליבוביץ בכתפיו למשמע האימרה הנואשת כי „צדיק ורע לו, רשע וטוב לו". והרי זו בעיית הבעיות של כל דת – על כך משיב ליבוביץ במעין שאננות הפוטרת עצמה מכל פרובלמאטיות: „לאדם המאמין אמונה שלמה אין הבעיה קיימת". היא איננה קיימת אפילו מבחינת האמונה בעולם הבא, או בתחיית המתים.

הצדיק, לדעת ליבוביץ, מוסיף להיות במובן תלמידיו, וכך יוצא ש„הצדיק" חי גם אחרי מותו. אילו הקדוש ברוך הוא היה מחיה את המתים במובן גופני, היה „מחיה" גם את הרשעים". על תחיית מתים רוחנית, ולא פיסית, שוב ליבוביץ איננו יודע דבר. הוא גם יודע כי לשווא אנו מתפללים לאלוהינו מתוך תקווה שייטיב עמנו בבריאות, בעבודה, בפרנסה. התפילה, אומר הוא, איננה מעלה ואיננה מורידה, מבחינת „תועלתה" כביכול, ומאחר שהנך יודע שאין בה, בתפילתך, שום אמצעי „לא לבריאות ולא לפרנסה ולא לבטחון, התשובה הניצחת לכך, לדעתי, היא: אני משכים בכל יום לבית־הכנסת לקיים מצוות תפילה בציבור".

הקיצור: ליבוביץ ש„איננו יודע" את האל, יודע שהוא לא ברא שמים וארץ, שאיננו מעורב בסוגיות האדם והחברה, שאיננו גומל לצדיקים ואיננו מעניש רשעים, איננו מאזין לתוכן הספציפי של תפילותינו, איננו מחיה מתים. בעקבות הרמב"ם אף גורס ליבוביץ כי בספר „איוב" פסק־דינו של האלוה „אפשר לסכמו בשלוש מלים: זה הוא עולמי; עכשיו עליך להחליט אם אתה (איוב) מוכן לקבל עליך עול מלכות שמים בעולם כמות שהוא. אינני חייב לך תשובה על שאלתך מדוע העולם הוא כך, רק שזה עולמי ושאין כאן הפקר". ובתשובה על שאלה טאוטית של מראיינו, נוסח: „אם כך, הערך היהודי שיש בו ממש הוא חובת האדם לעבוד את בוראו", משיב ליבוביץ: „כן ... זהו העיקר".

שוב, לעניות דעתי, סותרת דתו של ליבוביץ את כל שידוע על דת היהדות, הגורסת בורא עולם, אל פרסונאלי, גם אם אין לו דמות גוף, אל הפונה לאדם או לאברהם או למשה, המבדיל בין טוב לרע, הגומל ומעניש, המעורב בחיי אדם וחברה, הנענה על פי דרכו לתפילת יום הכיפורים, המיטיב עם עמו או המתמלא כלפיו חימה וכעס. האל של ליבוביץ נראה לי כתערובת של דאיזם ופנתאיזם, אל כה מנוכר לסבלותינו עד שנשאלת השאלה מדוע חייב אני לעבוד אל זר ומוזר ותובע ממני, כלשון ליבוביץ, „לקבל עול מלכות שמים בעולם כמות שהוא"? והרי אצל מופרנו באה הצטמקות נוספת של היהדות, נוסח: „בקשר ליהדות אני מסתפק בשלושה דברים: המטבח והשולחן, הסקס והאישות והעבודה. שלושתם יחד הם חיי אדם". שלושתם יחד, ארוני, הם מעט מזעיר בחיי האדם. כל שאר־רוחו מתחיל באלה וגם לאחר מכן. אך מה אעשה לאדם שמושג הערך שלו חל רק על עבודת השם, אותו שם, על שם ובלי שם, המרוחק עד אין קץ מאתנו? הנה אומר הוא: „אם אחד אומר „טוב למות בעד ארצנו", והשני אומר „טוב לאכול עוגה עם קצפת", איני יכול לומר לך מי צודק. על ערכים אי אפשר להתווכח". כלומר, כל הערכים שווים, וליתר דיוק, אליבא דליבוביץ, כל הערכים בטלים, פרט לערך אחד ויחיד והוא עבודת השם: „הכרעה אמונית פירושה שהערך שיש בחייך הוא עבודת השם", ותו־לא.

ישעיהו ליבוביץ

מהו איפוא כאן מה שקראנו „מקרה ליבוביץ"? אשיב לפי מיטב הכרתי ותיחושי: לפנינו אדם שכל עולמו הפוסט־רציונאלי עמד בניגוד קוטבי לאמונת אבותיו, על תרי"ג מצוותיה. מה עשה? חילק את עולמו לשתי „מגירות" שאין ביניהן כל קשר: הכרה מדעית מבוססת על כל פרטיה ופרטי פרטיה ואמונה דתית עיוורת, המסרבת לומר דבר־וחצי־דבר על האלוהות וקשריה לאדם והיא נאחזת כולה בצד הפולחני של קבלת עול מצוות, לפי החינוך המסורתי שקיבל ולא מצא עוז בנפשו להעבירו תחת שבט הביקורת. זו למעשה הדילמה של כל אנשי המדעים המוסיפים להיות דתיים. הם חייבים לעבור למעין דאיזם של „כוח עליון" שהניע את גלגלי הקוסמוס, או „להסתגר" כקיפוד בעולמם הדתי, תוך הדעה שאין גשר וקשר בין עולם המדע והעולם ההלכה הדתית. כך עושה ליבוביץ, וכל שהוא עושה הוא לעודד שעורויה במתנה הדתי הקונפורמי.

★

באין מקום מוותר אני על נגיעה ברבות מאוד מהשקפותיו של ליבוביץ ואתעכב על מה שנראה לי כסתירה בהשקפת עולמו: חיובו את הציונות ושלילתו את הלאומיות והרי צבת בצבת עשויה. קיימת בלשון העברית הבדלה קבעת מאוד, כמעט גואלת בין שני מתוחים: לאומיות ולאומנות. אשר לליבוביץ, אין הוא מחייב את הציונות אלא כמחיר של זריקת בליסטרא לקראתה, באומרו: „מדינה זו לא קמה בגלל היהדות ולא מכוח של היהדות ולא למען היהדות. היא מסגרת לעצמאות הלאומית של העם היהודי". להווי ידוע לכל בר־בי־רב: למדינה הלאומית של העם היהודי אין כל קשר ליהדות. היהדות, כמורשת, היא מנותקת של הדתיים בלבד, ולחילוניים, למשל, אין בה כל חלק ונחלה. אפילו התנ"ך חסר כל ערך אם אין רואים בו כתבי קודש ותו לא. הנה שואל אותו מראיינו: „אבל חלקים רבים בתנ"ך – אם לא כולם – יכולים לומר משהו גם לאדם חילוני?" – על כך משיב לו עמיתו במסקנת כמעט סאדיסטית: „שום דבר. לא החלק הסיפורי, לא החלק החוקי, לא החלק השירי ולא החלק ההיסטורי. שום דבר איננו אומר לאדם כאומה, אם אין כוונתו לעבודת האלוהים".

הקנאות הפסקנית בוערת כאן ממש מכל הכבה. אך בכך לא סגי. אחרי שחייב ליבוביץ את מה שהוא מגדיר „עצמאותו הלאומית של העם היהודי", מוחה הוא מפני לאומנות, באומרו שהגנרלים שלנו „חינכו את העם הזה ללאומנות", ובצדק מטעים הוא ש„לאומיות לשם לאומיות – פירושה רצחנות". עם זאת, שוב מתערבבת אצלו הפרשיות, תוך טשטוש מושגים בין לאומיות ללאומנות, בכותבו ש„מאחר שהערעור הלאומי הוא מרכזי בחיינו, פירוש הדבר שהקריטריון העליון של האדם הוא להיות חייל טוב. הלאומיות היא היום מהות האדם". איזה בלבול! קודם כל, מרכזי איננו שם נרדף לעליון. שנית, בלי תנועה לאומית אין עצמאות לאומית של העם היהודי. שלישית, כל תנועה לאומית בהתגשמותה ניצבת על פרשת דרכים בין קידמה לריאקציה, בין עצמאות אמת לכיבוש, הראיה: ליבוביץ עצמו מותח קו מבדיל בין ישראל לפני ואחרי מלחמת ששת הימים, בכותבו: „אינני עושה אידיאליזציה של השנים הראשונות של מדינת ישראל, אבל היו אז פוטנציות וסיכויים – פוטנציה להיות מדינת העם היהודי... ואילו החל מ־67 הוכרע שמדינת ישראל תהיה מסגרת של אלימות. כל אלה... לאחר שליבוביץ איננו מבליג על נסיגה חד־צדדית מן השטחים ללא הסדר שלום עם שכנינו. טוב. אך רושם לפנינו משפט בלתי־מהימן ובלתי־מדוייק לפיו „הלאומיות היא הרס מהות האדם". אדם דיקדקני כמוהו חייב היה לדייק ולדקדק בסוגיות משמעותיות כאלה.

בכל הסוגיות „היוניות" של מדינת ישראל אנו עם ליבוביץ „בסירה אחת" – והוא מצטיין בהן בחריפות־שכל ובחריפות־מבע „ללא התחרות". עם זאת, מדוע חתמנו את קריאת ספרו במעין טעם מר במהו לא משום, קריאתו (והדברים נראים לנו גם כאן מודרכים יותר) להפרדת הדת והמדינה, נוסח: „מה שמבחינת הדת קיים כדת ישראל... זו פילגש המוחזקת על־ידי השלטון החילוני... ומה שנקרא „המימסד" הדתי... הוא הרסוד של הזונה הזאת". מה שמפריד אותנו היא, למשל, קביעתו לפיה „קביעתו המכריעה של הרמב"ם היא שמשמעותן האמיתית של המצוות איננה אלא עבודת השם". פירושה של „קביעה מכריעה" זאת היא שלמצוות אין משמעות אחרת זולת עבודת השם. כלום אין להן ערך לעצמן, נוסח „ואהבת לרעך כמוך", ועוד מאות ואלפי ציוויים הנוגעים ליתום, לאלמנה, לתושב ולגר? דתו של ליבוביץ נראית לנו כנוקה, מעין עבודות מיצגן לאלוה, ללא כל ניחוח הומאניסטי. זו כמעט נשמה יתירה ללא נשמה יתירה.

בין תחכום להתחכמות

מאת תמי וולף

רמי דיצני, „אהבה רק אהבה" (שירים; הוצאת הקיבוץ המאוחד; 1987; 43 עמ'.

יש שאמן היודע להטס במלים ולגלגל בהן – רואה ברכה בעמלו, ויש שהוא נופל ושוקע בסבך כשרונו. היכולת לשחק במלים טומנת בחובה תמיד את הסכנה, שמא יקום הגולם על יוצרו, המלים יתגודדו ויחליטו לשחק ביוצר ולהתל בו. או או, אכזבתו של הקורא תהיה כפולה – כי הוא יודע מה רב כשרונו של היוצר, ולפיכך הוא גם יודע עד כמה גדולה היתה ההחמצה.

הקובץ „משירי מדור נבות רוח", קובץ שיריו הראשון של רמי דיצני, עורר תהודה מבוצרת בקרב כל מי שקרא בו. השירים שנכתבו במהלך מלחמת לבנון, ונדפסו לראשונה ב„משא", היו בין הבודדים שנכתבו באותה התקופה, שבת קולם האותנטית האפילה על זו המתאותית. היו אלה שירים שבתוך הזמן ומעל לזמן – בעוצמתם, בחוותם, ביכולתם לדייק ובו בזמן גם לבנות עולם שירי שלם.

השימוש שעשה דיצני ב„משחק הלשוני" בקובץ „משירי מדור נבות רוח", היה אמצעי ליצירת אפקט סארקסטי ומאקאברי, שנוצר מהמפגש הבלתי אפשרי בין החומרים הטראגיים והמזעזעים, לבין דרך ההבעה הקלילה והפזמונית (כביכול). התחכום הלשוני היה, איפוא, רק ציפוי מטעה־במתכוון שכיסה על המימד האמיתי של השירים.

לא ייפלא אם כן, כי הצפיות מהספר השני של דיצני היו גדולות. תאמרו, אין מקום להשוות בין שני הספרים: נושאים אחרים, חומרים שונים לחלוטין הלקוחים מהקשר כמעט מהופך, מדוע איפוא ליצור את ההשוואה – ולהתאכזב?

התשובה היא, כי אין מנוס מלהשוות בין שני הקבצים, וזאת משתי סיבות:

האחת – (המהות חשובה), שני שירים שמופיעים בספר הראשון – „אמרי אמן" ו„כשאת מתבוננת בו ישן", משובצים גם בספר השני.* כל נסיון לפענח מדוע חזר דיצני ושיבץ שירים אלה בספר השני איננו עולה יפה. ההקשר השונה שבו מופיעים השירים איננו מצליח לשנות את הפרשנות שעשויה להינתן להם.

השניה – כאשר משורר ממשיך באותה טכניקת כתיבה שנקט בה בספרו הראשון, בהכרח עולה השאלה, האם הצליח כאן בהשוואה לספרו הראשון? האם נקט בטכניקה מתאימה, והאם הוא מיצה אותה עד תומה (או שמא היא זו שמיצתה אותו?).

לפני שאתייחס לספר „אהבה רק אהבה" כשלעצמו, ובהשוואה לספר שקדם לו, עלי להקדים הערה תיאורטית „מסגרתית" על דיצני: הספר כולו מוקדש לשירי אהבה. מה כבר לא נכתב, או ייכתב על נושא זה ומה עוד ניתן לחדש על מה שנתחדש? דומה, כי דיצני שאל זאת את עצמו, שעה שכינס את שיריו לספר. הוא סמן את התשובה בשמו של הספר – „אהבה רק אהבה". לא יותר מכך ולא פחות, ומשום כך אין זה בריא וגם לא כדאי, להתייחס לעניין ברצינות רבה מדי. החידוש של הספר הוא, איפוא, דווקא בהתייחסות הקלילה, המתרייסת, אל הנושא.

כיוון שכך, אולי קיימת הצדקה להשתעשעותו במלים, כי המגע שלו איתן כמוהו כמעשה אהבה קליל. ואולם, השאלה שאנו צריכים לשאול את עצמנו היא – האם טכניקת הכתיבה היא מטרה בפני עצמה אצל היוצר, או שמא היא רק אמצעי שנועד לשרת את השגתה של מטרה אחרת?

בשירים אחרים מסתמן, כי החרוז הוא הכוח המניע ההודף את השיר. כך לדוגמה בשירים – „בשוך בוקר" (10), „אהבת אמת" (13), „ריח גוף וריח וחוף" (15) ועוד. יצוין, כי החרוז בד"כ איננו חרוז מתוחכם אלא סיומת רבים Xים, סיומת נקבה Xה וכדו'. אין ספק, כי הישנות אינטנסיבית של החרוז מגבירה את הריתמוס של השיר מצד אחד, ומשווה לו מימד קליל מצד שני. ואולם, חריזה פשוטה שכזו החוזרת על עצמה, נותנת תחושה של מיכאניים. כביכול המתכונת של החריזה היתה קבועה מראש, והמשורר רק שיבץ בה מלים לפי רצונו.

ברוח לכך השימוש בכפלי משמעות ובטכניקה של לשון נופל על לשון. כאשר השימוש בהם מרובה ואינטנסיבי מדי – הוא מאבד מייחודו והופך לאפקט מיכאני ואוטומטי. בשירים אחרים כן מצליח דיצני לשמור על שני המישורים בכפלי המשמעות, עד לסיומו של השיר, בלי שתי האפשרויות המקבילות מתקיימות עד לסופו של השיר, מבלי שאחת תשתלט על השניה – כמו, למשל, בשיר „לשון נופל על לשון זהו" (עמ' 11):

„...התיקה מבאמי שפה משתתפת:
שפתי או שפתה היה לשפתנו.
לשוני או לשונה היתה ללשוננו.
לשונה דבקה לחכי.
לשוני דבקה לחכה.
ובהצטמצמה מושלמת,
לשון רכה מתגלגלת עריבה לאוזני עד מאד.

הבפה הנבכר ולפרצו ושינצי את לשוננו
לומר ולומר עוד ועוד בעל פה
בלשון שוקקה, לשון זכר בלשון נקבה עסיסית
ומתחספסת –

הפה מלא, פה אל פה.
ולא שכרנו את פינו לשוננו
כי קראנו דרור ללשוננו
הדבש והחלב תחת לשוננו
והנופת נוטפת שפתנו המשותפת
מתוקה מיין Sweeter than wine

מה יפתה בעיני תורת הלשון
נפלאתה אהבתי לאמנות התחביר".

לאורך השיר כולו מתקיימים שני צירי משמעות: האחד – הקשר בין הדובר לבת זוגתו. השני – הקשר בין הדובר לשפת הדיבור. נקודת החיבור בין שני הצירים מושגת ע"י הלשון – שהיא מיתנים למלה שפה, והיא דרך של מגע בין בני זוג. כל ציר משמעות מפעיל קודים משלו, אך הקודים פועלים כך שהם גם מתאימים לציר המשמעות השני. כך שבסיום השיר „תורת הלשון" ו„אמנות התחביר" יכולים להתפרש עפ"י שני צירי המשמעות, וכל פירוש עומד בפני עצמו, ועם הפירוש השני.

בשיר „הלך דבש" משתמש דיצני בסיפור טעימת יונתן מיערת הדבש,** הוא נשאר נאמן ליסודות המקראיים – אך מעתיק אותם לתחום היחסים שבין בני הזוג:

„טבלתי את המטה אשר בידי ביערת הדבש
אכלתי יערי עם דבשי
הכל־הארץ באו ביער
דבש דבש דבש על לשוני שודד;
לא באו עוד בטעם ההוא
לא נעם במתק הנפך ההוא
אורו עיני". (עמ' 8)

הדוגמאות שהבאתי לעיל מרגיזות, משום שהן מעידות על משהו מיכולתו האמנותית והלשונית של דיצני. הן מעידות על כשרון רב וסגולה שמטשטש בגלל עודפות הגוזמה. לעניות דעתי, הבעיה העיקרית בקובץ שלפנינו, בהשוואה לספר השירים הקודם, היא הפיכת האמצעי למטרה כשלעצמו.

* השיר „אמרי אמן" מופיע בספר הראשון („משירי מדור נבות רוח", „חומיה" תשמ"ה) בעמ' 42, ובאותה המתכונת בדיוק בספר השני בעמ' 27. השיר „כשאת מתבוננת בו ישן" מופיע בספר הראשון בעמ' 36 ובספר השני בעמ' 6, תוך שינוי קל בכותר השני – במקום „יהודי אל חברה" (ספר I) כתוב – „השמרי לך אל תכבידי" (ספר II) – לא נראה לעניות דעתי, שהשינוי משמעותי. פרט לכך מופיע המוטו הפותח את השיר „ילדי הארפ־בי־בי" (54) – „אתה כמו ילד אתה" בפתח השיר „בשוך הדך" (10), אך כאן ההקשר שונה לחלוטין.

** המקור – שמואל א' יד' כז: „ויונתן לא שמע בהשביע אביו את העם וישלח את קצה המטה אשר בידו ויטבל אותה ביערת הדבש, וישב ידו אל פיו ותאורנה עיניו". כמובן, כי בשירים בשיר גם מקורות נוספים, אך אלה פחות רלוונטיים.

ליריקה ורעש

מאת יוחאי אופנהיימר

לאה אילון, „ובא הרוח ובא הלילה" (שירים; הוצאת „כתר" 1988).

בכתיבתה האקסטטית־ויזיונרית של לאה אילון מתגלה נסיון להרחיב את תחום החוויה של האני המשיכה כלפי רבדים שעשויים לזעזע את קיומו השיגרתי המרוכז בעצמו. כמעט כל מה שנכלל בשירה נועד להעניק תחושה של דבר חדש וחד־פעמי. הדוברת עומדת תמיד בעיצומה של סערת רגשות או בפני התפרצות קרובה. הסיטואציה חייבת להיות מאוד אינטנסיבית ואפילו קיצונית. אם בספריה הקודמים („מתנת למוס", „הר גן עדן") ידעה המשוררת לאזן בין קטעי הגידוי לבין קטעים המשתחררים מהלחץ ההבעתי הישיר ומוסרים תחושות באמצעות תאור נוף או חפץ מסוים. הרי שבספרה האחרון דומה שהדיבור הישיר הפך לבלעדי. השיר נהיה אוסף של חיווים בוטים המתהפכים עם הזמן לצליל תרגוני. הגוונים הבימתיים השונות של הדיבור אינם מוצאים עוד את ביטויים, והקורא יותר משהוא נסחף עם הטון האישי – כפי שאירע בספריה הקודמים – הרי הוא נתבע להתגונן מפני חורתם המעייפת של משפטים.

מפליא עד כמה שירה ויזיונית לכאורה עשויה לאבד כל פן אינטימי. הדוברת מתוארת על רקע עיר הענק באמריקה, רחובות סואנים, צעירים רוכבי אופנועים לבושים כג'ימסדינים, היא סובבת בין כוכבים הוליוודיים, אולפני הסרטה, אלמנות קולנוע ושוב ערים תוססים, והכל כמין מהומה חסרת מנוח ומתוך חיפוש אחר איזה אהוב שאיננו דמות מוחשית אלא קשור לעולם הבדיון שאותו היא פוגשת על המסך. המשוררת נכשלת מלהעניק לרוחות המופיעות בשירים אלו כוח מגרה או עוצמה כלשהי. המראות שמתגלים אינם מראות של מקום ואפילו לא מראות חלום. רק המלאכותיות בולטת. הנסיון להעמיד בציגות דרמאטית באמצעים מגוונים, בצעקות ובדיבור היסטרי: „אתה חייב לצור אותי מבין כל הנשים המתחילות / ולראות את הטהירות שבי / ואת הקסם הגדול שאני מסוגלת לעורר. / אתה חייב שאהיה האשה המחושקת ביותר שפגשת אי פעם. / זאת צריכה להיות תסבוכת אימה" (27). כבשאר ספריה, מתקיים גם כאן עימות בין שני קולות: הקול הויזיונרי הממאר את אוסף הפעולות והמחוות שהיא עומדת לבצע בכוונת אפקטים סטנגיים ומרשימים שבכוחה לעורר בלב הסובבים אותה, וקול הדומה להודעתה של שחקן העוקב אחר אופן הביצוע של תפקידה, לבין הקול הפנימי שאיננו מזייף, איננו מביים דבר, איננו יוצר שום פוזה או העמדת פנים: „הם לא יודעים מה זה שלש ביצורות אהובתי" (9). שורה כזו הופכת את שאר הדראמות למיותרות. אולם בסיכומו של דבר נראה, כי הקול הויזיונרי משתלט לחלוטין על הקול הפנימי. הטון המלאכותי רוחק את הטון האמיץ האישי. הדיבור יוצר שקיפות חסרת כל דרמטיות, הוא מספיק לעניין מרגע שהוא חוזר ונשנה כמיפוף קבוע.

אחת המעלות בכתיבתה של לאה אילון הייתה מאז ומתמיד העמדת תמונות כמרוקויות. או תיאורי נוף שהיטיבו למסור מצבים נפשיים. בספרה האחרון היא מוותרת על שילוב מורכב של תמונות נופים בתוך השיר, ולעומת זאת מפתחת ציר דימויי קבוע ואחורית: הכוכבים כבימה אלגורית שבה מתנהלת דראמה המקבילה לאירועים שעליהם היא מספרת. „לפני ישבו הכוכבים העייפים ומניחי הרגלים העייפות שלהם / על המושבים הריקים" (37). „ראיתי את הכוכבים הבוטשים / שחפשו את הכוכבים שמכרו במתנה הקלה / כשעוד מגבבים את הרקים במקר" (39). הכוכבים הם תמיד אלמנט מקורי ומרגיע. הם אמנם אנונימיים אך תגובותיהם ותנועותיהם למתרחש מייצגות משהו קרוב, אותו קול אשר הדוברת כמעט איננה מסוגלת עוד לבטאו באופן ישיר וללא זיוף. דווקא המישור הדימויי הלירי הזה מוסר רגש כן ובלתי מבויים, איזו מלאנכוליה ועייפות נפשית העלולת לאותו של דבר בקיבוץ הגדוש השווק והכמרמבבי אשר מאכלס את מרבית השירים שלפנינו.

לאה אילון מרבה להשתמש בביטויי אלימות כדי ליצור רושם עז. הכל נועד לשדר לקורא סימני אזעקה הרצליליים. מתוך רצון לעצב אחידה מתוחה ועמוסה, פג העניין בסמנטיקה של השיר והאלימות הופכת לתפאורה כמעט בלעדית. אפילו הגוף מלא תוקפנות וכמקום לעדן הוא חודר ומונע מרחק התבוננותי. המונולוגים הווידויים עוסקים רובם ככולם בתיאור או בתבנון ג'סטות המבוססות על תנועה. מופרזות ותיאטרלית כלשהי. התנועה אמורה להיות מימוש של רגש, אולם אין היא אלא בריחה מרגש אחד ויחיד – של בידוד. התנועה באה גם במקום דיאלוג, כאילו נועדה לשבור מחיצות ותיחומים שאותם אין המונולוגים הממלאים את דפי הספר מסוגלים לשבור. בתנועה יש גאולה רגעית, כמו שאין לה המשך: היא יוצרת כהרף עין אירוע שאת מרכזו תופסת המוזה, המשאלה לבטא לשון קומוניקטיבית, לוותר על האחידה האגוצנטרית באני ועל השטח הפרטי המצומצם שלו.

כוחה של הדוברת טמון בביטוי הגופני התוקפני, שכמוהו כתשוקה אקסטאטית להיות נשלטת, מובסת ונכבשת ע"י גבר חזק, שהוא התגלמות כוח ומיסטוס, זה אשר אינו יודע אהבה מהי, אלא רק נענה לפיתויים, והאשה מצטיירת בעיניו כאובייקט מיני קליל, „מתם נמסרת ונכבשה" (23). התעלמות מהמימד האישי המפר לפאתוס של אלימות ללא הבחנה „חשבתי כיצד רצונית, וכיצד זה האתרון היחידי. / שאני מוטמנת מפגש מפניו. / שאני מעל לחוק" (24). המשוררת מתייחסת בקנאות לביטוי האלים וחוזרת עליו לעייפה שוב ושוב. רק בשיר אחד המתאר את רחובות ניו־יורק פורצת עמדה מוסרית שמטשה את ההנאה מהאלימות, הנאה הנובעת ספק מהרגשת שפע, ספק מהרגשת שבמבן או שעמום בסיסי שהספר מתיר מקוראיו: „הרחובות הרוחשים אלימות האלה / נועדו לאנשים חזקים / שיראו את כל אלו שמושכים את כל הרע שיש בעולם / כמו בדירת זוהם / בציניות ובאדישות" (29). יש בכך בגרות הידועה להפליל ולא להיסוף. שהרי דומה שכל המהלכים והתנועות שמוצגים מסביבה נעשים מתוך עיוורון מוחלט, כאילו מדובר היה בבריונות המבצעת פעולות חיצוניות החסרות כל מימד של רעלקסיה. אולם היכולת להפליל, השוד המוסרי האינטואיטיבי הזה, נעלם בקרב אותה תכונה ותנועה בלתי פוסקת היוצרות רעש קבוע באוזני הקורא. הדוברת מתוארת כיסוד יותר מעלתני מכל מציאות חיצונית, והריאליות איננה אלא קטרזה מתמשכת שוחשבת לשערייה או לחוץ, לעולם הבדיה המדומה שהיא בחוזרת אין היא מסוגלת להעניק רובד סימלי ולא עולה בידה אלא להמיר את הסמנטיקה – שנודע לה בספריה הקודמים כוח מנטפיזי יוצא ודופן – בהתגמדות כפרומטאפוריות נוסח „עפרתי בדיוק כמו חנה שיטולה" (9), ובעשית באופן החוזר ביותר.

המשמעות ההתפרה הופכים כאן לעיקרון מאסי מרכזי. השירים מתארכים במקביל לצמצום הנושאים שבהם הם עוסקים. עולה חלקם של הווידויים הישירים המגוחכים בבומבסטיות שלהם: „אני אעשה כל דבר היפתה. / כל דבר שיודע במטרי אריך" (22). ויחד עם הטון המלך החוזר ומסריח את הקורא, מתגנבת לשירים גם שפה ריטורית המתרבת להב מתוך ההקשר שבו היא מופיעה: „עצמאות זה משהו כל כך נעלה, שמגלים הרבה קש / בשבילו" (53). אין לריטוריות שום נס, והיא אמורה לקיים ריטור משותף והבלתי מוטבע, אך הזאת בנורה מלאכותית. המרת עצ"ת, המעבר שבספרה האחרון כוונה לאה אילון להמיר את הלירידה במין שירה ריטורית המטילה על המסרי השירה מרוב ראוותנות: לפעמים אין לראות את העצים, הרוח ורעש של אין להבחין במוסיקה.

אלי בכר

כשיד ימין כותבת

כשיד ימין כותבת
השמאל מחפשת את שריון הנפש.
עלי להגיע להתכנסות התוצה.
חדרי פושט קורותיו
אני פושט קירותי.
מה נכסי
שירים חרדים,
לילות של שמש,
צל מושט יורד מקיר.
ביני לביני
אבדה אותה עלבה.

★

בחפש לשבות בקר
אני מתעורר לתקן שירים,
שמש דולף
מניח את הנחת,
אחר־כך יושב כביבי מותא פי אל לחי.
הבית ישן עכשו כמו לב על מטה
אני נושם חלוכות אפר
השמים גובלן.
לאט לאט לומדים המים להיות סרוגים.
בחוץ נשאר צבור מקומי, אני קוטף אותו לתוך הדף
סוגר בכי של שחר. סיגריה מכבה את ידי.
מסתכל בתמונתי המסתכלת.

(מתוך „על הפניג", ספר שירים שיראה אור בהוצאת „מתרית")

הצער והחמלה, הספק והאמונה

מאת טליה רפפורט

משה גרשוני, ריג תחריטים לשירי ח.נ. ביאליק, מוזיאון תל־אביב.

יצירתו של משה גרשוני רוויה זה שנים במשקעים מן המסורת היהודית, ובציוריו שזורים פסוקים תנכ"יים, מילות תפילה וכד'. עולמו הפנימי מיטלטל בכאב על מישורים שונים: לאומי, תרבותי, אמנותי ואישי, ונע בין מועקה לנחמה, בין סערות נפש להתרוממות נפש.

לא מפתיע שפרופסור דן מירון פנה דווקא לגרשוני כדי שיאייר את ספרו על ביאליק והוא מזכיר שלוש נקודות התאמה בין גרשוני לביאליק: הנבעה הרגשית החזקה, זיקתו של גרשוני לטקסטים ונטייתו לשימוש בסמלים לאומיים.

הבחירה, אכן, טבעית ונבונה והמפגש היום הזה בין גרשוני לביאליק הניב יצירות דרמטיות וטעונות על אף המימדים הקטנים, וההסתפקות בשחור־לבן וטכניקת התחריט רבת־השלבים, שעלולה לפגום בראשוניות ובספונטניות של הביטוי (גם גם שבגרשוני דבקו מונחים כמו „פראגנט" ו„אקסטזה"), אך האינטנסיביות של גרשוני לא פחתה וגם הפעם הוא מתגלה במלוא כוחו. רגשותיו, תכניו, דימוייו, סגנונו והגבתו המבכרים סופגים לתוכם היטב את מורשת ביאליק ונוצר ביניהם מעין שיתוף פעולה פורה ודו־עוצמתי, שתוצאתו אינה בגדר איור או פרשנות לטקסט, אלא הוויה ציורית, שצומחת במקביל להוויה השירית ומופעמת עימה באותו להט.

משה גרשוני, „הלילה ארבתי"

התערוכה במוזיאון תל־אביב מוקדשת לאלבום היוקרתי והיקר של שירי ביאליק ותחריטי גרשוני, שיצא במהדורה מצומצמת של 50 עותקים. אחד מהם נפרש לעינינו בתוך ויטרינת זכוכית, ועל הקירות שמסביב אפשר לראות, מלבד התחריטים והרישומים הקשורים אליהם, גם עבודות נוספות של גרשוני שמשלימות את התמונה.

בין הבחירות הסמליות הקבועות של גרשוני בשנים האחרונות (מגיני דוד, סימני שאלה, צלבי קרס, כוכבים, סהר והספרה 8 שהיא גם סימן־של־אינסוף) מופיעות בלוחותיו של ביאליק [illegible] כנפיים ועיניים שכולות שירים כמו „אל הציפור", „הכניסיני תחת כנפך", „העיניים הרעבות", „על השחיטה" וכו'.

הקשר בין גרשוני לביאליק מפליא לעתים. ב„הכניסיני תחת כנפך" כותב ביאליק „נפשי נשרפה בלהבה" וציוריו של גרשוני עולים מאז ומתמיד בשלהבת של יצרים ויסורים. ביאליק מתאר „פרחים נבולים" ו„עלטה צלמוות" וגרשוני צייר רקפות שחורות ושמעות עוד לפני השידוך ביניהם. ביאליק קורא: עורי, צפורי, על ארץ בה מצאו אבותי חיים, המוות וציוריו של גרשוני קוראים ל„חיילים הנהדרים" מלאי האונים ההולכים אלי מותם ול„יצחק הקטן" המועלה כקורבן. החיים והמוות נכרכים ונפתלים אצלו לסבך כאוטי אחד. סממני ארוטיקה, מיניות ופריון לצד סימני אצבעות סגולות בדם, ברושים ואז־נכונים של בהתקברות ופסוקי „קדיש".

גם הספק והאמונה כרוכים ביצירתו של גרשוני זה בזה, ומיד עולה בזכרון זעקת־תפילתו של ביאליק, שהיא ספקנית ומיוחלת כאחת: „שמים, בקשו רחמים עלי. אם יש בכם אל ולאל בכם נתיב — ואני לא מצאתיו — התפללו אתם עליי" לשניהם תחושה דומה, שנובעת מאותו מצב קרוע. אמונה פגועה שמנסה לצמוח ולהתנתק מתוך הגרעין העמוק, הוי שנותר אי שם בתחתית הנשמה. שאם לא כן, ביאליק לא היה פונה כלל לשמים לבקש רחמים וגרשוני לא היה משבץ בעבודותיו ביטויים כמו „אבינו מלכנו", „יתברך וישתבח, ויתפאר, ויתרומם..." „תהלה לכל עוגביר" וכדומה.

מתוך קירבה אישית פנימית פונה גרשוני אל ביאליק בשמו הפרטי וכותב בגוף ציוריו את המלה „חיים" והשם מיצב, כמובן, גם את החיים, או אולי תחנה עליהם. ויש שהוא רושם „חיים נחמן" כמחפש לא רק את החיים, אלא גם הנחמה ובקטלוג הנפלא מתערוכתו המרגשת של גרשוני במוזיאון ישראל בירושלים (1986) אני מוצאת יצירה שלו מ־1983 בשם „גוף אבנטר". בקשת הנחמה, החמלה, התקווה והאהבה מקננת בתוכו זה שנים ארוכות, והיא שנותנת ליצירתו את הכוח הפנימי ואת המשמעות העמוקה, האישית והלאומית גם יחד. בדיוק כמו אצל ביאליק. שניהם זועקים גם את הכאב הפרטי וגם את סבלו של העם היהודי ושניהם מחפשים נחמה באמצעות יצירתם.

אחדות מעבודותיו של גרשוני שמוצגות עתה במוזיאון ואינן עוסקות ישירות בביאליק, מזכירות בגווניהן המהבהבים ובמצען המעובה בעל השוליים המפורזים גווילים עתיקים. במיוחד מושכת את הלב שורת עבודות בגוני קרם־בז', שרק כתם אחד לבנבן אמורפי או דמוי עץ מסתנן בכל אחת מהן, אולי כמבטא אישות אור מפציע, צמיחה ותקווה. באחדות מהן כתובים פסוקים כמו „הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר", או „הכל הולך אל מקום אחד". חוקיות החיים והמוות על פי התפיסה היהודית משליטה סדר, השלמה, הרמוניה ושלווה בהירה, לעומת התחריטים השחורים הנועשים של הכאב והספק, המלווים את שירת ביאליק.

הפסוקים כתובים בצבע סגול, שבו מאוחדים החם והקר (האדום והכחול) והוא נושא משמעויות רוחניות ומיסטיות. הפסוקים מרחפים בחלל הבהיר, לפעמים בשולי הדף, כמו רישום מעודן על רקע עמום ומופשט, שמחזק את האווירה ההגותית המופגנת והמטאפיזית שאופפת סידרה זו. היא מקרינה תחושה אחרת לגמרי מן המועקה האפלה והנסערת של תחריטי שירי ביאליק. לאחר היגון הבוער בהשוליים שחורים באים הקטנטריים ההשלמה וההודרכבות באור הבהיר של האמונה המסורתית. אחרי הצער באה החמלה.

אוטוביוגרפיה כמיתוס

מאת רות נצר

אסתר קמרון „צ — ניתוח עצמי של גולם"; תרגמה: רות בלומרט; הוצאת הקיבוץ המאוחד; 1987; 176 עמ'.

אסתר קמרון

כתיבה אוטוביוגרפית עשויה להיוולד מתוך צורך להבין את תבנית החיים. צורך אשר הוא עצמו מעניק משמעות לחיים שנחוו. ספרה של אסתר קמרון הוא אוטוביוגרפיה של אשה המחפשת פשר דרך גלגולים שונים המביאים אותה לקראת חוויה רוחנית מרכזית אשר תשנה את חייה. במובן זה, ספרה יכול להיות מונח במדף הספרים ליד ספרו של פנחס שדה „החיים כמשל". ואמנם חייה של קמרון הם משל. וגם צ הוא משל. או במלים אחרות: מיתוס.

מיתוס הוא עלילת חיים שהיא משל — סמל לתהליך נפשי. מיתוסים מתארים את תהליך הבריאה הקוסמי והאנושי. בהזדקקות למיתוס בוראת קמרון את עצמה בתהליך הכתיבה של ביוגרפיה של עצמה, חייה הם גילום של שלושה מיתוסים מרכזיים בתשתית האנושית: מיתוס אחד הוא החיפוש של הגיבור אחר האוצר הגלום במקום סתר. אוצר (כאן — שירתו של צ) שיעניק משמעות הרתובה לחייו או גם לחיי החברה. המיתוס השני הוא מיתוס הגאולה דרך המפגש הקדוש של הגברי והנשי (כאן — פול צלאן וקמרון). המיתוס השלישי הוא מיתוס הגלגול — הגולם העובר טרנספורמציות דרך המפגש עם הרוחני. שלושת המיתוסים קובעים את תבנית חייה כמו גם את תבנית הספר. היא אומרת על נסיבות חייה (רקע משפחתי בעייתי, נטיה להפגנה וקשיים הכרתיים) שהם כגורל שבו „הכל כבר הוכרע מראש", כחלק מרגם „שהוא רחב אף מחיי אני... זה היה כמו רושם תת־זמני שקיבלתי מקריאת ספרי גרשם שלום על הקבלה" (עמ' 124). במלים אחרות, חייה מקבלים פשר מהיותם גורל עלום מכוון מראש המקביל לתבנית בריאת העולמות המתוארת בספרות הקבלית. היכולת לראות את חייה כתבנית מיתית מצילה אותה מכאוס (הניכור, הדכאון, הבדידות) ומעגנת אותם באיזו חוקיות, בסדר שיש לו תוקף קוסמי והוא עצמו המשמעות.

חייה הם חומר הגלם לעלילה ביוגרפית. חייה, כמו שקודה למיתוס, הופכים לספרות, אצל אשה שנזונה ממיתוס וספרות ומזוהה אתם: ספרות בתוך ספרות, שירה בתוך שירה, שירתה של קמרון בתוך שירתו של צלאן. וכאשר החיים והספרות, המציאות והדמיון נושקים עד חפיפה זה לזה — פולש אל חייה כוח אל־אישי חזק ממנה שמזעזע את אשיות קיומה כמו שזעזע את אשיות קיומו של צלאן עצמו. ושניהם ככלים שנשברו מהעוצמה של הרוח המסתירי להיגאל מאיזו שאת מצוקה פנימית ולאומית.

בספרה של קמרון נפרשת תולדות חייה של אשה צעירה שגדלה במשפחה פרוטסטנטית בארה"ב, נדדה בקמפוסים ובקומונות בחיפוש אחר ידידי נפשה ואופן החיים הנכון לה, תוך התלבטויות של כתיבה כמשוררת שמתפתחת ומעצבת את ייחודה. בתהליך החיפוש היא מתנסה בתיראפיות נפשיות אשר אין בהן כדי להמציא מזור למצוקותיה או להעניק לה כיוון. היא אינה מסתפקת בתשובות המקובלות הן של החברה והן של התיראפיה. במהלך לימודיה והתעמקותה בשירה היא מגיעה אל שירתו של פאול צלאן (הנקרא כאן צ), משורר יהודי מגדולי משוררי זמננו, פליט שואה. היא מגלה אותו כמי שהיא נועדה להיפגש אתו ועם מהותו, פגישה מתמשכת שאמורה להוות את תמצית חייה. צ ייצג אפשרות של מפגש פנימי נבון עם עצמיותה. הוא היה לה סמל גדול, אשר יוליך אותה הלאה, גם אם חייו לא היו פתרון למצוקתו שלה. היא כותבת: „אולי לשם כך קיימים סמלים גדולים כדי שאפשר יהיה להבליע את חוסר הנחת ואי־הסיפוק האנוכיי במשהו גדול יותר" (עמ' 116). וכן: „הוא הצליח להראות לי משהו הנוגע לי מעבר לאני המוגבל: רמתנו האמיתית" (עמ' 56).

במפגש אתו היא חשה שמבעד לשירתם „רחשה מודעות לפצע שעדיין הוא פתוח ושאין לכנותו בשם" (עמ' 85). לתוך הפצע האישי שלה נמסכים הפצע האישי שלו ופצע האומה שהוא נושא.

כדי להגיע לתשתית שירתו של פול צלאן היא פונה לכתבי בובר וג. שלום, לחסידות ולקבלה שמפעימים אותה ומספקים לה מפתחות להבנתו. לאחר מותו היא עתידה להתגייר ולעלות לארץ. במונחים קבליים הוא בעיניה: [illegible] בכניסה לפרדס.

קמרון נוסעת לפגוש את צ בפריס, מפגש יחיד, כחסיד הנוסע לפגוש את הרבי־הצדיק. וכפי שהיא אומרת: „אנשים מסויימים נשלחו אלי לפרקים כדי להבהיר לי שיש קיום למציאות נעלה". „המציאות הנעלה" היא אולי אותו „מסתורי ונכרי" שהתכוון אליו צלאן במאמרו הידוע ה„מרידיאן" („חדרים", 4, תרגום נ. זך): „אולי הולכת השירה, כאמנות, תוך שכחת האני אל אותו מסתורי ונכרי". השיר שרוי ב„סוד הפגישה": „השיר עורג אל אחר, הוא זקוק לאחר, זקוק למנגד. הוא מחפש אותו. הוא מפנה עצמו אליו. כל דבר, כל אדם, בשביל השיר העורג אל האחר, הוא דמות האחר הזה". השיר „נעשה שיחה — ולעתים קרובות שיחה נואשת. רק במרחב השיחה הזאת קם ונבנה הנמען, מתגבש סביב האני הפונה אליו המכנה אותו בשם". והנמען „נעשה אתה על ידי כנויו בשם".

הנמען של צלאן הוא כל קורא ששרוי באמת ב„סוד הפגישה". קמרון זיהתה עצמה כנמענת היהודית של שירתו. היא מגלה דרך שיריו, כי הוא פנה אל דמות נשית מרימות שהוא מעביר אליה בנושאי „מלה", כשהוא מבקש מכת שיהו להמשיך להיות למען אותה מלה, והיא תעביר את בשורתו. היא מאמינה שהיא הדמות הנשית הזו, שהוא ראה זמן רב קודם שנפגשו בעולם הזה.

מן האגדות הקלטיות היא מאמצת את האמונה שלפיה אדם אחד (מתוך איזה בטחון מיסטי) יכול להטיל על אדם אחר איזו משימה לבצע דבר מה והאחר חייב לבצע זאת. מידע זה חשף אצלה „איזו הכרה פנימית שיש לנו בין איש לרעהו מחוייבויות מסויימות אשר אינן באות לידי ביטוי באמצעות הכללות, אך קיימות בין יחידים באורח של השלם, האשר שומה עלינו לגלותן ולהגשימן" (עמ' 131). ומכאן להכרה במחוייבות שהוטלה עליה על ידי צ, שמימושה הכרחי למען מימוש אחד של ה„שלם". והיא משתמשת כאן בדימויים של המיסטיקה השואפת לשלמות דרך סמלי האור.

הרגשתה היא שצ כאיו נכונות אלוהית מדבר אליה. בהתעקשות פאתטית, ומתוך איזה חזיון אסכטולוגי, היא מדמה אותו למשיח היהודי, או שהיא מדמה אותו לגואל הנוצרי: „יצירתו של צ על כל הטרנספורמציות הקוסמיות הלשתיות יצגה את צליבת השפה שבאה לייצג את כאב העולם. רצ הקריב את חייו כדי להביא הזדהות עם אותו כאב" (עמ' 140).

דרך מערכת אסוציאטיבית פרועה היוצרת משחקי מילים, שמות וראשי תיבות בונה אסתר קמרון מערכת שלמה של קשרים בין צ לשמה, אשר מקבלת צידוק מתירות „הלשון" השירית [illegible] האסכטולוגיה, הקבלית, וכך היא גולשת אל הזהות הסילולית האינטסית, האסכיסטית, וחרות השגעון. היא הציצה מעבר לפרגוד אל השגעון, אל האלוהי, בלי יכולת לבחור שלא לעשות כן, וכל זה כדי לאמת את היותה כלתו הרוחנית של צ.

היא מזהה עצמה כביאטריס (שמה הקודם) שהיתה הדמות המנחה ב„הקומדיה האלוהית", אשר דנטה „אהבה אותה כה עזה שהובילה אותו אל עבר אור השכינה" (עמ' 85). קמרון מזהה עצמה עם דמות אנימה זו (אנימה — במינוח שטבע ק.ג. יונג — זו דמות נשית פנימית שמתווה את הקשר בין העולם המודע של הגבר אל מעמקי תת ההכרה), ונוטלת על עצמה להיות הדמות הנשית־אנימה שאליה פונה צ בשירתו, כדמות אשר תנחה אותו לגאולתו הרוחנית. ובו בזמן צ אמור להיות בעיניה אורפאוס המנסה להציל אותה כמו את אורידיקה מהשאול. במיתולוגיה הפרטית שלה היא היתה עשויה לגלם עבור צ את אורידיקה דמות נפשו, האנימה שהוא גואל ומתאחד עמה. או להיות כאריאדנה המתווה חוט־דרך לתזאוס. קמרון מכירה את המיתוסים האלה ומשתמשת בהם כמי שנוטלת על עצמה להיות מיתוס.

קמרון כותבת אינטרפרטציה חדשה למיתוס של פרסאוס. בגירסתה, המדוזה מצליחה לאבן את פרסאוס (בניגוד למיתוס המקורי) עד שלאחר מאבקים הצליח להיגאל, לשוב לחיים ולנצח אותה ולהתאחד עם אנדרומדה (שוב דמות אנימה). המדוזה היא הבעתה המשתקפת בכתביו של צ אשר הצליחה לאבנו ולהביסו. והיא בגירסתה זו מנסה לרמז על עולם שבו ייתכן גורל אחר, מתוק, פתוח. האם זו השליחות שהטיל עליה צ? בהמשך גירסתה הפרטית למיתוס פרסאוס היא מספרת על ארמון שבו בבואות פרסאוס ואנדרומדה קבועות במראות על קירות מנוגדים בחדר. מצב זה שם הדמויות המשתוקקות זו לזו יכולות להשתקף זו בזו אך לא להתאחד, כמו במשל המעין והלב של ר' נ מברסלב, הוא אולי הקרוב ביותר למצב האנושי.

המפגש בין קמרון לשירתו של צ היה מפגש מפרה לשירתה, דמותו היתה כדמות מורה דרך המתווך בינה לבין מעמקי השירה: „צ באמצעות הדיוק הפיסי של דימוייו... השתדל להקים מחדש את הקשר שבין המלה לבין החומר" (עמ' 142). ובינה לבין מהות רוחנית דתית שאותה היא מוצאת אחר כך ביהדות עצמה. היא מזהה את הקשר בינה ל־צ עם הקשר שבין הספירות הקבליות: חכמה (הארה אלוהית ראשונה) ובינה (הקוטב הנשי) כאשר האור האלוהי נאצל מחכמה לבינה. איחוד הקוטב הזכרי והנשי במערכת הספירות הקבליות שנועד לתיקון העולמות נחווה על ידיה כתהליך בר מימוש בחייה הפרטיים. התהליך הסימבולי בנפש מקבל יישום קונקרטי בעולם. היא נתונה במצב נואש, ככל שמתפרקים מבניה הנפשיים כן היא נזקקת יותר לדימויי גאולה אלה של הזיווג הקדוש כסמלי ארגון וגאולה לנפשה היא. סמלים אלה שהופכים למציאות היחידה של חייה מנתקים אותה עוד יותר מן המציאות.

בימים שאינה נזקקת לו כסמל, היא קשובה למציאות האנושית שלו ושל עצמה, ומגלה שהוא „ילד הבוכה בעבר האחר של העולם" (עמ' 146) והיא אינה אלא נערה אבודה שמקווה להיגאל על ידי אהבה. „עד שלבסוף בא נסיך שאהב את הנערה שנועדה להיעדף" (עמ' 148) ואולי מה שנכון היה לעשות — לשאול אותו „ממה אתה סובל", כמו באגדת פרסיואל. בימים אחרים היא מבינה שהקריאה אליה מכוונת בעצם אל כל קורא של צ, ומה שמתרפק על דלתה אינו אלא חלק של עצמה. כמו באנקדוטה שהיא מספרת על תלמיד שמתרפק על דלת רבו, וכשנשאל: „מי שם?" ענה: „אתה". וזה מה שאמר צלאן ב„מרידיאן": הדיאלוג הוא עם הזולת שבתוכך. עם עצמך: „משלוח עצמך אל עצמך"... „כעין שיבה הביתה".

כשם שהמפגש עם צ היה בשבילה הארה ש„צירפה הכל יחד" את כל החלקים שעשויים להצטרף ולהיות „המפתח להודית מהותה" (עמ' 9) כך היא מבקשת ליצור סדר עולם שיגיע לשלימות כפי שהיא מובעת בשירה. השירה מעצבת את חזון השלימות. השירה היא „עקרון לאיחודן של מודעות וידיעה, השלמה בין הקודש לחול" (עמ' 51). דרך האמת הפיוטית אפשר להגיע לאמת העולם. וכל זה לפי חזון השירה המועבר אליה דרך צ. האמונות הפנימית בשירה המבוססת על תחושה אסתטית [illegible] המייצגת רשת של קשרים פגיעים בין הבריות" (עמ' 139). היא רואה יחסי התאמה בין החלק לשלם. תכונות של אנשים שונים מתקשרים לשלם אחד. אנשים הם חלק של שלמות כלל אנושית. הספירות הקבליות יוצרות יחד את עולם הספירות, וכל זה כמו ששירי צ „עומדים כל אחד בפני עצמו ועם זאת הם פתוחים לעולם יצירתו בשלימותו" (עמ' 170).

קמרון מבססת את צלאן שאמר, כי כל שיר הוא אמירה, או הידברות: „אין שפרנק". השירה, כמו שירתו של צ, מאפשרת להיגאל דרך דיבור, כפי שהעולם נברא בדיבור. בשיר שלה עצמה (עמ' 166) היא כותבת: „נוכל למצוא דיבור שבו נוכל לפנות / לכל גורה של האמת העולמית המפצלת / ולהביא את הבשורה של השלם לחולק". והמשך: „אנו אומרים שכל האדם, אם הוא שלם, יביא את העולם אל תיקונו / תיקון השכל זהו התפקיד שלפנינו". תיקון השכל הוא על ידי הסרת הספק האינטלקטואלי והשימוש באהבה, בדמיון ובמלה — עצמם של „קרובי רוח" שעד כה היו „סמויות מעין". להיפוש שלה אחר משמעות יש איכות של חיפוש וליגיוד עמוק. ובשיריו של צ היא מזהה את ה„פרסונה שייצגה לדעתה את צלם אלוהים בדרך שבה לא הוצג לפני כן בעולם — כאותה דמות לה אנו מחכים" (עמ' 172). מחכים להיפגש מפגש אמיתי („להתקרב אלי משפטו ויתור על העמדת פנים" — עמ' 63) עם ה„אתה", עם ה„עצמי", עם האלוהי. זה מפגש פנים אל פנים. בשיר „הזמנה" (עמ' 165) היא כותבת: „נאספים אנחנו פה לראות / פנים, מהן אין לנו צורך להסתיר פנינו / לשמוע צליל דיבור ישר". לשמוע את אותו „משהו בלתי מוגדר לכוד במוסיקה ובמלים. משהו הוזה באורח שאין להסבירו שעודנו קורא ממקום הפגישה, מכאן" (עמ' 176). הקורא בספר מתבקש לשמוע את הקריאה שהיא שמעה מ־צ ולהמשיך לקיימה בנפש. ולכן: „לספר זה אין סיום בלתי־נמנע. אתה שם, סיים אותו אתה".

בהבנת שמו המיוחד של הספר „צ — ניתוח עצמי של גולם" טמונה הבנת הספר כולו. צלאן מחכר בספר כאות צ. אותיות היו בקבלה אבני בנין לבריאת העולם והיו בעלות כוח מקודש. ציון שמו של צלאן כאות מעניק לו כוח מאגי כאות צופן. הוא האות — הסימן (וקמרון עסוקה בחיפוש סימנים ואותות שיסמנו לה את כוונת האירועים המתרחשים). והוא אות האלפבית המסויימת שעשויה להפיח את רוח החיים בגולם. היא עצמה מזוהה עם הגולם. בספרות ימי הביניים הגולם הוא החומר ההיולי. הוא חומר גלם שעתיד לעבור גלגול — מטמורפוזות ולהתגלם או כאבן יקרה, בניסוח האלכימי. אפשרויות החיים של הגולם נעות בין אותיות ה„אמת" וה„מת" (כשחוסר ה'א'). בשביל קמרון זה מרווח החיים שבין אמת החיים הרוחניים עתירי שליחות ובין מוות כדכאון ושגעון. בהזדהותה עם מהות הגולם היא הופכת לנושא של ריטואל עצמי, כשם שהגולם נהפך להיות נושא לריטואל של התקדשות מיסטית שקויים בפועל. המקובלים היו ערים לסכנות של עבודה זרה וכן לסכנות שיש בתהליך עשיית הגולם. לא זו בלבד שהגולם עשוי לקום על יוצרו אלא שתהליך היצירה עצמו מעורר ביוצר מתח מסוכן שעלול להרוס אותו. גם כאן הוית גולם הוא מצב בלתי־אפשרי שסכנתו צפויה בתכנו מראש. לדידה של קמרון סכנה זו מתממשת כשמהות הגולם ממלאה אותה במקום הוויתה שלה ומונעת ממנה את קבלת המציאות של העולם הזה.

הגולם נזכר פעם אחת בספר, כציון למהותו של „קספר" מאת פטר האנדקה. קמרון מספרת על קספר (עמ' 121) שהוא „בוחר תמים ומסורבל — מין גולם — נכנס לבמה כשהוא חוזר ומקלם — „אני רוצה להיות איש כזה כמו שמישהו אחר היה". „קולות אנונימיים מעבים אותו על ידי שהם כופים עליו להאזין לשפת אחרות... הגיבור ממשיך לזמן מה במשפט היחיד שלו, אך לבסוף הוא מתבלבל... ואז לאחר רגע של הבנה נורמה, הוא מבטא: „אני לא יותר אני" ומתמוטט כמו מריונטה התוכה חוטיה". סיפור זה, שמובא כסיפור שולי, מקבל את משמעותו מהיותו משובץ בביוגרפיה של חייה. נראה שחייה הם מעין וריאציה על גורלו של קספר. קמרון, כאותו „גולם", בתמימות מסורבלת, „רוצה להיות כמו שמישהו אחר היה". קרי: „כמו שמישהו אחר (צ) היה אמיתי בתוכה. שדמותו נטמעה בה ובלעדיה אין לה קיום. אם תוחזר ותיכבש לקולות הסביבה, הדוברות שפה אחרת, ורואה בה יצור מחר — אזי תתמוטט כאותה מריונטה, כמו הגולם, כאשר יסירו מעל מצחו את הא' של מלת ה„אמת". אזי ימות: יתמוטט וישוב לעפר. כי אם יאבד [illegible] „כמו שמישהו אחר היה" [illegible] „עולם אחר אפל כנביא" שנפתח בפניה, כמוסף לקיומה.

מקבץ

„זמנים" — חוברת מיוחדת על המהפכה הרוסית

חוברת כפולה של „זמנים" (27־28) מוקדשת כולה למהפכה הרוסית, לציון מלאות 70 שנה למהפכת אוקטובר.

בפתח החוברת לוח אירועים — ממאי 1896 ועד ינואר 1918 — ולוח אישים — על הדמויות המרכזיות של המהפכה.

מיכאל קונפינו כותב על „רוסיה, שנת 1917 הדרך אליה". אלכסנדר רבינוביץ — „הבולשביקים ותפקיד ההמונים במהפכת אוקטובר בפטרוגראד", אברהם אשר — „המנשביקים במהפכה הרוסית", נורית פליישמן — „הס"רים במהפכה", פול אבריץ' — „המהפכה וסופו של האנארכיזם הרוסי", אניטה שפירא — „ברל, טבנקין ובן־גוריון ויחסם למהפכת אוקטובר", מתתיהו מייזל — „הצבא הרוסי במהפכה", ג'ון קיפ — „לנין הטקטיקן", ריצ'ארד פייפס — „הטקטיקה המהפכנית של לנין", גבריאל גורודצקי — „התגבשות מדיניות החוץ של ברה"מ", יונתן פרנקל — „המצב היהודי בשנות המלחמה והמהפכה", וההיסטוריון הסובייטי נ.ג. דומנובסקי על המהפכה כ„היסטוריוגרפיה הבורגנית".

בחוברת גם דברים מאת אלכסנדר קרנסקי, ויקטור צ'רנוב, ויקטור שקלובסקי, אלכסנדר בלוק, סורוקין וסטאלין.

החוברת נערכה ע"י צבי יעבץ ועדית זרטל, בהשתתפותו של מיכאל קונפינו והיא כוללת תצלומים רבים.

40 שנות שירה — בחוברת „מאזנים"

גליון מוגדל וחגיגי של ירחון „מאזנים" המשקף 40 שנות שירה הופיע בימים אלה. בגליון מתפרסמים שיריהם של 60 משוררים, מרוות שונים, בהם — אבות ישורון, יהודה עמיחי, גבריאל פרייל, פנחס שדה, חיים גורי, אברהם חלפי (שירים מהעזבון), דוד אבידן, טוביה ריבנר, ט. כרמי, אריה סיון, משה דור, משה בן־שאול, משה סרטל, נתן יונתן, הרולד שימל ורבים אחרים.

כן מתפרסמות מסותיהם של דן מירון, על שירת עמיחי ובני דורו, יונה בוזר על השירה החדשה בראי האקטואליה, חיים נגיד על הפריצה בשירת שנות ה־60, לילי רתוק על שירת נשים, שמואל מורה על שירתם של בני עדות המזרח ואורציון ברתנא על השירה הישראלית הצעירה.

מדור מיוחד הוקדש בחלקה האחרון של החוברת למבחר שירה ומסות שפורסמו ב„מאזנים" בארבעים השנים האחרונות. וכן שירים מאת נתן אלתרמן, לאה גולדברג, שמעון הלקין, מרדכי אבי־שאול, יונתן רטוש, יעקב אורלנד ואחרים ובתחום המסה: דב סדן — „דרך אל השירה ובה", ישראל כהן — „כוברי ספרים וקוברי ספרים", ומסות נוספות.

ויטגנשטיין והיהודים — בחוברת „עיון"

מאמרו של יובל לוריא „יהודים כמשל", הדן בהערותיו של ויטגנשטיין על יהודים ויהדות, פותח את החוברת האחרונה של הרבעון הפילוסופי „עיון", בעריכתו של עדי צמח.

יוסי יונה בוחן את השאלה — האומנם „השכל הוא עבד לתשוקות", אנצו נפי דן ב„אמת ואושר ב'בודלייר'" של סארטר, אליהו רוזנוב כותב על „ניטשה והטיפול הפסיכואנליטי" (על ספרו של יעקב גולומב „הפיתוי לעוצמה: בין ניטשה לפרויד") ויעקב גולומב משיב לביקורת.

„במה"

מאמרו של עזרא להד על הלהקה היידית מווילנה פותח את החלק הראשון של חוברת „במה". רינה בן־שחר כותבת על לשון מחזות עבריים מקוריים משנות ה־40 וה־50. עלינה משיח כותבת על פגישה בין נטליה שץ, מייסדת התיאטרון המקצועי הראשון לילדים במוסקבה, לבין אלברט איינשטיין.

בחלק השני של החוברת מאמר מאת עידית גלעד־פורת על ביצועים שונים של „מעגל הגיר הקווקזי", מלווה בראיונות עם אמנים שהשתתפו בהצגות אחדות של המחזה. הבמאי עמית גזית משוחח על דרך ביומו של המחזה „כי תהום", דן אוריין מראיין את מוטי לרנר על תהליך כתיבתו של המחזה „קסטנר", אלי רוזיק כותב על הצגת „הסוחר מונציה" בסטראטפורד.

„לוח השנה היהודי"

„לוח השנה היהודי" לשנת 1989 מוצע כבר למכירה בחנויות הספרים ברחבי הארץ. הלוח, בהוצאת יו לרין (ארה"ב), מלווה באיורים וכותבים יהודיים הלקוחים מתוך אוסף נדיר של מוזיאון HEBREW UNION COLLEGE — SKIRBALL ומכסה 16 חודשים — מספטמבר 1988 ועד דצמבר 1989. הוא מכיל את מועדי חגי ישראל, רשימת החגים היהודיים, זמני הדלקת נרות, פרשות השבוע וכן חגים בינלאומיים, ומצורף אליו גם לוח כיס. זו השנה הרביעית שבה מופיע „הלוח היהודי", המציג מדי שנה מבחר אחר מאוסף יודאיקה של מוזיאונים שונים בעולם. הלוח מופץ בישראל בלעדית ע"י סטימצקי.

החלום ושברו

מאת רעיה הרניק

חיה רוטברג, „ספר מאורות", הוצאת „עם עובד", 1988.

ספרה של חיה רוטברג הוא ספר מקרי. בבית עזוב ומתפורר בגבעתיים מצא דוד מצס, שהוא המכבס והמביא לדפוס של ספר זה, דפים מצהיבים ומתפוררים. מחברת ישנה. יומן. מכתבים (בין השאר לרחל המשוררת). סיפור חיים עלום. בעלה מאיר רוטברג היה פועל וציר לקונגרס הציוני בווינה ב־1913 והיא הצטרפה אליו. רומן זה ויזוסיה עם מאיר רוטברג כמעט שאינם מוכרים בספר, אלא בצורה לאקונית לחלוטין. אבל הם, כנראה, הסיבה לנדודים התכופים ממקום למקום בארץ.

הקטע הקשה והמרגש ביותר, כמו ברבים מסיפורי אנשי אותו דור, הוא זה העוסק בתקופה בקבוצת כנרת. אולי היו אנשים שמצאו שם גאולה לנפשם, או יופי ביופוגות. חיה רוטברג לא היתה ביניהם. היא חוותה חיים קשים ובודדים למרי. בעלה היה במקומות אחרים רוב הזמן, כמו שהיא אומרת במקום מסוים „הכל פה זר לי ואין זה רכושי". הניכור בין חברי הקבוצה לבין הפועלים במקום, הכציעות, המחלות, ההתאבדויות. היא אומרת על הקבוצה: „פה, כמו בכל מקום, תופס כל אחד את מקומו לפי כוחו". גם חיה רוטברג כמעט מתה ממחלה. מה אמר לה אז בעלה? „איך זה אינך מתביישת להיאנח? הרי מישהו יכול לשמוע" האגב, מסופר, על בחור שנאנח כל הלילה מעבר למחיצה, ובבוקר — להפתעת כולם נמצא מת.

חיה רואה בבהירות את רחל הנטושה מידידים. את ברנר, את אהרן שר (שאותו הספיד ברנר אחרי שנהרג בתל־חי, יותר מאשר את טרומפלדור). מזעזע במיוחד הוא סיפורה של מרים גרינפלד, צעירה בכנרת שחלתה כנראה בשחפת מאפיסת כחות ותת־תזונה והתאבדה. „במורד הגבעה הטמינו את גופה הכחוש. ללא מקס והספד. ללא חברים ללויה. אפילו ציון לא הוצב לה".

מרחוק מאוד נראים לנו בני הדורות הבאים, הימים האלה כקסומים. האמת היא שהיו אכזריים מאוד. תנאי חיים קשים, ואף משפילים, אינם גורמים לחברויות הדוקות אלא לבדידות ולמאבק של יום־יום על הלחם. האידיאליזציה של הקבוצות הראשונות מתמוססת כאשר הכותבת אינה מנסה לייפות את המציאות לאור הכרזות או אידיאולוגיה. כמה רחוק ספרה של חיה רוטברג משירה של נעמי שמר על „רחל רועת האווזים...".

ומה מוזר, שעמוס אילון פותח את ספרו החדש „הבט אחורה בכלה מסויימת" (אף הוא בהוצאת „עם עובד") דווקא בהתרפקות נוסטאלגית משהו בבית הקברות הישן של כנרת. כן המשוררים שם שרו שירים על „בשעת כוהנים אוכל את מקומי / ומשולחן הלחם לי מנה / על פת ערבית דלה עם חבר לחיים (לוי בראמיתי)". דווקא עמוס אילון המפוכח החכם, שב ורואה את כנרת כהיה של „אנשים משנים" כאילו לא היו בשר ודם, משהו בנוף של כנרת הפך אותם למיתוס, לגדולים מכפי שהיו בחיי היומיום שאותם מתארת חיה רוטברג. וככה אבן יישארו בזכרוננו הקולקטיבי.

אולי, אולי כעוד דור יימצא אחד מהנכדים שלנו את ספרו של עמוס אילון, כפי שמצא דוד מצס את ספרה של חיה רוטברג, יקרא בתמהון את „בתי בית המקדש השלישי", את ההספדים על דור האבות המייסדים (גולדה מאיר, לוי אשכול, יגאל אלון) ויאמר לעצמו גם הוא, אכן „הם היו אנשים משונים מאוד".

להבין את המראות

מאת רות בלומרט

דן אוריין, „דרמה ותיאטרון", הוצאת „אור עם", 1988; 206 עמ'.

משהו שמתברר שמחזה, לרוב, אינו רק יצירה ספרותית שנועדה לקריאה, בשאלת שאלות המחייבות תשובות, הכרעות וקביעות אך גם שאלות מן הסוג שתשובה עליהן אינה נחרצת, או אולי אינה אפשרית כלל. היא תלויה במערכת מורכבת של סימנים, אם מצד הגורמים שעל הבמה ומאחורי הקלעים ואם מצד הקהל (הנמען) בהתאם לתקופה (של המחזה המוצג ושל הקהל הצופה), לחברה, למערכת ערכיה ומוסרה ובהתאם לציפיות תרבותיות ולעתים אפילו פוליטיות שלה. פירוש הטקסט של המחזה נעשה על ידי גורמים שונים במשך תהליך הפיכתו להצגה ובמעברו והתקבלותו מן הבמה על ידי קהל. לכל גורם דרכים מסורתיות, מעשיות או מקוריות לפתרון הבעיות המוצבות, לדעתו, על ידי הטקסט כדי להפיק ממנו את מירב ההנאה האמנותית (לשם כך הוא עמל) הן לעצמו והן לקהלו. וכמספר הנוטלים חלק בפעולה האמנותית מן הצד המעשי — מספר האפשרויות, וכמנין הצופים — מנין הדעות והביקורות, וכל זה, כאמור, תלוי בתקופה ובמקום.

על הצגת מחזה משפיעים גורמים כמו הבמאי, השחקן, התפאורה, המוסיקה, התאורה, המבנה, המיקום, ההקשר. לא כל מחזה וכמובן לא כל תאטר נועד לכל קהל ומידת האגינות, הן בכתיבה והן בהגשה, משפעת באורח בולט מיכולת הקהל לעמוד על ההצגה המועלית לפניו, ולפעמים על דקויותיה. כל אלה הם צפנים שפיענוחם הנכון תורם לבאים לראות, להבין, ליהנות ואפילו ללמוד דרמה ותיאטרון.

בספרו בוחן דן אוריין, לעתים במעקב מפורט, מדוקדק ומרתק, מרכיב אחר ממרכיבי התהליך של הפיכת הכתוב למוצג. באורח מודע, ועם זאת יצירתי ומבריק, יכול במאי גדול כגורדון קרייג (בפרק על הבמאי) להשתלט על הפקת „המלט" ב„תיאטרון האמנותי" של מוסקבה (1908—1912) כשבן שיחו ושותפו למלאכה הוא סטאניסלבסקי. גורדון קרייג הוא במאי „כוכב", סטאניסלבסקי במאי־מורה בעל „שיטה" משלו למשחק. אמנם הוסכם על חלוקת התפקידים ביניהם: תחילה היה סטאניסלבסקי הבמאי שעבד עם השחקנים ואילו קרייג במאי־אחראי לעיצוב תפאורה, תלבושות ותאורה. לבסוף, לאחר תהפוכות זמן ואנשים, הועלתה הצגה שבה, לפי נוסחתו של קרייג, המלט הוא בעצם בחיר האדם המבקש אמת מוחלטת ומתאכזב וההצגה כולה מתרכזת סביב אישיותו כמעט כמונודרמה. זאת, בניגוד גמור להשקפתו של סטאניסלבסקי...

תוך כדי דיון בהפקה זו עוקב הפרק אחרי השתלשלות העניינים „ועליית" הבמאי ככוכב בהצגה עד שהסיבתו כפרשן יכולה גם להעמיד בצל את הטקסט הכתוב, הוא יכול להתנהג כלפי השחקנים כאל מריונטות (ולו גם מריונטות־על) או ביכולתו ליצור הצגה שהיא מעין של תזמורת ומקהלה שכל חלקיה מאירים זה את זה ותורמים ליצירת אמנות.

מעניין היה לברר עד כמה גורדון קרייג, הבמאי האנגלי האליטיסט, מזוהה עם המלט המאוכזב מן המציאות סביבו בעוד שסטאניסלבסקי, הרוסי (לפני מהפכת אוקטובר) בוחר להדגיש את השחקנים — האנשים — ולהבין את מניעיהם. מעקב מפורט לא פחות אחר התפתחויות שונות בתיאטרון במשך ההיסטוריה ובתיאטרון המודרני — אופנות, השקפות, גישות, עליות וירידות בחשיבות אביזרים, ג'סטות יחסים קהל־הצגה, אפילו מבנה תיאטרון — נמצא בפרקים אחרים בספר הדנים בכל אחד מהם בנפרד. הם מתמקדים כל אחד בהצגה/מחזה לעתים בהפקות שונות של אותה הצגה על ידי במאים שונים ועוד. למעשה הם משלימים זה את זה ומוסיפים לתלמיד המתמחה וגם לאיש המקצוע מידע חשוב ובסיסי, עניני וקולח. כל פרק מלווה בהערות ובתמונות. אין מפתח עניינים.

דפדוף ראשון

ספרים חדשים

„פנקס הקהילות לאטביה ואסטוניה"

„פנקס הקהילות של לאטביה ואסטוניה" ראה אור בהוצאת „יד ושם". זהו הכרך העשירי בסידרת האנציקלופדיות על קהילות ישראל באירופה, למן היווסדן ועד לאחר השואה.

300 מתוך 400 העמודים כפולי הטורים שבכרך הנוכחי מתייחסים ליהדות לאטביה על 106 קהילותיה ובראשן ריגה, דווינסק (דאוגאוופילס), ליבאו (לייפאיא) ודוקבה רלוזין (לודזא). יתר 100 העמודים כוללים את קורותיה של יהדות אסטוניה הזעירה על 16 קהילותיה ובראשן טאלין (ראוואל) וטארטו (דורפאט). הפרטים על כל אחת מהקהילות מובאים במתכונת של ערכים. במרביתם קיימת חלוקה לשלוש התקופות העיקריות:

א) למן התיישבותם של היהודים במקום ועד גמר מלחמת־העולם הראשונה.

ב) קורות הקהילה בין שתי מלחמות־עולם או בתקופת העצמאות של לאטביה ואסטוניה (1918—1940).

ג) קורות היהודים במקום במלחמת־העולם השניה ולאחריה, תוך הפרדה נוספת לתקופות־משנה:

ג/1) שנת השלטון הסובייטי (1940—1941);

ג/2) תקופת הכיבוש הנאצי והשואה (1941—1944);

ג/3) על גורלם של היהודים ששרדו למן השואה ועד היום. למחברי הערכים שהם רובם בכלום של הכרך הוקדמו שני מבואות היסטוריים: האחד — על יהדות לאטביה והשני — על יהדות אסטוניה. המבואות מלווים בביבליוגרפיה עשירה של חמש שפות וברשימת מקורות ארכיוניים.

על הכנת הפנקס והוצאתו לאור שקד צוות חוקרים, בראשם ד"ר דב לוין, מחוקרי המוקדים ב„יד ושם" וחוקר בכיר במכון ליהדות זמננו באוניברסיטה העברית. סייעו לו מרדכי ניישטט ז"ל, אסתר הגר וחיה ליפשיץ.

ביוגרפיות

יושר סרגלי

לסקוב / מאת מרדכי נאור / כתר ההוצאה לאור של משרד הביטחון / 416 עמ'.

„לוחם, אדם, חבר" נכתב בכותרת־המשנה של הספר הזה, המגולל את קורות חייו של הרמטכ"ל החמישי. ראשיתו בילדות ונעורים בחיפה. המשכו בצבא הבריטי (ובכלל זה בבריגדה וב„נוקמים"), במלחמת השחרור, בגיבוש צה"ל ובשריונו, ובפיקוד עליו. סופו בפעילות האזרחית של לסקוב כמנכ"ל רשות הנמלים, כנציב תלונות החיילים וכחבר ועדת אגרנט. מקצת הפרטים כבר נודעו ברבים בהזדמנויות שונות. צירופם יחדיו מבסס את דברי יצחק רבין בפתח הספר: „חיים היה בשבילי תערובת מופלאה של קשיחות ורגישות אנושית, של יושר — לעתים סרגלי — ושל יכולת לגישה עניינית לדברים משמעותיים".

בין בן־גוריון ושרת

מוסד של איש אחד / מאת חגי אשד / עידנים / 295 עמ'.

האיש האחד הוא ראובן שילוח, „אבי המודיעין הישראלי", כנאמר בכותרת־המשנה של הספר ומי שהקים את ה„מוסד" הידוע בשלהי מלחמת השחרור ועמד בראשו. חגי אשד, שאין צורך, כמובן, להציגו בפני קוראי העיתון הזה, מתאר את קורות חייו מאז הולדתו בשכונת מאה שערים לתנועת העבודה ויצק מים על ידיו של דב הוז ועד שנעשה לאחד מראשי „הקבלנים ליוזמות, לשליחויות ולמבצעים". הוא מזכיר, בין השאר, את יכולתו של שילוח להלך ולפעול עם בן־גוריון ושרת כאחד, מתאר את תרומתו המכרעת ליצירת קשרים הדוקים בין ישראל וארצות־הברית ולחישולה של ברית הפריפריה, מספר איך הגו אבא אבן ושילוח במחצית שנות החמישים את האפשרות למלחמת־מנע נגד מצרים, ואינו פוסח גם על התסכולים ו„מלחמות היהודים" שהיו מנת חלקו של האיש. בראש הספר הקדמתו של נשיא המדינה.

הגות

קווי יסוד לתיאוריה

צרכים אנושיים / מאת זאב גזית / תרגמה מגרמנית מרגלית נתשתן / ספרית פועלים / 347 עמ'.

„בעיית הצרכים האנושיים", אומר המחבר ב„הערות מבוא", „מעסיקה במידה גדולה והולכת חוקרי צריכה, כלכלנים, פילוסופים, סוציולוגים ומבקרי חברה, תיאולוגים ואנתרופולוגים, עובדים סוציאליים ומחנכים, פסיכולוגים ואמנים — ובעצם את כל בני האדם בני זמננו. ...כאן נעשה ניסיון לשמור מעבר לדיסציפלינה גם על ההישגים וכן להתגבר על הטעויות הבלתי־נמנעות החייבות לבוא כתוצאה של התבוננות חלקית בצרכים האנושיים ... מה שאציע כאן אינו אלא קווי יסוד לתיאוריה של הצרכים האנושיים, שהפירוט שלה, עיבודה וביקורתה, יכולים להיות רק תולדה של פעולה משותפת רבת־שנים של רבים". קווי היסוד הללו מוצגים בחלקו הרביעי של הספר. קודמים להם מבט פילוסופי ביקורתי בצרכים האנושיים כבחינתם אצל פילוסופים מאז שפינוזה, סקירה ביקורתית על מושג המוטיבציה בסוציולוגיה ועיון בפסיכולוגיה הדרישה בדרך להכרת הצרכים האנושיים. גזית, חבר קיבוץ עין־דור, הגיע לכתיבת הספר מתוך תחושה של משבר משמעות בתנועה הקיבוצית ושל התמודדות כושלת של העולם המערבי עם בעיותיו. הספר יצא לאור בגרמניה ב־1981 ותרגומו העברי רואה אור לאחר פטירת מחברו.

מדעי המדינה

לא תאונה מצערת

לא ימין ולא שמאל / מאת זאב שטרנהל / תרגמה מצרפתית דורית לנדס / עם עובד — אופקים / 498 עמ'.

הפשיזם הוא חלק בלתי נפרד של ההיסטוריה בת־זמננו — לא תאונה מצערת שקרתה לאירופה בזמן זה או אחר בכמה מארצותיה. זו הנחת־היסוד של הספר הזה ואותה מבקש שטרנהל להוכיח תוך בחינה של התהוות התופעה בצרפת, החל ב„שלהי המאה ה־19, כאשר אירופה מתנסה בשינויים מפליגים המתחוללים הן בתשתיתה הכלכלית והחברתית, והן בדפוסי המחשבה וההורמים האידיאולוגים השולטים". בין פרקי הספר: „סוציאליזם למען האומה כולה" ו„הפשיזם כתחייה תרבותית". מסקנתו הסופית: „הפשיסטים הצרופים היו תמיד מועטים וכחותיהם היו פזורים. השפעתם הממשית נבעה מתרומתם המתמדת להתגבשותו של אקלים אינטלקטואלי ופוליטי חדש... בעולם השרוי במצוקה, קל היה לפשיזם להופיע כשאיפה הדוחית — לאלף לא רק את כוחות הרוח, אלא גם את כוחות הכלכלה והחברה".

נסיון חיים

מחוללי הנס

גילוי לב / מאת אסתר גושן־גוטשטיין / תרגם מאנגלית אריה חשביה / שוקן / 198 עמ'.

הבלשן וחוקר המקרא הנודע פרופ' משה גושן־גוטשטיין עבר ניתוח לב ושקע בעקבותיו בתרדמת ארוכה (COMA). הרופאים אמרו נואש וחשבו ששוב לא יחלים ממצב ה„צמח". לא כך חשבו בני המשפחה. הם סעדו אותו באורח־רוח במשך ארבעה חודשים וזכו לראות בהתאוששותו. אשתו, פסיכולוגית קלינית, שימשה כעדותה „מעין תירפיסטית" ועמדה במסות לא מעטות עד ששבה להיות אשתו כמימים ימימה. חוויותיה מן הימים ההם הועלו על הנייר מכיוון „שחשתי בצורך לחלוק אותו עם אנשים רבים ככל האפשר. נראה היה לי, כי אין זה הוגן שהידע הזה יהיה נחלתם של מעטים בלבד שהיו עדים לו". סוף דבר בפרקים המדברים על „יחסים חדשים עם משה", „בזכות מה החלים משה?", „כעבור שנה", „15 חודשים לאחר הניתוח" וכן „אפילוג: מנקודת המבט של משה". כאן נאמר: „אני מאמין שהנס לא התרחש הודות לרפואה, כי אם הודות לבני משפחתי ולידידי אשר סירבו להיכנע".

مكتبة الأجيال

صكذا من الأصل

דירות

וילות ובתים

ברמות־צהלה! קוטג' מפואר 6 חדרים+ מרתף 03-5464970 275,000 (2609)

בהרצליה קוטג'ים מיוחדים בצמרת־הנדיב, במחיר ללא תחרות (29501) 052-81856

בהרצליה הצעירה לבניה מידית קוטג' 240 מ"ר בנוי 370 מ"ר אדמה 02-470458 ביום 03-357333 בערב ובשבת (28118)

הזדמנות!! חייבים למכור השבוע!! בהרצליה הצעירה בגבול רמת־השרון קוטג' פינתי, גבוה מרכזי שקט ומושקע. 3 קומות בנוי 240. כניסה נפרדת לקומת קרקע, מתאים לרופא. מיזוג מרכזי, פרגולות, חניה מקורה (21361) 052-550955

בהרצליה־הצעירה קוטג' חדש, מיוחד במינו 8+ מרתף ענק 052-545998 500+ (26360)

ברמות־צהלה!! בבניה מעולה!! דירות גן גג מפוארות!! 03-220952 (26216)

בני־צהלה! בבניה קוטג' נהדר! 6 חדרים "נימה" (23849) 425291

ברמת־אביב ג' "קוטג'" 330 בנוי 480 אדמה 03-293632 420,000 (23580)

זכרון־יעקב מה־הברון קוטג'ים בתנאים מיוחדים 06-396817 (19972)

זכרון־יעקב יעקובוביץ בונה קוטג'ים מרהיבים+ נוף 03-470652 06-398002 (18253)

קוטג' יוקרתי בנתניה ברחוב הולנד בגמר 053-333933 בערב (17378)

קבלנים מציעים

פרוייקט חדיש יוקרתי בנס־ציונה. דירות 5 חדרים זאנטקרן ובניו בע"מ 03-999126 (29737)

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

בצפון היוקרתי!! 4 מפוארת מרווחת שקטה "280,000." 03-201475 (393) 03-200450-5

בנוה־אביבים, דירות 4 חדרים+ מירב השיכלולים, קבלן בירנבוים, ה"באייר 24, 03-262894 03-259689 (27820)

בלי בבודלא 5 מפוארים 150 מ"ר +מזגנים +שטיחים "תיווך" המועדון" 5448380 5448174 (27755)

ברעננה, ברחוב בר־אילן דירות פאר מרווחות וגדולות בנות 4- 5 חדרים לפמות "ציטרין־מטקביץ" חברה קבלנית לבנין בע"מ רחוב ה' באייר 28 (כיכר המדינה) טלפון 03-251329 בשעות 11.00־13.00, 17.00־19.00 (פרט ליום ג' אחה"צ) (28228)

בצפון תל־אביב "נתיבי בנין תל־גד" מציעים: דופלקס מפואר 6+ גג, במשרד 03-883760, בערב 03-867472 (23613)

"פרל־בינבוים" קבלנים. בבנין הנבנה ברחוב קליי בצפון תל־אביב מתוך: 4 חדרים+ פנטהאוז 5 חדרים 03-597344 9.00־ 03-867690 בערב 16.00 (18844) 03-459608

דירות למכירה

ת"א־יפו

דירות למכירה

קבל משכנתא בביתך! יעוץ וטיפול חינם. בנק עצמאות למשכנתאות (מקבוצת הבנק הבינלאומי הראשון) הנו היחיד הרשאי לשלוח נציג לביתך, לטפל במקום ובעבודה, בקבלת הזכאות והמשכנתא. צלצל 03-9663852 ונציג הבנק- זכאי ברלינר יגיע אליך (29067)

בצפון בבניה יוקרתית!! 4 גדולים!! +מרפסת גן +גג!! 03-220952 (27618)

אמריקה ברמת־אביב ג'!! הדירות המפוארות ביותר!! שיש, מעלית שבת, T.V מרפסות שיזוף לובי, לוון וכל החידושים האפשריים, מבצע ל־5 דירות בלבד "ISCO" "ישקו" (26714) 03-426293-6

בצפון לרציניים! 5 מפוארת לחזית מיידי! 03-454202 (17444) 03-5464532

דירות למכירה 3־3½ חדרים

ברמת־אביב ג' למהירי החלטה 3 חדרים מחודשת מתאים למשכנתא זוגות צעירים רחוב קשאני קומה ג' חזית. אפשרות להשקעה. שכר דירה לשנתיים מובטח. פרטים קונקשיין: 03-250140 בערב 03-414991 ובשבת (29151) 03-5411996

דירות למכירה 2־2½ חדרים

דירות למכירה 1־1½ חדרים

דן

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

בר"ג דירות על הגן 5 חדרים+ דירת גג 4 יפהפיה המלך־יוסף (30002) 03-7514506

דירה ברמתגן 5 חדרים 140 מ"ר 4 צדדים, ק"א ע"ע, 03-7519252 (29735)

קוטג' +גינה חדש מיידי 4 חדרים בשלושה מפלסים, מיקום בשכונת הקוטג'ים "גני־סביון" 10 דקות מתל־אביב מחיר 85,000 דולר בתנאים מצויינים 30,000 דולר במזומן 50,000 דולר במשכנתא בתנאי בנק' לאומי למשכנתאות (תשלום קבועה כ־1040 ש"ח בחודש). לקביעת פגישה בקוטג' בשבת (19694) 03-9644980

בנוה־מונאב מציאה בפ"ת 4+ גג, 5, קוטג' בסטנדרט גבוה (16367) 03-447234

דירות למכירה 3־3½ חדרים

דירות למכירה 2־2½ חדרים

4 מפוארת +גג מרהיב במקום שקט בר"ג 03-770559 $190.000 (24877)

מבחר דירות 4 חדרים, בגבעת־סביון וקיראון "סנטר" 03-346441 (23495)

בפ"ת ביאליק 17 4+ חדר דיור מושקעת (19909) 03-9344073

שרון

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות למכירה

קבל משכנתא בביתך! יעוץ וטיפול חינם. בנק עצמאות למשכנתאות (מקבוצת הבנק הבינלאומי הראשון) הנו היחיד הרשאי לשלוח נציג לביתך, לטפל במקום ובעבודה, בקבלת הזכאות והמשכנתא. צלצל 052-925080 או 052-925236 או 052-925595 ונציגי הבנק מוטי או גדי יגיעו אליך (29167)

מול אזורים בבת־ים, בתשלומים +משכנתאות, דירות יפהפיות בבניה ע"י הפארק. 03-5524159 בערב: 03-219635 (26255)

בכפר־סבא 5 מפוארים+ מרפסת פתוחה בבנין קטן 11 +דירת גג 052-952346 (17639) 03-413501

דירות למכירה 3־3½ חדרים

דירות למכירה 2־2½ חדרים

חולון־בת־ים

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

ש.א.פ בע"מ החלה במכירת דירות 4 חדרים מפוארות ודירות גג. בחולון, בקרן־היסוד 28 ובגבעת־התחמושת 39. פרטים: סוקולוב 64 חולון טלפון 03-886565 (19963)

דירות למכירה 3־3½ חדרים

דירות למכירה 2־2½ חדרים

דירות למכירה 1־1½ חדרים

דרום

דירות למכירה

קבל משכנתא בביתך! יעוץ וטיפול חינם. בנק עצמאות למשכנתאות (מקבוצת הבנק הבינלאומי הראשון) הנו היחיד הרשאי לשלוח נציג לביתך, לטפל במקום ובעבודה, בקבלת הזכאות והמשכנתא. באזור רחובות צלצל 08-454658 ונציג הבנק קצב שולמית תגיע אליך. באזור אשקלון־ צלצל 051-24113 ונציג 051-31178 הבנק -בובניק מרי תגיע אליך (29228)

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות למכירה 3־3½ חדרים

דירות גג

בחולון 5 +גג חזית דוד־אלעזר $145.000 49 מיידי!! במשרד בית 03-323823 (27113) 03-5741905

פנטהאוז יוקרתי מפואר, 5½, שתי גמתי בפ"ת בכפר־גנים. מושקע +תוספות 395,000 דולר פינוי לשנה לרציניים בלבד! 03-9232176 (10959)

ביקוש דירות

דירת חדר+ גג בצפון ובמרכז ת"א טלפון (21392) 03-447234

דירות בשכ"ד

2+ סלמן (אפשרות 3) +חדר חלקי 03-663165-7 (3024) 03-5102206

בהרצליה בנוה־אמירים דירות 4 חדרים חדשות וברמה גבוהה 1.40 מ"ר+ תוספות כניסה מיידית בלעדי "קוראל" 03-288943 03-292616 (25459)

בנוה־אביבים תוכנית? בצפון תל־אביב 4־5 מרווחים ריקים (23364) 03-293773

הלוח הכללי

לבעלי נדל"ן, ליוצאים לחו"ל - במרכז השרון - נוסף טרדות ונזקים, ובטיח הכנסתכם, בהשכרה והשגחה מקצועית ודיסקרטית. (19604) 03-455554

למכירה/ השקעה במפעל מזון +פוטנציאל 25,000 דולר 03-5560864 (29401)

לנוחות מניות בהרצליה דרושות מניות לעבודה קבועה 052-570510 (28662)

דירות מרוהטות

מועדון המערה למכירה על"ל 06-362875 בין 19.00-21.00 (27314)

למסעדתו חנות צילום, ומחשבים קטנה של ועשה אריזה בעלת מוניטין בהיפר"כל פ"ת. 03-845672 03-848051 (27153)

דירות ברמי"מבחת

עסקים

● המקרים חמישה

● למכירה בהזדמנות זמ"י סף מיוחד

● קונספציה עובדת, מרמטין ולקוחות במרכז הסוחר (יתר ר' תיאו)

● טל. 03-822196 03-284011 052-240558

במרכז מסחרי פעיל, למכירה. חנויות מושכרות בגדלים שונים. המבטיחות תשואה שנתית. תנאי תשלום: 20,000 דולר בחוזה והיתרה בתשלומים החל מ־1000 דולר לחודש (10747) 03-9663714

חנויות ובניינים בטאבו+ משרדים ושטחים לכל מטרה באזורים יפו-ת"א, אלנבי. 03-658169 (27194)

מחסנים

להשכרה במרכז ת"א "500" 1000 מ"ר ק"ק "רשף נכסים" (26396) 03-5742777

חנות להשכרה במרכז ספורט קאנטרי־קלאב אזור 5561145-6 (20075)

אולמות

משרדים

בשב"ח אולם 174 מ"ר בהמסגר 62 טלפון+ כח+ חניה 03-745076 (28334) 03-335519

למכירה/ השכרה, בשלמה, 160 מטר, ק"ג +טלפונים +חניה +תוספת 03-727879 (19772)

חנויות

בהוד־השרון למכירה חנות במיקום מצוין מידי. 052-25048 (294) 052-33839

במרכז מסחרי פעיל, להשכרה, מערכת משרדים כ־200 מ"ר, 2000 דולר לחודש. משרד בודד, 300 דולר לחודש תשלום חודש בחודשו. 03-9663565 (10737)

בקניון "לב־העיר" ויצמן פינת רוטשילד בכפר־סבא חנויות למכירה ערבות בנקאית "דירון" ויצמן 54 כפר־סבא (29472) 052-32965-6

להשכרה באיזור הבורסה בר"ג 150 מ"ר "רשף־נכסים" (28506) 03-5742777

להשכרה/ מכירה בקרית־אריה 750 מ"ר ק"ק +כח. "רשף־נכסים" 03-5742777 (4606)

להשכרה בסמולה 220 מ"ר ק"ק +טלפון +כח 03-9302921 בעבודה (24213)

למכירה/ השכרה בראשון־לציון מבנה עצמאי 3500 מ"ר ק"ק +משרדים +כח "כספי־נכסים" 03-472378 (27366)

מגרשים

בן־גבנה בבניה מידית לוילות 30.000 דולר כולל מע"מ ופיתוח 2000 במזומן והיתרה במשכנתא 08-574335 ובערב 08-574074 08-574587 08-574823 (28962)

באירופה מחיר מגרשים מאושרים לקוטג'ים 29,000 דולר סודיות מלאה ת.ד. 2706 מנחה (28111)

בקרית־כורש (חזן ראשל"צ) מגרשים לקוטג'ים. "שיון־נכסים" (27951) 03-9667730

שיון־נכסים" מציע לקבלנים מגרשים ברמות־צהלה ובצפון ת"א 03-9667730 (27918)

בראשל"צ באיזור גבעתי מגרשים לקוטג'ים מ־60,000 "שיון־נכסים" (27944) 03-9667730

להשכרה 350 מ"ר משרדים ברמה גבוהה! ליד צומת־אכדיה, הרצליה 052-556543 (18951)

להשכרה ברוטשילד 135" 280 מ"ר $11 (19388) 03-449249

בהזדמנות להשכרה בת"א בבנין חדש 350" 700 מ"ר מפוארים "רשף נכסים" 03-5742777 (17496)

מבני תעשיה

תושב חוץ מעוניין באדמה חקלאית להשקעה בתל־אביב מעבר לירקון בגושים: 6609, 6621, 6896, 6630, 6632, מפרס ובמזומן. 03-293632 (23378)

הצעות עבודה

חוק הזדמנויות שוה בתעסוקה, תשמ"א 1981

לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על־פי החוק.

"DENTEMP", כח אדם למרפאות שיניים, מציע עבודה קבועה וזמנית לסייעות ושיננות 03-232202 (18301)

מורים אתים/ אחיות אקדמאים/ות, 1500.- ומעלה השלמת הכנסה, בזמנך הפנוי ובאזור מגוריך עבודה מכובדת במכירות לפנות ליונה (29914) 03-299865

דרושים צעירים ות אחרי צבא עד גיל 25 לעבודה במשרה מלאה שכר גבוה, תנאים מלאים. מס' מקומות מוגבל (29635) 621587

צעירים יוצאי צבא מפ"ת (פרופיל גבוה) לעבודות מיידיות בתנאים טובים "א.ב.א" (29402) 03-451729

אחראי חדר אוכל (רצוי בוגר תדמור) למפעל באזור השרון "א.ב.א" (29389) 03-5467044

בחולון דרושה מנהלת לניהול מעון ויצו נסיון במינהל חינוכי ואדמיניסטרטיבי טלפון: (28800) 03-809470

בעל-ת מרץ ויוזמה לתפקיד אחראי הכולל טיפול בגביה, קשר עם ספקים, לקוחות ובנקים. נסיון יתרון. אוירה נעימה ותנאים טובים למתאים ה. ורדי (25711) 03-299944

למפעל בראשל"צ פקיד/ת מכירות למשרה מלאה. לטלפן (25758) 03-948517

בשכר גבוה מכונאי רכב מנוסים למפעל מתפתח בחולון "תנופה" 03-734288-9, (28459) 03-842409

אם את צעירה, רצינית, נבונה, משכילה, בעלת חוש אסטטי, מסודרת ותרוצה, נכשירך לתפקיד אשת מכירות לתכשיטים: שעות העבודה מפוצלות, השכר ההתחלתי 900 ש"ח למצטיינות יוצע מסלול קידום. הגורסה לתכשיטים טלפון 03-246194-5 לורדה. (28159)

לפנימיה דתית לבנות ברמת־גן דרושות: 1. עובדת סוציאלית למשרה מלאה 2. מרכזת הדרכה שעות העבודה מהצהריים 3. מדריכות בתנאי פנימיה תנאים טובים למועמדות המתאימות 03-725523 (19871)

לזופל בע"מ דרוש רפד 03-948210, בבית: 03-948219 (27510) 03-9644962

1,300 ש"ח לחודש, חברה רב לאומית מחפשת למשרדיה עוד 8 מועמדים/ות לעבודת ראיונות, דרושה השכלה תיכונית, גיל מקסימלי 28, אין צורך בנסיון תינתן הדרכה, אפשרות קידום למתאימים יום א' מ־9.00 13.00" 03-299324 03-966382 (27413) 03-769725

מעוניין בהשלמת הכנסה!! דרושים מפיצים להרצליה, רעננה, כ"ס וחולון (19713) 03-882446

לפנימיה דתית לבנות ברמת־גן דרושות: 1. עובדת סוציאלית למשרה מלאה 2. מרכזת הדרכה שעות העבודה מהצהריים 3. מדריכות בתנאי פנימיה. תנאים טובים למועמדות המתאימות 03-725523 (19581)

מחווטים/ות מלחימים/ות מרכיבים/ות +פרופיל 72 ומעלה "קריירה" (27051) .03-5449848

עובדים בלתי מקצועיים להרכבות במפעל גדול ברמה"ש "קודקוד" 03-286111 (26543) 052-953272

למכון "ורד" בפתח־תקווה עובדות לשעה ופדיקור בערב. 03-914958 (21868)

כתבניות עברית, עברית אנגלית מנוסות וחרוצות לעבודות קבועות/ זמניות "א.ו.ת" (29339) 03-371465

פקידים/ות

מעבדת תמלילים CPT מוסה בהדפסת מאזנים לת"א "א.ו.ת" (29332) 03-371465

מפעילת טלקס ממוחשב אנגלית +כושר ניהול לחברה גדולה בת"א. "א.ו.ת" 03-371465 (29312)

מזכירה בכירה לניהול משרד סוג בטחוני גבוה למפעל אלקטרוניקה במרכז "קודקוד" 03-286111 (24231) 03-9659733

מעבדת תמלילים נסיון בוורדסטאר ואיינשטיין למפעל באזור רחובות "קודקוד" 03-286111, (21165) 03-9659733

לאודיס א.ת הרצליה כתבנית עברית אנגלית +טלקס ידע בשתי השפות. עבודה א־ה 08.00־15.00, ו 08.00־11.00 המפעל עובר לא.ת פ"ת בעוד כחודש (27319) 052-554912

מזכיר ה בכיר ה הדפסה עברית אנגלית ע"מ, אנגלית ברמת שפת אם, לת"א (14:30־8:30). "קריירה" (27293) .03-5449848

פקיד.ה מנוסה בוגר ת תיכון, הדפסה עברית אנגלית ע"מ, אנגלית טובה לת"א "קריירה" (27100) .03-5449848

עובדי מחשב

תמלילן יות עברית מעולה על MILL' WORD לת"א (14:00־8:00) "קריירה" (27045) .03-5449848

מזכירה למחלקת שרות משרה מלאה ויותר לקבלת קריאות שרות מלקוחות ותפעול טכנאים רצוי נסיון בהפעלת מחשב. בפרטים: 03-611521-4-5-6 מר ניסן (29194)

פקידה כתבנית, עברית אנגלית +שפה אנגלית (27004) .03-381003

קיבוץ לוחמי הגטאות מחפש מורה לכיתה ב'. 233 שלוחה 04-858711 04-858653 בבוקר. 04-858704 בערב. (27654)

מורים ואומנות

עוזרות ומטפלות

טבחים קונדיטורים

גזירה/תפירה

למפעל אופנה ידוע דרושה מתפרה מקצועית למכנסים גיזרות ממוצעות של 200 יחידות מדוגמא (25524) 811260 לבנצי

הנהלת חשבונות

לחברה ממשלתית בת"א דרוש ה בנהל ה חשבונות למשרה מלאה. לפרטים נא לפנות ללילי (29699) 03-5611351

هكذا من الاصل

ג'יפים

דייהטסו

מבצע! מבחר דייהטסו שרייד 1987 אוטומטית +מזגן 19.500 ש"ח, גיר רגיל +מזגן 18.000 ש"ח, מחשכה +אחריות אשראי 100% 03-821227 03-822060 (24031)

דלתא

וולבו

אנ.ס.יו.

ב.מ.וו.

רכב ניר בע"מ, מוסך לתיקוני BMW, מכונאות חשמל וצבע. קשור גם בהסדרים עם חברות הביטוח, רח' נירים 6 ת"א (27065) 03-338777

אופל

אלפא רומיאו

אמריקאיות

אאודי

אוטוביאנקי

אוסטין

בהזדמנות: תכולת בית יוקרתית: סלון, פ"א ועוד 03-724567 (18539)

רוצים לקנות

מקררים

וידאו טייפ

מערכות קול

רהיטים

מכונות כתיבה

חיות בית

כלי נגינה

הלוואות

מכוניות

מפעילי ציוד מכני

שדותי אחיות

שליחים

ביקוש עבודה

ירושלים

נתניה

דירות

אשדוד

באר שבע

אילת

עסקים

מגרשים

פועלים/ות

פועלי יצור חרוצים לעבודה מיידית בתנאים טובים לחולון, פ"ת "א.ו.ת" 03-371465 (29271)

עובדי/ות יצור, פרופיל 72 ומעלה "קריירה" (27066) .03-5449848

עובדי נקיון

עובדי מתכת

מבלטן לפלסטיק מנוסה, שכר ותנאים הטובים בענף 03-5103811-2 (29507)

דרושה מלחימה, 5 שנות נסיון לפחות 03-373946 ,378291 (27994)

מפעיל פנטוגרף מנוסה לחיתוך מתכת במפעל בראשל"צ "קודקוד" 03-286111 (24216) 03-9659733

עובדי מוסך

למוסך מודרני ומסודר בנתניה –מכונאי רכב אחרי צבא 4 שנות נסיון 053-342698 (29713) 053-610544

מכונאי רכב מנוסה מאד לת"א תנאים מצויינים למתאימים "א.ו.ת" (29321) 03-371465

שומרים

לבני של בטחון דרושים לעבודה בחו"ל מאבטחים, גובה 1.85 וחסונים לפנות: בן-יהודה 114 תל-אביב פתוח גם בשבת הקרובה 17.00 – 8.00 מ- 9.7.88 תנאי שכר מעולים!! (19717)

נהגי קיולוות דרושים לחברה להסעות כולל השקעה. תנאים מצויינים משרד (27677) .052-911882

מחסנאים

מחסנאי שבבי, נסיון בעיבוד שבבי, ברשומות למפעל אלקטרוניקה בת"א "קודקוד" 03-286111 (24206) 052-953272

לטליעד בע"מ מקבוצת תדיראן דרוש מחסנאי למפעל מחסן רכיבים אלקטרוניים 03-9247001 מיום א' 03-9248001 (22296)

מוכרים/ות

לקסטרו מודל דרושות מוכרות נאות עם נסיון (28337) 814424-5-6

סוכנים – מקדמי מכירות

איש מכירות +נסיון מוכן בענף האלומיניום/ בניין 03-5400656 מיום ראשון (30052)

עבודה קשה בשכר הולם לאשת מכירות רבת יוזמה בטלפון (טלמרקטינג) בחברת אלקטרוניקה עתירת טכנולוגיה 03-448699 (26885)

מבקר.ת איכות וזואלית לעבודת ביקורת מעגלים מודפסים. ידע בקריאת שרטוט. עבודה מסושבת באזור רמת-גן. "מנפאואר", רח' בן-יהודה 12, תל-אביב, א'-ה' 14" 8 .03-298877 (28156)

"לאלקטרוניקה לייזר" איש פיתוח למערכות אנלוגיות ודיגיטליות עם נסיון מוכח תנאים טובים למתאימים 03-337214 (19578) 03-332664

עובדי יהלומים

ספרים/ות

נגרים

נהגים

לחברה מסחרית בת"א, דרושה 16:00 "08:00 קופאית +ידע כללי בחשבשבת ת.ד. 16150 מקוד 61161 ת"א עבור (27651) .17

תמחירן/נית בוגר ת קורס תמחיר נסיון בתעשיה על מחשב P.C למפעל בראשל"צ "קודקוד" 03-286111 (26463) 03-9659733

דרוש ה מנהל ת חשבונות, למפעל מזון בחולון, נסיון מוכח חובה, ידע בחשבשבת. 8.30 "15.30 מ" 03-802555 03-805514 (25365)

מקבל כל עבודות הנהח"ש ממוחשבת שרות מסור 03-784036 (24053)

טכנאים/ הנדסאים

טכנאי צילום להפעלת מעבדה נסיון באופסט ופיתוח+ צבע במפעל אלקטרוניקה בהרצליה 03-286111 (26515) 052-953272

ג'וב בשבילך!!! פרויקטים בדרום אפריקה!! מ"3000 דולר!!! 03-247727 (25905) 04-534983-4

מהנדס/ת' הנדסאי/ת מכונות+ נסיון ניהולי ורקע באבטחת איכות, לראשל"צ "קריירה" (25362) 03-5449848

שרטוט וגרפיקה

עובדי דפוס

ל-P.C.L יוצר מעגלים מודפסים מדפיס משי +נסיון 03-781838 (29465)

חשמל ואלקטרוניקה

חשמלאי מוסמך ומוסמה לעבודה במשמרות ברמלה תנאים טובים "א.ו.ת" 03-371465 (29348)

וקסהול

טלבוט

טנדרים

לנציה

מוריס

מיני מיינור

מסחריות

פולקסוואגן קרוול בנזין 87 מזגן אורגינלי פרטים:
053-614298
(24686) 053-331896

חייבת להימכר!!!
טרנספורטר 87 חלונות, ספסלים +מזגן כחדשה!!!
(24779) 03-301867

סאאב

סובארו

מיצובישי

מרצדס

חדש! העברת טסט (מבחן שנתי) לרכב 30 ש"ח 03-829396
(25773)

סימקה-קרייזלר

פולקסוואגן

סוזוקי

סוסיתא

סיאט

סיטרואן

פורד

פיאט

● 127 ,1983, 39,000 ק"מ בכבב מצויין 03-5323840 (27806)

● ריטמו 1983 5 דלתות 9000 ש"ח 052-558319 052-546552 (27648)

פיז'ו

דבר חדש קורא כל יום

هكذا من الاصل

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | דבר ראשון בבוקר

להברת טרנסכלל — מקבוצת כלל
דרוש/ה **פקיד / ה**
למחלקת הייצוא, עם נסיון.
נא להתקשר 03-5126602 לגבי.

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, התשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה המוצעת. המפרסמים צפויים לעונש על פי החוק.

למשרד אדריכלים
דרוש
אדריכל / ית
הנדסאי / ת
עם נסיון גם בעיצוב פנים
לפנות לטלפון
03-5466487

דרוש
גנן מקצועי
עם 5 שנות ניסיון
03-9232285
7549111-3706

את
בעלת כושר שכנוע?
נאה?
יודעת למכור?
אם התשובה חיובית -
יש לך מקום
בענף הפירסום.
אם את גרה באזור:
חולון, בת-ים, ראשל"צ
רחובות
התקשרי לקביעת ראיון
03-9613315

דרושים
לב"ס תיכון מקצועי בת"א
דרושים:
1. מורים
במשרה חלקית בעלי רשיונות הוראה במקצועות: לשון והבעה, אנגלית, מתמטיקה, מחשבים, פיזיקה / כימיה / ביולוגיה, פקידות.
2. איש תחזוקה
(רצוי גם נקיון)
נא להתקשר לב"ס "אופק" טל. 621987, 622178
בין השעות 8.00-13.00

לפרוייקט חינוכי
יהודי בירושלים
דרושה
מורה לידיעת הארץ
בשנת שבתון
בתשמ"ט
המתאימות
להתקשר לטלפון
03-986305

ארדט
חברה לביטוח בע"מ
לסניפנו בחיפה דרוש/ה
מסלק/ת תביעות רכוש
מנוסה בענפי הרכבת הדירות והעסקים. עדיפות תינתן לבוגרי המכללה לביטוח.
* לקבוע ראיון נא לפנות לטל':
04-520213 לחיקי מיום א'

חוות בטוח!
לסוכן/ת מכירות
להילות שי לאזור המרכז והדרום, רצוי רכב.
טל. 03-378566,
איתורית 03-630033
סניף 141-44 גם בשבת

למשרד רויה בת"א
בוחנים מנוסים
נסיון במיסוי
קורות חיים וטר מבוקש
ת.ד. 1268 רמת"ש

למפעל לייצור
לוחות חשמל
דרוש:
הנדסאי/טכנאי חשמל
רצוי בעל נסיון
נא לפנות בכתב
יד בצירוף קורות
חיים לת.ד.
35028 ת"א

שרותי אבטחה
מקצועיים P.S.S.
דרושים
* **מאבטחים**
עם/בלי נשק
לעבודות אבטחה
בארץ ובחו"ל
* **חוקר**
עם רשיון לניהול
משרד חקירות
053-615839
מתאים גם לסטודנטים
(מכל חבלי הארץ)

עורכי־דין
בעלי נסיון וחוג לקוחות
המעונינים להצטרף
למשרד עורכי־דין בעל
מוניטין,
מוזמנים לפנות לת.ד. 20064
ת"א 61200

דרושים
קונסטרוקטורים
חופיפה
לעבודה רציניות
ומשתלמת אפשרות לדיור
02-917357

למשרד בפתח־תקוה
דרוש / ה
הנדסאי / ת
שרטט / ת
אדריכלות
עם נסיון
03-910764 03-911644

אורבוט מערכות בע"מ
חברתנו מפתחת, מייצרת ומיצאת מערכות עתירות ידע, המשלבות אינטליגנציה מלאכותית וראיה ממוחשבת לבדיקות איכות של מוצרים אלקטרוניים.
עם הרחבת פעילותנו דרושים לנו:
מהנדסי/מהנדסות מחשבים/חומרה
משרה פת/115
להשתלבות בצוות פיתוח מערכות בתחום ראיה ממוחשבת.
דרישות התפקיד:
★ יוזמה, עצמאות ומקוריות.
★ נסיון של 2-5 שנים באחד מהתחומים הבאים:
— תכנון מעגלים ספרתיים מהירים.
— עבוד תמונה/אותות.
— בקרה ספרתית.
מהנדס/מהנדסת תוכנה משרה פת/305
לתפקיד בכיר בפרויקט חדש העוסק בטכנולוגיות מתקדמות ביותר!!
דרישות התפקיד:
★ יכולת להתמודד עם בעיות אלגוריתמיות, תכנון מערכות זמן אמת והובלת צוות של מתכנתים.
★ נסיון של 3 שנים לפחות.
לקביעת ראיון נא לשלוח קורות חיים בכתב יד לת.ד. 215 יבנה 70651, בפנייתך נא לציין את מס' המשרה.
דחק

בן זוג

• צעצוע נאה מבוסס יודירה •מבודדת 26 "ל"כך" 03-296679 (27297)

דרושים

• לידעי בישאון מארד"ב מבוקשים בנויים איכותיים 03-786889 (27062) 03-785663
• נורה יפתוייה 24, תרמות מקסימה 26 עשירה "אחר" 03-296024 (27800)
• נורה 29, 167 באקדמאי גבוה ומשו לקשר רציני ת.ד. 10496 רמת-גן (21985) 52005

הכרזות

שוק המציאות

שרותים כלליים

תכשיטים

פוליש וניקיון

מחשבים

ציוד תקשורת

ציוד בנין

ציפוי אמבטיות

קיט ונופש

בתי אבות

קרוואנים ונגררים

קוסמטיקה

פרסום

אותיות דביקות

שדוכים

בת זוג

בתי־כנסת

טיולים

מזגני אויר

מכונות תפירה

מלגזות ושינוע

ריפוי והרזיה

חוגים

חקלאות

טרקטורים

טלוויזיות

סירות

מנעולים וכספות

בהזדמנות תכולת בית יוקרתית: סלון, פ"א ועוד 03-724567 (18539)

רוצים לקנות

רהיטים

מקררים

וידיאו טייפ

מערכות קול

מכונות כתיבה

חיות בית

כלי נגינה

הלוואות

אופנועים וקטנועים

חלקי רכב משומשים

מציאות לנופש

רנו

• רנו 12 סטיישן 1979 ראשונה במצב מעולה 03-5566330 (5227)

דחפון
24 שעות
שרות מודעות טלפוני
של **דחף**
לבעלי כרטיסי אשראי
ויזה, ישראכרט, דיינרס
03-611 001

הלוח הכללי — הד כפול ומכופל

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | דבר — ראשון בבוקר

למפעלי אלקטרודות זיקה בע"מ
דרוש/ה
למחלקת המכירות
נציג/ת מכירות
כישורים:
● רקע טכני
● ידע בייצור
● נסיון במכירות
התפקיד דורש נסיעות ברחבי הארץ.
המעוניינים יפנו בכתב יד למפעלי אלקטרודות זיקה בע"מ עבור מנהל המכירות ת.ד. 10243 מפרץ חיפה 31000.

למפעל מזון
באזור יבנה
דרוש
איש אחזקה
נסיון במפעל תעשייתי
רצוי ידע בחשמל
לפנות לאהרונה
08-456011

גרפיקה ממוחשבת
לרשת חנויות בתחום
הגרפיקה הממוחשבת ואותיות
בחיתוך מחשב
דרושים:
עצמאיים ושכירים
להפעלת חנויות במסגרת הרשת
לפנות בכתב בצרוף נסיון מקצועי לחברה יעלים רחוב ברנון 7, רמת השרון 47430.

לחברה תעשייתית למשרדה
בתל־אביב
דרושה מזכירה
אחראית ורצינית
לניהול מערכת הייצוא
★ שליטה מלאה באנגלית וצרפתית ★ נסיון קודם במסמכי יצוא ★ ידע בהפעלת טלקס
תנאי עבודה נוחים למתאימה
לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 11333 ת"א 61112 עבור 530

סופר־פארם
רשת בתי מרקחת, מוצרי יופי, בריאות ותינוק, אנו נמצאים בתהליכי גדילה והתפתחות מואצים
רוקחים/ות
לכם אנו מציעים
★ אתגר
★ קידום
★ עבודה מעניינת
★ עבודה בחברה צעירה ודינאמית
★ תנאי שכר טובים
★ עבודת צוות
★ בטחון כלכלי
★ סיפוק
★ עצמאות
אם זה מדבר לליבך
בוא/י והצטרף/י אלינו
סופר־פארם "שפירא" פתח־תקוה עדינה רוס, טל: 03-909030
סופר־פארם גבעת־שמואל אילן קרייזר, טל: 050-25031
סופר־פארם נוה אמירים אבי בר־אור, טל: 052-552890
סופר־פארם רב־מכר ד־סופר־פארם קניון רמת־גן זאב רוכמן, טל: 03-786464
סופר־פארם נעים מאד ועוד

לצה"ל דרושים
א. בעלי מקצוע בתיכנון
תגור, אוהלים וכיסוי רכב.
מהות העיסוק – תכנון ומתן הנחיות ייצור בענף, בעל ידע ונסיון בתהליכי ייצור.
ב. תדמיתן
בעל מקצוע בתכנון ומתן הנחיות ייצור של פריטי הלבשה לגברים ונשים. בעל ידע ונסיון בתהליכי ייצור המקובלים בתעשיית ההלבשה.
ג. מהנדס וטכנאי טקסטיל
בעל נסיון בתחום בקרת איכות ובחינות ציוד טקסטיל.
★ ★ מועמדים מתאימים יועסקו כאזרחים עובדי צבא.
נא לפנות בכתב בפרוט קורות חיים ונסיון קודם ל – ד.צ. 02306 צה"ל עבור רע"ן טקסטיל.

בוא לקחת חלק במלאכת הייצור, הצטרף ליוצרי השריון של צה"ל
דרושים לגיוס כאזרחים עובדי צה"ל:
● מכונאים
● מסגרים
● רתכים
● כרסמים
לקביעת ראיון נא להתקשר לטל: 03-616749

למשרד מהנדסי בנין בת"א
דרושים
לתכנון פרוייקטים מעניינים
★ מהנדס בכיר
★ מהנדסים/ות
בעלי נסיון בארץ בקונסטרוקציות בטון מזוין ופלדה
תנאים טובים למתאימים
לפנות טלפונית מיום א' 03-283134
סודיות מובטחת

למשרד שמאים בחיפה
דרוש
★ שמאי רכב
בעל רשיון, נסיון 3 שנים לפחות.
לפנות בכתב לת.ד. 36872 תל־אביב מיקוד 61368 או לטלפן 052-913179 בערב

עורך דין צעיר
דרוש ליום עבודה מלא
בתחום המסחרי אזרחי
לפנות בכתב בצירוף תולדות חיים והמלצות למשרדי ד. ... שדרות רוטשילד 128 ת"א.
סודיות מובטחת

"אקספרי" כתקני השמל
בקיים כפר־סבא
דרושים
★ חשמלאים מוסמכים
★ חשמלאים עוזרים
לתעשיה ובנין
בעלי נסיון
תנאים טובים למתאימים
לפנות לטלפונים
052-24250 052-448772.

למפעל מצברים
דרושים
עובדי יצור
תנאים מיוחדים
לחיילים משוחררים
אזור תעשיה חדש
ראשל"צ 03-9612359

להברה מסחרית מובילה בתחומה
דרוש/ה
פקיד/ת מכירות
★ משרה מלאה
★ רקע בהנהלת חשבונות
★ העבודה באזור פתח־תקוה
★ ידע בסיסי בהפעלת מחשב
נא לפנות לטלפונים: 03-811507-8

דרוש
מנהל עבודה
באזור נתניה עם נסיון בניהול צוות עובדים בענף מסגרות הבנין
טל. 053-39553, 053-50450 לפנות בין השעות 8.00–13.00

דרוש
משווק אזורי
לאיזור המרכז
עבור מוצרי חשמל
מתכלים
נסיון קודם ורכב הכרחי.
לפנות עם קורות חיים בכתב לת.ד. 1414 ירושלים

לתעשיה הצבאית
באזור המרכז
דרושים/ות
★ 01/58 מפעילי מכונות לעבודה במשמרות.
דרישות המשרה:
1) בוגרי בית ספר מקצועי 3 או 4 שנתי.
2) לאחר שרות צבאי.
3) בריאות תקינה (פרופיל 72 ומעלה).
★ 01/58 עובדי ייצור בלתי מקצועיים לעבודה במשמרות.
דרישות המשרה:
1) 10 שנות לימוד לפחות.
2) לאחר שרות צבאי.
3) בריאות תקינה (פרופיל 72 ומעלה).
★ 01/58 עובדות ייצור
דרישות המשרה:
1) 10 שנות לימוד לפחות.
2) בריאות תקינה.
מועמדים העונים לדרישות המשרה מתבקשים לפנות ליחידת התעסוקה של התעשיה הצבאית, רחוב הארבעה 16, תל־אביב, בימים א, ב, 10–11.7.88 בשעה 8.00 בבוקר.
נא להביא תעודת זהות, פנקס מילואים ותעודת שבוי ו/או תעודת פטור.
על כל עובד/ת יהיה להצטייד במועד מאוחר יותר בטופס שליחות של שירות התעסוקה במקום מגוריו.
(הסעות למפעל וחזרה מבנימינה בצפון עד אשדוד בדרום)

לבתי ספר של רשת אורט
דרושים/ות
מנהלים/ות
אשדוד – בי"ס יומי טכנולוגי אורט ע"ש רוגוזין
★ בתפקיד משמש ממלא־מקום
אשקלון – ביה"ס המקיף אורט ע"ש רונסון (לשעבר תגר)
★ ממלא/ת מקום, לשנה אחת, למנהל בחופשה
בית־שאן – ביה"ס המקיף הכללי אורט
★ ממלא/ת מקום למנהל, לשנה אחת
בנימינה – ביה"ס המקיף אורט
★ ממלא/ת מקום למנהל בשנת שבתון
בת־ים – תיכון טכנולוגי אורט ע"ש מלטון
★ ממלא/ת מקום למנהל בשנת שבתון
בת־ים חולון – מרכז חינוך אורט "גיננה" – תיכון טכני אורט
★ ממלא/ת מקום, לשנה אחת, למנהל בחופשה
חצור הגלילית – בי"ס מקיף כללי אורט
★ ממלא/ת מקום למנהל בשנת שבתון
יבנה – ביה"ס התעשייתי אורט "אורמת"
★ בתפקיד משמש ממלא־מקום
נצרת – בי"ס טכני אורט־עמל
ק. מלאכי – מרכז להכשרה טכנולוגית אורט
★ מנהל לשנה אחת
רמת־גן – בי"ס טכנולוגי אורט ע"ש אבין
★ ממלא/ת מקום לשנת, למנהל בחופשה
מועמדים מתבקשים לפנות בכתב־יד, בצרוף קורות־חיים, למח' הטכנית־פדגוגית, אורט־ישראל, ת.ד. 16087, תל אביב (61160), עבור "מנהל/ת" – עד ליום שישי, ח' אב תשמ"ח, 22.7.88.

למוסד ממלכתי בתל־אביב
דרושים/ות
סטודנטים/יות לעבודה הכרוכה בעיבוד חומר והסבתו למחשב
העבודה מוצעת בשעות גמישות.
מועמדים מתאימים יחתמו על חוזה עבודה למשך שנה עם אפשרות הארכה.
המעוניינים/ות לאחר שרות צבאי מלא יפנו בכתב לת.ד. 17231 ת"א מיקוד 61711, עבור נ.ז. ויציינו קורות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת.ז. ומספר טלפון להתקשרות.
– פונים מתאימים ייענו –

רשות שדות התעופה בישראל
לעבודה בטרמינל
בנמלי התעופה
אילת וירושלים
דרושים
יוצאי יחידות קרביות
בנתונים הבאים:
★ לוחמים בוגרי קורס פיקודי יוצאי יחידות שדה, לאחר שרות צבאי מלא
★ עד גיל 27.
★ תחילת העבודה מותנית במעבר קורס בשכר, אשר יפתח בחודש אוגוסט 88.
ועדת קבלה תתקיים בנמל התעופה בן גוריון, בבניין הטרמינל, קומה ג' חדר 312 בתאריכים 10.7.88 ר־12.7.88 בין השעות 10.00–13.00.
נא להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים, תעודת שחרור, פנקס שבוי ושתי תמונות

ל"טמפו"
תעשיות בירה בע"מ
למפעל בחולון
דרוש/ה
פקיד/ה כתבנית מעולה
בשפות עברית ואנגלית עם נסיון על מעבד תמלילים. בעל/ת ידיעה טובה והבנה באנגלית ועברית למשרה מלאה 6 ימים בשבוע
פרטים בטל: 03-800131 מחלקת כ"א.

האגף לשירותי רווחה
דרושה
משפחה אומנת דתית
לשלושה אחים חמודים ובריאים בגילאי 2, 3, 4½ שנים.
המשפחה תקבל תשלום והדרכה צמודה.
בדבר פרטים להתקשר 03-438800 או 03-438319 לבקש את ניצה.

לבנק ישראל בירושלים
דרושים
שומרים ליחידת הבטחון
העבודה המוצעת היא במשמרות על בסיס שעות ומתאימה לסטודנטים.
הכישורים הדרושים
1. משוחררי צה"ל (עדיפות ליוצאי יחידות שדה, בוגרי קורס מכ"ים)
2. השכלה תיכונית.
3. כושר בריאות תקין.
המעוניינים בעלי הכישורים המתאימים, יפנו למשרדי בנק ישראל בירושלים, קרית בן־גוריון, ביום ב' 11.7.88 בין השעות 9.00–14.00.
על המועמדים להביא עימם תעודת זהות, תעודת שחרור מצה"ל, פנקס מילואים, קורות חיים ושתי תמונות

קופת חולים מכבי
דרושים
★ א. עובד/ת מעבדה רפואית מוסמך
מקום העבודה: ירושלים
למשרה מלאה
★ ב. מזכירה רפואית
מקום העבודה ירושלים
למשרה מלאה
בפרטים נא לפנות לד"ר רמון, טל' 03-5103711, 03-5103764.
★ ג. רופא/ה רדיולוג מומחה
למכון תרנטגן בירושלים
לעבודה ברדיולוגיה קונבנציונלית
במשרה מלאה
כניסה לעבודה – מיידית
בפרטים נא לפנות לד"ר ירדני: 02-224471-6, 02-249013.
★ ד. מנהל/ת חשבונות
מקום עבודה: תל־אביב
למשרה מלאה
דרוש נסיון של 3–5 שנים בהתאמות בנקים
ידע טוב והנהלת חשבונות ממוחשבת.
בפרטים נא לפנות לטל: 03-5103767 להרברט

RAMADA RENAISSANCE HOTEL JERUSALEM
מלון רמדה רנסנס ירושלים
שיורחב בקרוב ל־650 חדר
מחפש
איש/אשת מכירות
יעיל/ה ומנוסה במכירת חדרים,
בעל/ת מרץ, יוזמה והיכרות בענף
נא לפנות לתיקי, מזכירת ההנהלה טל. 02-528111

לדלק חברת הדלק הישראלית בע"מ
דרוש/ה
מהנדס/ת מכונות כימיה
תאור התפקיד:
יעוץ ללקוחות החברה בנושאים טכניים.
דרישות התפקיד:
– בוגר/ת הנדסת מכונות או הנדסת כימיה.
– בעל/ת נסיון של 5 שנים לפחות
– נסיון באחזקה – יתרון
– כושר ניהול מו"מ עם גורמי חוץ
– בעל רשיון נהיגה
על המעוניינים לפנות בכתב־יד בצירוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 50250 ת"א 61500
סודיות מובטחת

מנהל ייצור
מנוסה בענף המתכת דרוש למפעל ייצור מכונות בחולון.
המשכורת מתאימה גם למהנדס/הנדסאי מכונות.
תנאים טובים. לפנות בכתב־יד בצרוף קורות־חיים מפורטים וטל' להתקשרות אל "שטל" ת.ד. 1701, חולון 58117.

לחברת תרופות בינלאומית מתרחבת
דרושים
תועמלנים רפואיים
לאזורי המרכז והצפון
הכישורים הנדרשים:
★ השכלה פרה־רפואית.
★ ידיעת השפה האנגלית.
★ נסיון בתעמולה רפואית הכרחי.
נא לפנות בכתב־יד ל"פרמהבסט", ת.ד. 14175, תל־אביב 61141, או לטל' 03-5611765

למפעל תעשייתי בגוש־דן
דרוש
חשב/ מנהל חשבונות ראשי
למשרה חלקית
אפשרי גם פנסיונר.
הדרישות:
נסיון קודם מוכח בניהול מערכת כספים של מפעל תעשייתי.
נא לפנות בכתב יד, לת.ד. 33585 תל־אביב 64927

דרוש(ה)
עובד(ת) לתפקיד
מנהל מוזיאון
באיזור נתניה
● דרישות התפקיד:
★ לאחר שירות צבאי
★ עדיפות לבעלי השכלה אקדמאית בתחום תולדות הישוב
★ רקע בחינוך ואירגון
★ ידיעה טובה של השפה העברית
★ ידיעת השפה האנגלית
★ כושר הבעה בכתב ובעל פה
● נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 7093 תל־אביב מודעה מס' 575
מועמדים מתאימים ייענו.

לחברת תכנון בהנדסת חשמל בתל־אביב
דרושה שרטטת
עם ניסיון בעבודה במחשב במערכת אוטוקד וגם בשרטוט ידני
לפנות טלפונית 03-5482034 או 03-451689 בימים א'–ה' בשעות העבודה

לחברה ברעננה
דרושים:
1. מסגר/רתך
– עם נסיון.
2. צבע תעשייתי.
5 ימי עבודה בשבוע.
052-456031

בזק — החברה הישראלית לתקשורת
למכללת בזק
בירושלים
דרוש/ה
מורה למתמטיקה
לשנת הלימודים תשמ"ט
היקף המשרה:
חצי עד שלושת רבעי משרה.
● הכישורים הדרושים: בעלי תואר ראשון ונסיון בהוראה, יועדפו מועמדים בעלי תואר שני ותעודת הוראה.
● פרטים נוספים ניתן לקבל בטלפון 02-550240, 22-550227

טופ־שיא TOP-C
שרותי ייעוץ ארגוני ומיון ממוחשבים בע"מ
עבור אחד מלקוחותינו
חברת בניה גדולה באזור תל־אביב
דרוש
מנהל אדמיניסטרטיבי
הכישורים הדרושים:
★ הבנה ונסיון בעבודות בנין
★ ידע ונסיון קודם בניהול אדמיניסטרטיבי
נא לפנות בכתב ל"טופ־שיא" בע"מ (בצרוף קורות חיים והמלצות) רח' ריב"ל 18 ת"א, 67778

לבית הספר לטכנאים מוסמכים וקציני ים
מבואות ים
דרושים לשנת הלימודים תשמ"ט:
★ מרכז משק
★ מורה לפיזיקה
★ מורה למוסיקה
★ מורה לחשמל
(הנדסאי או מהנדס)
★ מורה למסגרות וחרטות
המעוניינים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים להנהלת בית־הספר לפי הכתובת: מבואות־ים, מכמורת 40297
טלפונים: 053-663242, 053-683640.

לאופנת איילת
דרושה
מוכרת מנוסה
לביצוע עבודות מזדמנות
כממלאת מקום
בנקודות מכירה שונות
באזור ת"א, גוש דן.
תנאים מצויינים
למתאימה.
03-5102297

ימ"מ
יחידה מיוחדת ללחימה בטרור
דרושים
קצינים ולוחמים
אם אתה יוצא יחידה קרבית, בוגר קורס פיקודי (מכ"ים, מט"ק ומעלה), גיל עד 25 ובריאות תקינה, אנו מציעים לך עבודה מעניינת עם צוות צעיר, שכר ותנאי שרות טובים, אפשרות קידום וקביעות בעבודה.
מועמדים העונים לכל הדרישות מוזמנים לועדות קבלה בלשכת הגיוס בתל אביב, רח' הרכבת 14 בתאריכים הר"מ:
יום ג' 12.7.88 בשעה 09.00
יום ד' 13.7.88 משעה 15.30
סודיות מובטחת

صكنا من الاجل

אנטנה / שלמה גינוסר

על גדולת־הרוח ויחסיות הריח

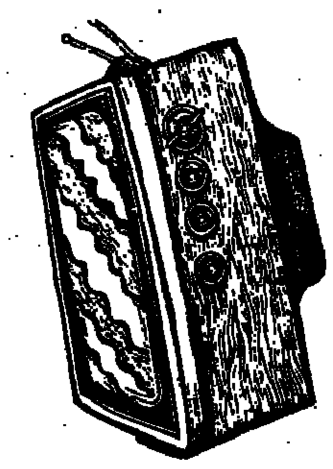

ביום רביעי בחמש לפנות ערב היתה לכם הזדמנות חד־פעמית לתפוס אותי בפוזה יהודית: מקלט הטלוויזיה דולק ומכוון ל„ערב חדש", ה„טיונר" של המערכת דולק ומכוון לרשת ב' של „קול ישראל" והטרנזיסטור השחור הקטן, הצמוד לאוזן, מכוון ל„גלי צה"ל". נוסף על כך: מכשיר ה„וידיאו" דולק והקלטת שבתוכו מוכנה להקלטה. גם ה„קאסט טייפ" של המערכת פעל, כאשר הקלטת שבתוכו מונחת בתנוחה של זינוק.

מה בראש כמוני, המתיימר להיות שפוי המתגורר ביישוב־הדעת שלו, עושה מול הקנים המזוקרים של התקשורת האלקטרונית, בשלושים ושלוש מעלות בצל? מה כל האנרגיה האודיו־ויזואלית המתפרצת הזאת, כאשר הגוף המסמורטט בהלם השרב הירושלמי הקשה מייחל ללחות־כוויות כמו תאו בביצת ה„חולה" הנכחדת?

הקרב על ה„שביעיות" ב„חירות" מספיק, אפילו בשביל אחד כמוני, שיש לו רומן ממושך וקשה (אולי אפילו קרימינאלי) עם התקשורת הפוליטית, כדי לפתוח רדיו ולסגור אחרי מהדורת החדשות. ברם (תודו שזאת מלה שלא נשמעה השבוע על הדשא בהרצליה), השבוע אני גם כותב ביקורת רדיו־ויזיה. משימה זאת בלבד, דיה לחבל (זמנית, אני מקווה) בשפיותו של אדם, להוציאו מן הכלים הנאים שלו ולגרום לעצביו נזק קשה (הפיך, אני מקווה).

סיקור מקצועי. למרות שגם עומסדום וגם בחירות ב„חרות" זה לפחות נושא אחד יותר מדי בשבילי, ואף־על־פי שימים כאלה גורמים למורתי להשתפך על כל שורת־מחשב שאני כותב – אין לי, באורח כללי, טענות לסיקור הרדיו־ויזיוני ממרכז הספורט בהרצליה. כל מדיה, גם הרדיו וגם הטלוויזיה, ניצלו היטב את העדיפויות האובייקטיביות שלהן. הרדיו (קול ישראל וגם גלי צה"ל) הוביל ב„תחושת התמונה" מהרצליה. הטלוויזיה, לעומת זאת, הובילה בדרמה החזותית מהשטח. אין ספק, קרבות העשיריות ב„עבודה" וקרבות השביעיות ב„חרות" מתלבשות על התקשורת האלקטרונית כמו כפפה על יד הלופתת קנה־אקדח. כאשר אין הפתעות, זוהי דרמה של ממש. ויש לסיקור הזה גם פלוס אחד אדיר: עוד לא המציאו את המקרופון־המצלמה שיעבירו לסלונים שלנו – נוסף על הקול והתמונה – גם את הריח. תארו לכם לרגע: לשבת מול הטלוויזיה, לראות את עיני המתמודדים (הקרועות בתדהמה, שטופות בחימה, קורצות בפיתוי, מצטמצמות באיום, דומעות בחושאי, רושפות אש־משטמה או יורות מבטי־נצחון), לשמוע את הקולות (הצרודים, המתחננים, המקווים, הניגפים, המתחשבים, המאיימים, המתנצלים והמפרשנים). ועל כל אלה – לשאוף גם את הריחות העולים משם! רק זה היה חסר!

אם תעלו על איזה אדיסון צעיר העובד על המצאה אלקטרונית כזאת – מהרו והרגו אותו כשהוא עוד קטן.

יד המקרה. הכי ריתקה אותי התשובה שנתן ראש הממשלה וראש מחנה שמיר־ארנס, יצחק שמיר, ליורם רונן שראיין אותו בעיצומה של ההתגוששות במרכז הספורט בהרצליה: „אין לי מחנה. במקרה, השמות שמנית – מאוד מקובלים עלי".

שמיר. אין לי מחנה. השמות האלה במקרה מקובלים עלי

הכימיה שבכימיה. אינני יודע למה ריחות רעים מזכירים לי תמיד כימיה. זה עוד מילדות, כנראה. וגם מתוך בורות. שהרי מן המפורסמות הוא שבורות, עצלות ודעות־קדומות הולכות טוב ביחד. שנים הולך בראש כמוני עם תעוב כזה לכל מה שקשור לעולם הכימיה, עד שהוא נתקל ביצירת־מופת קטנה כמו „הטבלה המחזורית" של פרימו לוי. חסד עשה עמי ירדן לונדון כאשר החליט השבוע לפנק אותי בתכניתו „סוף ציטוט" בסרט של הבי.בי.סי על פרימו לוי, שנעשה כשנה לפני מותו הטראגי. צמרמורת חולפת בגבי כאשר אני רק מעלה על דעתי, איך אפשר היה לקבץ שנים־וחצי פרופסורים ואיזה מבקר־ספרות ורבע ולהמם אותנו בשיחה ארכנית ולמדנית־להכעיס על האיש המרתק הזה, פרימו לוי. הכשרון של לונדון מתבטא גם ביכולתו להודות שיש אפשרויות מרתקות יותר. כמו, למשל, הסרט המעולה של הבי.בי.סי על פרימו לוי שהוכיח גם לאנטי־כימאי כמוני, שיש כימיה בכימיה.

אבותינו כגאזים. אדם צריך חוש הומור מיוחד במינו כדי להתייחס אל אבותיו ואל בני משפחתו כאל גאזים אצילים ועצלניים. זאת כבר לא כימיה, אלא ממש אלכימיה. אותו קטע בסרט של הבי.בי.סי, שבו יושב פרימו לוי בחיק דודותיו הנפלאות מטורינו (קטע שאפילו פליני לא היה מיטיב לעצב), הוא בוודאי יצירת־מופת טלוויזיונית קטנה בזכות עצמה. בין היתר מספר שם פרימו לוי על ניב איטלקי מיוחד, הניב של פימונטה (מין יידיש איטלקית בלולה במלים עבריות).

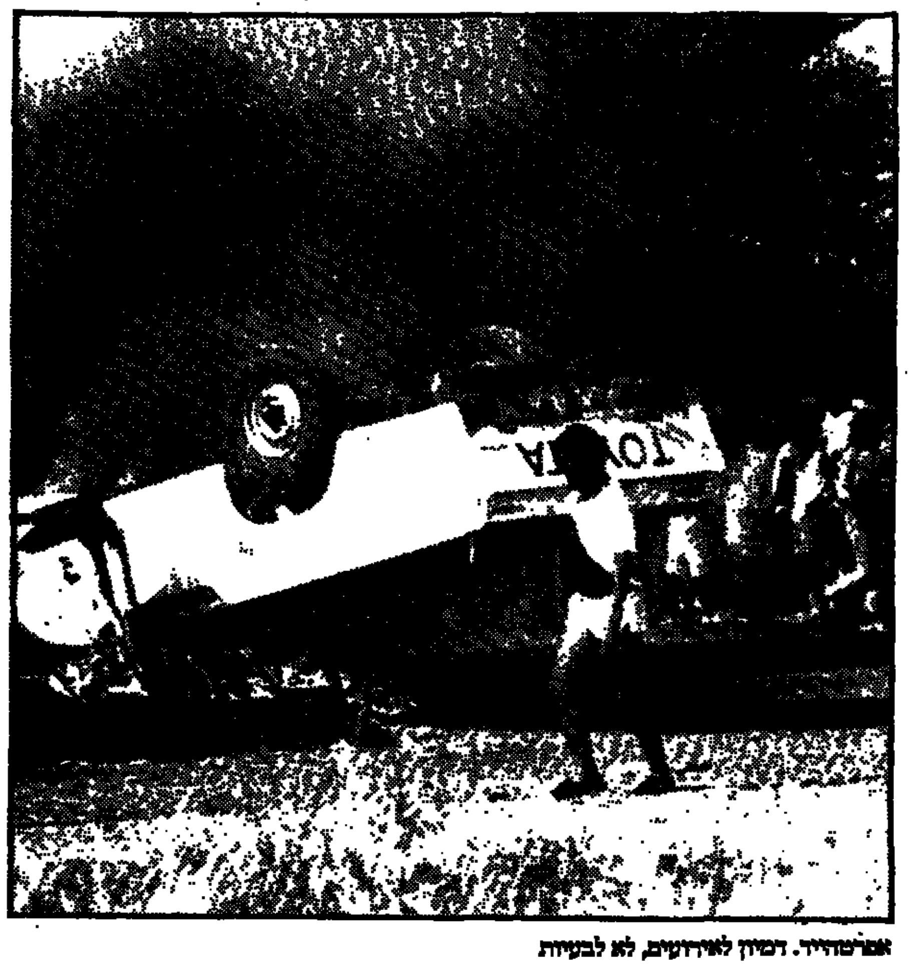

אפרטהייד. דמיון לארועים, לא לבעיות

כדי להדגים, מספר פרימו לוי על אחת הדודות שלו שטיילה עם בעלה ברחוב ולפתע פנתה אליו בבקשה „דוה, תקיש במקל־ההליכה שלך כדי שלא ישמעו את הרוחות". את המלה „רוחות" הוא אומר בעברית. ואני צחקתי מאד, מפני שהמלה „רוחות" במשמע של מלת־בית־המרקחת „נפיחה", היא כל־כך הרבה יותר עשירה וכל כך יותר בשר־ודמית ברוחניות שלה...

גם ריח זה עניין יחסי. כמו שאני ברחתי מכימיה בגלל הריח, כך פרימו לוי, להבדיל, בא אל הכימיה דווקא בגלל הריח. מהפאשיזם באיטליה בשנות השלושים, השנים בהן גדל פרימו הנער, נגרף ריח הרבה יותר רע מזה העולה ממעבדות הכימיה. בין הבחירה ללמוד היסטוריה או פילוסופיה תחת מוסוליני מעדיף פרימו לוי לבחור בכימיה. לעומת המקצועות ה„הומאניים" כפי שהפאשיזם לימד אותם – לכימיה יש ריח נקי, הוא אומר בראיון לבי.בי.סי.

מה לכימאי ולדמיון? שאלה שמתאים לאנטי־כימאי כמוני לשאול. אבל אני מעיד עלי דגול שבדגולים, כמו המשורר ג'ון קיטס האנגלי, שקונן על כך שהמדע פורם את הקשת־בענן והופך כל דבר נורא למשהו רגיל ומשעמם. כמה תמימה (ואולי גאונית בעוצמת הניבוי שלה) נראית קריאתו של אלדוס האקסלי, הפונה אל הסופרים ואל המדענים „להתקדם יחד לעבר המחוזות רחבי הידיים של הבלתי־נודע". אני, אישית, עדיין לא מאמין שהמדע והספרות יכולים ליצור משהו משותף מעבר למדע בדיוני. אבל, באחרונה, שני ארועים היכו קצת בספקנות שלי. האחד, מאמר של חתן פרס נובל לרפואה, האנגלי (ממוצא לבנוני, אם אינני טועה) סיר פיטר מדאוור, העומד על כך שכל התקדמות בהבנה מדעית מותנית בדמיון יוצר. הארוע השני – סרט הטלוויזיה המצויין על פרימו לוי, איש מדע, סופר ואישיות בעלת נפש מעונה, שלפני כשנה – הרבה אחרי מוסוליני ואחרי שהיה כלוא באושוויץ – כשל כוחו והוא התאבד.

פרימו לוי. על היחסיות של הריח

הלוואי שזה לא יהיה דומה. זה כל מה שיש לי לומר על סרט הטלוויזיה של וולטר קרונקייט „ילדי האפרטהייד", סרט דוקומנטארי על הדור הצעיר בדרום אפריקה, לבנים מול שחורים. אולי הייתי צריך להקצות יותר מקום לסרט זה. בסופו של דבר החלטתי שדי קשה לי עם האינתיפאדה. שיפתרו הדרום־אפריקנים את הבעיות שלהם. כל־כך הרבה דמיון שטחי אפשר למצוא בסרט התיעודי הזה לארועים המתרחשים כאן מתחת לאפנו. לארועים ולא לבעיות. שמתם לב, אגב, שני הסרטים הדוקומנטריים שהוקרנו השבוע בטלוויזיה הישראלית ושמן הראוי להתייחס אליהם, הם תוצרת־חוץ. מה לעשות, זה מה שיש.

אדוני המלך. ושוב: שלום לך, יור מג'סטי. מה שאני רוצה לומר לך היום הוא, שכל עוד בישראל משדרים את „שושלת" ואצלכם משדרים את הסדרה „הצבא המדי" – אתה יכול לראות בי ברוני נאמן. אני אתך.

פסוקו. „הטלוויזיה הרבה יותר מעניינת מבריאות, שאם לא כן – היינו שמים בריאים בפינות החדרים שלנו". (אלן קורן, ההומוריסטן אנגלי).

וליל מנוחה מירושלים.

חטף פתח / ורדה צימרמן

תיאטרון מצא בית

צביקה פישזון קובי אסף

פישזון. אינטראקציה עם החיים. אסף. לא יכול להפריד

ה„סקסטומימר", תיאטרון הרשישן, מצא אולם הופעות במקום מעט בלתי שיגרתי: מוזיאון. מוזיאון רמת גן, ליתר דיוק. בתחילת השבוע התקיימה שם הופעת בכורה להצגה „ארטיסטים". הגו, כתבו, ביימו ומשחקים שניים: צביקה פישזון וקובי אסף. השניים חברים ותיקים, הופיעו יחד בחו"ל. חזרו לארץ בנפרד ועכשיו הם שוב יחד.

החיבור בינם לבין המוזיאון הוא דו־כיווני. „הרבה שנים נדדנו", אומרים השניים. „לנדודים יש יתרון וגם חסרון. המוזיאון נתן לנו עוגן ואפשרות לרכז קהל. יותר מזה, הוא נתן לנו תחושה של מקום שיש לו גם הרבה משלו. אנחנו נטענים מן המוזיאון והם נטענים מאתנו". עבודות בשיתוף פעולה: יום תרבות לתלמידים, הצגות פתוחות לקהל. המוזיאון הזמין אצל השניים הצגה בשם „ביקור במוזיאון". בדרך המיוחדת של פישזון ואת אסף הם יעבירו לקהל התרשמויות תיאטרליות ומוזיאליות. בתוכנית גם סדנאות שיעבירו השניים במקום וכן חידוש הצגה ישנה שלהם בשם „מימוס".

על הדרך שלהם מעיד שמו של התיאטרון. שילוב של טקסט ומימיקה. תיאטרון מינימליסטי, כשהשחקן הוא במוקד, במרכז היצירה. „יש בזה סיכון אבל גם הר אריה. אין גב, לא של מחזאי ולא של במאי. החשיפה שלנו היא בכל המישורים. אנחנו מתחילים מאפס, מחלל. אחרי שיש רעיון אנחנו מתמודדים עם הסיפור, עם בעיות הבמה והמשחק. אנחנו לא מתעסקים במסרים חברתיים או פוליטיים. אנחנו שחקנים". כרגע מדבר אליהם, הם אומרים, הצד המשעשע של החיים. „ארטיסטים" אכן מתרכז בבעיות קטנות־לכאורה ומשעשעות של שני אמנים, הנפגשים בתחנת רכבת בדרך למבחן בבמה חשובה. הם מסתבכים בוויכוחים טפשיים, מפסידים רכבת אחת ועוד אחת, מפסידים את הצ'אנס הגדול.

האם זה סוג ההצגות היחיד שאפשר לבצע בתיאטרון מסוג זה? כלל וכלל לא, הם משיבים. „באופן סכבי אנחנו יכולים להציג גם טרגדיה יוונית. הצגנו למשל כבר את „סיפור גן חיות", אבל גם למחזה זה הבאנו את המטען ההומוריסטי שלנו, למרות שעבדנו עם במאי".

„בחרנו בתיאטרון כדרך של ביטוי וכדרך חיים", הם אומרים. „לדעתנו מי שבוחר בתיאטרון לא יכול להפריד בין השניים". בדרך זו קשה לעבוד בתיאטרון גדול. צביקה פישזון עשה נסיון קצר ב„הבימה". „סקרנות שלי לראות צורה אחרת של תיאטרון", הוא אומר. והתוצאה היא תיאטרון־שוליים. „בחו"ל, שם חיינו הרבה שנים, המשמעות של תיאטרון־שוליים עמוקה יותר מאשר כאן. זה מרכז, אבל אחר. וזה קהל שמחפש את התהליכים, את השונה. זה מתאים לאופי שלנו. עשינו נסיונות להופיע באולמות גדולים, אבל הרגשנו לא טוב. הרגשנו שאנחנו מאבדים את הקשר עם הקהל".

תיאטרון מסוג זה משמעו, אכן, גם פחות קהל, ומה על מחיאות הכפיים ששחקן כל כך אוהב לשמוע? „אנחנו עובדים הרבה על ניואנסים ולא רק על צבעים חזקים. באולמות גדולים מקבלים הרבה מחיאות כפיים, אבל הן עוברות מעל הראש. תוך מזה יש להפריד בין היצירה לבין המכירה שלה. אנחנו משתדלים קודם כל לעשות את מה שאנחנו רוצים ורק אחר כך לחשוב על האפשרות שנצטרך לעשות פשרות בגלל הקהל. צריך להפריד בין היצירה לבין המכירה שלה".

ומה על האגו־טריפ של כל יוצר? „יש לנו אגו חזק, אבל זה לא נראה לנו החשוב ביותר. החשוב ביותר זו ההתחברות בין שנינו. ההרמוניה. כי התיאטרון שאנחנו מדברים עליו יכול לעבוד רק בתנאי שישנה הערכה הדדית בין בני האדם, כבוד הדדי. אנחנו מאוד מנומסים, לא רבים. יש כעסים, אבל הכעס מתועל לתחום היצירה. את כל הבעיות אנחנו פותרים במשחק. מעין קח ותן במישור של החיים שנודד ליצירה".

השניים מכירים מתקופת לימודיהם בבית הספר למשחק של ניסן נתיב. אחרי סיום הלימודים יצאו לחו"ל. ללמוד עוד. לשוק. כמעט 14 שנים ביחד. לפני כשנתיים חזר לישראל פישזון ושנה אחריו קובי אסף. התחילו ללמד בבית הספר בו למדו. עכשיו אולי באו אל המנוחה ואל הנחלה עם בית קבוע. ומה הלאה? „אני מצפה מאמנים שבזמן עבודתם ילמדו משהו. אני מקווה שאנחנו לומדים. תהליך זה יקבע את הצעד הבא שלנו וגם החיים עצמם. האינטראקציה עם החיים חשובה". קובי אסף ממשיך את הרעיון: „מכיוון שאני לא יכול להפריד בין החיים לתיאטרון אין לי חשק לבזבז אפילו יום אחד בחיים. אם הייתי צריך להתחיל מהתחלה הייתי עושה בדיוק את אותם הדברים. זו היתה בחירה שלי. ומבחינת העבודה שלנו אין מצב של בזבוז. כל יום מנוצל".

מבט חוזר אלינו

עברון. אנחנו שוחקים

גלעד עברון

המחזה „גשם", הוא מחזה ראשון לגלעד עברון בן ה־33. בעבר התרכז בתסריטים. כתב את „לחם" והיה שותף בכתיבת „משחקים בחוץ", שניהם הוקרנו בטלוויזיה הישראלית. מה ההבדל בין כתיבת תסריט וכתיבת מחזה לגביך? „השינוי המרכזי היה שבתסריט העבודה העיקרית נעשית בטיוטות המשתנות כל הזמן והמפגש עם השחקנים הרבה יותר אינטנסיבי וקצר. בעוד בתיאטרון ישנה תמיכה מאוד שופעת של השחקנים. המחזה נוצק מחדש בחזרות".

איש צעיר, יחסית, כותב על אנשים מבוגרים, קשים. „לא בדיוק", הוא אומר. „הדמות הראשית ב„גשם", מלך, הוא אמנם אדם מבוגר. אבל מה שקורה לצעירים במחזה הוא לא פחות חשוב. בתו, רחל, עוברת תהליך של התבגרות והתפכחות. ואני מתעסק גם בעולמם של הצעירים".

עולמם של המבוגרים נותם. מלך יישאר במושב הנטוש, יזכה לגשם שיהרוס את מה שנותר מחייו העלובים. בתו תעזוב, תצא לעיר הגדולה. שלמה, מתקין תנורי הגשם, יחלום על עושר, על בניית רכבות. האם עולמם שלהם באמת פתוח יותר, האם יש לצעירים תקווה? „מבחינתם העולם פתוח. אין להם עכבות של משקעים טראומטיים, של אידיאולוגיות או טענות גדולות. רחל יוצאת מן המושב כדי לא להמשיך את מסלול העיוות שנמצא בו אביה. היא יוצאת לעולם הגדול. אני לא מתעסק בבמה שמחכה לה, אבל יש נתונים שהיא תשתלב בעולם".

המחזה מתרחש במושב נטוש בנגב. מראה מקום בלבד. „יצאתי למקום ההוא גם כדי להסתכל חזרה פנימה למקום שבו אנחנו יושבים. זה לא נסיון לראות איך חיים כמו כזה. אלא נסיון להפנות את המבט חזרה אלינו, הישראלים, למצבנו בכל מקום גם בעיר הגדולה. אין לי עניין לכתוב רפורטז'ה אלא להשתמש במקום כדי לנתח משהו. כל עבודה רצינית צריכה לשאוף לעשות את זה. הבסיס הוא היחסים הנוצרים והשאלה היא איך מעבירים את זה לדברים אחרים. הרעיונות במחזה הזה שואפים להפקיע את האומר ממערך יחסים גרידא".

אמירה לגבי כאן ועכשיו. אופטימיות זהירה.

יש לו מה להציע / יעל פישביין

תרבות'ניק מקומי

רק מי שרואה את ההחמצות התרבותיות הנעשות ללא הרף בעיירות פיתוח, יכול להבין עד כמה צודק זכריה לירז. אם יצליח למצוא את ייחודן התרבותי של ראשון־לציון, פתח־תקוה, או בת־ים – לתת לו פרס ישראל

שמו זכריה הוא. נולד ברומניה בשנת ,35. עיסוקו: יזם תרבות פרטי. הוא מעדיף שיקראו לזה „תכנון תרבותי" או מוטב „אדריכלות תרבותית. הוא יוזם ומפיק פרוייקטים תרבותיים, בעיקר בעיירות פיתוח. תיאטרון באר־שבע, פסטיבל הזמר העברי בערד ופסטיבל טבריה הם פרוייקטים שלו. בימים אלה הוא עסוק בתכנון תרבותי כולל שאמור להחזיר חיים לצפת, באירגון כינוס ארצי של נכי צה"ל במגדל העמק, תכנון מוזיאון המעברות בירוחם וארגון כינוס בין־לאומי של עורכי עתונים מקומיים בתל־אביב.

איש יוצא דופן בנוף התרבותי של עיירות הפיתוח. שופע רעיונות, צבעוני וביקורתי. הוא מכיר מערכת התרבות של עיירות הפיתוח „מבפנים" וכדאי להקשיב למה שהוא אומר על מדיניות „סל התרבות" של משרד החינוך:

„מדיניות „סל התרבות" היא אסון. מלבישה על כל המקומות בארץ תלבושת תרבותית אחידה המתעלמת מצרכי היחיד. לא חושבים עליו ולא על ההוויה שלו. זוהי מדיניות צנטרליסטית שאינה מכירה ביחוד של הישובים ומחניקה את יצר החיפוש של בני המקום, היא מוכוונת לצרכי תרבות פאסיביים, חסרי חוש שיפוט ואין לה סיכוי לעודד יצירתיות.

„פעולה תרבותית בעלת ערך חייבת להיות „פיצוץ", לעורר חוויה, לגרום התרגשות. זה לא יכול לקרות אם מביאים הצגה ואפילו הטובה ביותר, לאולם מוזנח עם קפטריה עלובה, אבל עסקני „סל התרבות" עושים את זה בלי סוף. אצלם קובע מספר פעולות התרבות, לא איכותן. אם אין אולם מתאים ואין קפטריה ואין אפשרות שתיווצר חוויה תרבותית סביב ההצגה, מוטב שהציבור ייסע לעיר אחרת, אבל עסקני „הסל" מעוניינים להתפאר במספר פעולות רב ככל האפשר ומעדיפים את האפשרות הראשונה.

„באותה מידה, אם מביאים תערוכה ולו גם הטובה ביותר, תולים את הציורים על קיר קרמיקה כשהם עטופים בפלסטיק, ואני ראיתי בחיי הרבה תערוכות כאלה, מפסידים כל אפשרות לעורר חוויה אמנותית כלשהי ולפעמים זה עושה נזק עצום. כמו אהבה ראשונה עם בחורה מפלסטיק.

„שולחים תלמידי בתי־ספר בעיירות פיתוח לראות הצגות, או תערוכות בתנאים כל כך עלובים שזה יכול לעורר בהם דחיה מתיאטרון או מציור למשך שנים".

לירז. אינו נראה כאיש תרבות אופייני

השנים שעשה כיזם תרבותי בעיירות הפיתוח, בהתחלה כאיש מימסד ואחר־כך כאדם פרטי, הביאו אותו ליצירת קונספציה תרבותית מקומית בעלת כיוון הפוך לקונספציה של „סל התרבות". במקום אירועים תרבותיים אחידים, הוא יוזם אירועים תרבותיים מקומיים מותאמים לפוטנציאל של המקום. אם לצפת יש מאגר עצום של גלריות וציירים, או סביבו יש ליצור את חיי התרבות של המקום. אם לירוחם יש מדבר ושממה מסביב, אז אין כמוה להקים בה מוזיאון שינציח את עברן של עיירות הפיתוח והמעברות ויאפשר לצעירים לחוות בו את מה שעבר על דור ההורים והסבים. מגדל העמק היא עיירה מבוססת שיכולה לתת משהו למדינה כולה ואין מתאים ממנה לערוך בה הצדעה לנכי צה"ל שמשום מה נשכחו בהילולת חגיגות ה־40.

לירז מאמין שבכל מקום אפשר למצוא פעילות תרבותית מתאים. הדרך היא לשהות במקום וללמוד אותו, לחוש את ההווי התרבותי שלו, לבדוק מה יש ועל זה לבנות נדבך אחרי נדבך פעילויות תרבותיות בעלות משמעות.

יחודו של לירז הוא ביכולתו להבחין בפוטנציאל מבחוץ. כלב כאב הוא צפה בקרנבל

לירז מאמין שבכל מקום אפשר למצוא פעילות תרבותית מתאימה. הדרך היא לשהות במקום וללמוד אותו, לחוש את ההווי התרבותי שלו, לבדוק מה יש ועל זה לבנות נדבך אחרי נדבך פעילויות תרבותיות בעלות משמעות.

קשה לו להתחבב על אנשי המימסד התרבותי, לא רק בגלל מקוריותו, אלא גם בגלל חזותו. הוא אינו נראה כאיש תרבות אופייני: מגושם, רציני, קצת חשדן, מדבר במהירות אדירה ומעלה רעיונות בקצב רצחני. אין לו סבלנות לשכנע וצריך לעבור מכשולים כדי להבין את ההגיון הפנימי של ביקורתו והצעותיו. רק מי שראה במו עיניו את ההחמצות התרבותיות הנעשות ללא הרף בעיירות פיתוח, יכול להבין עד כמה האיש צודק. לא במקרה מבקשים משם את עזרתו. לירז טוען שיש לו מה להציע גם לתל־אביב ולערי השינה מסביבה. כדאי לתת לו הזדמנות ואם יצליח למצוא את יחודן התרבותי של ראשון־לציון, פתח־תקוה, רמת־גן או בת־ים, לתת לו את פרס ישראל.

هكذا من الأصل